

Reviczky Gyula
összes költeménye

TARTALOM

ELSŐ SZERELEM

- I. Ábrándjaim derűs világát
- II. Emlékezem, zöld volt az erdő
- III. Szivemből téptem ezt a dalt
- IV. Szép volt és ifju, mint a hajnal
- V. Zeneszót hoz a kósza szellő
- VI. Beh messze tűnt, beh véget ért
- VII. Találkozás
- VIII. A pozsonyi ligetben
- IX. Sohaj

EMMA

- I. Himnusz
- II. Donna Diana
- III. Óh, szánj meg engem! óh, ne csábíts!
- IV. Nem mondta senki még; először
- V. A réteken járok dalolva
- VI. Bál után
- VII. A kik a tapsot kedvelik,
- VIII. Mikor a langy szellőcske vágyat
- IX. Örök szerelem
- X. Arczképére
- XI. Souvenir
- XII. Gyakran jelensz meg álmaimban
- XIII. A világon te a legkedvesebb
- XIV. Óh, ne nézz rám mosolyogva!
- XV. Tiporj lábaiddal, gyalázz meg, neved ki!
- XVI. Webert, Chopint játszod betéve
- XVII. Ha mosolygasz, mennybe nézek
- XVIII. Beh jó, hogy el tudom feledni
- XIX. Azok az ingatag poéták!
- XX. Ha valaha találkozunk még
- XXI. Széttépted azt a rózsalánczot
- XXII. Ne is találkozzunk mi többé!
- XXIII. Isten veled hát! A mi elmúlt
- XXIV. Úton
- XXV. Milyen jó, hogy elhagytalak
- XXVI. Egy levelére
- XXVII. Üzenet a távolba
- XXVIII. Hát érdeklődik még irántam?...
- XXIX. Bimbónak társa harmat, gyöngye szellő!
- XXX. Ha hallanál víg czimborák közt
- XXXI. Tudom, elhervad ifjúságunk
- XXXII. Kell, hogy hozzád visszatérjek!
- XXXIII. Sok szép leány van a világon
- XXXIV. A tavasz első napsugára
- XXXV. Én édes elhervadt virágom

- XXXVI. A te neved, a te hangod
- XXXVII. Óh, csak még egyszer összejönnénk
- XXXVIII. Kerülsz? Jó, hát kerülj. Többé ne lássalak!
- XXXIX. Találkozunk végre mégis!
- XL. Szerelmi özvegységemet
- XLI. Könyvemmel
- XLII. Te vagy még mostan is szivemnek
- XLIII. Nem voltál már ifju lányka
- XLIV. Emléked, mint virág a könyvben
- XLV. Még most is veled, csak tevéled
- XLVI. Utóhangok
- XLVII. Mi lenne, hogyha összejönnénk
- XLVIII. Dicsőség
- XLIX. Énekek éneke
- L. Még egyszer
- LI. Szerelmi epilóg

PERDITA

- I. Rózsakinálás, zene mellett
- II. Gondoljon a világ akármit
- III. Szivem igaz és jó tehozzád
- IV. Késő neked már zúgolódnia...
- V. Lelkedbe ádáz végzeted
- VI. Hiába gyújt szemed sugára
- VII. Egyedül állsz
- VIII. Ha durva módon sértelek
- IX. Szeretlek mint egy elhagyottat
- X. Fogy a sugár
- XI. Rajta, rajta! Éld világod!
- XII. Beteg vagy, azt mondd nekem,

VÁLTOZATOK

- Tünő ifjúság
- Osztályrészem
- Sátán
- A bánatból...
- Árva fiú
- Karácsonykor
- Mikor husz éves lettem
- A filiszterekhez
- Imakönyvem
- Est deus in nobis!
- A cigaretről
- Tavaszkodik...
- Tedeum
- Ne vádoljátok...
- Boldog idő

A költő világa
Petőfi él
Ősz felé
Imádságom
Tulélek én minden csalódást
Miatyánk
Sors
Schopenhauer olvasása közben
Szerelem filozófiája
A bolondok házából
Jézus Pilátus előtt
Ivás közben
Iskolatársaimhoz
Két útitárs
Tartsatok bűnbánatot!
A virágok
Üres napokban
Lányok, lányok, magyar lányok!
Edithez
Kár volt...
Falun
Költők sorsa
Szivem
Dicsvágynak
Nirvána
Nősülő barátomnak
Mulanóság
Epilóg
Magammal évődöm...
Ha már szeretni nem fogok
A küzdelemben
Szeretnék mint hajdan égni
Papír-romok
Kitárod érező szived' ...
Fiatal házasnak
Petőfi ellen
I. N. R. I.
A halál után
Utolsó vágy
Hazugságot sosem irtam...
Útközben
A kit szerettünk
Ma született a Messiás
Ne tudjon rólad a világ
Jövendő évek...
Don Juan a másvilágon
Meghalt
Finale
Magány
Magamról
Rossz istenek
Régi dalaimhoz
Jób siralma

Talált rózsza
Palinódia
A csillagok
Diákélet
Jó lelkek
Tristia
Varázs-ereklye
Csöndes ember lesz belőlem
Nyári est
Propria laus
Mentsvár
Viktor keresztfiamnak
Halottak napján
Dal
Hervadt virág...
Pozsony
A kenyér
Tünődve kérdezem...
Tantalusz
Reznáczó
Múlnak hetek...
Éneklő koldus
Mi baj van a világon?
Semper idem
Szabadság
Végzet
Hiú vágy
Életharmónia
Amit a poharak beszélnek
Futó idő...
Intés
Harmincz év
Szerelmi morál
Lehetnék még egyszer husz éves!
Mikor még sírni tudtam...
Ápril
A csavargó
A halál előtt
Isten
Késő bánat
A szív
Ifju pesszimistának
Ugyanannak
Az új nyolcz boldogság
Lemondás
Sírok között
A két nem
Levél egy barátomhoz
A halálhoz
Késő
Férfikor
Tavaszhagy
Magdolna

Altató
Útra készen
Margitnak
Betegen
Kétféle számítás
Válasz egy levélre
Ámor hitvallása
Arcóban
A halál
Alázat
Ágyban
Szeptember végén
Hangulat
Új élet
Színházban
Pán halála
Az utolsó költő

A HALÁL ELŐTT

Édes napok
Szeretlek-e?
Égess el!
Rezedának
Ágyban, párnák közt halni meg
Bűnhődés
Számlálgatom...
Rózsák
Beteg vagyok
Festett ideál

EPITÁFIUMOK

Katona József
Wagner Rikárd
Arany János halálára
Turgenyev
A Volkov-temető
Idő előtti sírvers

GOROMBA VERSEK

Biztatás
Vallomások
Pro memoria
Szépen fognak eltemetni
Talizmán
Siralmas nóta
Betegségben
Bucsu kabátomtól
Költői episztola
A törvény betűje

VIRÁGNYELVEN

Az oázis panasza
Egy pillangó története

A tenger-patakról
A meteorkő
A fény
Őszi rózsza
A gyanakvó
Salamon király álma
A számár
Pálma a Hortobágyon

PARALIPOMENA

Hull a virág...
Bólogat az...
Egy bálkirálynénak
Potya-nóta
Néma vád
Uti emlék
Bábel
Őszi dalt írok
Csevegések
Egy szerkesztőnek
Barabás Miklóshoz
Az új népköltők
A nemzeti kaszinónak
Ne sirj, ne sirj...
Emmához
A boldogság izgalma...
Ifjúság és szerelem
A szerelem árvája
Mirza Saffinak
Szent-István napján
Egyedül
Művészet
Karácsony
Dalaim
Budapesten
Arany Jánosnak
Háborús hírek
Béke-gondolatok
A két lúd
A halott gyűrűje
A lengyelekhez
Fakó poéta
Heliofőbok
A szúnyog
Márczius tizenötödikén
Szeged
Meddő világ
Szanзара
Segélyezett költő
Arany János
Május
Világbanat
Egy divatos lírikusra

Kenyérpoézis
Tanács
Egy menyasszonynak
Halászat
Klári néni
Parazita-ének
Magyar virtus
Csak löjtek, csak vívjatok!
Politikus nemzet
Agglegény karácsonya
Egy könyvre
Az életből
Sirok között
Szeretem a magányt...
Az akkor volt...

GYERMEKVERSEK

Az árva
Egy kis lánynak
Nyár
Isten
Erdei hal
Áldozó kis lány
Ibolyát áruló leány
A munka népe
Egy fiúnak
Pünkösöd
Magyar lány
Aratás
Feltámadás
Rózsa levele a nevelőből
Jelszó
Őszi remény
Szeresd hazádat!

Télen
A nagy temetés
Május
Esik, esik...
Az üres fecskefészek
A kanári sírja

TÖREDEÉKEK

A pénz
Egy költői regényből
Szeptember verses regényből
A nap dicsérete
Az erdő
Családi fészkek
Szép asszonyok
Álarcz alól

FORDÍTÁSOK

Éjféli számvetés
Mért oly sápadt...
Mennék aludni már
A könny vigasza
»Szavanaróla«-ból
Lenóra
A távolban
Helenához
A pap családja
Bürger epigrammjaiból
Dalok a nádasból
Csöndesen légy!
Útszéli erdő
Isten ha volnék én
Lenau hattyudala

ELSŐ SZERELEM

*Bübajos emlék, édes álom
Száll át merengő lelkemen.*

I. Ábrándjaim derűs világát

Ábrándjaim derűs világát
Beárnyékozta szenvedés.
Hol a nap még szivembe süthet,
Immár csak egy parányi rés.
Oda van a tavasz bübája,
Ibolya többé nem terem!
Mégis, mikor te jutsz eszembe,
Szép májusról zeng énekem.

Tavasza volt; édes, szelid ábránd
Himbálta ifju szívemet.
Örök tavasznak, szerelemnek
Álmodtam én az életet.
Madár dalolt, akácz virágzott,
Mikor először láttalak.
Virágos rét fölött repültek
A sárga cserebogarak.

Mikor a virágok születtek,
Szerelmünk akkor ébredett.
Te még rövid ruhába' jártál,
S én bujtam még a könyveket.
Gyakran találkozáink az utcán
S némán hűséget esküvénk
Egymásnak. Oly bohó nekem most
Még dalban is a mi regénk!

Dalaim édes zokogása
Akkor zendült szivembe' meg;
És ha mi bántott, elcsitítani
Dallal a bajt oly jól esett.
Mint napsugár a könnyü felhőt
Bearanyoztad vágyamat.
Imádkozám: Szép így az élet!
Ne légyen soha alkonyat...

Ha visszanézek most a multra,
Álomnak tetszik az egész.
Hisz' ily bolondot nem művelhet
Soha a józan emberész.
És mégis, sokszor úgy ohajtom:
Legyen ily álom életem.
Kaczagjon rajta minden ember,
Csak engem boldoggá tegyen!

Sütkérezem elálmodozva
A bágyadt, őszi napon.
Lelkembe' nincs virág, verőfény,
Csak hervadt, néma fájdalom.
Tévedt madárként egy-egy emlék
Repül át néha szívemen,
S szelíden, könnyeimet áldva,
Te újra megjelenysz nekem.

II. Emlékezem, zöld volt az erdő

Emlékezem, zöld volt az erdő;
Derült az ég köröskörül.
A park rég látott annyi népet;
Ott jártam én is egyedül.
Öröm sugárzott minden arczon;
Megújult vágy, ifjú remény;
Csak én szerettem volna sírni
Gyönyörű május elsején!

Kesztyűs urakkal, kék ruhában
Te is ott ültél egy padon.
Sok szépet mondhattak neked, mert
Csak mosolyogtál, angyalom.
Platánok gúnyos suttogását
Hozá a játszi szél felém:
Minek van a szegénynek álma
Gyönyörű május elsején!

De én azóta megtanultam:
Boldog, ki sokat álmodott.
Sokszor kijártam a ligetbe
S fölkeresém a kis padot.
De oly üde már semmi sem volt,
A régi nem volt más csak én,
Nevedet a homokba írtam,
Mint akkor, május elsején!

S el-elvisz a vágy este-reggel
A régi padra betegen;
Tapasztalásom im', elég van,
Hadd sírjam ott ki csöndesen.
Ah sírni! sírni öntudatlan',
Mig eljő majd az ősz dere,
A midőn már magunk se tudjuk,
Mikor volt május elseje.

III. Szivemből téptem ezt a dalt

Szivemből téptem ezt a dalt
Hová képed van írva.
Majd elmerengsz: Ő írta, ő!
S fogod olvasni sírva...
Dalocska, szállj tovább!

Szivemből téptem ezt a dalt
Szerelmi vallomásnak,
Hogy hű maradtam s szívemet
Nem adtam senki másnak...
Dalocska, szállj tovább!

Dalocska, szállj, repülj tovább!
S te törj ki könnyezésbe,
S gondolj engesztelődve rám:
Be jó fiú szegényke!...
Dalocska, szállj tovább!

IV. Szép volt és ifju, mint a hajnal

Szép volt és ifju, mint a hajnal
S ábrándos, mint az alkonyat.
Egy angyaltól a magas égben
Nem különböztetett sokat.

Mikor először jött utamba,
Világos kék ruhát viselt,
S oly szépen nézett, hogy, ha láttam,
Szerelmes szívem dalra kelt.

Azóta nagysád lett belőle;
Hideg és büszke, mint szokás.
S a rege szól: Volt egyszer egy lány,
Ábrándos, szőke, kékruhás...

V. Zeneszót hoz a kósza szellő

Zeneszót hoz a kósza szellő.
Jól ismert hangok; hallgatom.
Tudom, megint emlékeimmél
Lesz dolgom és nem alhatom.

Bübájos emlék, édes álom
Száll át merengő lelkemen,
S egy nem felejtett, bánatos hang
Susogja sírva: szerelem!

Előttem állsz fehér ruhában
És nyujtod reszkető kezéd';
S én, míg rajongva átölellek,
Érzem, hogy most is úgy szeretlek,
Mint egykoron szerettelek.

VI. Beh messze tűnt, beh véget ért

Beh messze tűnt, beh véget ért
Az első szerelem!
Csak egy-egy ifjúkori dal
Beszél még rólad énnékem.

Arczod' sem őrzi már egyéb,
Csak az emlékezet.
Ábrándos, első ifjuság,
S te szőke lány, isten veled!

Ah elvirult! ah elvirult,
A szív bimbó kora.
S érzem, mi se találkozunk
Az életben többé soha.

Legelső édes hevülés,
Legelső tiszta vágy:
Mily szívesen, mily boldogan,
Óh hányszor gondolok reád!

Száll az idő... letűnnek a
Tavasznak évei;
De a kékszemű szőke lányt
El nem birom felejteni.

VII. Találkozás

- 1879. május 14. -

1.

Igy jövünk össze hát megint
A nagy világ zajában!
Én visszasírva drága multam'
S te mint menyasszony elvirultan
És haloványan.

Szemünk egymásra nem tekint
S emléki szebb időknek:
A régi üdv, a régi vágyak,
Mint láthatatlan útitársak,
Hozzánk szegődnek.

2.

Óh, mert te sem felejthetéd
El azt a búbajos regét:
Álmodtak édes hajnalálmot,
Örök hűséget, ifjúságot.

Azután utjok elszakadt.
Megnőttek; az idő haladt.
És most e kis dalocska mérge
S egy mirtuszkoszorú a vége.

3.

Óh, csak ne vessünk! mondj bolondnak,
Ne hidd, hogy én siratni foglak.
Bolondság volt, most érthetetlen.
Ne vessünk rajta mind a ketten.

4.

Akkor te még kis lányka voltál,
És nem volt vőlegényed.
Most? - álmid' mint ruhád' kinőtted,
S nem ismersz, azt beszéled.

Nem az a vágy ég szíveinkben,
Nem az a nap az égen.
Nem az a május nyit virágot,
Nem, nem ismerlek én sem!

5.

Ruhája kék volt, szeme is kék;
Rám nézett ábrándozva mindég.
Ártatlan, egyszerű leány volt,
Kiért szívem régente lángolt.

Egyszer csak eltűnt s kék ruhája,
Kék szeme volt lelkemnek álma
Sokáig, míg egy édesebb szem
Ragyogott rám és - elfeledtem.

S ki meghalt, mostan mint kísértet
Halványan a szemembe nézett.
Járása, hangja még a régi.
Csakhogy már nem tud megigézni.

VIII. A pozsonyi ligetben

- 1880. augusztus 5. -

Itt vagyok újra, itten!
S te még a régi díszben
Állsz, én szép ligetem.
Utaidon bolyongok,
S a virágok, a lombok
Mind összesúgnak: Ismerem!

Hajdan, tavasznapokban,
Gondtlan' itt bolyongtam,
Ez árnyas útakon.
Itt járt kaczagva szépem;
Nevét hány fába véstem!
Itt írtam én első dalom'.

E fák alatt viseltem
Bánattal szivemben
Fájdalmat édeset.
Itt olvastam szemében,
Hogy értem ég, csak értem;
Itt ujjongtam: Szeret! szeret!

S itt, ez a pad tudója,
Hány meglesetlen óra
Kinálta élveit.
Volt szeretőm, barátom,
Ifjú szivemben álom...
Itt éltem át a mennyet, itt!

Óh, hol vagy drága hajnal
Legelső sugaraddal?...
Hová, hová levél!
Hol vagytok, édes álmok?
Mit súgnak a virágok?
Csitt, csitt, a lomb miről regél?...

Ah, álom, álom, álom!
Azt mondja, ifjúságom
Mulandó, hűtelen...
Szép ligetem, virulj csak,
S te szív, álmodd a multat
Még egyszer át s légy csöndesen.

IX. Sohaj

Első szerelmem idejében,
Mikor láttam, hogy szíved értem
Megszűnt dobogni, kérkedém:
Majd lennél egykor még enyém!

Ha dalaim hir-szárnyra kelnek,
S mint költőt szerte ünnepelnek:
A kék ruhás lány, fogadok,
M megbánja még, hogy elhagyott!

Bohó ifjúság! Férfi lettem;
Sohajtozám dicsért rimekben.
Kíváncsi is tudom, de hány:
Ki volt a kék ruhás leány?

Csupán tehozzád száll hiába
A csengő-bongó rímek árja.
Sok szép dalom nem érdekel,
Viszhangra nálad egy se lel.

S én vallom: szép versek mit érnek,
Ha az imádott nő szívének
Többé annyit se mondanak,
Mint léha bókoló szavak?

Volnék inkább a régi senki,
Kinek nevét csak szájad ejti,
S ne papíron, de kebleden
Lelném meg rémed', szerelem!

EMMA

*Te mosolyogtál könnyeim közt,
Te fényes égi látomány.*

I. Himnusz

Hadd bántsanak! hadd jőjjenek nyakamra
Az ördögök és farizéusok.
Panaszomat a világ így se hallja;
Jajgatni, elcsüggedni nem tudok.
Boldogsággá varázslom a keservet,
Kedvencze én a boldog isteneknek!

Mikor születtem, ők bölcsőmhöz álltak,
Testvérükül fogadtak engemet,
S az örök ifjúsággal megkináltak,
Hogy véghetetlenül boldog legyek.
Rajongó lelket adtak és szerelmet...
Kedvencze vagyok én az isteneknek!

Mondták, elvisznek majd az égi honba...
De jött az ördög is megrontani,
És véle jöttek mindenütt nyomomba
Irigykedő, goromba társai;
És mindenuntalan próbára tették,
Kedvencze vagyok-é az isteneknek?

Elsőnek állott Árvaság utamba
S azt mondta: »Nincs apád és nincs anyád!
Ez hát a boldog istenek jutalma,
Hogy szeretet sehol se vár reád!...
Hajlékot adni, látom, elfeledtek;
Panaszold fel a boldog isteneknek!«

Mezítlábú Szegénység jött utána,
És szólt, vállamra dobva rongyait:
»A föld a pénz, az élvezet hazája,
S te mégis éhes és rongyos vagy itt?...
Kenyeret adni, látom, elfeledtek;
Panaszold fel a boldog isteneknek!«

A görnyedt Megalázás ért nyomába
S kérdezte, tudok-é hajlongani?
Nem tudtam; kilökött az út sarába:
»Igy jár minden bitang, sehonnai!

Függetlenséget adni elfeledtek,
Panaszold fel a boldog isteneknek!«

Vak Szenvedély se váratott magára;
Lihegve, lázban égve jött felém:
»Koldus, bitang vagy, elhagyott vagy, árva!«
Mámort adok szivednek; légy enyém!
Nyugalmat adni, látom, elfeledtek;
Panaszold fel a boldog isteneknek!

Mentünk s Dicsvágy is társamul szegődött;
Nagy bánat árán nagy jövőt ígért.
Szólt: »Igy jártak Homér is s más nagy ősök!«
S én türtem és lemondtam a hirért,
S hogy adni annyi mindent elfeledtek,
Nem panasztam fel az isteneknek.

Bősz fergeteg zudult rám szörnyű dühvel:
A vész vadúl dobálta szívemet;
Sodort az örvény és sehol se tűnt fel
Mentő hajó vagy távol egy sziget.
Sirtam: »Mindenki elhagyott! ki ment meg?«
Kedvencze nincs a boldog isteneknek!

»Van! A költő s a bölcs!« felelt egy angyal,
Emmának hívják őt az emberek.
»A mennyországba viszlek el magammal,
A mennyországba' van a te helyed.
Légy boldog ott és keblemen pihenj meg,
Kedvencze te a boldog isteneknek!«

»A boldog istenek küldöttek érted.
Borulj nyakamba és repülj velem!«
S szálltunk oda, hol ördög el nem érhet;
Bübájos ország! Lakja Szerelem.
Az égiek Emmával eljegyeztek,
S kedvencei lettünk az isteneknek.

S jött és megáldott valamennyi isten.
A legszebb volt közöttük Szerelem.
Egy szót se szólt, csak rám hajolt szelíden
S megölelt hosszan, forrón, édesen.
Kéjtől remegtem és fülemben csengett:
Kedvencze vagy a boldog isteneknek!

Vig Ifjuság szólt bájos, égi nyelven:
»Adtam rajongó, álmodó szívet,
S habár hajad megöszül életedben,
Mégsem leszel vén, mint a többiek.
A míg csak élnek, ifjak, lelkesednek
Kedvencei a boldog isteneknek!«

Szabadságnak szemébe' szent tűz égett:
»Kincset ruháztam rád, dicsőt, nagyot!
Hiába bántja a világ, az élet,
Kit én segítek, én oltalmazok!
Kik engemet mint éltüket szeretnek,
Kedvenczei a boldog isteneknek!«

Dicsőség arcza mint a fény sugárzott;
Ajkamra égető csókot nyomott:
»E csókkal járd be büszkén a világot!
Fényt szórni útaidra én fogok.
Zengj dalt, a többi dalnál lelkesebbet,
Kedvencze te a boldog isteneknek!«

És Bölcsesség is üdvözölt: »Szeretnek,
Jobban mint bárki mást, az istenek!«
Azért küldtek rád bánatot, keservet,
Hogy győzz a kín, az ördögök felett,
S az üdvöt fájdalmaik között szeresd meg,
Kedvencze te a boldog isteneknek!

S én válaszoltam: »Áldom ezt a sorsot!«
Hisz' jobbat a legjobb sem érdemel,
Boldog vagyok, jó istenek, ha boldog
Ki nem akar cserélni senkivel;
S az is leszek, míg napjaim letelnek,
Kedvencze én a boldog isteneknek!

S ha meghalok... nem! sose halok én meg!
Nem kaptam én csak testi életet.
A jók, a nemesek szívében élek
Örökké, mint a boldog istenek.
S utódim is majd váltig emlegetnek:
Kedvencze volt a boldog isteneknek!

II. Donna Diana

Szemedben ígézet sugára,
Ajkad körül csodás mosoly;
De a kedély szelid varázsát
Nem látom arczodon sehol.
Mint kirakatban drága bábút
Néz gyermek, épugy nézlek én.
Ha megvehetnélek, ki tudja
Hogy össze nem törnélek-é?

Szeretsz?... Hisz' a szerelmi hűség
Nem élted üdve, létjogod,
Hanem hiúság, gőg, divat s te
Ha már meguntad, eldobod.
Üres szivű, divatos úrfik
Hadd kurizáljanak neked.
Én azt tudom csupán szeretni,
Ki engemet viszonszeret.

Növeljem-é még büszkeséged'?
Boruljak lábaidho' tán?
Sohajtsak lealázva hozzád,
Mint istenéhez a pogány?
Te sóhajimra nem felelnél,
Arczomba nézve hidegen;
Mig titkon, szíved rejtekében
Ujjonganál győzelmeden.

Hol vetted ezt a bűvös arcot?
Mért csábítsz, hogy ha nincs szíved?...
Szép vagy, szeretlek nézni hosszan,
S mégsem ohajtlak, elhihetd.
A szerelem, e régi ének
Hatalmát én is érzem:
De sirjak-é, ha mozdulatlan
Szobor nem érez énvelem?...

III. Óh, szánj meg engem! óh, ne csábíts!

Óh, szánj meg engem! óh, ne csábíts!
Én nem hozzád való vagyok.
Az én vergődő bús szivemmel,
Neked nem illik játszaniod.
Nehéz, nagy harcz után lemondtam
Én rólad és kerültelek.
Mért mentem hozzád akkor egyszer,
Óh, mért találkozám veled!

Tudtam, meg fogsz jelenni; rólad
Én már ezerszer álmodám,
Te mosolyogtál könnyeim közt,
Te fényes égi látomány.
Epedve vártalak, s hogy íme
Valóság lett a képzelet:
Feljajdulok: nem ezt akartam!
Óh, mért találkozám veled!

Óh, szánj meg engem, óh, ne csábíts!
Ne fájjon emléked nekem.
Te boldog vagy, feledni tudsz csak,
Én meg folyvást emlékezem.
A lemondás is fáj, nagyon fáj,
Emmám; de százszor nehezebb
A hűtlenséget elviselni...
Óh, mért találkozám veled!

Ha tudnék sírni, elzokognám
Mint kis gyerek bubánatom',
S ha így tudnálak elfeledni,
Sírnék soká, sírnék nagyon;
De könnyeim' rég mind kisírtam,
S ki mint én téged, úgy szeret,
Az soha, soha sem feledhet!
Óh, mért találkozám veled!

Óh, szánj meg engem! óh, ne csábíts!
Hisz' az enyém te nem leszel.
Selyem-rongyban, nagyúri göggel
Valami gavallér vesz el.
A küzdelem s a vágy keserve
Majd szétszakítja szívemet
S kerüllek, hogy megmentsem álmom'...
Óh, mért találkozám veled!

És hogyha majd lázas szivemben
Az emlék búja felzokog:
Jelenj meg néha álmaimban,
Fog várni a te dalnokod.
Azt fogom én mindig dalolni,
Mért nem lehettem a tied,
S dalomnak vége lesz a sírig:
Óh, mért találkozám veled!

IV. Nem mondta senki még; először

Nem mondta senki még; először
Tőled hallottam: Értelek!
Óh, légyen áldott az az óra,
Mely engem hozzád vezetett.

Jóságod enyhe napvilága
Keresztüljárta bánatom',
S verőfényes, derült napokról
Megint, megint álmodhatom!

A jó isten megáld bizonynyal,
Hogy vélem annyi jót tevé.
Talán egymásnak szánt a végzet.
Valami súgja: Várj! remélj!...

Örök boldogságról, derűről
Most zeng először énekem.
Ha téged látlak, azt hiszem, hogy
Boldognak lenni végzetem.

V. A réteken járok dalolva

A réteken járok dalolva
S mezei virágot szedek,
Sietve szállnék karjaidba,
És oda adnám mind neked!

Neved' az erdőbe kiáltom,
Hanem a viszhang nem felel.
Vagy én nem hallom csak? Szivemben
Minden dalol, zeng, énekel.

Valami úgy ragad magával!
Futok, és nem birok vele;
S a lég, a láthatár, az erdő
Mind boldogsággal van tele.

És dalom egyre hangosabb lesz
Szivem csordultig telve van...
Elrejttem arczomat a fűbe
S zokogni kezdek hangosan.

VI. Bál után

A mély gyönyörtől szédülök még,
Ragad a lázas képzelet.
Melletted ülök, czifra párok
Fel és alá keringenek.

A zene szól, de hangosabban
Dobog, majd megszakad szivem.
Szeretnék sírni, mint a gyermek,
A boldogságtul, azt hiszem.

Egy valczer édes áriáját
Lágyan merengve hallgatom;
De édesebb minden zenénél
A mosoly édes ajkadon.

S ha szólsz, óh, mennyei hatalmak!
Eszemet bontja meg e szó.
Én nem tudom, szférák zenéje
Lehet-e ilyen megható?
Honnan jövel? hol van hazád?... tán
A mennyből szálltál ide le?...
Ah, ép' most kér föl egy fajankó!
S keringesz fel s alá vele.

VII. A kik a tapsot kedvelik,

A kik a tapsot kedvelik,
Legyen taps bőviben nekik.
A pompa és a kényelem
Nagy urak közt divat legyen.
A ki pedig kalandra vágyik,
Találjon ezret mindhalálig.
A pénzimádó gyűjtse aranyát;
Száz évig éljen a kövér apát.
Legyen a könyvnek sok vevője,
Írónak előfizetője;
Ügyvédnek sok kliense,
Orvosnak pácziense...
Egy szóval, add meg, sors, mindenkinek,
Mit e világon legjobban szeret;
S add meg, mást nem kívánok tőled én,
Maradjon ő, a kedves lány, enyém.

VIII. Mikor a langy szellőcske vágyat

Mikor a langy szellőcske vágyat
Csókol szivünkbe szeliden;
Mikor a boldog ibolyácskán
Az első pillangó pihen;
Mikor a felhőhez szokott szem
Először lát derűs eget:
Szerelmi hűséget fogadni
Akkor szeretnék én neked!

Mikor a fényes levegőben
Pacsirta szántva énekel;
Mikor a vágy halk sóhajára
Az erdőből száz hang felel:
Mikor a fecskének susogja
Valami: Építsd fészkedet:
Szerelmi hűséget fogadni
Akkor szeretnék én neked!

Mikor a fény elől a pára
Mind szertefoszlik, messze száll;
Méhecske mézet és a csermely
Útjába' rózsákat talál;
Mikor minden perc azt susogja;
A tovatütnél szebb leszek:
Szerelmi hűséget fogadni
Akkor szeretnék én neked!

Mikor a harmatkönny is áldás
A rózsaszomszjas kelyhiben;
Mikor nem gondol hervadásra,
Virághullásra senkiségre;
Mikor boldogság, vágy, remény, hit
Szívünkbe' minden érzet:
Akkor szeretném elrebegni
Lábaidnál szerelmemet!

IX. Örök szerelem

- 1877. július 14. -

Régi szeretőm vagy! Már mi régen
Megöleltük egymást számtalanszor.
Egyszer élünk minden ezer évben,
Férfi vagyok én s te mindig asszony.
Te enyém vagy, én tied vagyok,
S ha te meghalsz, én is meghalok.

S ha aludni tértünk, sírba dőlve,
Akkor is találkozunk mi újra.
(Áldott az a szél, áldott örökre,
Mely a mi porunkat összefűjja!)
Ott is szerelemtől álmodunk,
Ott is együvé kerül porunk.

Egymásé vagyunk örökre, bárha
Száz alakot, száz helyet cseréltünk.
Suttogunk forró szerelmi lázba',
Hol bolyongtunk, mik voltunk, hogy éltünk!
Változandó minden ideleln,
Csak a mi szerelmünk végtelen.

És ha újra kezdjük a bolyongást,
S szél, vihar, hab és felhő ragadnak;
Hamvainkat száz alakba' folyvást
Együtt viszi, söpri szél, vihar, hab.
Legyen élet vagy legyen halál,
Minket örök hűségben talál.

Igy töltöttünk már mi miljom évet.
Ha te rózsza voltál, én a harmat.
Gerliczének én voltam a fészked;
Hullám voltál s én a hattyu rajtad.
A szivárvány egyik fele én
S te a másik, fent az ég ivén!

Bízva nézek a halál elébe:
Mert szivünk nem veszi el szerelmét.
Hamvam' a te hamvad közelébe
Fogja vonni boldog, édes emlék.
Együtt élünk és együtt veszünk
S porladozva is ölelkezünk.

Hervadás, halál, mulás regéi,
Nem hiszek én bennetek! Hiába,
Szerelmünket ez a sors nem éri;
Nincsen annak vége, nincs halála.
Időt az nem ismer; kezdete
Sose volt és nem lesz vége se.

Dobogó szivem minden paránya,
Mely a míg élt, tiszta lánggal égett;
Századokról századokra szállva,
Nem szeret mást, senki mást, csak téged!
Te vagy üdve, vágya, mindene.
Örök álma, örök élete.

Mit tünődöl? Ki tanítna félni!
Ezer évben, ezer változatban
El nem hagytuk egymást soha még mi,
Mert a mi szerelmünk halhatatlan.
Együtt porladoznak szíveink,
Míg lejár az ezer év megint...

X. Arczképére

Mint nyári éjszakán
A csillagot:
Úgy nézlek csöndes vággyal én,
Ha egyedül vagyok.
S mint nyári éjszakán
A csillagok:
Zajló szívem hullámiban
Szép szemed úgy ragyog.

XI. Souvenir

Száraz virág, valaha rózsza
Lehetett, van e könyvben.
Az a dalos könyv ez, tudod hisz'
Tetőled kölcsönöztem.

Szerelmi dal mellé került a
Száraz virág, szegényke.
Történetét dal és virág tán
Egymásnak elmesélte.

A dalt egy bús poéta írta
S rá megszakadt a szíve;
(Pedig oly édes kis dalocska
S oly tisztán cseng a ríme!)

S a száraz rózsza boldog órák
Emlékvirága; régen
Hervadhatott már el; ki tudja.
Tán szíved közelében.

Dal és a szerelem virága
Oly szépen összefér itt.
Egymásnak gyakran elsusogják
A hervadás regéit.

XII. Gyakran jelensz meg álmaimban

Gyakran jelensz meg álmaimban,
Hidegen, büszkén, gúnyosan.
Egy mosolyod, egy jó szavad sincs;
Könyörgök hozzád s hasztalan.

Jársz-kelsz vidáman, hajnalarcczal,
Csak énhozzám maradsz hideg...
Én kedvesem, az álmok úgy-e
Ellenkezőt jelentenek?...

XIII. A világon te a legkedvesebb

A világon te a legkedvesebb
Leányka voltál,... így képzellek én;
Maga a vígság, élet és öröm
Hosszú ruhádnak első reggelén.
Beh gyönyörű lehettél! Óh, ha így
Találkozhattam volna én veled.
S nem most, midőn a költők bánata,
Az a sok édes dal megmérgezett.

El volt bűvölve minden ismerőd,
A hajnal és a rózsza irigyelt;
Mező virága, erdő madara,
Ha meglátott, csupán reád figyelt.
Legjobb is voltál, nem legszebb csupán;
Merő kedély, vidámság, szeretet.
Minek olvastál annyi dalt, regényt!...
Az a sok édes dal megmérgezett.

Költő dalában érzéd, a mi szép;
Tolmácsolá saját érzelmidet.
Óh, de az édes, játszi dal mögött
Nem láttad a vérző, beteg szívet.
Azt hitted, a ki lelkesül, rajong,
Ha szenved is, csak félisten lehet!...
Óh szerelem, vágy csalfa éneke!
Dalok bűbája, mely megmérgezett!

Nagy kín szüli meg a költő művét,
S habár a szenvedőnek balzsama,
Kinek ártatlan, szüzi lelke van,
Nem érti, meg nem enyhül általa.
Szeretted az erdőt, a zongorát;
Voltál vidám, jókedvű, gyermeteg;
De jobb' szeretted a költő dalát,
S szived azóta bús, megmérgezett.

Ha elnyeri egy férfi majd kezed',
S lesz oly kedves lánykád, mint te valál:
Kérlek, ne adj kezébe verseket;
A vers emészt, a vers lassú halál.
Az élettel szünetlen harczra hív,
Megöli gondtalan kedélyedet;
Örökre bánatos lesz az a szív,
A kit egy édes dal megmérgezett.

XIV. Óh, ne nézz rám mosolyogva!

Óh, ne nézz rám mosolyogva!
Iparkodjál elfeledni.
Jobban élnénk, hogyha egymást
Nem ismertük volna meg mi!

Jobb neked nyugodtan élni,
Szerető családi körben.
Jobb nekem a sírt remélni
Vágyak nélkül összetörten.

Jobb az én beteg szívemnek
A világgal harczra kelni,
Mint a vádat, hogy te bennem
Csalatkoztál, elviselni.

XV. Tiporj lábaiddal, gyalázz meg, nevedd ki!

Tiporj lábaiddal, gyalázz meg, nevedd ki!
Én azért is foglak őrvöngőn szeretni.
Nevedd el daczosnak, nevedd el bolondnak,
Én csak magasztalni és imádni foglak.

Szemeid sugára besütött szívembe,
S az örökre érzi lángját a szemeknek.
Ajkad mosolygása kárt csinált eszembe';
Nem tudom ki vagy, csak azt tudom: szeretlek!

XVI. Webert, Chopint játszod betéve

Webert, Chopint játszod betéve,
De még jobban poéta hat rád.
Olyan gyöngéd vagy és figyelmes,
Finom és könnyed, mint szivarkád.
Vidámnak látszol, bárha szenvedsz;
A migraint is tűröd mosollyal;
S ha egyszer meg fogsz csalni engem;
Ezt is chikkel teszed bizonynal.

XVII. Ha mosolygasz, mennybe nézek

Ha mosolygasz, mennybe nézek;
Ha szólsz, angyalok beszélnek.
Szemednek egy pillantása
Szívemet megbabonázza.
S ha szivarzol, drága lélek:
Fázni kezdek s - tüzet kérek.

XVIII. Beh jó, hogy el tudom feledni

Beh jó, hogy el tudom feledni,
Ha játszottak szívemmel;
Beh jó, hogy egy szeszélyes asszony
A lábamról le nem ver.

Beh jó, hogy óriási önzés
Lakik szívembe' mélyen.
Beh jó, hogy magamat kimentem
S mást vádolok kevélyen.

Beh jó, hogy meggyilkolt szívemről
Másoknak nem beszélek.
Beh jó, hogy oly nyugodt vagyok s jót
Embertől nem remélek.

Beh jó, hogy úgy hozzá törődöm
Hivságos életemhe';
S port szórok a világ szemébe,
Mint ő az én szemembe!

XIX. Azok az ingatag poéták!

Azok az ingatag poéták!
Biz' azok furcsa emberek.
Sok szenvedély, álom, rajongás
Fér küzködő szívükbe' meg.

Mindez dicső, s te is, galambom,
Szeretted annak idején
A szenvedélyt, álmot, rajongást;
Hanem csak úgy, ha - költemény.

XX. Ha valaha találkozunk még

Ha valaha találkozunk még,
Fordulj el és ne nézz reám.
Közönyt erőszakolni fájóbb
A gyűlöletnél is talán.

Legjobban ott érezd magad te,
A hol gyaláznak engemet.
Ha csalódtál, sópánkodással
A kint kínosbbá ne tegyed.

Ne ismerj békülést! Szivedtől
A bocsánat távol legyen.
Olyan áldás lesz elfeledni,
Ki volt köztünk a hűtelen!

XXI. Széttépted azt a rózsalánczot

Széttépted azt a rózsalánczot,
Mely lelkeinket összefonta?
Nyugodt lehetsz; most már csak engem
Ér rágalom, gúny, mende-monda.

Jól is tevéd. Az én szívemnek
A vihartól nincs nyúgodalma;
S ha hozzám kötnéd lelkedet, még
Téged is magával ragadna.

XXII. Ne is találkozzunk mi többé!

Ne is találkozzunk mi többé!
Ne is emlékezzünk a multra.
Szívem sokáig fájt, de végre
A lemondást is megtanulta.

Siratta feldult ifjúságát,
Szépségedért sok könnyet ontott.
Legédesb álmát eltemette;
De össze nem tört, csak lemondott.

Sebét, fájdalmát nem mutatja;
Majd okozóját is felejtí,
S vigasztalásul véle többé
Játékot nem fog űzni senki.

XXIII. Isten veled hát! A mi elmúlt

Isten veled hát! A mi elmúlt,
Örökre elmúlt: mért siratni?
Lásd, engem épen az vigasztal,
Hogy vigaszt semmi sem tud adni.

Mindenki bántott, elhagyott; így
Tanultam én ki a világot.
Ez a csekélység számba sem jön
Farewell tehát! Én megbocsátok.

XXIV. Úton

Robogva száguld a vonat előre,
De vágyam egyre visszavon.
Ah, úgy szeretnék kebledhez simulni
És csüngni édes ajkadon!...

Hegyet, folyót, sok várost ér a mozdony,
A tájék más lesz, elmarad;
De én nem látok mást, csak a te kedves,
Zöld ablakos kis házat.

A kék hegyek, napfényes, halmos erdők
Bizalmasan néznek reám,
Mintha te járnál ottan és susognád,
»Soha se hagylak el Gyulám!«

Kiszállok régi, kedves városomban
És járok benne szerteszét;
De mintha ott is látnám szép szemednek
Bizalmas, hű tekintetét.

S álmimba' rám hajolsz, megcsókol ajkad
S én suttogom szerelmesen:
Szeress, légy hű! ne hagyjuk el mi egymást.
Ne váljunk el mi, kedvesem!

XXV. Milyen jó, hogy elhagytalak

Milyen jó, hogy elhagytalak,
Mikor még lehetett!
Milyen jó, hogy a rászedett
Szív újra mást szeret!

Milyen jó, hogy elhagytalak!
Nem téged ér a vád,
Hogy hűtelen vagy, csalfa vagy
És gyöngye, mint a nád!

XXVI. Egy levelére

Ifjú koromnak számítod be
Daczos heveskedésemet;
S azt írod, kész vagy megbocsátni,
Hiszen majd okosabb leszek.

Lehet, galambom, csakhogy akkor
Nem foglak többé féltetni.
S nem lesznek már okos szivemnek
Nagy vágyai, reményei.

És visszagondolván a multra,
Majd főmet rázom csöndesen:
Csupa bolondság! Óh, de mégis
Egyetlen üdv a szerelem!

Szivem, szerelmem, ifjuságom!
Lángolj, csapongj idestova.
Mert édes ifjunak maradni,
S nem okosodni meg soha!

XXVII. Üzenet a távolba

Miért nem öltél meg szemeddel
Midőn ez is terajta állt?
Miért nem dúltad szívemet fel,
S nem adtál énnekem halált?...
Ölelő puha karjaidban
Kimúlnom mért nem lehetett!
Midőn szerelmes csókod' ittam,
Mért nem szivta ki lelkemet!...
Szívem' mért nem tépted ki bátran,
Midőn zokogva rád borult!...
Nem vergődném most itt a sárban,
És nem volnék ily nyomorult!

XXVIII. Hát érdeklődik még irántam?...

Hát érdeklődik még irántam?...
Én azt hittem, rég elfeledt.
S lám, lám, kíváncsi, mit csinálok
S a régi hangon ír kegyed.
Mulatva töltöm éjszakáim',
Szilajság most az én sorom,
És mámoros fővel gyakorta
Kocintok önre, asszonyom!

Bohókás czimborák körében
A bort s a mámort éltetem.
Pohárcsengés, szilaj dalok közt
A bú nem fog ki kedvemen.
De néha mégis, tudj' az ördög,
Oly vaczkor-ízű a borom,
S kacagni kezdek, hogy a könnyem
Csordul ki tőle, asszonyom!

Emlékszem-é még önre néha?...
Igaz, szép volt, jó volt kegyed.
De én ezzel már nem törődöm,
Tanulgatván az életet.
Virág a hűség, hervadandó,
S ha már elhervadt, eldobom,
Vagy összetépem, hogyha tetszik...
Világ folyása, asszonyom!

Ne szóljon a multról! - Szerettem
Tán egykor önt; megengedem.
De a ki válni tud, felejt is;
Igy esik ez meg rendesen.
Álmodni?... Ah, milyen nevetség!
Biz' én semmit sem álmodom.
Kábult fővel fekszem le reggel
És délig alszom, asszonyom!

Emlékszik?... Ah, de jobb, ha ön sem
Emlékszik immár semmire.
Bolond ember törődik azzal,
Mit nem lehet elérnie.
Bűnhődöm én is, hogy e furcsa
Világot meg nem szokhatom.
Virággal, napsugárral élek;
De kenyerem nincs, asszonyom!

Fi donc! - kiáltja s szinte hallom,
Hogy gúnyolódik és nevet.
Ez illik önhez!... Nem halok meg,
Gúnyoljon bátran engemet.
Ugyis, ha mostan összejönnénk,
Kigyúlna arczán s arczomon
A szégyen és ön rám se nézne,
Mert rossz ruhám van, asszonyom!

XXIX. Bimbónak társa harmat, gyöngye szellő!

Bimbónak társa harmat, gyöngye szellő!
Kelyhébe nem süt még a nap:
De rózsák lesz belőle, nyár is eljő
S rá tarka lepkék szállanak.
S a rózsát elfogják szerelmi vágyak...
Menj férjhez! Rózsák vagy, kinyílt virág vagy!

Dalai már nem zengnek a tavasznak;
Virágot, nézd, hogy hullanak.
Ifjúkorod szép volt, öröme' gazdag,
Ne érd pártában a nyarat.
Menj férjhez! és légy boldog; én megáldlak!
Menj férjhez! Rózsák vagy, kinyílt virág vagy!

Igaz! te mindig engemet szerettél
S én is nagyon szerettelek.
Mit ér, mit ér, enyém ha nem lehettél!
Elváltunk s mindegyik feledt.
Óh, csak feledj s ne érezz semmi vádat!
Menj férjhez! Rózsák vagy, kinyílt virág vagy!

Nem küldelek rideg zárdába téged,
Mint Hamlet szép Ophéliát.
Menj férjhez s légy anyává, erre kérlek,
Hadd éljen a világ tovább!
S vele a küzdelem s százféle bánat...
Menj férjhez! Rózsa vagy, kinyílt virág vagy!

Minek várnál?... oly gyorsan száll az óra,
S az ifjuság oly hervatag.
Szeressünk hát pillangó-, rózsá-módra,
A kit lehet, a kit szabad!
Virághullását meg ne érd a nyárnak,
Menj férjhez! Rózsa vagy, kinyílt virág vagy!

XXX. Ha hallanál víg czimborák közt

Ha hallanál víg czimborák közt
Beszélni borról, szerelemről,
S látnád, a dévaj nevetéstől
Mint csordul ki a könny szememből;
Ha tudnád, mennyiszer köszöntöm
Fel azt, ki józan és szabad:
Mebánnád, hogy szeretni tudtál,
Míg rózsalánczunk ketté nem szakadt.

Ha látnál egyedül, szobámban,
Ezerszer megsiratni téged,
Ha tudnád, nélküled nekem mily
Sivár, unalmas, bús az élet;
Ha érzenéd, mit szívem érzett,
Midőn egyszerre elhagyál:
Te vallanád magad bűnösnek
S örökre mindent megbocsátanál.

XXXI. Tudom, elhervad ifjuságunk

Tudom, elhervad ifjuságunk,
Tudom, a szív lassan kiég.
Tudom, az asszony gyöngé jószág
S egész éltünk csak álom, semmiség.

Tudom, hogy a mi nagy szerelmünk
Immár örökre véget ért,
S egymásért még egyszer hevülni,
Nem engedné nekünk a büszkeség.

S tudom, bár elváltunk örökre,
És hozzád többé nincs jogom:
Ki nem szakítalak szivemből
S emléked' áldom és nem átkozom.

Kedves halottam vagy te nékem;
Szivembe zártam képedet:
Sirodra könnyekből, dalokból
S ábrándokból font koszorút teszek.

XXXII. Kell, hogy hozzád visszatérjek!

Kell, hogy hozzád visszatérjek!
Vissza minden áron.
Kell, hogy végre teljesüljön
Ez egyetlen álmom.
Kell, hogy nékem is viruljon
Az öröm virága,
S hogy enyém legyen a földnek
Legdicsőbb leánya.

Hozzad sóhajt vissza lelkem,
Hozzad szakadatlan',
Hogy elsűgja lábaidnál:
Ime, hű maradtam!
Hozzad sóhaj vissza lelkem,
Vissza minden áron...
Óh, e vágya, szomjusága
Lesz az én halálom.

XXXIII. Sok szép leány van a világon

Sok szép leány van a világon;
Sok jó leány szeretni tud hiven.
Van, a ki férfit boldogíthat;
De hozzád nem hasonlít senkisem.
Bejárhatom a nagy világot,
Jöhet elém minden szép asszonya:
Jöhetnek a húrik keletről:
Hozzad hasonlót nem lelek soha!

Neked nincs másod itt a földön;
Hivságos nőihez nincsen közöd.
Te vagy a legszebb és a legjobb;
Egyetlen vagy az asszonyok között!
Boldog virág, melyet te tépsz le,
Boldog, a melyben élsz, a kis szoba!

És boldog én, hogy rád találtam...
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

Te vagy a szendesség, a hűség;
Oly szép s szelíd vagy mint az angyalok.
Van szellemed, van tiszta szíved
S gazdag szerelmed, mely nekem ragyog.
Te vagy, kit nem tudok leírni.
Reményim, álmim ígéret-hona!
Te vagy, kit oly soká kerestem.
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

Ha víg fiúkkal iddogálok,
S mindenki földicséri kedvesét:
Csak hallgatók, hagyom dicsérni;
Kedves leány van, jó leány elég.
De te mind, mind megszégyenítéd
Édesebb, drágább ajkad mosolya,
Mint mások csókja, ölelése!...
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

Ne hagyj el! Óh, mi lesz belőlem,
Ha itt hagyod hű szívem' özvegyül!
Nem tudok én más nőt szeretni,
Csak tégedet, csak téged egyedül!
Soha, soha se hagylak én el!
Te vagy minden dalom végső sora.
Azt fogom zengni mindörökké:
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

XXXIV. A tavasz első napsugára

A tavasz első napsugára
Bearanyozza lelkemet:
S megint megszáll a vágy utánad,
Szép alakod megint körüllebeg.

Szivembe, mint a nap a földre,
Álmok szelid napfénye süt.
Remény építi benne fészket,
Ibolyák nyílnak benne mindenütt.

Rengő szivemből kis pacsirta:
A dal, a nap felé repül.
Mintha virág nekem virulna,
És nap nekem ragyogna egyedül

Susogjatok csak szerelemről
S a kedvesről, ki nincsen itt!
Viruljatok, ti szép virágok!
Tarkázzátok szivem vetéseit.

Köszöntse édes dal a lánykát,
Az én legszebb virágomat;
Vigyen magával röpke szárnyán
Tündérregét, sugaras álmokat.
S legyen e dal oly tiszta, mint ő;
- Fogadja kedves társaul, -
És fényes, mint a napnak első
Sugara, mely szép homlokára hull!

XXXV. Én édes elhervadt virágom

Én édes elhervadt virágom,
Ne búslakodj' az elmuláson.
Emlékezzél meg néha rólam,
Mebánás nélkül, álmodóan.
Mint a hogyan mogorva télbe'
Gondolsz május szelid egére
S lelken kéjes némasággal
Tavaszu fuvalma rezdül által;
Mint a hogyan bús éjszakákon,
Ha szempillád' kerüli álom,
Beragyog szíved éjjelébe
Sugaras üdvöd tiszta kékje;
Óh, sírjuk vissza! Égi hittel
Nézzünk a vesztett multra. Hidd el,
Drágább a viruló tavasznál
Az a tavasz, mely veszve van már.
Kihül a föld, az ég sötét lesz:
Szerelem szép ábrándja véges.
De szende fényt derít reája
Emlékezetnek holdvilága.

XXXVI. A te neved, a te hangod

A te neved, a te hangod
Mostan is fülemben csendül,
S édes dalok csengnek-bongnak
Még édesebb szerelemtől.
Bágyadt kezéd, kicsi lábad
Mult virányain vezérel;
Csillag-szemed ragyogása
Mult homályát űzi széjjel.

A te kerted, rózsakerted...
Ezerszer bejárja vágyam.
Lábaidnál elmerengek
Szemed, ajkad mosolyában.
Kezem a tiédbe' reszket,
S némaság a vallomásom;
Mintha én is rózsák volnék
És te volnál rózsapárom.

A te szíved, gyöngeszíved,
Csak tréfát üzött belőlem;
Még se foglak elfeledni,
Csak a néma temetőben.
Hozzád térek vissza mindig,
Emlékedre bűm is enyhül,
S édes dalok csengnek-bongnak
Még édesebb szerelemről.

XXXVII. Óh, csak még egyszer összejönnénk

Óh, csak még egyszer összejönnénk;
Csak egyszer, pillanatra bár!
Hogy elmondhatnám: hű maradtam;
Szívem most is magába zár,
Mióta nem láthattuk egymást,
Perczig se voltam hűtelen.
Halálomig téged szeretni:
Gyönyör és üdvösség nekem.

Óh, csak még egyszer összejönnénk!
Szép csendes nyári éjjelen
Ahol virágok illatoznak
S a lomb susog szerelmesen.
Csak egyszer járhatnám veled még
A zöld erdőt, a réteket;
Csak egyszer mondhatnám utánad:
Tied vagyok! tied leszek!...

Óh, csak még egyszer összejönnénk!
Egy csókra, ölelésre még!
Od'adnám vérem', ifjúságom'
Egy árva ölelésedért.
Magasztalnám édes dalokban
Jóságodat, szerelmedet;
Aztán meghalnék könnyű szívvel,
Mint gondtalan, vidám gyerek.

XXXVIII. Kerülsz? Jó, hát kerülj. Többé ne lássalak!

Kerülsz? Jó, hát kerülj. Többé ne lássalak!
Ne lássam arczodon, hogy bája hervatag.
Hogy szépség, ifjuság hamar muló kegyek,
Kifogni az időn hogy néked sem lehet.
Örökre lássalak; mint ama szép napon,
Nevetve lányosan, szépségbe' gazdagon.
Váltig büvöljön el emléked, árnyad is,
S rózsámnak valljalak őszkor, hervadtan is.

XXXIX. Találkozunk végre mégis!

Találkozunk végre mégis!
Örül ennek még az ég is.
Úgy ragyog rám, úgy nevet
Tiszta lánggal, mint szemed.

Sok bajomban, bánatomban,
Ködös, téli, bús napokban
Szép szemednek sугara
Világított egymaga.

Hogyha majd most belenézek,
Meneküljön az ígélet,
Mely, lekötve ajkamat,
Azt mondotta: Nem szabad!

Megragadom ezt a perczet;
Megcsókollak, megölellek.
Hosszan érzett híjamat
Töltse bé egy pillanat!

XL. Szerelmi özvegységemet

Szerelmi özvegységemet
Megőrizém tisztán, szeplőtlenül,
Emmám, egyetlenem!
Lehetek gyöngé, téphet fájdalom,
A szenvedély tombolhat kedvire
Vergődő, bánatos szivemben -
És darabokra tépheti:
Azért nevedhez nem tapad
Gonosz vágyakból semmi rész;
Csak egy könny, egy sohaj talán,
Mely megsiratja vesztedet,
És örök vággyal,

Soha se múló szomjusággal
Keresi hangod elnémult zenéjét,
Kialudt lángját szép szemednek
És mosolyod bübáját,
Mely mint virág nyílása
Sugárt, dalt, illatot
S szép álmokat hintett szivembe,
Emmám, egyetlenem!

Távol szivedtől, mint a naptól,
Sütkérezem, Emmám, emlékeden.
A gondok, viharok felhői képed'
Előlem bárha eltakarják,
Szivemben ott dereng világa,
S fohászkodom gyakran, szünetlen':
Oszoljon szét e bánatos homály
S örök derűvel,
Tavaszi ragyogással
Csaljon ki még sok dalt belőlem
Szemed hő napja, angyalom;
Avagy hervasszon el sugára
S muljak ki némán, ifjúságom
Szép májusában, mint a rózsza,
Reszkette vágytól, szerelemtől,
Emmám, egyetlenem!

Beh boldog egy találkozás,
Beh édes egy percz volna az,
Ha még egyszer csókolhatnám kezed',
Ha még egyszer felhangzanának
A régi, mámoros dalok,
S még egyszer készülnék neked
Szerelmet vallani!...
Óh, akkor is megint csak néma volnék!
S daloktól, üdvtől, szerelemtől
Remegő lelkem azt se mondaná:
Emmám, egyetlenem.

XLI. Könyvemmel

Ha könyvem' végig olvasod,
Megismered, minő vagyok.
Hogy lelkem mennyit küzködött
A kárhozat s az üdv között.

Voltam sokáig kárhozott;
Napot nem értem boldogot.
Poklomban, átkos éjjelen
Csupán a múzsa járt velem.

Igy tévelyegtem csüggedőn.
Már elhagyott végső erőm,
Midőn a legbúsabb napon
Te jöttél, mentő angyalom.

Csodaszép, bűvölő szemed
Feltárta nékem az eget.
És úgy kísért mint égi fény,
Én gyönyörű Beatricém!

XLII. Te vagy még mostan is szivemnek

Te vagy még mostan is szivemnek
Gyönyöre, fénye, bánata.
Légy árulóvá, hűtelenné:
Szeretni foglak mindörökké;
Neved lesz ajkam végső sóhaja.

Te vagy, bár tőled messze estem,
Még most is mindenütt velem.
E hű sziv kellő közepén
Élsz és ragyogsz a régi fényben
S én áldalak hűségesen.

Nem kérdem, ülsz-e diadalt még
Más férfi, más szivek felett,
Légy boldog, ünnepelt, imádott!
Hadd tűrjem én az árvaságot,
Üdvtől, örömtől száműzött legyek.

Feledj el és szeress akárkit;
Vádolni nem foglak soha.
Csak megsíratlak, eltemetlek,
De soha, soha sem feledlek!...
Neved lesz ajkam végső sóhaja.

XLIII. Nem voltál már ifju lányka

Nem voltál már ifju lányka,
Hogy először láttalak;
És azóta egyre-másra
Tiz esztendő elhaladt.

Durva idő meg nem óvta
Arczod ifju bájait.
A szépséget - régi nóta -
Az enyészet várja itt.

Az idő vak és nem áll meg...
Lassan én is hervadok.
Tíz esztendő férfivá tett,
Kit az ábránd elhagyott.
S bár csalódtam álmaimban,
Megtanultam ezalatt,
Hogy a ki nem hal meg ifjan,
Fiatalnak nem marad.

XLIV. Emléked, mint virág a könyvben

Emléked, mint virág a könyvben,
Veszíti színét, illatát.
Gyakorlom szívem' a közönyben,
Egykedvűen gondolva rád.
Idő, távolság áll közöttünk,
Mit sóhajtunk egymás után!
Én azt hiszem, most összejönnünk
Nekünk még jobban fájna tán.
S ha olvasnám, hogy férjhe' mentél,
Most, túl az élet tavaszán,
Vagy, a mi rosszabb tréfa ennél,
A síré lettél, drága lány:
Mint a kinek van nevelése,
Siratnálak szokás szerint;
S aztán, más nő szemébe nézve,
A régivé lennék megint!

XLV. Még most is véled, csak tevéled

Még most is véled, csak tevéled
Szokott benépesülni álmom,
Az éjjel láttam újra képed',
Én édes, elhervadt virágom.
Szemed, a hűséget sugárzó,
Rajtam pihent szelíd hevével;
És hangod, mint csengő madárszó
Áradt a némaságba széjjel.
Arczod rózsáit, szűz derűjét
Lehe nem érte hervadásnak;
Az irigy évek tova tüntét
A régi szépségben kiálltad.

Gyönyörrel néztelek, de szóra
Nem birt megnyilni gyáva ajkam.
Pirulva álltam, elfogódva,
Mint üdvünk szép korába' hajdan.

S midőn az álom tünni kezdett
És szemeim lassan kinyíltak:
Ajkim csendes hálát rebegtek,
Hogy megjelentél álmainnak.

Óh mert ölelne bár keletnek
Szép húrja, drágább az álom,
A mely téged mutat szívemnek,
Én édes, elhervadt virágom.

XLVI. Utóhangok

1.

Szívem, mióta távol estünk,
Nap nap után lankad szerelmünk.
Ah, nem is az már ez az érzet;
Szine, illatja elenyészett.

Mit is sohajtsak, mit vesződjem
Egy nő miatt, kimessze tőlem!
Mért csüngjek rajtad dőre vággyal,
Ha két karom nem foghat által!

2.

A szerelem nótái fogynak.
Ah, agglegény leszek maholnap!
Nem áltat szép ábrándvilág
Közelg az ősz; nincs délibáb.

Sötét hajamban szürke szálát
Találok mindennap nehányat.
Oda vagy ifjuság, oda!
Jön már a józanság kora.

Isten veled, sok fényes álom!
Mit is lézengek a világon!
Lehiggadt szívem mért dobog,
Ha már szeretni nem fogok!

XLVII. Mi lenne, hogyha összejönnénk

Mi lenne, hogyha összejönnénk
Még egyszer, úgy véletlenül?
Kezet fognánk-e mosolyogva,
Avagy futnánk egymás elül?

Tünt ifjuságunk szenvedélye
Lobogva égne-é megint?
Vagy nincs varázs, új szerelemre
Tüzelni képes szívienk'?

Szivem azt mondja: nincs! Lemondók
Vagyunk ma és türelmesek.
Te megelégszel a magánnyal,
És én, ha rólad verselek.

Meglátogatsz még álmaimban,
Csókollak és ölel karom;
De ébren aztán nevetek csak,
Hogy én ilyesmit álmodom.

XLVIII. Dicsőség

Homályban élsz most, ismeretlenül;
De fel fog még ragyogni csillagod,
Ha éltem napja majd alámerül
S a sirba' fekszem, mint csöndes halott.

S kiről most nem hoz hírt ujságpapír,
Se báli névsor, sem fürdőlevél:
A kommentátor majd csak rólad ír,
S együgyü közli-had belőled él.

Rejtett lakásod, zöld zsalus szobád
Divatba jó, ha én már nem leszek.
Leirják macskád', kertet', zongorád',
Szelid nézésed', könnyü termeted'.

Kifürkészik, faludba hogy' jövék,
Minő szerencsés végzet vitt oda;
Mért nem követtem lelkem ösztönét
S nem lettem egy pár véled én soha.

Hüséged' megcsodálják mód felett.
Megilletődve fognak nézni rád;
S mint őszi nap, szelíd emlékezet
Ragyog körül majd, elhervadt virág.

A régi báj, a régi szendesség
Feltámad újra fonnyadt arczodon;
S én hült szívemmel sírba' fekve, még
Ott is csak hűségéről álmodom.

Ah, úgy van, úgy! Ah, úgy kell lennie!
Előbb halok meg; kell, hogy így legyen!
Hogy lásd, mikép támad költőd hire,
S hogy mit mivel valódi szerelem;

Hogy úgy halld kedvesed dicséretét,
Mint ki csak egyről: rólad énekelt.
Hogy járjon által boldog büszkeség,
S ne gyászold sírom', hanem ünnepeld!

XLIX. Énekek éneke

Zaharán jártam, számumot leheltem,
Oázt hiába leltem útamon:
Rám törtek, hogy pihennem ne lehessen,
Sakál, hiéna, bős ember-barom.
Az üldözött vadnál is kimerültebb,
Erősek közt egyetlen gyöngé, én.
Daloltam, ah, de meg nem szelidültek,
Mint hajdan, Orfeusznak énekén.

Tovább vonszolva testem' száz sebével,
Hárfámon kívül minden más nekül,
Embert utánzó nép közé juték el,
S nem értettem, beszélt bár emberül.
Ha jött az éj, - ennek mindent bevallok -
Kitörtem: Nincs e néphe', nincs közöm!
Mi eggyel-mással mégis összetartott,
Nem vonzalom volt, csak nyájas közöny.

Köröttem, mint a sárbogár ganajba',
Csak nyüzsgött a tisztátalan tömeg.
Istent tagadtam kétkedém magamba',
Megátkozám világra jöttömet.
Ez hát az élet! a dicső teremtés!
Óh, hát az érzők sorsa mind ilyen!
Ha csak ki rúg, rabol, mar a szerencsés,
Minek van akkor érzékeny szívem!...

De hogy te jöttél, nyájasan köszöntve,
Egyszerre ég és föld arczot cserélt.
Jártam szelíden omló fényözönbe'...
Van hát, ki úgy érez mint én s megért!
Ujjongva hirdetem: Van isten égben!
Van!... és te legszebb alkotása vagy!

Költő vagyok! Van mért hevülnöm, élnem!
Ég rendelé, hogy megtaláljalak.

Óh, nem barátság ez, mert több a lángja!
Nem, szerelem se; mert annál hivebb.
A múzsa szüzi, tiszta csókolása
Meg nem bűvölhet úgy, mint a tied.
Szívembe más név a tied helyére
Tudom, hogy nem kerül halálomig.
A mig dobog, mig el nem áll verése,
Emmát dobogja, róla álmodik.

Ha szépet látok, ha a jót megérzem:
Sugárzó lelkeddel találkozom.
Ha bánatom fölenged a reményben:
Te csókolsz biztatólag homlokon.
Te intesz: Csak előre a magasba!
Főlebb, főlebb!... Ott fénylik csillagunk!
Meg nem vakulsz, ne félj, csak nézz a napba!
Oda megyünk mi, onnan származunk!

Lányságod szüzi, tiszta koszorúját
Hervadni látnom nem hoz bánatot.
Mindig leány maradtál, min a múzsák,
S gyermek, mint égben a kis angyalok!
Sohaj nincs ajkadon, csupán mosolygás
A bájadat megrabló éveken.
Ez a szelídség, ez a bölcs lemondás
A boldogság, a mint én képzelem.

Az asszonyok között te drága, ritka;
Lemondás, béketűrés angyala!
Te ringatódzol legszebb dalaimba',
Szívem legédesb, eleven dala;
Egyetlen csillag távol mult homályán,
Átsillanó fény a jövő kódén:
Viharba' békét hirdető szivárvány,
Szelíden omló fény a csend ölén.

S most elnémulhat mindörökre hárfám.
Elzengtem, a mi rajta zenghető.
Idővel vérem hívesebbre válván,
Végső fellobbanása légyen ő!
Kinek nevét körítik dalvirágok,
S ringatják lágyan zsongó ritmusok;
Kit mint az égi múzsát, úgy imádok,
Kiről dalt írni szebbet nem tudok!

L. Még egyszer

Tíz éve már, mióta szép szemed'
Nem láthatom, csupán fényképedet;
Mióta egyre szítom vágyamat,
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak!

Az a világ, mely a letűnt helyét
Pótolja, arcot, színt, nevet cserélt.
Egy óhajtasom mégis megmaradt:
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak!

Betegen, ah, tán síromhoz közel!
Hiába sóhajtok: Jövel! jövel!
Nem virrad fel többé a drága nap,
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak!

Közelg már az idő, mely enyhet ád;
Lehunyt szemmel nem gondolok reád,
Hol örök éj tanyáz, a föld alatt,
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak.

LI. Szerelmi epilóg

Ez az utolsó dal tehozzád;
Aztán elnémul ajkam.
Szívemet vágyak nem kinozzák;
Lemondok egy sohajban.

Mulandó minden, ah, belátom;
Az ifjuság s a szépség.
Én meghajolt, szegény virágom,
Hervadva meddig élsz még?...

Óh, balga én, ki messze tőled
Csak árnyadat szerettem,
S a vén időnek, sietőnek
Hatalmát kinevettem!

Azóta elszállt ifjuságod;
Enyém is indul útnak.
Éltünk fájáru a virágok
Egymás után lehullnak.

Te megviselt szív, légy nyugodtan;
Meddő vágnak mi haszna!
Meghervadottan, meghajoltan
Gondolj a szép tavaszra.

Mit ér tünődni, sírni rajta,
Hogy a tavasz mulandó;
Hogy a szerelmes nőnek ajka,
Szépsége hervadandó!...

Isten hozzád, zord életemnek
Egyetlen rózsaszála!
Mig ajkam egy betűt rebeghet:
Jóságod lelked' áldja.

Szállj búcsudal, szép rímbe' vidd meg,
Mi van sorsomban írva:
Szivem más névre nem nyílik meg,
Emmával tér a sírba.

PERDITA

*Boldogtalan vagy, bűnös is vagy,
Az ördögé vagy mindhiába.*

I. Rózsakinálás, zene mellett

Rózsakinálás, zene mellett
Az ördögé lett ifju lelked,
És kezéd most virágokat,
Ajkad meg csókot osztogat.

Náladnál semmivel se jobbak
Neveztek csúf szóval bukottnak.
Kimondtam én is azt a szót,
S nem volt rá semmi válaszdod.

Csak rám hajoltál, hogy ne lássam
Két arczod' kipirulni lázban.
Félénken súgtad s reszketőn:
»Rád haragudni nincs erőm!«

Koldúsa koldusabb világnak!
Borulj reám; én szánva szánlak.
Lelkem a porban is megért,
Szeret s megáld hű szívedért.

II. Gondoljon a világ akármit

Gondoljon a világ akármit,
Az emberek gunyoljanak;
Büszkébb szívem van, hogysem értük
Félénken cserben hagyjalak.

Kiket a vak tömeg szokásból
Szépeknek, jóknak ünnepel,
Nem tudnak oly forrón ölelni,
Mint te, midőn hizelkedel.

S a kikre irigykedve néznek
A dőrék, nem oly boldogok,
Mint a minő te vagy szerelmem,
Ha szomjas ajkam csókolod.

Óh, áldhatná sorsát akárhány,
Ki most lenéz negédesen,
Ha oly lánykát találna, mint én
Benned találtam, édesem!

III. Szivem igaz és jó tehozzád

Szivem igaz és jó tehozzád,
Szereti könnyed', árvaságod,
S bár nem ígér örök hűséget,
Bár gyöngé, elhihetd, nem álnok.

Nem, nem ámítalak! Bevallom,
Csak ölelésedet kívánom.
Nyujtsd csókra haragos kis ajkad',
Kedves kis mezei virágom.

Lásd, úgy szeretik a napot, bár
Ettől hervadnak a virágok,
Jer elhervadni kebelemre,
Legyek én a te napsugárod!

A hevülések mind mulandók;
Az ifjuság csak egy lehellet.
Nem, nem ígérek én hűséget,
Hanem gyönyörrel megölellek!

IV. Késő neked már zúgolódn...

Késő neked már zúgolódn...
Mind ilyenek a férfiak.
Ha mint hervadt virágot eldob,
A legjobb is csak megsirat.

Mig ölelésedért epedtem,
Hú voltam hozzád, esküszöm;
De csókod vágyamat megölte;
Közös bú, nem az én bűnöm.

Óh, hát ne haragudj', ne vádolj!
Sirj a kegyetlen sors felett.
És én letörölöm drága könnyed',
És együtt sírok majd veled.

Te se vagy nálamnál erősebb;
Közös a mi bubánatunk.
Egymásra hát ne haragudjunk
S valljuk be: bűnösök vagyunk!

V. Lelkedbe ádáz végzeted

Lelkedbe ádáz végzeted,
Rút szégyenfoltot égetett.
Hiába élsz, virulsz, mosolygasz:
A nagy világon nincs helyed.

Légy czéda, kéjsovár, ledér;
Légy szűzi, tiszta: egyet ér.
Imád, átkod nem érdekel más
S csak kicsufolnak könnyedén;

Nincsen remény, nincs irgalom.
Nem kérdi a világ, vajon
Selyemben halsz-e meg vagy éhen,
Átokkal hervadt ajkadon?

Légy vidám vagy kétségb'sett:
Pokolban élni végzeted.
Zárdába, vagy kórházba menni:
Egyforma vétek s bú neked!

VI. Hiába gyujt szemed sugára

Hiába gyujt szemed sugára,
Hiába jársz selyemruhába';
Boldogtalan vagy, bűnös is vagy,
Az ördögé vagy, mindhiába!

Nevethetsz, járhatsz tündökölve,
Azért te mégis meg vagy ölve.
Lövelhetsz lángot tűz-szemedből:
Szived kiégett mindörökre.

Látlak az utcán járni le s fel,
Vidáman, ragyogó szemekkel;
De nyomorult vagy, és ha mondják,
Teszed magad, hogy nem veszed fel.

Nem tudom, mit tegyek, ha ennyi
Szépséget látok kárba veszni;
Vádoljalak-e téged érte,
Vagy a világot nevessem ki?...

VII. Egyedül állsz

Egyedül állsz. Ez az átkod,
Számkivetés bús leánya!
Nincs egyetlen jó barátod;
Árva vagy, mint én is árva!

Idegen vagy tenmagadnak,
Idegen vagy a világnak;
S bár mosolyra nyílik ajkad,
Szíved mélyén sírni látlak.

Jobban áll a könny szemednek,
Hogyha nem kaczagva támad.
De a lélek rejtve szenved,
Titkolódzva sir a bánat.

Tudom én, jobb volna néked
Hű szíven kisírni búdat.
Keresed is, drága lélek,
De hiába a kiutat.

Oly türelmes nő vagy, oly szép,
Hogy szeretve szeretnélek:
Csak erősebb lelkű volnék!
Csak szívem ne szánna téged!

VIII. Ha durva módon sértelek

Ha durva módon sértelek:
Lelkedre valahogy ne vedd.
A sérelem, ha mutatod,
Hogy fáj szivednek: még nagyobb.

Ne vess csak rajta, rajtam is.
Ne is gyanítsák, hogy hamis
A jókedv, mely szemedben ég,
S hogy szíved meg van ölvé rég.

Kaczagj, ha durva szó gyaláz.
Hogy' illenék hozzád a gyász!
Oly nőnél, mint te vagy, szegény,
Gúny, hogyha könny csillog szemén.

IX. Szeretlek mint egy elhagyottat

Szeretlek mint egy elhagyottat
Egy másik elhagyott szerethet.
A hogy vergődő fájdalom csak
Képes szeretni: úgy szeretlek.

Nem a gyönyörnek tiszta mézét
Szomjazza ajkam, hogyha csókol;
Az, a mi hozzád vonz, a részvét,
Szeretlek, édes, szánalomból.

Szeretlek, mert mint én, leányka,
Te is jobb sorsot érdemelnél.
Szeretlek, mert reád találva
Látom, van árvább szív szívemnél.

Szeretlek önzésből, kimondom;
Mert a midőn szemedbe nézek:
Egyszerre tűrhetőbb a sorsom
S én kezdlek vigasztalni téged!

X. Fogy a sugár

Fogy a sugár; életnapunk
Hevét veszíti; nem csoda!
Annál gyorsabban hervadunk,
Ha árnyékunk nem volt soha.

Szívünk kialszik csendesen,
Mint hamuvá égett parázs.
Ah, ez többé nem szerelem,
Csak gyöngye végső lobbanás!

Lassú haldoklás életünk;
Szerelmünk hervadó virág.
S már csak részvétet érezünk,
Ölelve fonnyadt Perditát.

XI. Rajta, rajta! Éld világod!

Rajta, rajta! Éld világod!
Csak így lehet igazságod.
Ne vess, légy víg, bármi érjen;
Szomorúnak lenni szégyen.

Ismered a földi rendet?
Le van győzve, a ki szenved.
S a ki sebét nyitva hagyja:
Elvérzik az istenadta.

XII. Beteg vagy, azt mondod nekem,

Beteg vagy, azt mondod nekem,
Boldogtalan, bús gyermekem?
Én irgalombul azt kívánom:
Halj meg, mig ifju vagy, leányom.

Ne várd, míg fonnyadt lesz szived,
Mint ősz utóján a liget;
Mig lelkedből vad szenvedélyed
Minden világos színt kiéget.

Óh, kérjed inkább istened',
Hogy most hunyhasd le két szemed,
Mikor még van szivedben álom,
S van mit siratnod e világon.

VÁLTOZATOK

*Ellenmondás van dalaimban.
Majd ragyogók, majd éjsötétek.*

Tünő ifjuság

I.

Fut, fut, repül az ifjuság előttem,
És én üzöm rózsás nyomát zihálva;
De testem-lelkem kimerült, erőtlen
S többé nem ér el szép idők varázsa.
Derült világom, érzem, úgy setétül,
Mint arczom színe nyári nap hevétül.

Ha újra kezddhetném az ifjuságot
Szerelem szárnyán, ábrándok virányin;
Ha májusban szivemben is virágok
Nyitnák ki kelyhük': bűvös hajnalálkim:
A hervadástul óvhatnám-e lelkem',
S a gyöngé lányt attól, hogy elfelejtsen?

Nem akarnék-e újra telhetetlen'
Minden virágot koszorúmba fűzni?
Szellőtlen árnyékból nem szivesebben
Futnék-e napra, pillangókat űzni?
Unott gyönyörök kelyhét undorodva
Magamtul ismét nem lökném-e porba?...

Ah, úgy van! ember vágya telhetetlen,
Az édenben természetünk a sátán.
Ott leskelődik ránk kigyói mezben
Mindenbirási vágyak almafáján.
Jó, hogy kiűzték, kitagadtak innen;
Mert sose győzünk szenvedélyeinken!

II.

Meg-meglegyint szellője tűnt napoknak,
Távol vidékről, hol a rózsza nyit.
Virágid, ifjuság, hogy' hulladoznak,
Hogy' szétfoszolnak fényes álmaid!

Őrizd bár féltve, megfakúl a lélek.
Minden fohász egy álmod elsodor.
Hervasztja naphő, rejteke a szélnek,
Mint elhagyott, száraz virágbokor.

Köd, szürke köd vonul minden keresztül;
Lemondás búja, néma hervadás.
Nem fáj; de lényem mégis összerezdül;
Nincs jajszava; de némasága gyász.
Tengődve élek a rideg valóban,
Mióta lelkemet nem áltatom.
Nem azt sajnálom, hogy mindig csalódtam:
De hogy már többé nem csalódhatom!

Osztályrészem

Az élet árnyát, fellegét is
Szivárványszinbe' látja lelkem.
Csalódni és remélni mégis:
Igy van megírva végzetemben.
S dallá szövődik minden eszmém
S mind, a mit érzek, álmodom;
De nyitját hasztalan' keresném;
Mi czélja, haszna: nem tudom.

Sugártalan, ködös napokba',
Ha rám borúl az éjek éje;
Fölhangzik édesen zokogva
A dal vigasztaló zenéje.
Ez tár elém egy szebb világot,
S ha lelkem errül álmodik:
A könny, a kín, a vér, az átok
Hallelujává változik.

S megszáll a vágy, hogy letöröljem
Könnyeit a szomorkodóknak;
S a béke útját megjelöljem
Azoknak én, a kik csalódtak.
Óh, fáj e furcsa, gúnyos élet;
S lelkem gyakorta felzokog:
Az emberek mind oly szegények
S nem lesznek soha boldogok!

Türelmet és szálnalmat oltott
Belém a lét nehéz igája.
Tudom, hogy ép' az sose boldog,
A kinek boldogság a vágya.
Tudom, hogy nemcsak én kesergek,
Bajlódik más is eleget,
Hurczolja némán a keresztet
S nem vigasztalja senki meg.

Óh, hála, hála, hogy keservem'
Nem hordozom magamba' némán!
Van vigaszom, lehet pihennem,
Ha gondok árnya száll is énrám.
Borongás, üdvösség, ígézet
Körülzsong lágyan, édesen;
S mit suttogásukból megértetek,
Merengő, méla dal leszén.

Saját bubánatomban érzem
Örök bánatját a világnak,
S a lelki szomjazók nevében
Sóhajtom el szelíd imámat.
És öntudatlan', önmagátul
Szakad szivemből énekem.
Örömet, bűt, mindent elárul...
S én nem tudom, csak érzem.

S habár jövőmben írva látnám,
Hogy sohasem leszek szeretve;
S dicsőség nélkül, ifjan, árván,
Szegényen dobnak sírverembe:
A vágyat üdvben élni váltig
Siró zenébe önteném,
S dalolva várnám a halált, így
Sóhajtanám ki lelkem' én.

Sátán

Egy éjjel a sátán ágyamhoz állá;
Nevetett, hitt, ígérte kincseit.
Frakkot viselt s oly inger volt szavába',
Hogy már azt hittem: végem, elveszít!
»Eljősz-e hozzám, édes, jó barátom?
Protekciómat ígérem neked.
Mi kell? Szép hölgy? arany? fény? pompa? mámor?
Mind a tied lesz...« - Én koldus leszek.

»Agyadban égsz s rossz álmaid' beszéled:
Igy senki sem felelt nekem soha.
Rég' vágyom okos alkut kötni véled;
Ne légy, öcsém, ily szörnyen ostoba.
Dörgöld ki szemeid' s ne álmodozzál;
Légy ember és ne hitvány lázbeteg.
Gavallér lesz belőled. Jősz-e hozzám?...
Fejedet rázod?...« Én koldus leszek.

Gavallérnak kevély vagyok s ügyetlen;
Majom és róka lenni nem tudok.
Kincsnek pedig hatalma nincs felettem;
Az kincsem, a mit érzek, gondolok!
Vigasztalóm az édes dal zenéje;
Ez balzsamom, hitem, ha szenvedek;
S dalolva hágnak a sátán fejére.
Aranyod nem kell! Én koldus leszek!

Urad vagyok! Leszálok a pokolba
És Luczifert magát elégetem.
A jókat összegyűjtöm egy akolba.
Halleluja! Megáldva végzetem!
»Már látom, hogy méltó vagy ostromra,
Bolond te, kin segíteni nem lehet.
Adieu!« - S én visszadőltem vánkosomra
És felzokogtam: Én koldus leszek!

A bánatból...

A bánatból kivolt a részem;
De én azért nem jajgatok.
Fáradt vagyok, nagy útra készen,
Akár ma is meghalhatok.

Pályámnak vége, haza térek
És terhetekre nem leszek,
S bucsúmban én csak egyre kérlek:
Anyám mellé temessetek!

De hiszen ti nem tudhatjátok,
Hogy az ő sírja merre van...
Én sem; - nekem a sír is átok;
Magam leszek ott is, magam!

Óh, jó anyám! ha lassu szárnyon
Az éj a temetőre száll:
Keresni fog a másvilágon
Szegény fiad, s meg nem talál!

Árva fiú

Szidott, gyűlölt, haraggal néze rám;
Nagy dáma volt s kevély a mostohám.

Én egyebet se láttam, mint halált,
Apám, anyám korán a sírba szállt.

Virágok nőnek ifju sírokon;
Enyémeek egy-két jó barát, rokon.
Ők csitígtatták árva szívemet,
Az Isten ezt nekik fizesse meg.
Viharba', szélbe' visz tovább utam,
Fáradt vagyok s a cél még messze van.
Talán egy mérges hullám eltemet,
S túlparton én már ki se köthetek.

Karácsonykor

(1874.)

A zúgolódás, gúny, harag
Rég halva már szívemben.
Egy szóval sem panaszkodám
A kis Jézuska ellen.
Nem vádolám balgán azért,
Hogy engem kifelejtett.
Hogy nem hozott ajándékot,
Szemem könnyet nem ejtett.
Lelkem nyugodtan, csöndesen
Átszáll a nagy világon.
Imádkozom, hogy Jézusom
Minden szegényt megáldjon.
Ágyamra dőlök s álmodom
Egy régi, édes álmot:
Boldog, ki tűr és megbocsát,
S ki szenved, százszor áldott!

Mikor husz éves lettem

- 1875. ápr. 9. -

Ha a halál ma vinne sírba,
Maradnék ismeretlenül;
Ki voltam, senkinek sem adná
Se könyv, se kő, se könny hírül.
Velem pihenne a dicsőség,
A melyről annyit álmodám;
Csak egy két jó barát sohajtna:
»Szegény, mért halt meg oly korán!«

Kiket szerettem, fris virággal
Nem hintenék be síromat.
Ki elolvasta unalomból,
Hamar feledné dalomat.
A társaságban oda vetnék:
»Könnyelmű volt, de jó gyerek.«
S a lapokban csak annyi állna:
»Husz éves volt s verselgetett.«

A pletyka is másról fecsegne;
Rólam sehol se volna szó.
A réginél maradna minden,
S támadna más, nagyobb bohó.
Egy a világba kitaszított,
Hozzám hasonló rímelő;
És hogy az élet nagy bolondság:
Elmondaná helyettem ő!

A filiszterekhez

Csak hagyjatok, ha nem szerettek,
Én úgyse tartok véletek!
Nem kértem tőletek tanácsot,
Nem mondtam én, hogy szenvedek.
Isten küldé e küzködést rám;
Imádság felsíró szavam.
A kit az Isten látogat meg,
Az nem lehet boldogtalan!

A vágyak mámorát, ez édes
Keservet ti nem érzitek.
Kétségimmet hát mért közöljem
És álmimat tivéletek?...
Zokogva bár, de mégis érzem,
Boldog csak én vagyok magam!
Ki egy világot hord szívében,
Az nem lehet boldogtalan!

Mert lelkem' soha el nem adtam,
S nem vettem példát rólatok;
Azért én a ti szemetekben
Czigányos és különcz vagyok.
Jó tudnom, hogy világotokban
Lelkem bitang és hontalan.
Ki hű marad az ideálhoz,
Az nem lehet boldogtalan!

S mi minden válhatnék belőlem!
Hogy fölvihetném dolgomat,
Ha a jövőre volna gondom.
S szívemre venném sorsomat.
De jobb szabadnak lenni, bármily
Szegényen és magánosan.
Ki nem szorult az emberekre,
Az nem lehet boldogtalan!

Utálom a kufár világot,
Nem hajhászom nagyúr kegyét.
Ne gúnyoljátok hát kabátom';
Hisz' az tinéktek mit se vét.
Reményem, üdvöm, büszkeségem,
Egész lelkem dalomba' van.
Kit homlokán csókolt a múzsa,
Az nem lehet boldogtalan.

Kik az én sorsommal törődnek,
Mind égi-légi szellemek.
Óh, szent gyönyör! óh, boldog élet!
Hogy én is szállhatok velek!
Egy szebb világ van ott; lakói
Jók s boldogok mindannyian.
Ki bízik tiszta szellemekben,
Az nem lehet boldogtalan!

Hagyjatok hát! Nem egy világból
Valók vagyunk mi, hagyjatok!
Angyal vagy ördög, nem tudom, de
A ti testvérték nem vagyok.
Közétek úgy se szállok én le:
Erőködéstek hasztalan.
Ha én is sorsotokra jutnék:
Akkor volnék boldogtalan!

Imakönyvem

Aranykötésű imakönyvet
Hagyott rám örökül anyám,
Kis Jézus ingben, glóriában
Van a könyv első oldalán.
Sok év előtt egyik sarokba
Beírta jó anyám nevét,
Lehajtom a betűkre főmet,
Hogy földézzem szellemét.

Nekem úgy tetszik, hogy csak egyszer
Fehér ruhában láttam őt.
Tavaszi volt ép', a kedves ákác
Virágzott a ház előtt.
A lemenő nap fénysugára
Reszketett ajkán, zárt szemén.
Apám ott állt a ravatalnál
És velem együtt sírt szegény.

Hogy elmosódtak a betűk! Mily
Sárgák s kopottak e lapok.
Rég' volt, midőn ez imakönyvből
Még az anyám imádkozott.
Kék selyemszállal összekötve
Van itt hajambul egy kevés.
Aranyos fürteimhez akkor
Nem illett még a szenvedés.

Irott imádság töredéke
Mellett van az anyám haja,
Emitt egy szentnek vézna képe
S egy régi, halvány Mária.
Elnézem... Épen így viselt meg
A sors azóta engemet.
Sokszor szeretnék sírni, hogyha
Nem szégyelném a könnyeket.

Az Ur imádságát ütöm fel
(Kísérőm a nehéz uton)
S vigasztalást vegyít a kínhoz
A te imád, óh Jézusom!
Imádság kell a szenvedőnek,
A kit a sors árván hagyott.
Úristen, én nem zúgolódom:
Legyen a te akaratod.

Föl nem panaszlom a világnak,
Csak szellemednek, jó anyám,
Milyen kopár volt ifjúságom,
S hogy mennyi bánat szállt reám.
Tűrtem, reméltem, megalázva
Idegenek közt éltem én;
De azt a régi imakönyvet
S emléked szentül őrizem.

Est deus in nobis!

- Egy ismeretlen poéta verset küld a szerkesztőnek. -

Nyakig vagyok már bent a verselésben.
Segítség, nyomda! Mindjárt megfulok.
Szívem szorul, mikéntha volna présben,
S a rím-had benne már alig szuszog.
Az átkokat, panaszt rakásra hordom,
Csak úgy bámulják szenvedélyemet.
Szerkesztő úr, zseni vagyok, ha mondom!
Ugy-e megcsillagozza versemet?...

Nem czimborázom én e buta korral,
Harag és gúny hatalmas énekem.
Kaczér pillantást váltok a nyomorral
(Hanem azért a pénzt meg nem vetem).
Az őrzöngés nálam nem pusztá bon-ton,
Minőt a finnyás publikum szeret.
Szerkesztő úr, zseni vagyok, ha mondom!
Ugy-e megcsillagozza versemet?...

Azt hiszi, technikám még nincs megérve,
S nincs benne eszme, vágy, ambíció?
Vagy még nem fogható rudas szekérbe,
Mert szeleburdi, pajkos a csikó?
S ne higgye, hogy nincsen miről dalolnom,
Koplaltam én s lumpoltam eleget.
Szerkesztő úr, zseni vagyok, ha mondom!
Ugy-e megcsillagozza versemet?...

S szó a mi szó, poétának születtem.
Ezt maga is be fogja vallani.
A bölcseséget nagy kanállal ettem,
Á la... nem mondom meg... találja ki!
A kritikusra is van már dorongom;
Nem tűrök én mást, csak dicséretet.
S bizony a szerkesztőket is lehordom,
Ha meg nem csillagozzák versemet!

A cigaretről

Cigaret-füst karikája -
Egyik a mást be se várja,
Mintha szólna: nem lehet!...
Ilyen épen a mi részünk.
Füst az élet; elenyészünk,
Mint a kicsi cigaret.

Ifjuságunk fényes álma...
Köd borítja nemsokára,
Lángot, álmot hamu fed.
Szíved is, ha már kiége,
Eltiporják s vége, vége!...
Mint a kicsi cigaret.

Hamuból az árnyak intnek,
Özvegyei régi hitnek;
Tudják még az éneket:
Az az álom, az az élet,
Füstbe hamvad, tovaszéled.
Mint a kicsi cigaret.

Hit s remények büszke vára,
Ifju kornak ideálja
Füst csak és lég... hova lett?...
Végtelenség titkos utja...
Minden egyképen befutja,
Mint a kicsi cigaret!

Cigaret-füst karikája -
Egyik a mást be se várja,
Mintha volna: nem lehet!...
Rövid álom, rövid élvek!
Elenyészik, füst az élet,
Mint a kicsi cigaret!

Tavaszdik...

Tavaszdik már az idő,
Beköszönt a napsugár.
Lelkem édes gondolatja
Fönt, a felleg-honba' jár.

Nem tudom, de olyan édes
Még a bánat is nekem,
Kék egével, napsugárral
A tavasz ha megjelen.

Kedves ábránd langy fuvalma
Vonul át a lelken.
Szép világ van, azt regéli,
Messze, túl a tengeren.

S hallgatom, bár ismerem jól,
Milyen az a szebb haza.
Halkan intek: Voltam én már,
Voltam én ott valaha!

Az a sűgár, az az illat
Nem idegen énnékem;
Ha sívár az élet útja:
Gyönyörűnek képzelem!

Tedeum

Hány magas eszme, mennyi ábránd
Kél s száll szivembe' szerteszt!
De egynek sem tud adni hangot,
Oly árva sokszor a beszéd.
Ügyetlenül vergődik itt lenn
A messze szálló gondolat.
Viszhang a vers; érzelmeinknek
Majd mindig csonka hangot ad.

A multból, mint távol harangszót,
Áthallom a bölcs jósigét:
Ne szűnj soha jobb korra várni!
Kislelkű! tudsz e hinni még?...
S hinnék; de látom a jövendőt,
A neve vér és iszonyat.
Az örök harcznak, gyötrelemnek
Jó vége soha sem szakad.

Hűlt vágyak, elzűllött remények...
Mit várjak én még ideleenn?
Kinomat zengném, ha találnék
Uj dalt az ócska hangszeren.
Kinos vajúdás, lázas álmok...
Im', ez a dal története,
Egyhangu mind, ah, mind unalmas;
A dalnak sincs már érdeme.

Uram! nem átkozódom én, bár
Sokszor sohajtok csöndesen.
Az én beteg szivem fohászát
Ki hallja meg, ha még te sem!...
Tátongó sebemet te látod;
De nem adsz rája balzsamot.
Pedig, hogy nem gyógyul magátul,
Én Istenem, te tudhatod!

Egy átok úz! hiába vágyom
Az emberekkel tenni jót.
S ár sujtasz mind a két keziddel,
Én tűrök, mint a bárgyu Jób.
A porba hullok. Óh, ki merne
Panaszt emelni ellened?
Himnusz zengek keserveim közt;
Dicsértessék a te neved!

Ki lát szivembe?... Senki!... mégis
Fölírják, hányszor vétkezik.
Kövezzenek, vagy áldjanak meg.
Ők lelkemet nem ismerik.
De nem haragszom; hisz' az ember
Egymás bírása nem lehet.
És a mi fáj, a mit zokogva
Panaszlok, nem a gyűlölet.

Szentségem a keserv, s miként a
Katona rongyos zászlaját:
Szivemet annál jobban őrzöm,
Minél több bánat járja át.
S ha eltipor a szenvedélyek
Bősz méne a harcz mezején:
Ne gázoljon szivembe senki;
Maradjon a zászló enyém!

Megnyugszom. A nehéz lemondás
Késő korában élek én.
Örültem én is az örömnnek
És a mi fájt, megkönnyezém.
S közelg bár nagy idők viharja;
Én csillagomhoz hű leszek.
Tebenned bízom, örök Isten;
Dicsértessék a te neved!

Ne vádoljátok...

Ne vádoljátok rossz napokban
A világot s a végzetet,
Ne átkozzátok el az embert,
Hogy egy kicsit szenvedtetek.
Csak tűrjétek! A zúgolódás
Nem ad a szívre balzsamot.
Bocsássatok meg a világnak,
Habár mindenki elhagyott.

Hiszen ti mind önzők valátok!
S a világ önzetlen legyen?...
Hisz' nektek is volt sok hibátok!
S a bűn csak büntetést terem.
Tiszták és jók lesztek, ha minden
Bűnt, bánatot lesírtatok.
Bocsássatok meg a világnak,
Habár mindenki elhagyott.

A hol ti lesztek, égi béke,
Nyugalmas szív lesz véletek.
Mert, a ki szenvedett nyugodtan,
Megnyílnak annak az egek.
Legyetek elnézők, szelídek;
Sohase zúgolódjatok,
Bocsánat által győzni fogtok,
Bár minden ember elhagyott.

Boldog idő

A bölcsek gúnyja, szenvedők siráma,
Nem bírják lelketek lekötni már ma.
Mély bánat, borus eszme, ködös álom
Most nem az én világom.
Mélységbe lelketek most nem tud merülni.
Csupán repülni!

Mint a madár, ha meglegyinti szárnya
Röptében a víz felszínét, cikázva
Merül a kék, napfényes levegőbe,
Dalát küldvén előre;
Ugy játszom én a búval most; regényem
Főnt jár az égen.

Sejtelmes vágyak ébrednek szivemben.
Siratni a világot semmi kedvem.
Mért járjak én alatt a mély homályban?
Mért vonjam össze szárnyam'?...
Ragyog a nap; lángjátul majd elégek...
Óh, szép az élet!

A költő világa

Hangulatért mit mentek Ázsiába?
Meghamisítani régi kort minek?
A költőnek nincs több, csak egy világa,
A melyben él, csupán ezt érti meg.
Ködalakok után miért bomolni?
Nincs körötökben eszme, tárgy elég?
Kelet, lovagkor, mithosz: régi holmi.
Hagyjátok! meg van énekelve rég!

Ujat akartok írni; de fonákul
Az ósdtól nem válhattok ti el.
Ha lelketek nem zendül önmagátul,
Dalát a mult idő nem költi fel.
A tűzbe minden papirost, a tűzbe,
Ha nem forr benne a ti véretek.
Mi életével nincsen összefűzve,
Költő előtt veszt hangot, érdeket.

Hiszen a dalnok is csak úgy szülötte
Korának, mint akárki más fia.
Fény, árny, erény, bűn, ha dalába szötte,
Beszédes, érthető lesz általa.
Kétsége, hite, vágya a jelennek
Az ő szivét először járja át;
A mult neki csak példakép jelen meg;
Tanulást csak, ihletet nem ad.

Mit az öröm vagy bánat ír a szívbe,
Egyetlen dalforrástok ez legyen:
S ne mondjátok, hogy már ki van meritve,
Kicsévelt szalma ez az érzelem.
Mig egy nap fog haladni fönt az égen;
Mig a tavasz virágokat nevel,
Mig boldogság és könny lesz, ihletében
A költő mindig újat énekel.

Petőfi él

(Arra az álhírrre, hogy Petőfi a szibériai ólombányákban raboskodik. 1877.)

Petőfi él! De nem mint hiszitek,
Nem mint bágyadt tekintetű öreg.
A kor arczára nem vésett redőt,
Fehér hajjal ne képzeljétek őt.
Fejét fenhordja most is; szeme fényes;
Oly fiatal még: csak huszonhat éves!

Petőfi él! De nem volt soha rab.
Ne higgyétek, nem hord ő lánczokat!
Kard van kezében, ajkán harci dal;
Előre száguld mint a bőszi vihar,
És túlharsogja az ágyúk morajját
Szent himnusza, egy szó: Világszabadság!

Petőfi él! Lánglelke fenviraszt.
Vénség, halál sohasem érik azt.
Lázasszívvel, ifjan, szabadon
Él és fog élni, édes magyarom.
Lesz trónok és országok pusztulása; -
De az ő sírja még se lesz megásva!

Ősz felé

Vágy, szenvedély bevonja szárnyát;
Dalaim immár csendesek;
Bennük csak néha-néha zendül
Egy álom, egy emlékezet.

A szép tavasznak álma őszkor;
Virágokról édes regék.
A szív, mely lemondásra készül
S úgy megzokog; Ne még! ne még!

Lehajtja szép fejét a rózsa;
Nem éli túl a hűv nyarat.
S az édes vágyak, a virágok,
Szívemben is hullonganak.

Bágyadt a nap, bágyadt a tájék;
A télre fázva gondolok,
S a langyos őszi napsugárnál
Vérem még egyszer föllobog.

Tavaszi mosolyg reám keresztül
Egy rózsaszínű fátyolon.
Látom virulni a világot,
S csak álmodom, csak álmodom...

Imádságom

Legyenek áldva mind, a kik
Szivemet összetépték.
Ne ingereljen bosszura
Engem soha kevélység.

Ne érezzem sosem, sosem
Poklát a gyűlöletnek!
Kiket mindenki eltaszít,
Azok szeressenek meg.

Az irgalom szent angyala
Lakozzék e világon,
S a vértanúk jutalma mind
Az emberekre szálljon.

Jőjjön a békekor, melyet
Sok ember sírva vár lenn.
S én is legyek jobb s igazabb,
Mint voltam eddig. Ámen!

Tulélek én minden csalódást

Tulélek én minden csalódást!
Nem öl meg engem fájdalom.
Sok bánat eltompítja lelkünk',
S ez jól van s bölcsen is nagyon.
Mit innom hágy a sors, a mérget,
Mint a dohányt, bort megszokám.
Szerelmi bú, nyomor, szegénység
Kétségb' esést nem hoz reám.

A keresztlevelem hazudja,
Hogy fiatal vagyok, pedig
A vénség szomorú nyugalma
Lehatott már a lelkemig.
Mesés világba nem ragad már
A nagyravágyó szenvedély,
S szivem, mely annyira csalódott,
Csak az emlékezetnek él.

A nagyralátás büszke szárnyon
Ragadt magával el, tova.
Nem látszott onnan, a magasból
A bűnös ember nyomora.
Felhőkbe törve égtem én a
Vágyak tűzében egykoron.
Elhamvadt bennük ifjúságom,
S a tűz utója már korom.

Mint az angyallal Jákob egykor,
A boldogsággal küzködém;
De áldását hiába kértem;
Nem tudtam lenni boldog én.
Fáradt vagyok a küzdelemtől;
De megpihenni nem tudok.
Most is kínlódom, mint az angyal,
A ki az égből lebukott.

Mit ér, hogy annyiról lemondtam?
Mit ér, hogy bölcs tűrő levék?
Szerelem, ábránd, hit, vidámság
Nélkül mit ér a bölcsesség!...
Lelkem sajog s bár türelemmel
Van mint a szentírás tele:
Csak más olvas belőle vigaszt;
Nekem a kínok kútfeje.

Reményt! reményt! Óh, hagy hihessem:
E nyomor egykor véget ér.
Oly iszonyú a mult; fülemben
Kiáltja minden percze: vér!
Nem haltak még ki a Káinok,
Még nem sülyedt el Szodoma.
Az ember most is csak a régi,
S óh jaj, nem is lesz más soha!

S habár új Messiás születnék,
Nem hozna ő se jobb időt.
A gonoszság, mely nem hisz Istent,
Halálba vinné most is őt.
Mig butaság, gőg, szívtelenség
Élet-halálra versenyez:
Nagy lélek, nagy erény örökké
Üldözve, számkivetve lesz.

Hogy koldusbot jutott Homérnak
S Jób hamudombon szenvedett;
Hogy megölték képmutatók azt,
Ki békeséget hirdetett;
Hogy lesz még számos méla Hamlet,
És lesznek bűnös Gretchenek;
Hogy fájdalom minden nagy érzés:
A bölcs megérti és nevet.

A szellem sorsa harcz; de ritkán
Jut czélra, ritkán győztes ő.
Ha kimerült a küzdelemben,
Elsöpri földi, nyers erő.
Kezdetül óta e világon
Erőszak a hatalmas úr.
Erény, lángelme, szellem, ihlet,
Mit ér, ha gyöngé és mazúr?

Úgy, úgy! A zsákmányon hizott bűn
Magasan hordja fenn fejét;
S a gyöngé vértanú s a lángész
Könnyezve rágja kenyerét.
Mindenha úr lesz és hatalmas
Fegyver, erőszak, pénz, tömeg.
S e bitor eszközök bukását
Az öreg föld nem éri meg.

Bohóc-világ! megszoktalak már,
Hisz' ennek így kell lennie.
Nem szomjazom jobb korra többé;
Nem fáj nekem már semmise.
A balga hisz csak lehetetlent;
Én hát türok, ha túrni kell.
Nagy bölcsesség veszteg maradni,
És nem törődni semmivel!

Miatyánk

Urunk, atyánk, az ég lakója;
A csillagoknak alkotója,
Ki fentartod mindenütt a rendet;
Dicsőség a te nagy nevednek!

Az igazak, jók, a kik élnek,
Mindenha csak benned remélnek.
Te vagy az ő buzgó imájok:
Óh, jőjjön el a te országod!

Erős vagy, jó vagy, bölcs, igaz vagy;
Belátásod mindent igazgat.
Adsz örömet, csapást, kegyelmet:
A te akaratod legyen meg!

Panasz sosem jön ajakunkra;
Csak te ne hagyd soha magunkra.
S ki élni engedsz, add nekünk meg
Ma s mindennap a kenyerünket.

S ha büntől (hisz' gyöngék vagyunk mi!)
Nem bírunk néha szabadulni;
Bár a fenyítés téged illet:
Bocsásd meg a mi vétkeinket!

S mivel gyöngék vagyunk a jóra:
Legyen hát vétkeink adója,
Hogy a midőn felebarátunk
Bánt, neki szívből megbocsátunk.

Száz fájdalomnak, száz veszélynek
Vakon megy itt a test s a lélek.
De mi fogjuk kerülni mindet,
Csak meg ne kísérts soha minket.

Miatyánk! büntess, hogyha kell, de
Taníts imára, türelemre.
S ki örök, égi dicsben állsz fenn:
Óh, ments meg a gonosztul. Ámen!

Sors

Hány édes ajak szomjazza a csókot,
Óh, mennyi szerelmet nem viszonznak!
Az emberi szív örökös viselője
Minden emésztő földi nyomornak.

Hány lányka busul, hány ifju legényke,
Mert van szív elég, a ki márvány,
Hány éli az életet által
Lángolva, szeretve, de árván!

Mert nincsen, a kit megöleljen,
Nincs, a kinek följánlja szerelmét.
Tegnapja ha volt aggódva remélés,
Már mája csalódás, bánatos emlék...

Majd fordul a kor - hideg ősz jön
Forró szerelemre, tavaszra
Elfonnyad az arcz, dermed a szív,
A tél a fejet behavazza.

S meggyógyul a szív, megszűnnek a harczok...
(Óh, jaj nekem is, hogy ez így van!)
Nincs üdv, pihenés a világon,
Nincs béke sehol, csak a sírban!

Schopenhauer olvasása közben

Sötét lapok! komor, nagy eszmék!
Igazság, mély, egyhangu bánat.
S én hiszem is, de úgy szeretnék
Örülni mégis a világnak.
Nagy bölcs! olvaslak bámulattal;
De bölcseséged nem vigasztal.

Porembert, óh, tanul meg itten,
Hogy a teremtés elhibázott.
Maradj meg régi bűneidben;
Légy hitszegő, kegyetlen, álnok.
Légy aljas! bűnre vagy teremtve.
Gép vagy; ne bánd, ne vedd szivedre.

Átkozd anyádat, születésed',
Utálatos légy önmagadnak.
Zokogj! nagy bűnhődés az élet,
S a boldogságnak vágya van csak.
Légy koldus vagy a sors kegyeltje:
Nyomorra, kínra vagy teremtve.

Fonák, hívságos, ferde minden,
Hanem szükséges; ez vigasztal.
Szükség határoz tetteidben.
Gonosz vagy?... ne törődj' te azzal!
Sorsod előre van kiszabva,
Mint sötétedés holdba', napba'.

Urad két óriási zsarnok:
A körülmények és a véred.
Gyötör a vágy sokszor s akarnod
Még sem lehet, te törpe, féreg!
Csak hurczolod tovább a vétket,
S az önzés balzsamod, reményed.

Nem tudsz te élni, csak hibában.
Erőd nincs jónak lenni mindég.
Önző vagy s gyáva halni bátran,
Fájdalmad, kínod bárhogy' is tép.
Szerencsétlen vagy, gonosz vagy,
S élsz bűneidnek, kínaidnak.

Mert együgyűnek lehetetlen
Érezni kéjek hevülését.
S ha tán eszes vagy, ép' a szellem
Csepegteti szivedbe mérgét.
Nyugalmadat elüzi kétség.
Rab vagy, silány játékszer és gép.

Gögös sziveddel élsz kinokban,
Végetlen önzés lakja mélyét.
Tenbűnödöt mindenha jobban
Beczézed mint a más erényét.
S minél kisebb vagy és silányabb,
Más ellen annál több a vádád.

Ha buta volnál, mint az állat,
Nem volna, hidd el, annyi vétked.
Az ész a fájdalom tenálad;
Az ész tipor a sárba téged;
Mert jámbor erkölcs és a szellem
Öröktől két halálos ellen.

Jóság, hűség: önzés, de gyáva.
Félt mindig, a ki sosem ártott.
Hazugság minden álom ára,
Ismerd s utáld meg a világot.
Ne gondolj véle: búban, üdvben
Nézz hidegen rá, megkövülten.

Keresd az üdvöt nyugalomban,
S ne higgy a jóban, szeretetben.
A világ legrosszabb a hogy' van
S az ember átka véghetetlen.
Erénye, üdve, vágya semmi,
S legjobb nem élni, nem születni.

Sötét lapok; mély, komor eszmék!
Takarjon el most rózsafátyol.
A boldogságban én hiszek még,
Bár tőlem minden percze távol;
S lelkem bár szomorú halálig,
Örömré, boldogságra vágyik.

S bár könnyem' látja minden óra,
Szivem rajong, szeret, remél még,
S illatlehellő, mint a rózsa,
Bár eltáposták, összetépték.
S ha nem leszek is soha boldog:
Szeretek, álmodom, rajongok!

Szerelem filozófiája

Ha életem magános útján
Egy kis virág hajol felém;
Lágy illat-nyelven így susogva:
Neked virúlok! Légy enyém!...

Nem nézem, mezei virág-e
Vagy rózsza, a ki így beszél,
Hanem megállok és szerelmet
Adok az ő szerelmeér'.

S ha büszke rózsát látok útban
Virulni némán, hidegen:
Tovább megyek s a büszke rózsát
Nem méltatom egy szóra sem.

A bolondok házából

A végtelenséget belátom;
Kezdet sehol sincs énmegettem.
Átestem miljó változáson;
De nem tudom, mikor születtem.
Ezer halálom volt immár nekem
S születésimnek száma végtelen.
Voltam az első vércsepp egykor,
A mely Kainra csepegett,
S a rózsaszál, mely a habasszony
Vércseppiből keletkezett.
S mikor kő voltam, hideg, érzéketlen,
Nyugalmat én akkor se leltem;
Mert Jákób rajtam álmodá,
Hogy angyallal harczolt soká!...
Volt egyszer egy mihaszna, vak s beteg;
Mondott egy hosszú, büszke éneket
Hős Ilionról, harczokról... szegény!
A koldusbotja voltam én.
Sok szeretője volt Aszpáziának:
Én voltam a szive neki.
Egy bölcscsel egykor engem itatának.
Hjah! bölcset gyilkol, a ki teheti.
Abdérában csupa bolond lakott;
Engem, a békát, egy se bánthatott.
S voltam a Kleopatra buja szája;
Antóniuszt csókoltam eleget;
S hogy elrohadt a föld legszebb rimája,
Belőlem kígyó mérge lett.
Az asszonyok is mérgesek;

Marnak, kinoznak, rontják véredet.
Jézusnak egykor Golgothán,
Mint szivacsot nyújtott a vad pogány.
Sohajtozám Ahazvér ajkain:
Meg nem halhatni óriási kin!
Lángoltam és eretneket
Nyaldosnom óh, be jól esett!
S midőn szél ingatott a fán
S voltam borízű alma, tán
Megettek?... óh, dehogy!... fura!
Tellnek valék a centruma.
Pestis voltam s megöltem legelőbb
Egy olasz amoroso kedvesét.
Tövis koromba' volt egy kis kalandom
Burgundi Máriával, s mért tagadnom,
Jó tréfaság volt s mondhatom,
Gyönyör volt a szemérmes asszonyt
Halálra kinzanom.
Nem is levék aztán pocsékra tinta;
Mert egy sűrűvérű komédiás
(Rossz gyomruak mondják, derék irás)
Hamlet históriáját vélem írta.
Később, emlékszem, Don Quijote
Agyában volt a székhelyem,
S a jó lovag legott
Sovány s bolond lett szörnyűségesen.
S mert nincsen kötve semmi kelyhe',
Lettem Maratnak nyelve,
Aztán meg' édes torku csalogány;
Megédesült dalomtul a magány.
Voltam pompás kamélja; kéjjel
Örömlány keblén hervadék el.
Sőt már golyót is öntöttek belőlem;
Csatába vittek katonák;
Prédára lestem puskacsőben
S Petőfi szívét jártam át.
S bár sorsom ennyit változott,
Nem multam el s el nem mulok.
S mig ezeket beszélem,
Egy bolondnak fejében
Egy darab agyvelő vagyok.

Jézus Pilátus előtt

(Munkácsy képe)

Állok merengve, hosszan, áhitattal:
Ez ő! Ilyen volt! Így képzeltem én;
Álmomban éjjel, elmélkedve nappal
Kerestem arczát; végre föllelém.
Mit a halandó gyöngé ismerettel,
Töprengve, könyvekből meg nem tanul:
Az a te nagy lelkedbe rejtezett el,
Lángelméd érzi öntudatlanul.

Az örök eszmét sejtem itt, e vásznon,
S világrendünk hány bús kérdőjelét!
A két kezet, mely áld, kötözve látom,
Hallom a csócsselek »feszítsd meg«-ét.
És hallom azt is, százszor hangosabban,
De nem a trón, a vádlott hirdeti,
Hogy a mi nem veszendő, halhatatlan:
Halandó ember meg nem ölheti!

Nincs a ki védje, nincsen pártfogója,
Vérét szomjazzák a zsidó papok.
Jósképpel áll; azt olvasom le róla:
»Feszítsetek föl! Én meg nem halok!«
Nézzétek őt! Két keze megkötözve.
A nép üvölt: »Feszítsd, feszítsd meg őt!«
Meggzánja asszony, mégsem ő a gyöngé.
Leborulok ily óriás előtt.

Oly szelíd, alázatos, lemondó, -
Ő az erény, igazság mártira.
S oly büszke, hajthatatlan, égbe rontó:
Ez ő! a Messiás, isten fia!
Pilátus tétovázik... Nincs segítség!
Látom, hogy el fogják veszíteni.
De érzem: kikel sírjából ismét...
Meghal, mert ember; él, mert isteni.

Ivás közben

Koczingató, vig czimborák,
El a búval, legyünk vidámak.
Mindenki hajtsa fel borát,
Mert borban elmerül a bánat.
Ha példa kell, elől megyek
S poharam' felhajtom kaczagva;
Hisz' józan fővel, úgy lehet,
Bolondos szívem megszakadna.

Hej! bölcs az ember részegen!
A búsnak borban szép az élet.
Ma legbolondabb az legyen,
Ki legbitangabb, legszegényebb.
Jogomat, hajrá! nem hagyom.
Csörgősipkát fejemre gyorsan!
Dehogy van annyi fájdalom,
A mennyi vigasz van a borban.

Igy tetszetek ti, így nekem,
Az ifjúságot ünnepelve;
S úgy kaczagok beszédteken,
Hogy szinte könny tolul szemembe.
Szeressetek! vigadjatok!
Hisz' én is mindig ezt akartam,
S hogy öröm és lány elhagyott,
Nem múlt, becsületemre, rajtam.

Daloljatok! daloljatok!
Az ifjúság ég szemetekben.
Az örömet s a bánatot
Eltitkolnotok lehetetlen,
Mutatja, bármit érzetek,
Szemetek, arczotok, mosolytok.
Jó lenni nékem köztetek!
Jó, mert felejték s mosolygok.

Ha veszteség ér titeket,
Elpanaszoljátok s reméltek.
Szerencse, áldás integet
Büvös mosolyával felétek.
Nekem meg' immár az se fáj,
Hogy a szerencse sohasem jó,
És lelkem mint az éjmagány
Mindíg sötét, mindig egyenlő.

Több bort hozassatok fiuk!
Bolondnak lenni bölcs erénye.
A rosszból nektek is kijut;
Hajrá! minek törődni véle!
Egykép' mulnak jó s rossz napok
Csak töltsetek a poharakba!
Akár ha mindjárt meghalok!
Legalább meghalok kaczagva!

Iskolatársaimhoz

- 1878. -

Ti már mind hivatalban ültök
És van pályátok, czímetek.
Pereltek az ülőteremben,
Vagy honn, ha megnősültetek.
S én itt gubbasztok és potyára
Jókedvű dalt dudolgotok.
Nagyúr akartam lenni mindig,
S óh, jaj! most semmi sem vagyok.

Az iskolában a legelső
Nem egyszer voltam köztetek.
Leczkét tanultam, mialatt ti
Papírgaluskát ettetek.
És íme, szerepet cseréltünk!
Ti már diplomát kaptatok,
És alig álltok szóba vélem,
Mert én még semmi sem vagyok.

Közületek egyet ha látok,
Kitérek néki többnyire.
Hisz' a kopott, de víg poétát
Ő úgy se venné semmibe.
Óh, mert olyan hetykén feszítnek
A fogalmazók, hadnagyok,
S egymásnak elmondják nevetve,
Hogy én még semmi sem vagyok!

Mindegy! másnak mi köze hozzám!
Ha így, ha úgy, az én hibám.
Szívem azért, mint nap az égen,
Felhősen is világít ám!
S lássátok, mint ti rajtam, én is
Nevetni szoktam rajtatok,
És hálát adok istenemnek,
Hogy semmi, semmi sem vagyok!

Két kincset őrizek szivemben,
S ez mindig róluk álmodik.
Egyik a dal fényes világa
S a szabadság a második.
S hol ifjuság és szerelem van,
A dal oda visz engemet.
Miattam nagy urak lehettek:
Én semmi, semmi sem leszek.

Két útitárs

A bölcsőtől egész' a sírig
Két útitárs megyen velünk:
Démon, világi gyönyörökben
És angyal, hogyha szenvedünk.

A démon örökös kacajjal,
Csábitva, nyeglén jár elöl.
Nézése inger, szava bűbáj
S szorongatása majd megöl.

Bor, zene közt, vad orgiákban
Ott lebeg láthatatlanúl;
Ott esik legjobb mulatása.
A hol a szív mámorba fúl.

S mikor a rosszat elkövettük,
S megbánjuk, gúnyosan nevet.
Szívek vérzése, jajgatása
Neki a legfőbb élvezet

Az angyal némán jár utánunk;
Őrjöngve nem halljuk szavát.
Siratja tévedt útitársát,
És ajakán nincs durva vád.

Mosolya bánat, hű szemében
Nagy, mennyei malaszt ragyog.
Megsímogatja homlokunkat,
Mikor mindenki elhagyott.

Nála az irgalom, bocsánat.
Ő szánakozva ránk tekint;
Keblére zár, csitít, vigasztal
S lecsókolgatja könnyeink'.

Tartsatok bünbánatot!

Megromlott már a régi erkölcs.
Egy kor veszőbe' van megint.
Szakadj le, új idők viharja!
Pusztíts, dühöngj kedved szerint.
Bábel tornyának építői,
Hogy' összezagyválódtatok.
Kezdhettek megint elülről...
Óh, tartsatok bünbánatot!

Jut-e még eszetekbe néha,
Mi az az Isten ostora?
Mért kellett jönni vízözönnek,
S hogy mért pusztult el Szodoma?...
Erős Spartára, bölcs Athénre,
Rómára nem gondoltatok?...
Egy népvándorlás jöhet újra!...
Óh, tartsatok bünbánatot!

Kérkedtek azzal, hogy e század
Mily bölcs, erős, mindenható.
Nem leli kedvét délibábban
S abban, mi szép, de nem való.
Ledöntött minden régi bálványt;
De a sziv semmit sem kapott.
Nem boldog és nem jó az ember!...
Óh, tartsatok bünbánatot!...

Jól tudom én is, hogy a szellem
Az ember dísze, jobb fele;
De jaj, ha csak józan sivárság,
Örömtelenség jár vele.
Mely megöli a gyermekálmot,
Óh, az a szellem átkozott!
Nem bölcs, a ki csak tud s nem érez...
Óh, tartsatok bünbánatot!

A gyermek űzi még a lepkét,
Vigan bársonymezőt tapos.
Czukorról annyit tud, hogy édes
S a virágról, hogy illatos.
A természet még egyre dajkál,
A nap reánk áldást ragyog;
Csak a bölcs ember szíve parlag!...
Óh, tartsatok bünbánatot!

Megoldható-e annyi rejtély?
S a tudás haszna óh, mi lesz!...
A föld s nap élte is mulandó
S velük az ember is kivesz.
S ki végsőnek marad, bevallja,
Hogy boldogság itt nem lakott;
Csak élvvág s harcz az isten ellen!...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Hiába minden kutatások;
Gyöngék vagyunk és kicsinyek.
Áldott, ki a könnyet letörli
S megért egy szerető szívet.
Ugy jártok, mint a zord titánok; -
Csupán az istenek nagyok.
Az ő hatalmuk víhatatlan!...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Jöjjetek sírni templomomba;
Verjétek bűnös melletek',
S a szeretet nagy istenétől
Jó, tiszta szívet kérjétek.
A könnyezőhez, búsulóhoz
Vigasztaló szót szóljatok.
Egymást öelve, megbocsátva:
Igy tartsatok bűnbánatot!

A virágok

Ha meghalok, ragyogjon
A nap sirom felett,
És panaszos szívemből
Virágok nőjenek.

Ők fűzzék koszorúba
Szívem történetét.
Szálljon fel illatukból
Édes virág-beszéd.

Örömem, ez kevés volt,
Legyen kis ibolya.
S nárcisz a vágy, melyet nem
Érhettem el soha.

Árvácska azt jelentse:
Bús volt és elhagyott.
S a tulipán: Panasz, vád
Helyett túrt, hallgatott.

Ákácvirág susogja:
Ábrándozott sokat.
S a hársvirág: Szerette
Az édes álmokat!

Szegfű legyen a mámor,
Mely szomjan égetett,
És halvány őszi rózsza
A bús emlékezet.

S mind, a mi most szivemben
Virágokkal rokon:
Támadjon mint virág új
Életre síromon.

Virág e földön úgyis
Kevés jutott nekem;
Azért sirom virágos
És illatos legyen.

Üres napokban

I.

Ezek a petyhüdt, fáradt, lomha perczek
Szivemre mint lidérczek nehezednek.
Érzem, a hogy lassankint öldösik,
Csontombul a velőt kiszörpölik,
Hogy türelmetlenül és bosszusan
Gyakran könyörgök: Verj meg, óh, uram!
Hadd sírjak égető vérkönnyeket,
Sötét hajam' a bú őszítse meg,
Lássam, hogy lelkem rongyokká szakad,
S roskadjak össze ennyi kín alatt.
Üldözzön átok, kaczagás a sírba,
Dobáljanak meg kővel engemet;
De legyen aztán rólam is megírva;
Viharban élt, a villám ölte meg!

II.

Kinek nyomor ringatta bölcsejét,
Ki mindig félkegyelmén éldegélt,
Semmit se vesztett, mit méltán siratna:
Nem szenved az, szüksége nincs vigaszra.
De koldus szívvel, jövőben se bizva,
A kincses multat sóhajtani vissza,
Bánkódva, elhagyottan, egyedül,
Álmodni régi örömek felül;
Hurczolni szebb idők emlékeit:
Nem birja szívem és elvérezik.

III.

Csak múltatok, csak múltatok,
Ti meddő, szomorú napok.
Kiállok én az éjszakát.
Ha nem is látom csillagát.

Ábrándvilágom rég fakó;
Reményem összetört hajó -
S szívemet, mint kéklő hegyet,
Sűrű, nehéz köd ülte meg.

Ez egyhangú homály, e köd
Oly jó, mert legalább beföd.
Nem látni, hogy szívem sajog;
Nem tudni, bús miért vagyok.

Csak múltatok, csak múltatok,
Ti meddő, szomorú napok.
Örökké nem tart semmisem:
Szívem is végre megpihen.

Lányok, lányok, magyar lányok!

Lányok, lányok, magyar lányok!
Nem is merek nézni rátok.
Ha csak látlak, megigéztek,
S elolvadok, ha rám néztek.

Ha ölelget gyöngye karja,
Azt gondolom szebb a barna,
És ha szőke mosolyog rám,
Mintha mennyről álmodoznám.

Hogyha bogár szembe nézek,
Meggyúladok majd elégek,
S kökényszempár mosolygása
Szelid álom álmodása.

Néha pajkos, néha szende,
Néha lángoló a kedve;
Szép ha csélcsep, szép ha pajzán;
Gyönyörű mind a magyar lány.

Pillantása oly beszédes,
Csókja mint a méz oly édes.
Nincsen semmi csorba rajta;
Óh, beh áldott, ritka fajta!

Lányok, lányok, magyar lányok!
Haragszom én nagyon rátok.
Szívem úgy fáj, úgy megreszket,
Hogy mindnyájan nem szerettek.

Ha megtetszem a barnának,
Szőke után érzek vágyat;
S ha csak egy lány nem szeretne,
Érte gyúlnék szerelemre!

Edithez

Alig hogy én jöttem, te mentél;
Nem is találkoztam veled.
Kezet se fogtunk, el se mondtam,
Hogy megbüvöltél engemet.

Csak egyszer láttalak s szivemben
Utánad sóhajt valami,
Oly édesen, fájón, merengőn,
Mint zongorádnak hangjai!

Kár volt...

Kár volt odahagyni nékem
Nyugodalmas, kicsi fészke',
S messzi, messzi, fellegekbe vágyván,
Szállni fennen, szilajon, de - árván.

Jobb lett volna lent maradni,
Békességben élni, halni,
Tépdetni a mező friss virágát,
Szeretni a viruló leánykát.

A mi lent könny, fent már felhő,
Viharrá zordúl a szellő,
A sohajtás szélvész a magasban;
Dal, virág ott nincs, ha lent tavasz van.

Lám a fecske, lám a gólya
Csendes falu, völgy lakója.
A meddig a kémény füstje terjed:
Addig viszi szárnya, soha feljebb.

Falun

I.

Búsan, összetörten
Megint idejöttem,
E meghitt magányba:
Gyógyírt tőle várva.

Egyedül hallgassam
Szívem dobogását;
Elvérezni lassan,
Emberek ne lássák.

Bánt az utczalárma,
Az a hajsza előre.
Kedves falum árnya,
Te rejts el előle!

Vagy ha már nem adhat
Falum se nyugalmat,
Te rejts el előle,
Falu temetője!

II.

Régi utcák, régi házak;
Régi arcok, újra látlak!
Levegőtök' szívom ismét.
Alig bírok válni innét.

Száz bajommal nem törődöm;
Elmerengek, eltűnődöm:
Itt szeretnék megpihenni,
Mindörökre rejtve lenni!

Az erdőben, a magánnyal
Összeolvad lelkem árnya;
Mint a vad, ha megsebezték,
Elbuvik, úgy várja vesztét.

III.

Susogjatok, ti koronás fák!
Virágok, illatozzatok.
Csak ti ne legyetek mogorvák.
Azért, hogy én oly bús vagyok.

Kik valaha lepkéket üzni,
Lányért epedni láttatok:
Majd egykoron halk zizegéssel
Jelentsétek, ha meghalok.

Költők sorsa

Költészet mézédés nedűjét
Nyomasztó gondok, keserűség,
Tört vágyak sajtolják a szívből,
Csalódások, bánat verik föl.
Szegény költő! óh, hány halott
Mély sírja szíved és dalod
Bubánatos halotti ének...
Bucsúztatója álomnak, reménynek!
Leszámolsz emberrel, világgal,
S célhoz csak eztán érkezel,
És meghalsz száz kinos halállal,
Mig halhatatlanná leszel.

Szivem

Szivem oly gazdag szeretetben,
Mint tavaszkor virágban a mező;
Vihartul nyílik ékebben
S ha felüdíti könny-eső.

Írighen meg nem vonja mézét
Könnyelmű lepke, dolgos méh elül;
Darázsna is kiadja részét,
Ha viruló kelyhébe ül.

Hadd gázolják egy-két virágát!
Hol ezrivel van, egy nem veszteség.
Tépdeshetik pajkos leánykák:
Százának is jut még elég.

Áldott kis pacsirtája is van,
Ki napsugarak, illat közt lebeg,
S örömet hangoztatja nyíltan,
Hogy pacsirtának született.

Dicsvágyónak

Dicsvágy emészt? áhitja lelked
A koszorút, a hírnevet?...
Tisztább gyönyör szeretve lenni:
Légy rajta, hogy szeressenek.

Mit ér fejednek a borostyán,
Ha már kihullt, vagy ősz hajad?
Mi haszna, hogyha emlegetnek,
Ha már pihensz a föld alatt.

Szerető szívek hő verése
Hideg dicsőséggel fölér;
És illatosb a szeretetnek
Virága mint minden babér.

Ne hidd, hogy hatalom, dicsőség,
Fény, pompa boldogítanak.
A tenger el nem oltja szomjad',
Hanem a tiszta, kis patak.

Szegény vagy, bármikép csodálnak,
Ha senki, senki sem szeret.
Azért ne hideg ércbe, kőbe:
Szívekbe ird be képedet.

Óh, ne mulasszad el szeretni,
A míg van kedves embered;
Mert elmulik az élet és a
Sirban szeretni nem lehet.

Nirvána

Szeretnék már menni, menni!
Lefeküdni s ott pihenni -
Hunyt szemekkel, mindörökre
A fekete, néma földbe'.

Megutáltam a világot,
A sok önzést, csalfaságot.
Jóllaktam az emberekkel,
Semmi sem vonz, semmi sem kell!

Bánt a víg kör, a magány is,
A napfény is, a homály is.
Megvakulnék már a fénytől
S félek, félek a sötétől!

Hogy e kínos, durva pálya
Mindörökre valahára
Véget érjen, azt kívánom;
Jőjj enyészet, örök álom!

Nem akarok újra élni,
Nem kívánok visszatérni
Sem az égbe, sem a földre,
Csak aludni mindörökre!

Nősülő barátomnak

Első szerelmem édes álmi,
Beh messze, messze szálltatok!
Boldog napoknak czimborái,
Ti is beh szétszóródtatok.
Sok régi pajtás most családja
Mosolygó kis körében ül;
Menyecske lett sok vig leányka:
Csak én maradtam egyedül!

Te is megnősülsz, azt beszél
(Örömhír és mégis komoly).
Csapongó lelked szenvedélyit
Békóba verte lánymosoly.
Te is már nyugalomra vágyol;
Fellángoló véred lehül,
S eszedbe jut a bibliából,
Hogy nem jó lenni egyedül.

Írigykedés fog el, barátom,
Hogy egybeforrott szívetek.
A szerelemnél e világon
Tisztább gyönyört nem ismerek.
Önzés, rideg közöny, gonoszság
Elől csupán az menekül,
Kinek szerelmét viszonozzák...
Nő boldogithat egyedül.

Ha vérző seb támad szivedben,
Egy áldott kéz hegeszti be;
Ha panaszod van sorsod ellen,
Legjobb talizmán nőd szive.
Még símogat, letörli könnyed',
S ha megmar a világ ebül,
Vagy írigyek szivedre törnek,
Ki véd?... A hitves egyedül.

Nekem a házasság szigetje
Idegen föld, csodás beszéd.
Szomorú lelkem számkivetve
Hallgatja, mint tündérmesét.
A bánat mint hajótöröttet
Űz, ver, dobál szünetlenül,
Hogy soha, soha ki ne kösse
S holtig bolyongjak egyedül.

Szivem a kétkedés tanyája;
Vergődő, lázas, ingatag.
Nem teljesülhet semmi vágya,
Örökké szomjazó marad.
Örömeimnek poharába
Keserű méregcsepp vegyül...
Csak menj barátom, menj a nászra,
Én így halok meg - egyedül.

Mulandóság

Hulló levéllel besöpörte
Az őszi szél az utakat.
Mint a ligetnek üde zöldje,
Minden mulandó, hervatag.

Az ember visszatér a porba;
A hű szivektől elszakad.
Örök válás, búcsú a sorsa;
Mind elmulik az ég alatt.

A forró szív kihül, s ha végre
A multak sírjává leszzen:
Az emlék reszkető kezével
Gyújt neki mécsest csöndesen.

Mert ennek nincsen hervadása.
Él és viraszt a sír felett.
Ez rejti özvegy fátyolába
A bús arczú enyészetet.

Azért, ha vesztettél barátot,
Hullasd sirjára könnyedet;
Ha kedvesed' mély sírba zárod
Sírj, sírj a drága hant felett.

Keresd fel könnyel és virággal
A csendes, jó halottakat;
Hogy majd, ha síri fád beárnyal,
Téged is megsirassanak.

Epilóg

- Endrődi Sándor esküvőjére -

Letelt a hét év. Véget ére
A bús hollandinak regéje.
Nyugalmát végre feltalálta:
Övé a hű, a hű leányka.
Boldog szigetről nézi végig
A bős vihart, hajók törésit.
Jöhet immár a sors szeszélye:
Virágot szór kaján szemébe!

Magammal évődöm...

Magammal évődöm: Te kába!
Meddig leszel még vágy-beteg?
Mikor szűnik meg sorsod átka
Megbabonázni véredet?

Küzdelmeidnek pihenése,
Kétségeidnek nyitja nincs.
Hiába szállnál föl az égbe:
A röghöz lánczol rabbilincs.

Szomjas vagy csókra, szerelemre,
S ha megízlelted: undorit.
Dicsőséget kergetsz lihegve;
Meddig? Rogyásig? Holtodig?

Mindig a messzeségbe vágyol,
A távolban tündér a rém.
Dib-dábot elrejt rózsafátyol,
Halottat csókol a remény.

Tömérdék már a veszteséged;
Ránczos lesz tőle homlokod.
Oly nyomorult az emberélet!
S mégis dicsőnek álmodod.

Ha már szeretni nem fogok

Ha már szeretni nem fogok:
Mondjátok: meghalt, vége lett.
Ha lányért többé nem dobog
A szív, halálra vénhedett.
Mondjátok: meghalt, vége lett.

Ha már szeretni nem fogok
És vérem csöppenként lehül:
»Édes csókokról álmodott« -
Ezt írtok sirversemül,
Ha vérem csöppenként lehül.

Ha már szeretni nem fogok
És búcsut int a szerelem:
Szelid nézésű asszonyok
Fogják be majd haló szemem',
Ha búcsut int a szerelem.

A küzdelemben

Nekem ragyog a nap az égen;
Enyémek a legjobb szívek,
Lelkembe van beírva mélyen:
Excelsior: Itt minden a tied!

A mit sejtelmem szomjan érez:
Dicsőség, örök ifjúság...
Azt hiszem, egykor mind enyém lesz!
Excelsior! csüggedni bárgyúság!

A búfelhő, a könnyek árja
Virágok magvát öntözi.
Dalokat zengő lelkem álma
Excelsior! A koszorút szövi!

Megfordul a világ fejemben
Mint bűvös, fényes eszmekör.
Valóság az elérhetetlen!...
Excelsior! A küzdelem gyönyör.

Szeretnék mint hajdan égni

Szeretnék mint hajdan égni,
Ah! de nincs kiér'!
Hogyha így kell szomjan élni,
Életem mit ér?

Hol az édes kín?... Lezajlott.
Hol a szerelem?
Régi szempár, régi arczok
Árnya jár velem.

Óh! ha jönne még csak egyszer
Egy szelíd leány.
Nyájas arczczal, szerelemmel
Csábos ajakán.
E hideg szív melegétül
Fölengedne még.
Öleléstül, csók hevétül
Dala ömlenék.
Uj tavasznak, ifjúságnak
Napja sütné rám.
Csak már jönnél, várva várlak,
Meggváltó leány!

Papir-romok

Írásim közt motozgatok,
Foszlányokon merengek.
Ez össze-vissza hányt lapok,
Ezek a csonka versek
Másoknak semmiségek;
Nekem egy ifju élet.
Valósulatlan álmival
Elhervadt ifjúságom.
Óh, mind veszendő, mind kihal!
Csak tünemény, csak álom!
Százszor jobban szeretjük,
Ha vége s eltemettük.
Jövel, kis illatos levél,
Te drága kéz írása.
Sejtelmes vágyakról beszél
Minden kicsiny vonása.
Remények láza nemrég,
Most édes-kínos emlék.
Egy-két virágot, levelet
Még áhitattal őrzök.
De a regénynek vége lett
S a szív hozzá törődött.
Másért küzd, fáj szünetlen':
Nyugalma lehetetlen.
A jó barát minden sora
Nagy eszmék hirdetője,
Volt szebb jövő apostola,
És Judás lett belőle.
Megcsalt, megmart azóta.
Sebaj! Hisz' régi nóta.

Foszlányok! rongyok! A jelen
Csúf meghazudtolása!
Egykor barátság, szerelem...
S gunyos visszája már ma.
El, el, fakó halottak!
Emésztő tűzbe doblak.

Legyetek porrá, hamuvá,
Mint lángoló szerelmem.
Az idő sírba hantolá,
S óh, mégis temetetlen.
Fel-feljár, hogy kísértsen,
A mult emlékeképen.

Nem! Mégse, bús papír-romok,
Őrizlek néma kéjjel.
Szívem csak emlékszik, zokog;
Lángol, de haj, nem ég el,
Ti hamuvá, porrá lehettek;
De én azért sosem felejtlek!

Kitárod érező szived'...

Kitárod érező szived';
De az enyim rosszul fizet.
Barátságod' kínálgatod,
S én érte mit sem adhatok.

Nem mindig voltam ily szegény:
Gyülölködém, szeretkezém;
De jöttek hidegebb napok,
S minden virágom elfagyott.

Most társim őszi fellegek;
Nem látok csak borult eget.
Kialudtak villámai;
Szivárványát se bontja ki.

Ki egykor kövel megdobott,
Azzal ma már kezét fogok:
S kit szebb kor álmaimba szőtt,
Alig üdvözlöm márma őt.

Mások viszhangja lett szívem.
Más hangot nem lelsz mélyiben,
Igy viszhangozzák rom-falak,
A mit mások kiáltanak.

Mondj jó'jszakát és menj tovább,
Kerüld e bús sziv otthonát.
Ne zörgess rajta: puszta ház,
A hol te embert nem találsz.

Fiatal házsnak

Idegenek közt a világon
Te voltál egymagad barátom.
Kaczaja, kínja életemnek
Lelkedből hozzám visszazengett.

Bár nem füzött hozzám az érdek
(Mit is tehettem volna érted!),
Szived szivemhez nőtt egészen,
Megosztád üdvöm', szenvedésem'.

Hűbb társad van most drága nődben,
Ki szíved' elrabolta tőlem.
Csak kézzszorítást kap barátod,
Mig a hitvest szivedre zárod.

Légy takarékos mámorodban;
Mohó vágy hirtelen kilobban.
Koldús leszen szűkebb napokra,
Ki boldogságát pazarolja.

Virágillatnál nincsen édesb;
De egész kert illatja méreg.
Kis örömek teszik ki üdvünk',
Miket a gondoktól kiküzdünk.

Majd hogyha elfogy ifju lángtok
(Nem adhatok csak jó tanácsot):
Legyetek búban, örömekben
Oly jó barátok, mint mi ketten.

Petőfi ellen

Hejh, Debreczen!
Ha rád emlékezem,
Ittas leszek, de nem a bortul,
Hanem a kéjes izgalomtul.
Virágos serlegek mögül
Leánymosoly ragyog körül.

Május hava
Szebb volt-e valaha!
Bágyadt kedélyem újra éledt;
A föld megint a régivé lett;
Mint a minőnek álmodá
Gyermekehitem, jaj, nem soká'!

Három napig
Láttam csak falaid':
De nem felejttem el sokáig
Tüzes szemű, bájos leányid',
Egynek búbajos mosolya
Ah, tán nem is hagy el soha!

I. N. R. I.

Templomba tévedtem s a félhomályban
Megálltam, búban elmerülve mélyen,
Hol a zsidók királya haloványan,
Bágyadt szemekkel halni készül épen.

Megtört kedélylyel, búsan, létunottan,
Magamba szállva révedeztem ottan -
S egy gondolattól nem volt pihenésem:
Boldog, ki túl vagy földi szenvedésen.

Istenhalálra vágyó ördögök,
Hitvány cselédség, mely megköpködött;
Judási csók, föld véres koronája,
Az igazságnak kézmosó birája,
Kereszthalál! Az áldozat betelt.
Van-e megváltás? Szívem nem felelt.

Orgona zúg. Ünneplő hangot ad,
Piros ruhában mond misét a pap.
Tömjénfüst száll; fölzeng a glória:
»Örvendezz szív, légy boldog, föld fia!
A messiás, ki megvált tégedet,
Ma jött világra. Békesség veled!«

Az istenember képe bús marad.
Átvert kebléből foly biborszalag.
Szelíd jóságaért ekkép fizettek.
Békét hirdetni jött s harczot teremtet.
»Pax vobis! Béke véletek!« ... De hol?
Nincs béke itt a földön, nincs sehol!
Kereszt alatt görnyedve vérzünk,
Ahasvér bujdosása létünk.

Örvendő népek gyűlnek, gyülekeznek.
A misemondó énekhangja reszket:
»Dicsőség néked, istenünk az égben!«
Én a haló Jézust merengve nézem.
Isten betűi lelkem' égetik.
A gaznak nem elég, hogy fölfeszít.
Dicsekszik: Csúf halálnak én adám át,
A názáretit, a zsidók királyát.

Te csak türtél, isten báránya, némán.
Óh, nézz alá vigasztalólag énrám!
Taníts meg, hogy harag nélkül lemondjak,
Szeressem a gyöngét, az elnyomottat.
Bú, gond között taníts meg hő imára,
Bocsánat-osztó, szenvedők királya.
Óh, mert a földet megvevé az átok!
S a ki még megválthatná a világot,
Kinél az isteneszme megfogamzott:
Erőtlen ördögökkel vívni harcot!
Magát emészt, míg nem hallja ezt:
»Mehetsz pihenni: Ite missa est!«

A halál után

- 1877 -

Beh jó lesz meghalni! Óh, beh jó
Lesz nekem az életről letenni!
Ha ki zok szavakkal illetett,
Megbocsát és meg fog emlegetni.
Ember, a ki jó volt s szenvedett,
Leszek akkor a világ szemében,
Mit hibáztam, feledésbe megy,
Csak dalom fog élni és erényem.

Mert a dalt és szenvedésimet
Itt hagyom örökbe a világnak,
S itt hagyom a vádat is, hogy ő
Volt az oka könnyemnek, hibámnak.
S neki majdan büszkesége lesz.
A mi mostan, életembe' szégyen;
S a kövekből, miket rám dobott,
Emléket fog még emelni nekem.

S dalomat, habár most megveti,
Magasztalni fogja még a nemzet.
Idegen sebek balzsamja lesz
Meleg vére bánatos szívemnek.
Kedves lányok elmerengenek
Verseimen édes éjszakákon.
Minden ember fog szeretni, bár
Nem szeretett senki e világon.

Visszatérni, óh, be jó leszen
A természet altató ölébe;
Beh jó lesz, hogy szívem elcsitul,
S mije nem volt, lesz nyugalma végre.
S hosszú pihenés után, ha majd
Új életre lesz föltámadásom:
Gonoszabb sors úgy sem ér soha;
Mért busuljak hát e változáson?...

Meghalok! de élni fog tovább
Szenvedésem, dalom és szerelmem.
Meghalok s büszkén, erényesen
Fogok élni az emlékezetben.
S ha megírják életem sorát,
Ki fogják a bánatmat feledni.
Beh jó lesz meghalni! Óh, beh jó
Lesz nekem az életről letenni!

Utolsó vágy

Ha majd értem jön a halál
(Akármikor, készen talál),
És nem lesz, a ki megsírat:
Attól e szív meg nem riad.

Nem kell se könny, se koszorú:
A sír lakója nem hiú.
Hol csak bogáncs, gyom, tüske nő,
Az árok is jó pihenő.

És hogyha majd haló porom
Távol jövőben egykoron
Képezni fogja föld mezét
S kél-száll a légben szerteszét:

Hadd legyen útszélen helye,
Koldús saruját lepje be;
Csak legalább melyet takar,
Legyen minden kis rög magyar.

S hol most kelettől nyugatig
Testvérietlen nép lakik;
Egy nyelvet értsenek csupán:
Szép nyelvedet, magyar hazám!

Hazugságot sosem irtam...

Hazugságot sosem irtam.
Az igazság hangja legszebb.
Visszazendül dalaimba
Vallomása életemnek.

Egy hitem van, egy vezérem,
Az igazság, ezt imádom.
S mégis, a mit általéltem,
A mért küzdök, hazug álom.

Útközben

Mint valami látomány
Nyári napnak alkonyán,
Útad' állja hallgatag'
Egy mosolygó nőalak.

Egyszer néz csak rád s megejt;
Egyszer, aztán elfelejt.
Az a perc, mely megleli,
Első, végső, egyszeri!

Kerüld egy éltén át;
Több sugárt nem hint reád
Az a bűvös lányka-szem
Soha, soha, sohasem!

Visz az élet szekere
Tavaszból kifele.
Kedves arcza mosolyát
Viszi tüskén-bokron át.

Ki-kivillan kék eged,
Piros rózsá rád nevet.
Néha ég s föld összefoly;
De te meg nem állsz sehol.

A kit szerettünk

A kit szerettünk, nem feledjük,
Bármit beszéljen ajakunk.
Megrezzenünk, ha szóba hozzák,
Őt áldjuk, hogyha meghalunk.

Hiába ámitjuk magunkat:
Csak játék volt, muló szeszély!
Hiába mondjuk: Minden ábránd
Báját veszíti, véget ér.

Egy édes szempár, egy tekintet
Megbabonáz menthetlenül.
Ugy őrizzük, mint szent talizmánt,
Elrejtve a világ elül.

A sors megáldhat, meggyötörhet;
Emelhet hír vagy bukhatunk:
A kedves arcza sose hágy el;
Őt áldja hűlő ajakunk.

Ma született a Messiás

Hull, hull a felhő könnyü pelyhe;
Az utczákon tengernyi nép.
Paraszt, úr tarka egyvelegbe'
Megyen hallgatni szent misét.
Az ablakokból ide csillan
Hivogató világítás.
Ez egyszer minden évben így van:
Ma született a Messiás!

Én künn bolyongok, nincs családom,
Fásultan, únva életem',
A templomból ma is kivágyom;
Az álорczást nem nézhetem.
Sötét az ég; nincs rajta csillag;
Sem égi jel, se lángírás,
A mely vezesse útainkat...
Ma született a Messiás!

Az élet össze-visszasága
Ma se békít ki semmivel.
A szenvedő ma sincs megáldva
S rongyokba' jár, ki jót mivel.
Egyiknek tétlenség az élet,
S izzadva szidja annyi más.

Születni gyakran ősi vétek...
Ma született a Messiás!

A tékozló fiú kaczagja
A szent estét. Ölében ül
Egy nő, ki testét bérbe adja,
S fizetett csókokért hevül.
Körüle táncz, csók, czéda ének,
Trágár beszéd, pezsgő-ivás.
Magdolna csak nagynéha tér meg...
Ma született a Messiás!

Ah, mind úgy van, bármerre nézek,
Mint amaz első éjjelen;
Farizéusnak áll az élet;
Szegényé jászol, Betlehem,
Ahasvér hány vagyon közöttünk!
Hány Jób, ki istennel vitáz.
Sirunk, hogy a világra jöttünk...
Ma született a Messiás!

Jójj, csendes ágy! Borítsad, álom,
Vonaglásimra szemfedőd'.
Te nyugtatod meg a halálon
Kivül a földi szenvedőt.
Jójj, csendes ágy! Majd holnap ébren,
Ha nyugtomból a zaj kiráz,
Tovább vergődöm, újra kérdem:
Mire való a Messiás?

Ne tudjon rólad a világ

Jobb, hogy ne tudjon rólad a világ;
Az életet jobb rejtve élni át,
Mint szüntelen' vivódni, küzdeni,
És bírhatatlanért elvérzeni.

Az élet láza, csábja ingerel,
De hajh, csak addig, míg nem éred el.
A mire vágyol: kincsnek képzeled;
S a mit elértél: már nem élvezet.

Csak nélkülözz: Az élet így tanít.
Hiányzani fog mindig valamid.
Hogy meg ne szoknád, nincsen oly gyönyör;
De puszta híja sírodig gyötör.

Óh, fuss, ha tudsz, a kísértés elül;
Ha van kis fészked, oda menekülj.
S ne láss a nagy világból egyebet,
Csak házad', nőd', mosolygó gyermeked'.

Jövendő évek...

Jövendő évek, nemzedékek,
Kiket szegény fejem nem ér meg,
Vajon minő lesz arcotok?
Egyet tudok, hogy bármi léssen,
Én soha többé meg nem érzem,
S a föld azért tovább forog.

Tavaszi fog akkor is virúlni,
Szerelmes ifjú lánggra gyúlni,
A gondtalan vigadni fog.
Harmatkönny hull a rózsafára,
Csók méze lányok ajakára...
S a föld azért tovább forog.

S én nem tudok majd semmit erről,
Tavaszi, csóki, küzdelemről.
Porladni lent csak én fogok.
Aludva a halottak álmát,
Nem hallom a világi lármát,
S a föld azért tovább forog.

Kikért forró szívek dobogtak,
Mégvénülnek, megránczosodnak
A legszebb lányok, asszonyok.
A bánkodó lélek kiszenvet,
Elmulnak örömek, szerelmek...
S a föld azért tovább forog.

A halál, mint az őszi lombot,
Gödrébe hajt bölcsét, bolondot:
Befutja mind a sírhomok.
Mindegy ha gyom, mindegy ha rózsza;
Mindegy ha könny, ha pásztoróra...
S a föld azért tovább forog.

Jobb nem lesz a világ, se rosszabb,
Hazát ad jámbornak, gonosznak.
Lesz rajta úr és elnyomott.
S örökre tart, örökre járja
Bohó játékok, élet álma!...
S a föld azért tovább forog.

Nem, nem örökké! Hála isten,
Hogy a mi van, mind véges itten;
Mind a mi érez, él, mozog.
Nem lesz, ki sírjon és nevéssen;
Nem lesz, ki gyűlöljön, szeressen,
S szív nem dobog, föld nem forog.

Don Juan a másvilágon

Beh futó az ember-élet!
Beh sietve jött halálom!
Még a régi lánggal égek,
S szerelemre, csókra vágyom.

Nélkülem fog nyílni, telni
Kert virága, föld leánya;
S óh, be kínos elviselni,
Nélkülem lesz hervadása!

Piczi szájak, piros ajkak
Hú szerelmet esküdöznek:
Csókot vesznek, csókot adnak;
Óh, de én már soha többet!

Jobban éget a pokolnál,
Hogy e szív már nem szerethet!
Hogy nem volt több két karomnál,
S szép szemektől válni kellett.

Pokol lángja tán kiéghet;
Soha az én szomjuságom.
Beh futó az ember-élet,
Beh sietve jött halálom!

Meghalt

Meghalt: Könnyel olvasod.
Meghalt: Mindennap hallhatod.
Hamar mondod ki, kurta szó,
Mégis szívet rázkódtató.

A nyelvnek nincs búsabb szava.
Ez az örök kháosz maga.
A kinek szól, nem érti meg;
A síri éj vak és siket.

A földi lét javát-jaját,
Száz örömét és száz baját
Nem érzi többé sohasem
A szív, ha porlik odalenn.

Jöhet a nyájas kikelet,
Fakaszthat miljó életet;
Egész föld ünnepelheti:
Szegény tatár, mindegy neki!

Ifjú, kinek az izma vas,
Leányka, mint nyiló tavasz -
Ha későn, évek múlva is:
Meghalt, elmondják rólad is.

Kik itt vagyunk, kik itt lakunk,
Egymásután mind meghalunk;
S a temető szálló pora
Multról nem álmodik soha.

Finale

A régi vágyból, régi lángból
Alig maradt egy sugaram,
Virágszakasztó, dalfakasztó
Időm lejár, ah, oda van!

Május legében, kék egében
Nem zeng többé a régi dal.
Ah, nyűgovóra üt az óra.
S a fény, a láng, a vágy kihal.

Magány

Nevedet még alig gagyogtam,
S mégis már jól ismertelek.
Nap fényiben, sötét sarokban
Borongó árnyad reszketett.
Te vettél át, midőn születtem,
Kis bölcsőmet te ringatád.
Bús dajkadal gyanánt fülemben
Zsong most is: nincs apád, anyád!

Azóta részvétlen világban,
Magány! karöltve jársz velem.
Bolygok, mindig sötétben, árnyban:
Szülőföldem' sem ismerem.
Bús télidőn családi fészek
Védő melegje nem fogadt;
Anyai csók, epedtem érted,
S leltem közömbös arcokat!

Más gyermek anya-ölbe fogva
Csitúl el, hogyha könnyezik:
Az én szemem sivár homokra
Hullatta forró gyöngyeit.
Nőttem s velem nőtt, mintha árnyam
Lett volna, a sötét magány.
Egy sírra hullt, hogy azt se lássam;
Abban feküdt szegény anyám!

Tavasza nevetgél; újra éledt
Virág a földön, lomb a fán;
S kit izzó vágyak perzselének,
Szomjam' csak én nem olthatám.
A féreg is meglelte párját,
Virág ölen szeretkezett;
Én akkor voltam a legárvább,
Kit senki, senki sem szeret.

Lihegtem, boldogság, utánad,
De hajh, nem leltelek sehol!
Csak azt láttam, hogy a világnak
Gyönyöre, fénye éjbe foly.
A mozdulatlan, komor árnyban
Olvastam ezt a mondatot:
Neked a napban is homály van,
Ahol te jársz, ott nem ragyog.

Óh gyászos árny, hát sose léssen
Nyugalmas, nyájas otthonom?
Igaz barátom, feleségem,
Olyan, ki lelkemmel rokon?
Hiszen nincs szív, hogy ne találja
Meg sorsa mását, részesét!
Csak az enyim maradna árva,
Magános, gyászoló, setét?

Küzdjek könnyel, félreértve
(Van-e magány irtóztatóbb?),
És könnyet ontsak a szemétre,
Mint Jehova szolgája: Jób?
Az élet gyors hullámverését
Epedve halljam, mint a rab;
S az életszomj, a lelki éhség,
Mint Tantaluszt, úgy marjanak?

Mindegy! Ne jajgass, árva lélek.
Azért magány a végzeted,
Mert titkon, öntudatlan' érzed,
Hogy a tömeg közt nincs helyed.
Avagy ki óhajt oda menni,
Hol a virág is sárba' nyit?
A hol varangyot költenek ki
Óh égi nap, sugáraid?

Csitt, gyöngé szív! Hiszen ha nézed,
Kik úsznak itt a felszínen:
Pusztába rejtőznél, úgy érzed,
Hogy ott élj vadmézen, vizen.
Pusztába, mert ott csúszva-mászva
Kutyák a konczot nem lesik;
Mert ott nincs sujtva, megalázva,
Ki érző szívvel születik!

A földi vágyak, gerjedelmek
Lefoszlanának rólad ott;
Szennyüktől megtisztulva, lelked
Azt hinné, hogy csak álmodott.
Erős szívek nehéz erényét,
A lemondást gyakorlanád,
És Nirvánával így cserélnéd
Fel a kábító Szanzarát.

S majd egy nap', eljövén az óra,
Mely egyszer üt mindenkinek:
Megtudnád, álmok álmodója,
Hogy élni szép, de halni szebb.
Nap szórna fényt haló szemedbe,
Rád hullna hervadó virág,
S a lombok közt szellő rebegne
Fölötted halkan gyászimát.

Magamról

Rosznak mondod a világot,
Dőresége bosszuságod;
Siratod az élet álmát,
Földi gondok durva jármát;
Felpanaszlod lázban égve:
Bölcs elméje, jók erénye
S fényt sugárzó lángod, ég,
Csak hiúság, búborék.

Óh, pedig hány perczed, órád
Volt, midőn e sujtoló vád
Könnyeidben elviharzott

S kiderült rá szíved, arczod.
Gyönyörűség volt az élet,
Megáldottad születésed';
Rózsák közt jársz, azt híved,
S mi okozta? ... Semmiség!

Nem tudod, mi nyomja szíved',
Semmiségek üdvezítnek.
Hogy jön, nem tudod, csak érzed,
Hogy e bűnös-bűvös élet,
Mely ma szennyos, ronda börtön,
Holnap éden kertje rögtön.
Ma a békét áhítod,
S holnap küzdve élni jobb.

Ember! önző vágy vezérel.
Bánatával, örömeivel
Ezt az undok szép világot
Sorsodon át nézve látod.
Hogyha gondok elcsigáznak:
A világot éri vádad,
S ha öröme gyúl szíved:
Nincs e földnél semmi szebb.

Ragyoghat a nap az égen;
Te sötétben, feketében
Látsz mindent, ha bánatod van;
Mig, ha kedved lánggra lobban,
Minden érted van teremtvé;
Télen is jársz rózsakertbe';
A nap is csak rád ragyog,
S kik itt laknak: angyalok.

Az örvendőt meg nem érted,
Ha világod' búban éled;
S csak ha lelked' szenvedőnek
Vallod, sajnálsz szenvedőt meg.
Mit törődöl a világgal,
Szenvedő sziv sóhajával,
Ha egy édes pillanat
Teljesíti vágyadat!

Hát ne fordulj vak hevedben
A világ és rendje ellen...
Úgy tekints az emberekre,
Hogy a föld se jó, se ferde;
Se gyönyör, se bú tanyája,
Csak magadnak képe, mása.
Ki sohajtoz, ki mulat.
A világ csak - hangulat.

Rossz istenek

Veszélyes istent hármat ismerek,
Jaj annak, a kit elveszítenek!
Mégmételyezve vérét, gondolatját,
Agyát lenyűgzik, szívét fogva tartják.
Behálózzák idegzetét, velőjét,
S melyet beszí, megrontják levegőjét.
Rabjok marad, míg végsőt nem lehel.
Báb volt, míg élt s áldatlanul vesz el.
S kit megrontottak így az istenek,
Nevetnek rajta és nem érzenek.
A fény is szennyes és a lég dohos,
Hol az első uralg, a potrohos,
Terpeszkedő, nagyhangu és rekedt,
Szemében láthatók a vérerek.
Az éjszaka, a lárma kedvelője,
Az arcza puffadt, vérszinű a bőre.
Nem kell neki se napvilág, se nő,
Lebújokban van jókedvében ő.
Felfordul minden, a hol ő tanyázik.
A szelid emberből garázda válik.
Bukfenczezik a mélabús, merengő
Szótlan fecseg, pajkosból lesz pityergő.
Ki máskor légi úton repül:
Lerogy a sárba, a szemétre dül.
S kit hevülésbe nem hoz, csak az eszme:
Örjöngő lesz, delíriumba veszte.
Az istennek mindez csak tréfaság.
Meg-megrándítja a hörgő babát.
Mulatság néki, hogy rablánczokat huz.
Eviczkelhet: nem tágit tőle Bakhusz.

Látszólag oly szelíd a második.
Ki látja, üdvösségrül álmodik.
Rád néz elbűvölőn, szívet fogón,
S ellágyulsz, mint az ércz izzó kohón.
Asszony, de szebb mint hitvesünk, anyánk.
A szeme csillag, sóhajtása láng.
Pogány korában hab volt a ruhája;
Ma csipke, bársony; - persze jól kivágva.
A merre járt, rózsák pirulva nyiltak;
Ma otkolón kíséri s pézsma-illat.
Bódító, észbontó, megmérgező,
A férfiak bűbajos réme ő.
Aczélos elme elpuhul ölében.
S ki élhetett vón' békén, boldogan:
Családját hagyja veszni rongyban, éhen;
El nem riasztják börtön és a szégyen,

Csak az imádott nő után rohan.
S mikor felébred lomha álmiból,
S a kórház várja vagy a vitriól:
Vénusz közömbösen tovább lebeg.
Az égiek ma is részvétlenek.

A legkegyetlenebb a harmadik.
Mint vámpír ül meg, véred' szívja ki.
Nyomását érzed, bárhová szaladj,
S még áldod őt, hogy kínoz s rabja vagy.
Az életzajból elhurczol magányba,
Hogy lelked' annál jobban szétzilálja.
Az élet öröméből mit se juttat;
Szomjaznod kell, szánalmas Tantalusznak!
S te istenarczát együgyűn imádod,
Elhagyva érte nőt, otthont, családot.
Szent kéj fog el, ha szempillája rebben,
Mindenre alkalmatlan és ügyetlen,
Elkésel élni; - csak hitedbe' gazdag,
Terhére vagy társidnak és magadnak.
Játéka vagy csak, nem hozzá hasonló,
Kit összetörvén, elhajít Apolló.

Régi dalaimhoz

Elröppent üdvök, túlélte bánatok,
Szivemnek zengő sóhajtasai,
Finom kötésben, szép velin papíron
Most itt heverték könyveim között
S beszéltek arról, a mi vissza nem jó.

Forgatlak néha, díszkötésű könyvem,
S úgy elcsudálkozom nem egy lapon:
Én voltam-é az, én, e szürke ember,
Ki Emmáru! zengettem annyi hévvel?...
Ki könnyeimmel öntözém virágát
Ábrándjaimnak, míg tavaszban éltem?
Azóta más nap jár az alkonyégen.
S én megfakult lélekkel vánszorogva,
Nem látok már oly csillogó világot...

Hajh, szürke minden, ha beáll az alkony!
S nekem beállt; józanság most a társam,
És ifjuságom többé vissza nem tér.
Sokról lemondtam, sok vágyat leküzdtem,
Az élet-harczban megcsorbult a szívem
S több dalt nem írok, hozzátok hasonló!

Lehiggadt szívem még csak rajtatok csüng
Az ifjuság bizalmával, hevével.
Nyugodtam nézem, mint őszi hajam,
Csak a ti vénüléseteket ne lássam,
Ti hirdessétek ifjuságomat!
S ha majd az unokák kezükbe vesznek:
Lássák, hogy nem hazudtam soha érzést;
Őszinte voltam teljes életemben,
S a hány dalom volt: mindet általéltem.

Véremből vér, ti átsírt szenvedések.
Ti átujjongott küzdelmek, remények:
Fogjátok pártomat, ha nem leszek!
Ha ajkam néma lesz, szívem hideg
S a temetőben alszom csöndesen:
Rátok bízom további sorsomat.
Ti hintsetek meleg sugárt siromra,
S porom fölött növesszetek virágot.

Jób siralma

Kegyetlen Adonáj!
Gyönyört lelő szolgád gyötrelmiben.
Undok fekélyektől borítva,
Itt vergődöm, vonaglom a szeméten,
És átkozom a méhet, mely fogant,
A napot, a melyen hirül vivék
Apámnak, hogy fiat szült felesége,
A térdet, mely gyöngéden ringatott,
S mely meg nem fojta rögtön, a kezét.

Mindenki elhagy, vádol és gunyol.
Ti is, ti is, barátim!... Óh, tudom,
Ártatlant érjen bár, a szenvedés
Mindig a bűn színében jelenik meg.
Fájdalmimat s fogyatkozásimat
Óh, vajha meg lehetne mérlegelni!
Óh, vajha a világ tudtára adnád,
Hogy ártatlan, vétektől ment vagyok!
Tudom, előtted nincsen igaz ember;
De a világ előtt én az valék.
Vaknak szeme, sántának lába voltam.
Jót tettem és most gonosz az eredmény.
Valaha szánakoztam a szegényen,
És engem, íme, nem szán senkisé!
Vetekszem mostan Adonájjal.
A kinek gondja úgy sincsen reánk.
Megkárosítjuk-é, ha vétkezünk,
S ha jót cselekszünk, használunk-e néki?...

Gonoszságunk az embereknek árt csak,
S igazságunk nekik használ csupán.
És mégis a szerencse
Hiába mosolyog bolondra:
Örömben élni a bölcs tud csupán.
Az ezüst érne kezdetre vagyon;
De hol található a bölcsesség?...
Ennek becsét nem tudja a világ,
S a gazdagok, nagyok földjén sehol sincs.
A mélység szól: nincs bennem! - és a tenger
Azt mondja: nincs itt! - Van-e, a ki látta?
Gyöngyökhöz, szárdonixhoz nem hasonlít
S nem mérhető offíri sárarannyal.
Nem rejti azt magában India;
A drágakőnél ritkább, becsesebb
S zafír- s topázért nem cserélhető el.
Vész és halál szól: hallottuk hírét!
Utját s helyét azonban egyedül
A lélek tudja; ez mondhatja meg csak:
Az Úr félelme, ez a bölcsesség,
S távozni a gonosztul: értelem!
Az Úr félelme!... Mit használt nekem!
Nincs Adonájban részvét, irgalom.
Nem büntet és nem áld érdem szerint.
Mert a csalánhoz nem nyúl senkisé,
De a rózsát bezzeg mindenki tépi!
Utálatos lét, hát ide jutottam,
Hogy most durván kiköpnek én előttem,
Kik dicsőségem hirdetői voltak!...
Ki adja nekem a halál nyugalmát?
Porból van és nem ércből gyöngye testem,
S nem a kövek szilárdsága erőm.
Keserű jajgatásra vál' türelmem:
A ki elkezdte, sujtson agyon engem!

Hogy elmúlt tőlem az öröm-pohár!
Sírásra változott, hajh, cziterám,
S vig énekem a zokogók szavára!
Mi hát az üdv? Virág, mely peczre nyílik
S el lesz taposva, ha lehullt a földre.
Mi hát az élet?... Árny, melynek növése
Az éjszaka közelségét jelenti.
Mi hát az ember?... Állat, ki dologra
Van e világon, mint igás barom.
Tűr, fárad, izzad, árnyékot keres.
S lankadtan alig várja, mint a szolga,
Hogy mikor dőlhet már le az alomra!
S mégis, mit jajgatok, mit sírok itten!...
Adonáj jobban tudja, mit mivel.
Hol voltam én, a por s porrá leendő,

Midőn a földnek sarkait lerakta
S föléje az ég boltját kifeszíté!...
Midőn irányt adott a folyamoknak
S a szelek útját meghatározá!
Mit tudom én, végzése mire jó,
S midőn így sujt, nem emel-é magához!...
Szünj' meg zihálni, lázongó kebel:
Az Isten adta, Isten vette el!

Talált rózsza

Virága édes szerelemnek:
Az út porából fölemellek,
Rideg kedély volt, fogadok,
Ki téged így eldobhatott.

Ki rád tekint, forróbban érez.
Eldobni téged, lehet-é ez?
Jer hát ide szívemre, jer!
Ne a hideg földön heverj.

Pompája teljes még a nyárnak,
S téged már haldokolni látlak.
Ki se lehelted illatod':
S leveleid' már hullatod.

Szegény virág! jer, én megértlek,
Az én szívem rokon tevéled.
A sors könyörtelen keze
Virágkorában tépte le.

Most hervad, mint te, eltiporva,
Ifjan, részvétlenül a porba',
S nem akad senki, senkisé,
Ki fölemelje szeliden.

Palinódia

Nagy bánatom van, szörnyű bánatom!
Kerget kopár, utatlan utakon.
Ugy megrontott, úgy összeforrt velem,
Hogy lelkemről nem rázhatom le, nem!

Mig ifju voltam, küzdöttem vele;
De íme, megjött életem dele,
S melyet hiszékeny ifjuság ígért:
Az a világ csak légvár, semmiség.

Óh, éltem átka, sűrű rengeteg,
Van-e utad, mely kifelé vezet?
Van-e tul csöndeden, homályodon
Egy kis zugoly, hol megnyugodhatom?...

Örök magányban, életem delén
Meghasonolva a reménnyel, én
Itt állok, s vissza már nem térhetek;
Nem kezdhetek egy másik életet.

Gonosz lidércz, ki egykor biztatál,
Ki, hogy kövesslek, csábítgatál:
Meddig kövessém áltató nyomod'?
Végső szavam hozzád: Légy átkozott!

Sokáig, bár a szívem vérezett,
Koldus-reménnyel áldottam neved';
De te a szenvedőt kigúnyolod.
Jaj, a ki hisz neked. Légy átkozott!

Ki tudja, meddig bírja még szívem
S hol roskad össze majdan vériben...
Nem bánom én, akárhol, egyre megy;
Azt nézem én csak, hol pihenhetek.

A csillagok

»Mi van a csillagokban, jó apám?«
Tenger, havas hegy, ember is talán.
»S a kik ott laknak, mondsza, milyenek?«
Gyöngék s halandók, mint az emberek.
»Hisz azt beszélik, eddig úgy tudám,
Csillagba költözünk halál után.«
Nem fűz az éggel össze semmi sem;
Nincs út, mely minket oda felvigyen.
»S mégis beh ragyogók, beh fényesek!
Nem ott kezdünk-e tisztább életet?«
Égből tekintve földünk is ragyog:
De csak távolról, mint a csillagok.
»S csillagja nemde van mindenkinek?
Mondd, jó apám, min ismerhetni meg?«
Óh, balga kérdés, hóbotos álmok!
A csillagok nagy, végtelen világok.
»Ég abroszán ki jártas vagy nagyon,
Mutasd meg, merre fénylik csillagom?«
Mondom, leányom, semmiség vagyunk,
S nem több: parány a föld is, hol lakunk.
»Sokszor hallottam s magam is hiszem,
Ha csillag hull, emberhalál esik...«
Óh, hogy ez önző, gögös földi nem,

E törpe fajzat azzal kérkedik,
Hogy egy világ miatta megremeg,
Ha meghal, és bujában tönkre megy!
»Még azt az egyet mondd meg, mennyire
Van a csillaghimezte ég ide,
Hol annyi lángot látok fényleni?...«
Oly távol, elméd el se képzeled.
»Mondj együgyűnek, mégis kétkezem.
Lehet-e távol, mit szemem beér?...«
Hozzád az ég közel van, gyermekem:
Magába' rejti gyermeteg kedély.

Diákélet

Vidulva bor között a férfi,
Édenbe pillant a poháron át,
S századszor újra felidézi
Örökre elrepült diákkorát.

Emléke most is melegen forr.
Gondunk mi volt?... könnyű arany pihe,
Midőn azt hittük, a professzor
Csinyünket az orrunkról nézi le.

Nincs, nincs menekvés e varázstól!
Szívéből még az sem törölheti
Ki, mert tanárrá lőn diákból:
Mit egykor maga tőn, most bünteti.

Mulattunk minden tudományon;
De nem vonzottak, csak a részletek.
Homérnál elnyomott az álom,
Ha szép Helénáról letévedett.

Tanultuk, mert Vénusz kívánta,
A ragyogó! - a csillagászatot;
S a delejesség szép leánya
Tüzes szeméből egyedül hatott.

Fárasztott Néposz, Cicero; csak
Ovidot kedveltük s Horác apót;
Csókot hintettünk szép Didónak,
Görögül hajtogatva »agapó«-t.

A háromszögtantól a hátunk
Borsózik most is, úgy nem kellett.
Csupán a »sinus« volt barátunk,
Mert szép lányokra emlékeztetett.

Hja, nem verték csak úgy hiába
Fejünkbe azt a mitológiát,
Ismertük Ámort és nyílára
Faragtunk is de hány kadenciát.

Késsel bevéstük a padokba
Szivünk kegyetlen hölgyének nevét,
S »kanaszter«-t szíva nagy titokba',
Egymás közt zengettük dicséretét.

Ah, vége, vége! Vagy ki tudja?
Diák marad az ember, amíg él.
Leczkéjét a sirig tanulja,
Nehezebbet folyvást a réginel.

S ha majd bezárul ez az élet,
Az lesz csak a hosszú vakáció!
Ha majd te hangzol, síri ének:
»Circumdederunt!« a pap ajkiról.

Jó lelkek

Vannak jó lelkek még a földön;
De elrejtőznek a világ elül.
A csacska hír hallgat felőlük,
Élnek s meghalnak ismeretlenül.

Éltük szerény, csöndes, magános,
Dobszóval, vak lármával nem dicsért.
Erényüknek czégére nincsen;
Ha jót tesznek, nem kérdik, hogy miért.

Vásári zajt, hühót kerülnek.
Nem lökdösődnek lármás útakon.
Lelkük zománczát féltve őrzik.
A merre járnak, csend van s nyúgalom.

A sors csapási, szenvedések
Között értékük legszebben ragyog.
A rózsza is, ha eltiporják:
Akkor terjeszt legédesb illatot.

Vannak jó lelkek még a földön!
Vigasztalásul vallom és hiszem.
Megtűrve, mint árvák, úgy élnek,
És nem irigylis sorsuk' senki sem.

Tristia

Geniessen macht gemein.

GOETHE

I.

Itt e zsibongó, zagyva földön
Minden mi jó, nemes, kiváló,
Salaktól tisztult minden ösztön
Vig lárma közt borongva járó.

Árnyadban, áldott szomorúság
Nem hánykolódik úgy a sebzett;
Véres virágból koszorúját
Köti megbékült türelemnek.

Haragvó szív szelidre válik.
Ha bánatból kivette részét.
Hulló meleg vérből csirázik
Az égi irgalom s a részvét.

Ragyogjon rád szerencse napja;
Kéjben, gyönyörben folyjon élted:
Kikel szived rossz indulatja,
Szines virágkehelybe' méreg.

Szánlak, ha nem vágyott a lelked
A részvét csöndes harmatára;
S áldott te vagy csak, kit belengett
Szomoru lelked mélasága.

II.

Ne tedd ki szíved' nagy melegre;
Megromlik, pondró kel ki benne.
Vegyíts fájdalmat a gyönyörhez;
Ne légy falánk, mert megcsömörlesz.
Tanulj éhezni, szomjuhozni,
Tudj örömet búval fokozni.
Mint rózsza zápor mosta földbül,
Mosolyod úgy hajtson ki könnybül;
Ha megunod vig társaságod',
Fogadd be a szomoruságot,
S jobban fog esni sírnod egy sarokban,
Mint vígak közt vigadnod élvunottan.

III.

Óh, lélek gyásza, szenvedése,
Nem adlak örömért cserébe!
A nevetőknél boldogabb talán,
Ki szomorú tud lenni igazán.

Ah, a ki megtisztulni óhajt,
Nem szaporítja a bohó fajt.
A tréfálót Isten nem érti meg;
Imát az égbe csak sóhaj vihet.

Varázs-ereklye

Egy magyar ifju, szép, deli, bátor,
Küzd a halállal, messze honától.
Szíve keresztény, karja vitéz volt. -
Hejh, hogy örül vesztének a félhold!

»Künn nyit a rózsza, fülmile csattog.
Rózsza, nap, érzem, már ti nem adtok
Illatot és fényt. Szép jegyesem,
Mária, nászunk égbe' leszen.

Halni ily ifjan, halni szeretve!
Oh, van-e balzsamfű e sebekre!
Látlak-e még, én bájos arám?...
Nem, soha!... vagy csak az égbe' talán.«

S feltűn a kedves lázas agyába',
Régi kis érmet fűz a nyakába:
»Bajtul, esélytől óv ez az érem.
El ne hajítsad; véd a veszélyben!«

S könnye patakzik, sír a levante:
»Hejh, de megóvtál, ritka ereklye!
Mária, édes, lásd, idegenben,
Itt veszek, érmed' bárha viseltem.

El veled! óh én balga, ki hordlak,
Hogy lehet útját állni a sorsnak,
Vélje pogányság, vakhitű izlám.
Krisztus a legjobb, égi talizmán!«

S fogja, kidobja az érmet a sárba,
És kimerülten rogy le az ágyra.
Küzdenek aztán, rejti homály,
Egy deli ifjú és a halál.

Fut, fut a csontváz, győztes az élet.
Forrad a sebrés, nagybeteg éled,
És mire megjön vége a nyárnak,
Gyors paripán mint szél haza vágat.

Szárnyakat öltve repül az arához.
»Mária! Mária! Már sose távoz
Párod; ezentul hű szived ó,
Élni, ah élni, ah élni beh jó!«

Szembe talál egy nászmenetet.
»Szép a menyasszony?... Vaj' ki lehet?...
Mária! Mária!... Értem, ah értem!...«
»Bajba kerültem... nincs meg az érmem!...«

Csöndes ember lesz belőlem

Csöndes ember lesz belőlem,
De majd csak a temetőben.
Mit e lázas szív sosem tett:
Lent a sírba' megpihenhet.

Földi üdve, kínja, vágya
Válik örök éjszakára.
Ott porlad majd öntudatlan',
S nem lesz többé nyughatatlan.

Nem is félek a haláltul;
S ha e fáradt szem bezárul,
Ajkam körül, azt hiszem,
Ott lebeg majd szeliden.

Se rózsák közt, puha párnán,
Sem az inség szalmaágyán
Megpihenni nem tudott;
Csak halála volt nyugodt.

Nyári est

Szállj le halkan a vidékre,
Nyári alkonyat!
Szőjj a drága lány szívébe
Színes álmokat.

Bontsd ki fátylad' s hintsd a földre
Balzsamos lehed',
S szárnyaiddal főd be, főd be
Titkos üdvemet.

Titkos üdvem, mint az illat,
Hangtalan legyen;
Csak ragyogjon, mint a csillag
Derüs éjjelen.

Néma hold, csak te tekints le
Meghitten reám;
Mig mélézó szemeimbe
Könnyet csalsz, leány.

Propria laus

Ellenmondás van dalaimba.
Majd ragyogók, majd éjsötétek.
Onnan van ez, hogy poklot, üdvet
Gyorsabban, teljesebben érzek.

Örömré, bura oly fogékony
Szivem, hogy megrezdíti minden,
S mint érzékeny, művészi mérleg
A porszemtől is félrebillen.

Megvérez gyöngé tűszúrás is;
Kis szikrától is lánggal égek,
És örömemnek, bánatomnak
Okai gyakran semmiségek.

Mentsvár

Ha nézem a világi rendet,
Éltem során ha elmerengék,
És annyi bánat, búhaj ellen
Fellázadok rendült hitemben:

Óh, természet, benned találom
Vergődve is megnyúgovásom'!
Hozzad térek, szülő anyámhoz,
Ki elcsitít, vigasztalást hoz.

Virágos föld, s te nap az égen,
Hitvány panaszkodás ne érjen!
Ha nincs jó dolgom a világon,
Mit jajgasson parányiságom!

Egy szív tusája annyi néked.
Mint hogyha egy rügyet letépek;
Vagy mintha a tavaszba' járva,
Rálépek egy futó bogárra.

Csak búborék, mi más az élet!
Az ember nem több mint a fereg.
Örömem, üdvem, jajgatásom
Egy percnyi lét, az is csak álom.

Mit sírjak, hogy csalódva éltem!
Az élet hányak most is éden!
S ha ifjuságom hervadó is:
Fajomban egyre folytatódik.

Hitem, mentsváram te maradj, te!
Öledbe, természet, fogadj be,
S ragyogva nézz rám kék egeddél,
Ha por leszek, többé nem ember.

Mig érzem melegét napodnak,
Lelkem leheddel összeolvad.
S ha majdan a sir hantja föld bé:
Részed maradok mindörökké!

Viktor keresztfiamnak

Ha nézek eltűnt éveimre:
Gyermek szeretnék lenni, mint te.
A gyermek idvezül csak itten,
Mert üdvörl még fogalma nincsen.

Nekem már volt; - a napba néztem,
Attól látok mindent sötétben.
Az üdvek magasát kutatva,
Lebuktam a mély kárhozatba.

Ha néked is kell majd czipelned
A rád szakadt élet-keresztet:
Ne állj meg sorsoddal vitázni;
Meggírni tudjad, nem lerázni.

Ne lépj nyomomba; légy te bölcsebb.
Panasszal napjaid' ne töltsed.
Ne légy telhetlen vágyaidban;
Vedd a világot úgy a mint van.

Dolgozzál, és lesz pihenésed.
Üdvöt ne hajszolj, és eléred.
S az életárja bárhogy is forr:
Neved nem lesz hiába Viktor.

Halottak napján

I.

Most keseregd ki bánatod':
Sirasd magad meg, ez a te napod,
Magános élet gyászos embere!
De szomorú tekintetteddel
Ne a halottakat keresd fel,
Ne menj a temetőbe, ne!
Idegen minden sírja néked;
Ott is csak a magány kíséretet,

S csak annál kínosabban érzed
Kietlen egyedűliséged'.

Azért a négy fal közt maradj,
S gondold meg azt, hogy árva vagy;
Élők között is, holtak közt is az,
Halottad sincs, kit megsirass.

II.

Ez a halál, a hervadás hava.
Emlékezzünk halottainkra ma.
Óh, mert kinek nincsen köztünk halottja,
A temetőben vagy saját szívében!
Menjünk ki s hintsünk a hideg sirokra
Könnyet s virágot; ma a könny se szégyen.

Ki vesztett gyermeket, szülőt, arát;
Ki téged gyászol, hitves, jó barát:
Gondolja meg: e szomorú világon
Nemcsak porhüvelyünk: minden veszendő.
Elszáll az ifjuság, a nyár, az álom,
S hogy ne legyen multtá, nincs oly jövőendő.

Milyen kedvünkre, nyiltan sírhatunk,
Egész esztendőben nincs több napunk,
Fájdalmunkat ma rejtegetni nem kell.
Halandó, gyöngé testvérek vagyunk ma.
Sirok között egyenlő minden ember,
Akár ott sirva, akár oda jutva.

Dal

Halk sóhajok a kis dalok,
Gyorsan szülemlelenek.
Nagy szenvedély, ha medre mély,
Már lassan hempelyeg.

Nincs már dalom, halk sóhajom.
Szellőtül röpkedő.
Most csak vihar villámival,
Nagy búval költethető.

Hervadt virág...

Hervadt virág, hervadt leánytól...
Elnézem szomorún, a nyárból
Nekem több nem kerül.
Életvágy pezsgett ereimbe';
De áldatlan homokra hintve
Felszikkadt nyom nekül.

Csak jönne már az ősz, a csendes,
Midőn oly zajtalan, türelmes
A hervadó vidék.
Hangját a bágyadt őszi fényben,
Ugy vesztí lassan, észrevétlen',
Mint a levél színét.

Pozsony

A pozsonyi új színház megnyitása alkalmából.

- 1886. szept. 22. -

Szép város, ott a széles Duna partján,
Kedves, ki benned élt, mindenkinek;
Előttem állsz, forrongsz, zsibongva, tarkán
És lelkem' falaid közé viszed.
Sok régi emlék, mint varázsütésre
A feledés sirjából felbukik;
A képzeletben látlak felidézve
Vratizlávtól a »moriatur«-ig.

Viharjaid kiálltad ezer évnek,
Láttad, hogy a szerencse mily hamis;
S állsz mosolyogva, mint kies vidéked,
Szivre a régi, - kár, hogy ajkra is!
De az a várrom s komor ősi dómod
Beszélő némasággal hirdetik:
Szívek kihűlnek, inganak a trónok,
S a haza lángja akkor is hevít!

Mikor földed' még Nagy Lajos tiporta,
Királyok díszé, híres és dicső! -
S Mátyás, a Bécs-verő is innen oszta
Igazságot; - ez volt a szép idő!
Mikor még Pázmán, főpapok virága,
E dómban itt lengette biborát; -
Mikor még... feledés fátylát reája!...
Bús várromod beszélhetné tovább.

Hejh, a tekintetes karok és rendek
Mentéje már nem leng utcáidon;
Beszédes ajkaik némán pihennek;
Fűszál se leng sok elfeledt siron.
Országgyűlés, koronázási pompa
Megírva van csak, már nem látható.
A kis domb is, királyi eskü dombja,
Eltűnt a föld színéről, mint a hó.

Rég volt... a temető minden göröngye
Azóta, hejh, de sok halottra hullt.
S utódnak vágya nem rezdül, se könnye.
Ugy érzi, hadd maradjon mult a mult.
Hiszen szép volt a kardok villanása
S a »moriatur!« - ám elhangzott;
Mig az idő csak egyre folydogálva,
Sok új törekvést, új eszmét hozott.

Most élni, élni kell e szép hazáér'!
Ez a magyar faj küzdelmes kora.
Óh, állj közénk te is! - Ki tenni ráér,
Pató Pált úgy sem ismeréd soha.
Légy híve rendületlenül hazádnak,
Ha volna is kivüle más helyed.
Állítsd meg utjokban, kik Bécsbe vágynak.
Hazánk határán így állj őrszemet.

Lebegjen rajtad jótékony varázslat,
Az égi múzsák szép uj csarnokán.
Katona nyelvén hirdesd a hazának,
Hogy itt minden más nyelv barbár, pogány.
...Lesz még idő, képzelmem messze szálldos,
Arról a szép jövőről álmodom,
Midőn magyar lesz nyelvben is e város:
Pressburg eltűnik, s nem lesz csak: Pozsony.

A kenyér

Minek fordultok, könyörögtök
Az ég urához, emberek!
Nem isten adja, de az ördög
A mindennapi kenyeret:
Kenyérért van a bűn, gyalázat,
A megalázás és nyomor,
A szemek könnyben érte áznak;
Az átkok átka a gyomor.

Balgák, kik türnek és remélnek,
Kiknél a hit határtalan.
Istenből csak a gyáva él meg,
Az ördögé, ha vágya van.
A hős megdöglik a szeméten;
Filiszter majmol bölcseket;
Mezitlenül jár a szemérem,
S bohócz, ki bölcsnek született.

Mert ég erényt meg nem jutalmaz,
És meg nem sajnál szenvedőt.
De Sátán bátor és hatalmas
S ember sorsában részvevőbb
Ő megsegít a küzdelemben,
Mert párttűző volt s most is az;
Harczot jelent ő Isten ellen;
Eszmét, mely végtelen s igaz.

Ha látom őket, kik lenéznek,
Mert élvezik a sors kegyét:
Nem egyszer forró vágyat érzek,
Hogy kezemet nyujtsam feléd,
S hatalmad' zengve azt kiáltam:
Oltalmaz, benned még hiszek!
Vezess a harcra! Megutáltam
Az erényt, mely mankón biczeg.

Benned van harcra kedv, erő még,
Tied minden fortélyos út.
Bűnben nem hisznek csak a dőrék:
Csak az bűn, mely napfényre jut.
Te rázd fel a közömbös Istent;
Ne vesztegeljen tétlenül:
A bátorság harcra szóljon ittlent;
Az ég ellen te küzdj elül.

Igazság, Tantalusz gyümölcse,
Elérhetetlen óhajunk!
Közel vagy bár hozzánk, örökre
Csak éhezünk, csak szomjazunk.
Igazság: hogy selyem a gaznak
Erényes rongynál többet ér,
S a jó falat, bár csuszva kaptad,
Mint könnyel áztatott kenyér.

Szegény lány, kinek ifjusága
Virágtalan, hideg tavasz:
Hiába fogsz buzgó imába,
Az égbe nem hat fel panasz.
De Sátán látja szenvedésed',
És mindig kész az alkura.
Ad selymet, forró csókot, élvét;
Rongyos ruhát az ég ura.

Költő, kinek lelkében eszmék,
Ragyogó álmok rengenek;
Ki lelkesülten odavetnéd
A szabadságért mindened':
Egy bűn van, tudd meg: lent maradni,
Szegényen, ismeretlenül.
Erény is egy: folyvást haladni
S nem állni meg csak legfelül.

Sátán, imádlak! Nem vagyok már
A régi hóbortos gyerek.
Szívemben nem fog állni oltár
Istennek eztán, csak neked.
Ura vagy az egész világnak;
Hatalmad érzik mindenben,
Neved' kiáltom, úgy imádlak:
Add mindennapi kenyerem'!

Tünődve kérdezem...

Tünődve kérdezem magamtól,
Lesz-e még egy szelid leányka,
A ki velem megosztja lelkét,
S a mit hibáztam, megbocsátja?...

Fogok-e még egy drága névért
Harcolni, lelkesedni újra?
Vagy szívem ezt is, mint a többi,
Megszokja és aztán megunja?

Fog-e még édes dal zenegni
Az ernyedő húron lány szemérül?
Fogok-e szőni új virágot
Kopár életmező diszélül?...

Vagy szívem immár letarolt rét
S ha itt-ott még van is virága:
Illatja már csak végsőhajtás,
Virágé, mely le van kaszálva?...

Tantalusz

Szeretek élni! Vonz az élet,
A szerelem, a dal, tavasz.
A merre vágyakozva nézek,
Ott csak villámlik, nem havaz.
Valóm, minden csöpp vér erebben
A boldogság után eped.
Ki tehet róla?... úgy születtem,
Azért boldog még sem leszek.

Talán, mert mindig messze vágyom
S csak ép az nem kell, a mi van.
Az árnyékból a fényt imádom,
S hol más sír, én járok vigan.
A szélcsend, ha czikázva villám
Meg nem szakítja, untató;
S a nyár pompáját el se bírnám,
Ha nem követné fagy s a hó.

Megúnok mindent mi enyém lett;
Csak vágyam nem pihen soha.
Csak sejtem, szomjazván az élvezet,
Az üdv eltévedt vándora.
Örökké így bolyongva éltem
Le életem legszebb korát.
Virágot tép mindenki; én nem!...
Az élet-átok űz tovább.

Látok sok bájoló vidéket,
Szendén mosolygó lányokat,
Feléjük hajt a vágy, ígézet...
S a célnál giz-gaz, köd fogad.
Ajkamat éri majdnem, érzem,
Gyümölcsöd, ízes enyhület;
De ép mint a görög regében,
Megkapnom, ah, nem, nem lehet!

És így lesz ez, tudom, hogy így lesz!
Ember vagyok: nem változom.
Epedni mindig: sorsom ím ez,
S tünődni elszállt álmokon.
Nem volna-é jobb, ha megállnék,
Hol egy biztos zugot lelék;
És nem kutatnám, hogy mi vár még,
Hány új csalódás, veszteség?...

Reznaczió

Lomhán szemlélem a világot.
Hadd forrjon, ontsa bűneit.
Nem szórok a gazokra átkot,
És az erény se lelkesít.

Nem indulok meg, nem szomorgok,
Ha látok szenvedő szívet.
Irigységet nem kelt a boldog,
Nem fáj sem új, se régi seb.

Maradjon a világ a hogy van,
Sajtoljon égő könnyeket.
Lemondtam, mindenről lemondtam,
Mit megmásítani nem lehet.

Botorság volt kergetnem álmot,
És szélmalokkal küzdenem.
E kába összevisszaságot
Ma már nyugodtan nézdelem.

Dobálják sárral bár az eszmét:
Nem indít meg, ha elbukott.
Gazság arassa győzedelmét:
Én nézem s meg se mozdulok.

Mulnak hetek...

Mulnak hetek, mulnak hónapok.
Én nem érzem, én halott vagyok.

Vígnak a boldog emberek.
Síromból fel ők se keltenek.

Tavaszi virágot tél után.
A szívem nem mozdul meg csupán.

Meg van halva, eltemetve rég,
Meg sem érzi a tavasz lehat.

S ha belőle még egy dal fakad:
Temetőnek a virága csak.

Éneklő koldus

Heverve púha pamlagon,
Az öreg koldust hallgatom.
Hárfája rozzant és kopott.
Sok húrja rég' lepattogott.

A vénségtől, vagy úgy lehet,
A nótazástul elrekedt;
S elnyűtt, unalmas dallama
Siralmasabb mint ő maga.

Népdal és dalmű-áriát
Penget zagyván; nem érzi át;
S ha ki egy krajczárt vet neki,
Illően megsüvegei.

Szép úri lakba félve lép,
S ha itt ráfordul a cseléd:
»Hordd el magad, dologtalan!
A koldulás itt tiltva van!« -

Az öreg hárfás szót fogad,
S az ernyedtt, ócska húrokat,
Nem tudván másba kezdeni,
Egy házzal arrébb pengeti...

Heverve púha pamlagon,
Új versemet simítgatom.
Nehéz egy sors a koldusé!...
De a költő más sorsu-é?...

Pályája - nem mondok sokat -
Még szomorúbb, még gyászosabb;
Mert énekét, óh jaj neki!
Átéli, át is szenved.

Vagy ő is elfásul talán,
Ha senki se hevül dalán;
S csak azért nem tud fogni másba,
Mert költőnek jött a világra?

Mi baj van a világon?

Mi baj van a világon?
Mi baj?... Tekints körül:
Penészes pinczelyukban,
Hová nap bé se kukkan,
Ül nedves szalmazsákon
Egy váz a sok közül.

Pálinka-gőz tódul belőle;
Káromkodás az estimája,
S oly szennyes a ruhája,
Mint lelkének minden redője.
S a mint járok, cél nélkül épen,
Hallom rekedt hangját az éjben:
»Sokan vagyunk, de meg nem osztjuk,

A mit a buja föld terem.
Nekem csak rongy, penész, piszok jut.
Az úr utálja kenyerem',
Büzt izzadok, járványt lehellek;
Bünt éhezem, vért szomjazom.
Ember vagyok tán; így neveznek;
De volnék bár inkább barom!«

Mi baj van a világon?
Nézz csak jobban körül.
Tekints az emeletre!
Ott ásitoz, heverve
Rugós selyem diványon
Egy úr a sok közül.

Fején a haj ritkul; szemének
Nincs fénye; azt hinnéd kísértet.
Petyhüdt arczán nem ül öröm,
Se bú csak végtelen közöny.
Hogy szóra nyissa, rest a nyelve;
De mégis, mintha így hebegne:
»Nem éhezem s mégis zabálok;
Iszom, pedig nem szomjazom.
Virágok közt ásítva járok;
Az élet csábjait nem érzem;
Balról és jobbról két vezérem,
A csömör és az unalom.«

Mi baj van a világon?
Válaszra kell-e várnom?...
Remélem megtanultad,
Egy itt a baj, fiam:
Egyforma nyomorultak
Vagyunk mindannyian.

Semper idem

Arany napú, zengő világ!...
Homért olvasva, mint diák,
Igy hívtam egykor Grécziát.

De hogy jobban megismerém:
Foltot találtam kék egén.
S uj hajnal fénye szállt felém.

Lángelme volt, nagy volt, igaz:
Aiszkülosz, Plátó, Fídiasz,
És annyi más, ki most is az;

De a következett idők
Csak oly mesések, oly dicsők,
Nagy tetteket csak úgy szülők.

És lesznek még nagy emberek,
Nagy szívek, elmék, jellemek;
Meddő a föld még nem lehet.

Hogy csupa törpe él veled,
S hogy holtak, csak te képzeled
A hősookról, óh, képzelet!

Mindenha támad hős, zseni;
De népe föl nem ismeri,
Csak a mikor sírhant fedí...

Ah, a görög világban is
Igy volt és így van mostan is:
A tömeg ellen nincs paizs.

S ki sötét kornak fényt adott,
Kit a jövő századok
Bámulnak, mint letűnt napot:

Multat csodálók, köztetek
Mindig legtöbbet szenvedett,
S hazát sohase lelhetett!

Szabadság

El-eltünődöm méla kedvvel,
Élet, hullámjátékon.
Nem bánt, ha méltatlant emel fel;
Nekem csak tréfa, gondolom.
Örül a lelkem, hogy nyugodtan,
Közömbös arccal nézhetem;
Hogy észrevétlen' egy zugolyban
E játékon mulatni végzetem.

Hogy hajszolódnak, lökdösődnek
Szegény felebarátaim!
Hogy kapnak hajba - nézem őket -
Az élet bábjátékain.
S ha egy gyámoltalant leverve,
Végső falatját elveszik:
Örvendve hogy tapsolnak erre,
Gyöngék bukását, óh, hogy élvezik!

Vállalnak pénzért szolgaságot,
Hazug mosolyt, hízeltkedőt.
Ki följebb mást tiporva hágott;
Lenézi az alatt levőt.
Érdek bogozza őket össze;
Mind egymáshoz kötött rabok.
Én szemlélő magányba szökve
Vigasztalódom, mert szabad vagyok.

Úgy éltem, hogy tapasztalásom
Elég akadt, ah, túlelég!
Nem volnék ily nyugodt, belátom,
Nem ily szabad, ha küzdenék.
Nem irigylem mások falatját;
Hogy osztják fel, szemlélgetem.
E változó harc szász alakját
Szomorúsággal nézni kéj nekem.

Apám, anyám régen pihennek,
S a ki pótolná, nincs olyan;
Se jó barát, se nő, se gyermek;
Mélázgatok magánosan.
Az érdek nem köt arra-erre,
Meg nem vigyázzák léptemet;
Szabaddá tőn isten kegyelme...
Szabad, mint én, csak a madár lehet.

Szabadság! mindennel fölérő,
Szülöm, barátom, hitvesem.
Nincs szó, téged kellőn dicsérő!
Múzsám, világom, mindenem!
Nem állom útját a tömegnek,
Ahol az örvény elragad.
Vágyam, hogy minden földi terhet
Ledobva, mint a fény legyek szabad!

Szabadon nem jó semmi létre.
A tudomány így véli ezt,
Az alkotó bölcsen kimérte,
Hogy járjon minden égi test,
Vakon követve a legelső
Naptól örök szabályokat...
De korlátlan mint a teremtmény,
Végtelen, büszke úr a gondolat.

A világból egy új világot
Csak ez képes teremteni.
Halomra dőlnek a szabályok,
Midőn művét ez rendezi.
Hadd jusson polczra az üresség;
Morált hirdessenek gazok:
A gondolat, így tartva szemlét,
Nem jajdul fel, csupán elandalog.

Dicsőség néked, égi szellem,
Kit nemtőm osztott részemül!
Mig e világ rajzik fejemben,
Nem élek búsan, egyedül.
Elnézem, élet, ár-apályod',
Merengek változó habon,
S az életzajtól félreállok
Egyedül, elhagyatva, szabadon!

Végzet

Ti csillagok, ti fényes égi lángok,
Kik bánatomnak éjjelébe láttok:
Feleljetek nekem, ki itt szomorgok,
Leszek-e én még életembe' boldog?
Hát az van-e megírva végzetemben,
Hogy egyre sírjak, sóhajtsak szünetlen',
S örömmel bé ne teljek sohasem...
Feleljetek, ti lángok odafenn!

A nyári éjben céltalan' bolyongva
Törtem ki csüggedőn e sóhajokba.
A házak komoran reám meredtek;
Érzém, hogy testem minden íze reszket.
Láz égetett, vagy ihlettség talán?...
S a csillagokban ím ezt olvasám:

Eddig csak sírni és szenvedni tudtál;
Legboldogabb voltál, midőn aludtál.
Gyermekkorod magános volt s anyátlan;
Mint ifju ködben jártál, nem sugárban,
A boldogságról mondj le mindörökre;
Bánatra vagy teremtve, nem gyönyörre.
Szenvedni fogsz, mig nem roskadsz a sírba...
A csillagokban ez vagyon megírva.

Hiú vágy

Szeretnék egyszer még, csak egyszer
A régi pajtás-környezettel
Pohárt kocczintani;
A nőkkal, a kikért hevültem,
Mint akkor, ah, nem így lehültem,
Kezet szorítani.

Még egyszer élni át a régít,
Bohó idők incselkedését:
Keresni a magányt.
Az eldobott hajtút, virágot,
Szalag-foszlányt mint drágaságot
Őrizni kincs gyanánt.

Meglopva csendes éjszakákat,
Verselni a papirkosárnak,
Ő-t zengve, váltig ő-t!
Még egyszer... Ah, leszállt a kor rád;
Nem élveznéd, bár visszahoznád
Az elröpült időt.

Illatját elszáradt virágnak,
Bár napra vidd, bár vízbe mártsad,
Mi adja vissza? mi?...
Május szellője hideg ősszel
Hová tűnt?... Merre lelhető fel
A hó, a tavalyi?...

Életharmónia

Keserűt nyeltem, ah, gyakorta;
De jött rá mindig édes íz.
Nem minden könnyem hullt homokra...
Szerettem is, szerettek is.

Ha beborult az ég felettem
S a föld sivár lett és hideg:
Ragyogó lány szemekre leltem,
Kebelre, mely forrón piheg.

Innen van az, hogy dalaimban
Napfény üz síró felleget,
S pajkos szellő enyelgve illan
A méla szív-romok felett.

Jó sorsom a fényt és az árnyat
Bölcsen felosztá, rendezé.
Nem ölt meg bennem semmi vágyat,
Örömem' untta nem tevé.

Ha kell szenvedni: készen állok.
A fájdalom még sírni hajt;
És látva ezt a szép világot,
Még felkiáltok: Édes élni rajt'!

Amit a poharak beszélnek

Elég a napnak terhe mára;
Ne töprengj a világ során.
Arany nedűt tölts a pohárba
És idd ki vígan, szaporán.
Hajrá, számár mind, a ki tűri,
Hogy gond zavarja éjjelét.
Kicz-kocz, a rossz kedvet legyűrni:
Ez a valódi bölcsesség.

Ne bánd, ha a rossz véleményü
Világ korhelynek is nevez.
Vizet iszik a békavérü,
S azért a józan még sem ez.
Ne hajts jámbor filiszterekre,
Italuk hadd legyen savó.
Kicz-kocz, kinek van vére, lelke
Annak nem víz, de bor való.

Ne jajgass, hogyha életednél
Jobban szerettél valakit,
S mert szegény ördögnek születél,
Más pénzeért veled szakít.
A nő csak nő legyen, ne bálvány;
Mert akkor kinevet s lenéz.
Kicz-kocz, öleld, csókold, ha rááll:
Ha nem: mást lelteni nem nehéz.

Barátod is volt szebb időkbe'?
Rábiztad minden titkodat.
Karod, szived megnyílt előtte;
Ismerte minden álmodat.
S kisült, hogy önző, írigy, álnok,
Örül, ha bajt okoz neked...
Kicz-kocz, ne legyen más barátod,
Mint a ki bort iszik veled.

Ne bánd, hogy nem tudsz boldogulni!
Nézd a világnak ezreit;
Zöld ágra jut, ki ért hazudni,
Csuszik, csal és hízkelkedik.
Az életből nem tudtad-é meg,
Hogy az igazság meztelen?...
Kicz-kocz, szörnyű bolond az élet;
De van vigasz, csak bor legyen.

Hajszoljon más, míg holtra fárad,
Csalárd szerencse, tégedet;
Legyen más rabja kapzsiságnak,
Lesvén, arany, csengésedet:
De borozó vig társaságnak
Pohárcsengése szebb zene.
Kicz-kocz, minden jó, hogyha másnap
Nem fáj a czimborák feje.

Futó idő...

Futó idő, szálló idő!
Mindent, mi kedves, elvivő;
Lány mosolyát, tavasz virágát,
A szív zománczát, ifjúságát.

Akárhogy kérünk, nem maradsz;
Egy helybe' semmi sem maraszt.
Örökké tartó életedben
A viszontlátás ismeretlen.

Mutatsz mosolygó tájakat,
Hová kiszállunk nem szabad.
Hullámid nem pihenve folynak,
Ma soha sincs, örökre holnap.

Soha se volt, sosem lehet
Egy el nem illant perczenet,
Hiába vágtatunk utánad:
Nem érhetünk be, mint az árnyat.

Egy pontot mégis ösmerek,
A hol elérünk tégedet.
Ottan megállsz, idő, s örökre
Velünk maradsz a sírgödörbe'.

Intés

Siess élni, míg lehet, siess!
Mert ki tudja, holnap hogy mi lesz.
Hány van, a ki víg legény ma...
Dal van ajkán.
S holnap aztán
Szíve nem ver, hideg ajka néma.

Nem sokalja ezt az életet,
Csak az árva, ki nem élvezett.
A ki, bárha tudta, látta,
Hogy a végczél
Harcz a létér':
Gyöngé volt a szívtelen tusára.
Csalódásban élni, óh, beh más!
Ha eléd áll a való, e váz:
Adj hálát a könnyü vérnek.
Az igazság
Komoly arczát
Nem látják meg, csak a bús kedélyek.

Ha előntesz egy pohár italt,
Ha elfojtasz egy szerelmi dalt,
Ha egy ajkat csókolatlan'
Hagysz el, ezzel
Többet vesztel,
Mint ha volnál mindenben tudatlan.

Harmincz év

Harmincz év, életnyár, köszöntlek!
Sejtelve száll meg új gyönyörnek,
Ragyogva új föld int felém.
Forróbb, virulóbb mint a másik,
Hová meddő sóhajtozás vitt,
S melyet te hímezél: remény.

Öröme rózsát bontva lángol;
Fájdalma villám, könnye zápor,
Nem lanyha, lassu permeteg.
Az élet pezsdülése dúsabb,
Izzóbb az ég, s ha kell, borúsabb...
Szép új világ, köszöntelek!

Te vagy a harcz, a tett, az élet!
Mit bánom én, ha összeéget
Egy pár virágot lángheved!
Tavas, felejtem vágyid', álmid',
A szélbe szórom ibolyáid'.
Sugaras nyár, köszöntelek!

Balsors, mért átkoználak egyre!
Megedzettél a küzdelemre;
Ezentul már nem álmodom.
Meglantolám a rózsza kelyhét;
De szebb, ha gyöngyöző verejték
Virít ki férfi-homlokon.

Mit is busuljak, mért sohajtsak,
Hogy ideje a szép tavasznak
Mint egy lehellet tünt tova!...
Hejh, könnyü nékem tőle válni!
Dala, szerelme, ibolyái
Enyéme nem voltak soha.

Csak álmadoztam és epedtem
Ifjú Werthernél wertherebben,
S hiába is mindannyiszor.
Menj ifjuság, isten hírével.
Fiatal kedvvel, frís reménnyel
Köszöntlek uj föld: férfikor!

Szerelmi morál

I.

A városban rossz emberek
Sok mindent pletykálnak terólad.
Hogy ez s az udvarol neked;
Hogy csapodár és kikapó vagy.

Mit bánom! Ajkam ajkardon
Nem vádra ingert, üdvöt érez.
S akárhogy is fontolgom:
Elég tudnom, hogy csókod édes.

II.

Azt hittem, már szeretni nem fogok,
És íme, újra nőért lángolok.
»Szerelmes vagy, szivem, ne is tagadd,
Asszonyba, kit szeretni nem szabad.«

Ezt hajtja a morál, a becsület;
Hanem a szív nem hallja, az süket.
»Szabad vagy nem szabad, mit kérdezed!
Szeretni azt szabad, a kit lehet.«

III.

A szerelemnek katonái
Az asszonyok mind, édesem.
Csakhogy nem szoktak mind beválni.
Sok nő szeretni képtelen.

A szenvedélynek nyomoréki
Hogy nem csatáznak, meghiszem.
Lőtávolon kívül állva nézik,
Hadat ha szívnek szív izen.

De a kinek van harczy kedve:
Nem hátrál véglehelletig.
S ha legyőzetni végezetje:
Szíven találva - elesik.

Lehetnék még egyszer husz éves!

Lehetnék még egyszer husz éves,
Ábrándozó, magam' csaló!
Csak álmom lássa rózsza-kertnek:
Lehet szemétdomb a való.
Csak leljem meg Dulcineámat,
S higgyem tündér-lánynak, ki férjhez
Sohase megy, kivéve hozzám...
Lehetnék még egyszer husz éves!

Lehetnék még egyszer husz éves,
Tüzes, rajongó, hévteli!
Tudnék hazáért lelkesedni
És szélmalomokkal küzdeni.
Hinném, hogy győz még az igazság,
S nem boldog más, csak az erényes;
Biznám önzetlen, hű szivekben...
Lehetnék még egyszer husz éves!

Lehetnék még egyszer husz éves,
Élnék tavaszba', nyár előtt!
S járnám nem a kaszált, kiégett,
De a még illatos mezőt!
Találkoznám egy kis leánnyal;
Szeme sugárzó, ajka édes,
Ki csókot kapna, csókot adna...
Lehetnék még egyszer husz éves!

Lehetnék még egyszer husz éves!
Ah, nem mivelnék egyebet,
Mint üritgetném könnyű szívvel
Kéj, a te habzó serleged'.
S egy nap megint csak észrevenném,
Hogy az ifjúság kurta, véges,
És meghervadnék, meghajolnék...
Lehetnék bár százszor husz éves!

Mikor még sírni tudtam...

Mikor még sírni tudtam,
A könnyektől vakultam:
Ily fonyadt nem valék.
A búfelhőt kisírtam,
S mint a virág kinyíltam,
Ha kiderült az ég.

Hejh, összeperzselének
Azóta szenvedélyek!
Nem enyhít könnyeső.
Hasonlitok göröngyhöz,
Melyet felhő nem öntöz,
S melyen már fű se nő.

Ápril

Öltözik már a tavasz
Zöld selyem ruhába.
Lengő haja a napsugár,
Gyors felhő a fátyla.

Ajakán a szó zene,
Lehe bűvös illat.
S ha fölnyitja kék szemét,
Bú sötétje virrad.

Mosolyogva nézdeli
Arczát habtükröbe',
S pajkosan szór két keze
Virágot a földre.

S a merre csak átsuhan:
Játszi szellő támad.
Kék ibolya nő nyomán
S mosolyog a bánat.

A kinek csak egy futó
Mosolya jut, boldog.
Én sohajtok egyedül,
Óh, csak én szomorgok!

Úgy nézek rád, szép tavasz,
Mint a lány szemébe,
Ki, mióta elhagyott,
Nem lát, nem vesz észre.

A csavargó

Künn jár a fagyba', télbe', hóba':
Csak Isten a megmondhatója,
Mit gondol, érez.
Rongyos, zilált, embernek árnya,
Röpülne, - hogyha volna szárnya
A röpüléshez.

Olyan törődött, majd leszédül,
A szél facsar könyet szemébül,
Nem a bubánat.
Az úr, kinek féltett a bőre,
Jó messziről kitér előle,
Mert hátha támad?...

Sehol egy pad, hová leüljön,
Sehol egy kő, hová ledüljön,
Csak hó, kavargó.
Szél ostorával szembe', hátba',
Egy utcából ki, be a másba
Megy a csavargó.

De csitt, mi ez!... Templomhoz ére;
Kihangzik ünneplő zenéje
Az éjszakába.
Ide a tolvaj is beléphet:
Ez itt a csüggedők, szegények
Vigasztalása.

Kik nem könyörögenek hiában,
Karmantyusan, prémes kabátban
Szorongnak itten.
Mint jól alusznak, semmi kétség;
Mosoly leng ajkukon s egészség
Ül szemeikben.

Im' a csavargó is belépett.
Mint altató dal zsong az ének
A hívek ajkán.
Hol az oltárhoz visz a lépcső,
Némán lerogy, fejét a végső
Álomra hajtván.

A halál előtt

Rólad, szerencse, rég lemondtam.
Belőled, ifjuság, kifogytam.
Tőled, világ, jót nem remélek,
Hanem azért csak élek, élek.

Ki tudja, hogy mikor vezeklem
Le azt a nagy bűnt, hogy születtem.
Mikor hanyatlík bús fejem le,
Nirvána, altató öledbe!

Itt bolygok mérgezett kedéllyel,
Hit a jövőben nem vezérel.
Bármit teszek, nincs rajta áldás.
Nincsen remény, nincsen kilátás.

Az élet összevisszasága,
Az éhesek versenyfutása
Kábít, fáraszt, éleszti vágyam',
Hogy vessék már meg síri ágyam'.

Vagy rejtve, távol a világtól,
A kapzsi versengés zajától,
Óh bárcsak egy csendes zugolyban
E hajszát nézhetném nyugodtan!

S mégis, e vak csillag sötétén,
Sorsom borúján, szívem éjén
Hatalmas vágy tör át, hogy éljek,
Hogy még tovább küzdjek, reméljek.

Sirok, hogy nem lehet pihennem:
De lemondás még sincs szívemben.
Legyek inkább a sír halottja,
Mint éljek vágytalan', lemondva.

Isten

Kinek porszem, mi nekünk egy világ,
S egy rebbenés határa az időnek:
Ki, a mi ember-agyban míriád,
Nem olvasod, mert semmiség előtted:
Ki búborék gyanánt elfújhatod,
Mit összehordtak népek, századok:
Minden fűszálban érezlek; de elmém
Nem bír felfogni, megnevezni nyelvén.

Kit megtagad a léha kétkedő,
Te adtál, ismeretlen ismerős Te,
Te földi szóval nem nevezhető,
Szívünkbe álmot, eszmét agyvelőnkbe.
Magát tagadja meg, ki megtagad,
Mint a napot, a fényt, a szint a vak.
A por fiához más nem illik itten,
Minthogy Tebenned megnyugodva higgyen.

Ki oda tűzted a közös napot
Sugárzó lényed egy parányaképen;
Ki hangodat majd zúgva hallatod,
Majd édes összhang bájos zengzetében;
Ki, hogy megszűnjünk élni, rendeled,
De, hogy meghaljunk, még sem engeded;
Ki ezt a bölcs világrendet behoztad:
Megértni vágyó elmém összeroskad.

A tudomány, az ember-bölcsesség
Hadd fejtegesse millió csodáid'...
Nyugodtan nézed újabb Babelét,
A melyen át egedbe nézni áhit.
Engem, tünődőt, volt-e kezdeted.
Időnek vége hogy mikor lehet:
Érzése elfog a parányiságnak,
És leborulva, térdemen imádlak.

Késő bánat

A jó családot, kedves arcokat,
A kört, hol mindig nyájas szó fogadt,
Nem láttam sok, sok éve már!
A hang, mely visszahítt, nem ért utól,
S lettem rajongó, büszke ifjúból
Tévelygő lantos, kósza proletár.

Ah, én akartam ezt így, én magam,
Hogy elhagyott, bitang, boldogtalan
Legyek s hazátlan, mint a szél.
Üzött a vágy egy szebb világ után:
Pedig, hogy ezt elveszti, jól tudám,
Ki oda tart, s az is, ki oda ér.

Mentem... forró láz tarka képeket
Rajzolt elém; szivem nem érezett
Se csüggedést, se bánatot.
Igy van, hogy néha mély sebet kapunk,
S nem érezzük mindjárt, nem jajgatunk:
De később annál fájóbban sajog.

Egy rossz szó nem sok: köztünk nem esett.
A ház, a hol mindenki szeretett,
Nem ismert haragot soha.
S mégis jobb, - szóltam, - hogy haragszanak
Csak legalább ne szánakozzanak;
Szánásnak megvetés a rokona.

Csak áltatás volt! Könnyeket rabol
Szememből most az önvád s valahol
Szeretnék sírni, mint az ég.
A jól ismert, barátságos szobák
Hívnak: »Jer, itt mindenki megbocsát!
Csak valld be: Gyermekek, oktalan valék!«

A néninek nincsen haragja rád.
Jóságos arczat, szép ezüst haját,
Kérleld meg, újra nézheted.
S két szép leánya, - kedves két rokon! -
Titkolni fogja majd, habár zokon
Vevé hosszas közömbösségedet.

Minek mentél el, kába, önfejű!
A társaságnak tisztos, egyszerű
Munkása volnál most te is.
Komoly egyént és jó családapát
Birhatna benned most a társaság,
S nem álmodót, ki éber is, nem is!«

De én a hívást nem követhetem!
Elég volt egy világot vesztenem;
Óh, dalvilág, maradj enyém!
Magános éltem késő bánatán
Enyhítek-é, ha vádolom hazám',
Hogy költőjét lenézi, mert szegény?

A szív

Csak egy darabka hús; látatlanúl,
Kíváncsi szemtől rejtve dobban;
Hol viharozva, vészesen, vadúl,
Hol mélabús, merengő nyugalomban.
Egynek szelíden suttogó öröm,
Másnak bőszen kiáltó kárhozat.
Eszemet rajta hasztalan' töröm:
Nem fejthetem meg, óh szív, titkodat.

Tagoljon szét a higgadt bölcselő,
Bonczkés metéljen darabokra:
Titok maradsz, mély, meg nem fejthető,
A kérkedő tudósokon kifogva.
Ma istennel szállsz szembe vakmerőn,
S holnap lesujt egy röpke gondolat.
Hitvány és gyöngé hozzá agyvelőm,
Hogy felfogjam csudás mivoltodat.

Rejtélyes szfinksz! Öröklétű talány!
Természet legnagyobb csudája.
Az ember, ez a nyomorult parány
Világát, mindenét benned találja.
A mi a sárból istenhez ragad,
Mi üdvözt, az mind a te műved.
Te adsz a porhüvelynek szárnyakat...
És mégis, legjobb élni nélküled.

Ifju pesszimistának

Lemorzsolám felét már életemnek,
Kétkedve mindig, csüggedezve gyakran.
Szívem a nem birt távolért esengett;
Zajért magányban, álomért viharban.
Hogy önzésnél egyéb nincs a világon,
Hogy élni büntetés, panaszkodám...
S mikor már úgy is késő, most belátom:
Jól élni az egyetlen tudomány!

Az ember nyomorult, a sors kegyetlen...
Olvastam egykor és vallám azóta,
Bor közt vitázva, hangzatos rimekben...
Sokan fujják; unalmas, régi nóta.
A teremtés kontármű, elhibázott;
Az ember bűnre, bajra születik...
Szidják, szapulják ezt a szép világot;
De élniök, hejh, mégis jól esik!

Mert élni szép, mert élni jó, hiába!
A száraz bölcselők bármit fecsegnek;
Nincs köztünk, a kinek ne volna vágya
Sokáig élni, mint - Schopenhauernek.
Éltét jól élni által ki ne vágnék!
S bár száz közül nem tudja egy alig:
Nem dobja el, ha van egy szalmaszál még,
Melyben reménye megfogódzhatik.

Tekints körül! A ránczos képű dáma
Elméjét folyvást azon töri, hidd meg,
Bár udvarlóit örökölte - lánya:
Hogyan toldhatná életéveit meg.
S hány Tímon, a ki dörmög, mint a medve,
Sált hord a legforróbb nyár közepén;
S nem dugja ki az orrát sem, remegve,
Hogy meghül és hogy náthás lesz szegény.

És kik tagadnak mindent vakmerően?...
Kik elpocsékolták az ifjúságot,
Vagy koldusok lélekben, szíverőben
S agyukban ferdék, erkölcsben fonákok.
Minden csak önlelküknek viszsugára:
Az igazság náluk csak hangulat.
Gyanakszanak, köpködnek a világra,
Mert lelkük tükre torzképet mutat.

Vannak, kiknél dorbézolás az élet;
Baromi módra sárban henteregnek,
És azt szeretnék elhíttetni véled,
Hogy bűn s erény, rút és szép egyre mennek.
Vakon születtek a nap tiszta fénye
S az éj sötétje egyformát hazud;
És nem fog hinni soha semmi szépbe',
A kinek benső szívvilága rút.

Mások nem haragusznak, nem hevülnek;
Csak egyszerűn nem hisznek semmi rosszban.
Egyforma elítélteket becsülnek
A Megváltóban és a két latorban.
Az igazságért szenvedőt gunyolják;
Gyöngéd szivekre nyelvet öltenek.
Saját sivárságukban fel se fogják,
Hogy szenvedés is boldogság lehet.

Ne égy hát híve olcsó tagadásnak!
Minden nagyot, dicsőt a hit teremtet;
Hadd azt, barátom, hadd azok fájának,
Kik csak magukkal érzenek türelmet.
Hitvány világ, mondják e pesszimisták;
Mert mint maguk, olyannak képzelik.
Mások hibáit gúnyolják, leszidják;
De envétkük' lomhán dédelgetik.

Távol maradt a gondok réme tőled;
Ne idézgesd fel hát ocsmány alakját!
Vagy bölcsei e nyavalyás időnek
Álmodni már az ifjakat se hagyják?...
Eszményed' eddig tán fel nem találtad?...
Tanulj keresni, bízni, küzdeni!
Van még talán, mely nincs eloltva, vágyad?...
Adj hálát: nem fogsz megcsömörölni!

Szép, szép az élet, ifju kétkedő te!
Penész büzzét elűzi rózsailat.
Szép lány szemétől meg leszel büvölve,
Sötét éjjel legtündöklőbb a csillag.
Még ifju vagy, jövőd sok szépet ígér;
Ragadd meg, mit a röpke percz kínál,
S ne légy jelen, ne vergődéseimnél!...
Engem már nem bocsát ki a hinár.

Tanulj meg élni! A jót ne keressed
Rideg könyvekben, elszáradt szívekben.
Használd ki a mosolygó, röpke perczet.
Üdvöt nem lelsz sehol, csak a jelenben.
Hagyd azt a tant, hogy az ember vadállat,
A töprengést a végokok felett
A kárhozottak bélyegzett fájának,
Kik születnek, hogy sírva éljenek.

Ugyanannak

Mennyi hévvel, mennyi hittel
Csüngsz e szócskán pesszimizmus!
Bár a szíved csupa ábránd,
Eltagadott, titkos ábránd:
Követvén a kor divatját,
Kicsinyled e mikrokozmoszt,
Századunk nagy vajudasát;
Mert szükséged van haragra,
Nagyhitű kis tagadásra,
Ok nélküli szenvedésre; -
Mert, barátom, ifju vagy még!

Pesszimista hogyha volnál,
Nem tévedtél vón' közénk el,
Nem ohajtnál itt maradni,
Köztünk, a kik úgy születünk,
Hogy sohase boldoguljunk,
Hogy megrontsa ifjuságunk'
Sorvasztó vágy lassu mérge,
S hogy az érett férfikorban
Se izleljünk semmit abból,
A mit ifjan nélkülöztünk.

Van talán, óh van közöttünk,
A ki gyöngéd lelkü, mint te,
Az igazság kedvelője;
Fínomsággal nemes izlést,
Hitet, hevet párosító;
Józan ésszel, tiszta fejjel,
Szellemkinccsel dúsan áldott...
Ah, de bárgyu, meglapúló,
Mint csavargó az urak közt,
S csak hebegni, csak dadogni
Tud félénken, mint a gyermek:
Szíve bátor, lelke finom,
S mégis, mégis komisz ember!
Mert kopottas a kabátja!
És te látva őt, kerülöd,
Hogy ne kelljen szóba állnod
S kezet fognod véle nyiltan.

Tán azt mondod, a költészet
Nemesít... De óh, ki látta,
Hogy kegyelte vón' a múzsa
A kék vérü, dús halandót,
Részesét a hatalomnak,
Kinek rendben van a gyomra
És se erkölcsén, se húsán
A nyavalya nem rágódik;
Kinek fel nem dulta éltét
Szenvedély, bűn vagy a balsors;
Ki nyugodtan, józan ésszel,
Tiszta, vídám öntudattal
Minden óra örömebül
Kiveszi a maga részét;
Nem mohó, nem telhetetlen,
Akkor eszik, hogyha éhes,
Akkor iszik, hogyha szomjas,
S nem csömörlik meg a soktól,
Mert barátja az elégnék!...

Mondod, ez nem a valódi,
Az objektív pesszimizmus...
Szubjektív-e, objektív-e,
Mit kérdezzem, mit kutassam!
Elég nékem az, hogy érzem,
Egy világgal szemben érzem!
Látod, én a te helyedben
Stendhált, Baudelairet, Balzacot, Tainet
S az egészség többi korcsát
Elégetném, mint az orvos
A ruhát, a fertőzöttet;
És a múzsát, ezt a rongyos,
Élhetetlen utczahölgyet,
Kávéházba, lebujokba
Szégyen nélkül el-bejárót,
És kecséit minden éhes,
Fésületlen naplopónak
Mosolyogva ingyen osztót; -
Ezt a r__ót a helyedben
Én megvetném s ott mulatnék,
Hol illatos félhomályban
Púha vánkoss, selyem ág van.
És az ágyban
Egy szép nő, szebb, mint a múzsa...
Lehe illat, keble bársony,
S oly szemérmes, hogy csak akkor
Csókolhatod édes ajkát,
Ha a lámpát lecsavartad.

Az új nyolcz boldogság

Boldog, ki nem hajszol szünetlenül
Téged, szomjat nem oltó gyönyörűség!
Ki mértéket tart, higgadtan hevül
S járt útadon halad, közepszerűség.

Boldog, kit röpke vér, híg agyvelő
Eszmék lidércznyomásitól megóvnak;
Ki a gyönyör kertjében vakmerő,
Közelségét nem sejtve a kigyónak.

Boldog, ki mint az óraszerkezet
Szabályszerűen jár le minden órát,
Egyformán ütve, delet, éjfelet,
Mert gép törvénye hajtja mutatóját.

Boldog, kinek nyugvást jelent az éj,
Ha rendben van veséje, mája, gyomra!
Kinek, mint kit természet olta bé,
Fogékonysága sincs más fájdalomra.

Boldog, ki csak nősz', alszik és emészt.
Vak ösztönét követve, mint az állat.
És nem vesz ama küzdelembe' részt,
Mely új Babel-toronyt építeni fárad.

Boldog, ki elveket könnyen cserél;
Igazságot tipor, ha ez a haszna;
Ki megfogadja, hogy szemet szemér'
S a sértést kamatostul visszaadja.

Boldog, ki czudarak közt czudarabb,
S tanulva emberek rossz fajzatátul,
Magának utat fölfelé harap
Furfangosan, fortélyosan, falánkul.

Óh boldog, a ki mer, boldog, ki mar!
Lehetsz igaz, lehetsz bölcs, jó, erényes;
Önzés az élet, háború, vihar,
S pusztítnod kell a gyöngébbet, hogy élhess.

Lemondás

Ragyogd be a hideg világot,
Forró nap, égő szerelem!
Azért én sírhatok titokban;
Ne is törődjetelek velem.

Fel tánczra, dalra, fel pohárra!
Ölve lányt, dőzsöljetelek!
Mig én bűnbánva felkiáltok:
Pokol, megérdemeltelek!

Tudom, az éden mindörökre
Bezárult lépteim után.
Nem is kívánom újra látni;
Pihenni óhajtok csupán.

Ah, nem a forró napsugárra,
Csak hűs árnyékre szomjazom.
Onnan hallgatni méla kedvvel
Az életzajt, végóhajom.

Vagy, hogyha végső pihenőül
Árnyas zugot se lelhetek:
Sötét nemtője a halálnak,
Védd szárnyaidra lelkemet.

Roszkor születve, meg nem értve,
Mit csüngjek így az életen!
Oltatlan vágyak búja, könnye
Együtt némuljatok velem!

De jaj, mit ér a sír nyugalma,
Mit ér pihenni hant alatt!
Kit eltemetnek, czélhoz ért, de
A föld a régi föld marad.

Nyugodhatom menten kinoktól
A néma sírba' csendesen:
Tovább zokognak, keseregnek,
Mint én zokogtam: ezeren.

Sírok között

I.

Szeretek én bolyongani
Közöttetek, sírok halottjai!
Rég' porladó szivek fölött
A pázsit kétszer oly tömött.
S köröskörül, a merre nézek,
Halál helyett száz ifju élet.
Azt olvasom füben, virágban,
Hogy a sirból feltámadás van.

Rég porladó szivek fölött,
A hol a pázsit kétszer oly tömött,
Szoktam tünődni egyedül
A túlvilági lét felül.
S ha új sírdomb előtt megállok,
Melyet benőttek a virágok:
Ugy érzem, holtakkal beszélek,
S mélázva egy rózsát letépek.

II.

A temető csendes magánya
Mindig kedvencz helyem marad.
A lét zajából ki-kivágyva,
Oda irányzom útam.
Ha bú emészt, ott enyhülök;
A léttel ott kibékülök.

Ha sírról sírra lépdegélek,
Ugy tetszik, hogy marasztanak.
A holtak mintha intenének:
»Békén viseld fájdalmadat.
Begyógyul mindnyájunk sebe,
Tiéd is, bánat embere!«

A két nem

Az úttörő a férfi mindig.
Nyomán a nő könnyen halad.
Azért ettől kérdezd: mi illik,
S amattól: tenned mit szabad.

A férfi útja zord, veszélyes;
Örvény, mélység fölött visz el.
A nő csak jót és szépet érez
Hajában rózsaszált visel.

A férfi otthonát felejtí,
Küzdvén hazáért, elvekér',
Életharcz jellemét kifejti,
S ha könnyezik: a könnye vér.

A nő szelíd, csöndes magányban
Családi érzelmeknek él.
Merengve jár, fák közt, az árnyban;
Szép arcza így marad fehér.

A férfi-lélek hírt, hatalmat
Kergetve, napja perzselő.
De mint a balzsam, mint a harmat.
Üdít, gyógyít a szende nő.

Levél egy barátomhoz

- 1885 -

Hírt se hallok már felőled,
Úgy eltűntél, elpihentél
Békességben, bölcs magányban,
E czélhíjas, e siralmas
Verseny elől, én barátom.

Elnémultál, elvonultál,
Hallgat ajkad, legfőlebb hű
Feleséged csókolója.
S én vergődve, vánszorogva,
Bánatommal küzdve folyton,
Fel se véve, megalázva.
Irigyellek, óh, barátom!

Férfiak közt csak te voltál,
S asszonyok közt is csupán egy,
Ki megértett, bátorított,
Hogy ne essem csüggedésbe,
Hogy lesz nékem is napom még.
Diadalnak büszke napja,
Kárpótlása kínaimnak.

Ifjuságom nagy reményi,
Fényes álmok a jövőről:
Nem hiszek én bennetek már.
Meghervadtam s nem gyönyörre:
Nyugalomra vágyom én csak.
Jöhet már a boldogulás:
Rég megszűntem lánggal égni,
S szívem, összetört szegény szív,
Az öröme nem fogékony.

Szörnyű élet, szörnyű végzet:
Várni mindig és remélni
Ismeretlen szebb időket,
Hírvirágnak virulását!
Tövisek közt járni mindig,
Társa lenni a magánynak,
Milliók közt árvaságnak,
S a kietlen ifjuságot,
És a férfikort, a meddőt,
Csendes aggkor derűjével,
Sírra hulló napsugárral
Hitegetni évről évre...
Szörnyű élet, óh, barátom!

Isten, isten, mi a bűnöm,
Hogy ily korba, környezetbe
Dobtál engem ily kedéllyel!
A világot a mi kínunk,
Zengő, zajgó szívvilágunk
Nem érdekli, hidd el, úgy se,
Mint egy pingált birka képe,
Mint a czirkusz rossz bohócza,
Mint egy bukfencz a trapézen,
Vagy egy versenyló futása.

Festett r __ ó most a múzsa,
Nem istenség égi lánya,
Látványosság, próza, botrány:
Csak ez kell most, ez kapós ma.
Dívatod mult, óh, költészet!
S csak a bárgyuk és bolondok,
Félkegyelmű nyavalyások
Irnak rímbe', jambusokba',
S meg nem hallja, meg nem érti,
Meg nem látja senki őket.

Óh, csak hallgass, meg ne szólalj,
Én elnémult jó barátom!
A közömbös, nyers tömegnek
Lelked fénye, lángolása
Egy bukfencczel úgy sem ér föl;
Meg ne szólalj; van családod,
Feleséged, kis fiacskád,
Rejtett fészked, házi békéd!
Énnekem nincs semmi másom,
Senki másom a világon
Füstbe szállott álmaimnál,
Ismeretlen vágyaimnak
Panaszánál dalaiban,
S nyughatatlan tűzben égő,
Társat eddig soha sem lelt,
Meg nem értett, bús szivemnél.

Megfogadtam sokszor én is,
Hogy mi bennem ég, viharzik,
Büszke dacczal, megvetéssel
Rejtve tartom, visszafojtom,
Mindhiába, nincs erőm rá;
Küzdelemre, szenvedésre
Jöttem én e zord világra;
S bár akartam, nem tehettem,
Hogy az égő kint, keservet
El ne sírjam, ki ne zengjem.

A halálhoz

Évek mulva jössz-e értem,
Vagy már holnap: sose kérdem.
Nem hívlak, mint meghasonlott;
Nem retteglek, mint a boldog.

Legszebb évim tova szálltak,
Nem építetek több légvárat.
Tudom jól, hogy a mi lesz még
Nem több, mint a volt, az emlék.

Csendes élet, csendes álom!
A mi hátra van, lejáró.
Nem kérem, hogy hosszú legyen;
Azt se, hogy már véget érjen.

A mi kétség egy gomolyba'
Volt szivemben: meg van oldva.
Ha később, ha korábban,
Nem halok meg gyávaságban.

Hogy a síron túl mi leszen?...
Bármi, nem kell tőle félnem.
Éltem, a hogy isten adta,
Hamisságot sose vallva.

Megszenvettem, megcsalódtam;
Híjam még se volt a jóban:
Szerettem és lantot vertem,
Igazságot énekeltem.

Késő

Későn hozott az élet össze;
Más férfihoz vagy már te kötve.
Titkolt hevünk utjában áll
Törvény s a megszokott morál.

Egymásra nézünk vágytul égve;
De hogy szivünk legbensejébe'
Mi forr, titkolja ajakunk...
Ah, túlerényesek vagyunk!

Erényesek?... Ki tudja, tán csak
A félénkségnek, gyávaságnak
Adunk ily hangzatos nevet,
Igy csalva a természetet.

Mások vagyunk mi gondolatban,
S meg' mások tettekben, szavakban.
Egymásra titkon éhezünk
S vágyunkat szítva vétkezünk.

Égünk tiltott szerelmi tűzben,
S nem szólunk róla egy betűt sem.
Világ előtt ez szép erény.
De próza és nem költemény.

Férfikor

Ez egyhangú, sivár napokban
Szegény szívem remélve dobban:
Mig egyszer boldog nem leszek,
Meghalnom addig nem lehet!

Nem sujthat oly kegyetlen átok,
Hogy sose lássak napvilágot;
Hogy ez a hosszú éjszaka
Ne virradjon meg valaha.

Azok a lázas szenvedélyek
Sok vész után nyugodni térnek,
Rajongó, vad szívem kiforr:
Te jósz, nyugodtabb férfikor.

Légy üdvöz! Érted megbocsátom
Átsírt, magános ifjuságom',
Fel sem panaszlom senkinek;
Idegen úgy sem érti meg.

Óh, szállj szívembe, munka-béke,
Sorsüldözöttek menedéke;
Hitesd el, perczre bár, velem,
Hogy nem czélhíjas életem.

S ti bájoló, csalárd szirének,
Szép hangotok már nem igéz meg!
Eddig bolondotok valék,
De immár látok, hála ég'!

Miattatok szenvedtem ennyit,
Türtem csalódást, kint ezernyit.
Tövisre léptem untalan',
Ifjú valék s boldogtalan.

Mig a boldogságról ti zengtek,
Nem lesz nyugalma életemnek.
Azért tehát, a mig lehet:
Ábrándok: isten véletek!

Tavaszhív

Messze még a tavaszig?...
Alig várom, óh alig.
Hogy már egyszer valahára
Megfürödjem langy sugárba'.

Nem kívánok én sokat.
Szellőt, mely megsímogat;
Egy darabkát fényes égből,
S duzzogásom újra békül.

Csak azt kérem, ha a nap
Szobám fölött elhalad:
Pillantson be sugarával.
S leljen dallal, ibolyával.

Magdolna

Szép s ifju volt, forró vér áldozatja;
De ifjuságát bűnbánón siratta.
S a porból, hova röpke gerjedelme
Tiporta, isten karja fölemelte.
Mert szíve tiszta volt, s bár elbukott,
Szeretni mint ő senki sem tudott.
Midőn Jézus, kinek selyem hajával
Lábát törölgeté, kereszthalállal
Kimult, a mint azt megjövendölék:
Ott sirt, ott tördelé fehér kezét.
Hirdetni a világnak ő ment
A Megváltó feltámadását;
Ő, a dicső, fényeskedő szent!...
Emléke illat, neve fény, imádság!...

De jaj, akkor volt az, midőn az isten
Közöttünk járt, emberré válva itten!
De hol keressük most, mely égi jelbe',
Ki az igaz bűnbánót fölemelje?...
Buktatni, azt most is mindenki kész.
Emelni?... Erre nincsen férfi-kéz.
Csak vén szatír, ki pénzzel csalogat,
Kinek vérdíja gyöngy, selyem, fogat;
Csak ifju aggastyán, ki részegen
Megrúgja a leányt, ha védtelen.
Szegény Magdolna, mondj le a reményről;
Nincs, nincs kinek lábához öntened, -
Gyönyörre készült, bódító csalétkül,
S nem hódolat-jelül illatszered.
Mulass és tombolj, gyúljon lángra véred
Igy is, ugy is utólér bűnhődésed.
Még jó, ha nem lesz ránczos homlokod;
Ha idején, kórházban ér halálod,
Mielőtt elgőzölgött mámorod,
S a pirosító arczodról lemállott.
De ha fenékig kel kihajtanod
A megvetést, szégyent, utálatot:

Megvénülsz és leköpve, letaposva
Szeméten pusztulsz el, mint utca rongya.

Altató

Álom, álom, édes álom,
Suhanj végig szempillámon,
S ráterítve csoda-fátylad',
Népesítsd be éjszakámat.

Vessétek meg már az ágyat!
Árva szívem holtra bágyad.
Hadd öleljen jó barátom,
A szelíd, a csöndes álom.

A nap zaja, súlya, gondja
Pihenésem' elrabolja.
Álom, álom, édes álom,
Érkezésed' mindig áldom.

Te boríts be fátyoloddal,
Te kábits el mákonyoddal.
Szerelemről légyen álmom
S rólad, eltűnt ifjuságom.

Te czirógass karjaidban,
Födj be lágyan holtomiglan,
Ama hosszú, ama másik
Álomtalan éjszakáig.

Álom, álom, édes álom!
Szemem' íme már lezárom.
Áldva légyen érkezésed;
Éltem álom, álmom élet.

Útra készen

I.

Akárhogy küzdök ellened,
Ha már felém nyul csontkezed,
Nem fogni meg: nem rajtam áll,
Ura az életnek: halál.

Miből levék: nem kérdezém.
Mivé leszek: mit kérdeném!
Sem azt, sem ezt nem tudhatom;
Te fejtsd meg, síri nyugalom!

Menjünk tehát! Készen vagyok,
Karodba kéjjel lankadok.
Kit immár semmi sem hevít
Mért nyujtsa koldus éveit!...

Óh, jaj! kegyetlen végzetünk,
Hogy e világra születünk!
Óh, vigaszunk, óh, balzsamunk,
Hogy végre mégis meghalunk!

II.

Utam' nem jelzi semmi tett;
Se hasznos munka, sem utód,
Család helyett papír-szivet
Hagyok itt: verset, egy csomót.

Epedve boldogság után,
Csak enmagam' szemlélgetém.
Egy hang kísért, egy arcz csupán,
Egy lélek árnya: az enyém.

Világot kérő vágyaim'
Lekötve tarták ónsúlyok...
Az élet nagy kontárja, im,
Meghalni mégis jól tudok.

III.

Mikor a természet szüz-hamvas arcza
Sugártól, fénytől reszketett:
Én sütkérezni jártam csak a napra,
Mint béna, szélütött beteg.

Nincs semmi, a mitől bucsuzni fájna,
De soktól válni üdv nekem.
Homokos ösvényen jártam; virága
Egy volt csupán: a gyötrelem.

S tudom, nem szépítné meg arczulatját
Sohasem e fakó vidék.
Óh, hát nem jobb-e inni Léthe habját,
Mint könnyek keserű vizét!...

Feltáruul immár födeled, koporsó;
Hallom, mint hull a föld reád;
S a szél átkozza idegen sirokról
Hozzám a rózsák illatát.

Margitnak

Ifjuságom idejéről
Álmodom, ha látlak.
Bokra zöldül, tája kékül
Tavaszi világnak.

Óh, az első kézszerítés!
Óh, az éber álmok!
Óh, e látszat, e nagyítás!...
Csak sirok utánok.

Mi hevített?... Felidézem:
Csupa semmiség volt,
Egy dal, egy virág a réten,
Egy madár, az égbolt.

Mire vágytam?... Menni véled
Egy-két fordulóra.
Mit reméltem?... Ha letéped,
Nékem jut a rózsza.

Több sugara volt a napnak
Akkor még e bolygón.
Ennyi üdvöt egyszer ad csak
Életünk ily olcsón.

A hol járok, a mit érzek,
Óh, beh más, beh más ma!
Csak szép lelked derűjének
Nem lett borulása.

Téged látlak-é vagy álom
Ez csupán?... megállok,
S elnézlek, mint őszi tájon
Kései virágot.

Hullt a rózsza, szállt az élet,
S mégis oly leányos
Mozdulatod, köszönésed...
Mind a régi bájos.

Óh, édes lány, álmadozzál!
Lehet álmadoznod.
Te maradtál, a ki voltál:
Fiatal és boldog.

Betegen

Mióta ez a kór lepett meg,
Gyakorlom ezt a nagy türelmet.
Harag, gyűlölség, rossz indulatok
Nem táplálnak; jámbor s szelid vagyok.

Magamba térve elborongok...
Megint egy rejtély, meg nem oldott,
Hogy a betegség, testünk' törve meg,
Gyógyít merev, kemény erkölcsöket.

Részvétre, irgalomra lágyul
A lélek minden nyavalyátul;
Mig sok jóléttő duzzadó legény
Közömbös, durva, részvétlen, kemény.

Hazát mérges kigyó, vadállat,
Gyilkos virág is ott találak,
A hol a természet leggazdagabb.
Legtöbb az élet, legforróbb a nap...

Mely rontja a tüdőt, a májat:
A kór a szív javára válhat.
Nyomában jár a béke, kél a hit;
Istent imádni, túrni megtanít.

Bánat, betegség, sors csapása
A gögös embert megalázza.
S egyetlen vigaszul marad neki,
Hogy sírni tud, hogy vannak könnyei.

Kétféle számítás

Boldog halandó, testben ép,
Ha napi munkád véget ért;
Ha ablakod mögé az éj ül
S a ma tegnappá válni készül;
A földi élet gyors futása
Búval vegyíti kedvedet,
És zúgolódva dőlsz az ágyra:
Egy nappal ismét kevesebb!
S te némán szenvedő beteg,
Ki a halált nem retteged
S ki mégis vánszorogsz előre,
Hogy új napot csikarj ki tőle:
Fáradtan fekszel, és ha végre
Megszán az ég és álmod ad:
Szivedbe' megvonul a béke,
Hogy ismét egy nappal tovább.

Válasz egy levélre

Nyájas hangú levélben kérdi tőlem,
Én vagyok-é az, a ki egy időben,
Révén a gyermek- és az ifju-kornak
Ismerte önt. (Husz éve lesz maholnap.)
Én vagyok-é, ki annyi szenvedéllyel
Nem rímbe szedte akkor lábait,
S egy ritmuson hevült egész hevével,
Azon, mely gyors, örvénylő tánczba vitt.

Ön akkor - írja - intézetbe járt még,
Tanulva himzést, zongorát s a kátét.
A tánczleczkéken ott ismerkedénk meg,
Ott lőn, hogy engem párjává tevének.
A nevető Pauline fehér fogával
Volt vis-í-vis-nk, a kedves kis személy.
Nem bájol el már senkit mosolyával;
Korán elhervadt rózsza, rég nem él.

A tánczmester zsinóros attilába'
(Okvetlenül jól emlékszem reája.)
Erényink őre is volt egy személyben.
(Ballépéstől, ha ő nem, hát ki védjen!)
De leczke multán, künn az utczasarkon,
Ha azt hitték, hogy összeillenek,
Találkoztak gavallér és kisasszony...
S ebben mi sem valánk kivételek.

Igy ír ön; óh, de asszonyom csalódik!
Kis tánczosát, a régit, a valódit,
Keresse egy régen letűnt világban,
Emléki közt, vagy máshol, csak ne nálam.
Azt kérdi verseimbe' mért haragszom?
Lám, hogy nem ismer; az a kis legény,
Ki fázva leste önt az utczasarkon,
Önt vagy Paulinet, nem én vagyok, nem én!

Hogy ki vagyok hát?... Minek elbeszélni!
Beteg poéta, langyos kedvű férfi.
Nem az a vágyam többé, hogy szökeljek,
De hogy mint néző üljek és pihenjek.
A kis lovag - husz év előtti párja,
(Idő az útján perczig sem henyél!) -
Elhervadt, mint Pauline, ifjú korába',
Meghalt, mint ő, a kedves kis személy.

Ámor hitvallása

Könnyel, sohajjal nem lehet
Kőkeblet meglágyítani.
A nő előtt, ha nem szeret,
Sohajod nyelve - kínai.

Ne szóljon egy hangot se szád;
Fojts vissza esküt, szenvedélyt:
Szerelmes nő lelkedbe lát,
S némán, szó nélkül is megért.

Arcóban

- 1888. márczius 14. -

Sápadt levelü olajfák alatt,
Hegyparton ülök. Ide tűz a nap.
Főlebb sötétzöld, karcsu cziprusok
Boronganak, mint én, ha búsulok.

Túlhan regényes várrom néz alá.
Emberfiának rég' nincs gondja rá.
Köröttem méla csend. Sütkérezem
Meleg sugáron, szép emlékeken.

Bolyongtam azelőtt is többször én
Erdőmagányban, szellős domb ölén;
Csakhogy nem így, hallgatva, csendesén;
Sokáig nem volt nyugtom egy helyen.

Szaladtam hegynek föl-le, mint a gyík;
Nem olvasám, a lépés hányadik.
Rá sem gondoltam, mert nem érezém,
Hogy van tudóm, májam, szívem, vesém.

Akkor hogyan hihettem volna még,
Midőn hangomtól reszketett a lég,
És kacajom fölverte a határt, -
Hogy énekelni, vígnak lenni árt!

Tilalmas most a hangosabb beszéd;
Ének s kacaj gyors köhögésre kész.
Vigyázva járok, csend ül ajkamon;
Foszló tudómet így foldozgatom.

A fakaró rügy, pázsitos mező,
Sugárcsillámos, langyos levegő,
Nem gyönyöröm, mint volt, csak gyógyszerem;
Az orvos szabja meg lélegzetem'.

Oh, szép idők, egészség évei!
E romlatag test mostan érezi:
Akkor becsüljük meg csak életünk',
Ha nyavalyákkal kell megküzdünk.

A halál

Egy tegnap, egy ma s egy holnap megint:
Igy halnak sorban ismerőseink.
Ellenség, régi s új barát vegyest
Ez úton hagynak el, jegyezd meg ezt!

Másithatatlan, biztos esemény!
Időtlen én után örök nem-én.
Mindennapos kép, közönyös dolog
Annak, kiben még életláng lobog.

A túlélő olvassa hidegen,
Miben halt meg, hány éves volt N. N.
Magát siratná, őt siratva meg.
Egy év vagy annyi sem, s utána megy.

Szerencse, balsors meglepő lehet.
A síron innen véletlen vezet.
Egész éltünk esetlegek sora:
Csak a halál nem váratlan soha.

A kisdetről nem tudja senki sem,
Hogy bölcsőjében mily jövő pihen.
Egyet mégis mindenki eltalál:
Hogy minden élet vége a halál.

Alázat

Ha jó szerencse fölkap és ragad:
Alázattal tórd, el ne bízd magad.
Ne nézd le, aki lent szerénykedik,
Lehet, fönt ugyanezt veled teszik.

Ész, szorgalom, törekvés bármit ad,
Nem érzed-e százannyinak hiját?...
Mert a szerencse szűken oszt javat;
Egy kézzel ad, másikkal megtagad.

Mit ér, ha ad gyönyört és kincseket,
S szived csak egy virágszálért eped?
Dicsőség koszorúját nyújtja tán?...
De társid mélabú, sötét magány.

Világi jóbul mennél több tiéd:
Annál többet szeretnél birni még.
A teljesülés, mint petét a nap,
Kikölti a lappangó vágyakat.

S mire elérted, mi elérhető:
Vár a koporsó, néma temető.
Kincs, hír, gyönyör... ah, mindet itt hagyod,
S legtöbbször való kínja legnagyobb.

A mindenség zenéjét hallgatád?...
A temetőben nincs csak némaság,
És hordta bár a tüznapot szived:
A sír sötét a sír hideg.

Ágyban

Oh, drága bútor, kedves ágy!
Csend és magány tanyája.
Ha életkedvem cserbehágy,
Vezess a tünt világba;
Boruljon ott szivemre lágy
Emlékezés homálya.

Páros gyönyör feléd siet,
Ha vágyat szít az alkony,
És suttogó kéjben liheg
Sziven szív, ajk az ajkon.
Legédesb óra a tied...
De én nem ezt ohajtom.

Alvóknak ágya, tégedet
Dicsérlek én, a fáradt.
Testem korán megvénhedett,
Szivem, velőm kiszáradt,
S a fásult, béna képzelet
Nem ad se színt, se szárnyat.

A lét javát, a tünt korét
Benned még fölhalálom;
S mi szétesett, mint buborék:
Szerелеm, ifjúságom,
Dalos mező, sugáros ég,
Párnádon újra - álom.

Borítsd nyugalmad', édes ágy,
Gondokra, nyavalyákra;
Ha életkedvem cserbehágy,
Vezess a tünt világba;
Boruljon ott szivemre lágy
Emlékezés homálya.

Szeptember végén

Ősz járja megint, hervadt levelek
Röpködnek a légben szerte a fákrul.
Elvitte a gólya a fényt, meleget.
Busuló szívem újra bezárul.

Itt vagy szomorúság! lomha ködöd
Elfödjön-e minden kék egü tájat?...
Csüggedve a gyász érzési között,
Ne reméljek-e, fényre ne várjak?

Fojtsd vissza, kebel, bús érzetidet!
Költő, a lemondást verd ki szivedből!
Sárguljon a lomb! Mig hullva zizeg:
Te dalolj a jövő kikeletéről!

Hangulat

Óh, ritka kedv, óh, édes pillanat!
Hát újra érzem lágy fuvalmadat!
Szívemet dal-sejtelmek rengetik,
Uj álomból uj ének születik.

Már azt hívém, hogy kiapadt az ér,
Mely ibolyák évadján oly pazér,
S im lopva, titkon felbuggyan megint,
Susogva, zengve újra meglegyint.

Magamat oly könnyűnek érzem!
Ringass, ragadj, hullámos érzelem!
S ti elnémult, ti elfojtott dalok,
Repüljetek, ragyogjatok!

Uj élet

Ki síromat mint Lázár elhagyom,
S mélézok a rügybontó tűznapon:
Egyszerre szomjuságot érzek itt bent
Átélni, átélvezni újra mindent.

A napot, mely ragyog mindenkinek!
A levegőt, a földet és vizet
Úgy bírni, mint az első ifjúkorban;
Ujat találni minden kis bokorban.

A sokaság közt járni gondtalan'!
Nem nézni: Ezt kerüld! Ez tiltva van.
Fölverni dallal erdő-némaságot;
Csókolni szép lányt, tépni a virágot.

Ah, szárny és nem koporsó kell nekem.
Szívem kitárul... már emelkedem.
Eszmények, vágyak, foszladó remények,
Még egyszer nektek, általatok éljek.

Legyek izgékony, lázas, nyugtalan,
A drága percznek élve czéltalan',
Óh, szív, elég időd lesz csöndesedned,
Ha ideged majd tompul, izmod ernyed.

Márvány-nyugalmat ne ohajts előbb,
Csak a mikor hanyatlík már erőd;
Mikor már bénul ritka szivverésed,
És már csak hálni jár beléd a lélek.

Mozgás és munka, vágyak, ingerek,
Remény, aggály embert jelentenek.
Örök békéből nem jutott ki másnak;
Az istennek csupán, meg a halálnak.

Színházban

Otellót adták, Verdi dalművét;
Elmém azonba' máshol mulatott.
Egy lányt, szelídet bájolót, üdét
Néztem figyelve, nem a szinpadot.
Tekintetéből azt olvastam én ki:
Még álmodik, még nem kezdett el élni.

Láttam villogni szép, sötét szemét;
Nagy hévvel forgatá a látcsövet.
Ismerte-é a mór történetét?...
Tizenöt esztendő volt legfőlebb:
Gyermekleány, kit ábrándokba ringat,
Kinek valóság a csalóka szinpad.

Mit látott?... életet?... káprázatot?...
Mit hallott?... szivverést-e vagy zenét?...
A nézők tömegét, a szinpadot
Nem látta, csak Otellót s hitvesét.
A mór vállára hajló Dezdemónát...
Oh, égi üdv, oh, gyönyörű valóság!

És látva, hogy a mór szívét, eszét
Gyanú s a »zöld szemű szörny« tépdelik,
Hogy meggyilkolni készül hitvesét:
A lányka oly nyugodt volt, oly szelid!
Vártam, hogy páholyából lekiált még:
Ne féljenek; mindez csak tréfa, játék!

Sötétszemű lány, bájos idegen!
Szét fognak hullni szép ábrándjaid.
S ha majd egymásután bucsút veszen
Gondatlan ifjuság, a vágy, a hit:
Játéknak nézed a szerencse csókját,
S nem mosolyod: könnyed lesz a valóság.

Pán halála

Alkonybiborban úszik a hajó.
A tenger keble álmodón piheg.
Csélcsap Zefír, az arra illanó,
Hableplét pajkosan lebbenti meg.
Langyos párázat rezg a légben;
A holdtányér az alkonyégen
Bágyadt színéből lángba olvad át...
Köröskörül merengő némaság.

Lent a hajóba'
Pattog a nóta.
Durva hajósnak
Víg lakomátul
Keble kitágul;
Szűk nyaku korsók összekoczkodnak.
Perdül a koczka, csalfa szerencse
Pörgeti arra, pörgeti erre.
Ölben a lányok,
Ing a ruhájok,
Szív az ajak hibráljai mézet.
»Lezbia, csókolj! éljen az élet!
Éljen a kedvnek mámora, gőze
Éljen a vágy, mely minden időbe'
Inni mohón kéjserleget unszol.
Nincs zene, bor, lány, hol Kocztusz foly!«

S még hangosabb lesz a hajófenék.
Szitok, kurjantás röpköd szerteszét.
Padlóra öntik a caecubumit,
Tiberiust, a császárt így köszöntve.
Egy ifju pár függöny mögé buvik;
Pajkos manó incselkedik körötte.
Mások szilaj cordaxot lejtenek,
S a gondtalan, a dévaj istenek
Látatlanul vegyülnek el e körbe.

És hallga, a hajó kormányosa
Hangot hall, mely nevén szólítja zordul.
»Thamus!«... Ki az? Ki volna! Nem csoda.
Csak feje zúg, csak füle cseng a bortul.
De ni! Nem volt ez az előbbi hang?
»Thamus!«... No várj, nem tréfálsz meg, bitang!
S fölmege, hogy lássa. Gyönyörű az éj:
Ezüstszegélyű a hullámkarély.
A tengerből lágyan kirezgenek
A csillagok, vagy tán najád-szemek?
S távol, hová a szem sötétben ér,
Etóliának partja feketél.

Thamus körültekint figyelmesen.
Lélek se. Minden néma, nesztelen.
Csalódott mégis; s már indulna vissza.
Lent koczka várja, bor s tüzes Melissza.
De ím, a titkos hang az éjhomályba'
Harmadszor is Thamus nevét kiáltja.
»A földi hang embertől jó; ez égi.
Ki vagy? Mi kell?« - Thamus szepegve kérdi.
Harsány szózat zúg erre át a légen;
Meghallják lent is, a hajófenéken.
S ez íge hallik: Thamus, vén hajós,
Légy tudtodon kívül ma jó.
Elérve Palodesz magaslatot,
Add hírül: »A nagy Pán halott!«

S elnémul a duhajkodó csapat.
Nem kell a korty, nem izlik a falat.
Thamusnak nem jön álom a szemére;
Magába száll, merengő, meghatott;
S midőn Palodeszt a hajó elérte:
A part felé
Kiáltja, mint a szózat rendelé:
»Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!«

S egyszerre - ily csodát ugyan ki látott? -
Megindulnak fák, bokrok és kövek.
Halk zokogás kél; elhaló sirámot
Kinos nyöszörgés, jajgatás követ.
Velőt rázó, mély sóhajok keringnek,
Sirás hangzik fel, csukló, szakgatott.
De kétségbe'esve túlzokogja mindet:
»Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!«

»Némán hever hétszővű fuvolája,
A mellyel nimfákat rémítgetett.
A föld mátul rideg, zord, néma, árva;
Nem élnek rajt' a játszi istenek.
A szatirok, szilvánok és najádok
- Minden bokorban istenség lakott -
Ott hagytak fát, füvet, forrást, virágot...
Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!

A természetből elszállott a lélek.
Eztán a földön isten nem mulat.
Nem lesznek többé gondtalan kedélyek;
Jön a szívet fásító öntudat.
Egyhanguság, elmélkedés unalma...
Óh Thamus, ezt jelenti jóslatod!
Meggzűnt az istenek pogány uralma.
Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!«

Hallják ezt a hajósok, de nem értik.
Meghalt a nagy Pán? Álmélkodva kérdik.
Ki fejti meg e százhangú siralmat?...
Ti embersorsot intéző hatalmak,
Óh, küldjetelek fényjelt e vak homályba,
Hogy mit jelent a természet siráma.

És zúg az erdő, hűs szellőcske támad,
Az éj sötétje szürkéségre bágyad.
A lejtőn finom ködburok lapul,
S titkos szózat kél íme válaszul:

»Pán és családja meghalt. Él az Isten:
Nem fűben, fában, kőben, de a szivben.
A kicsapongó istenek halottak,
Kora lejárt a dölyfös boldogoknak,
A szenvedők birják eztán a földet.
Édes gyönyör leszen hullatni könnyet.
Az erdő hallgatag, szelid magánya
A búsulóknak lesz vigasztalása.
Ki szomorú nem volt, az mind pogány,
Ő rendelé ezt így a Golgothán.
Ő, a ki jámbor, irgalmas, szelid
S elvette a világnak bűneit.«

És ím kelet felől, a hol pirosra
Leget, párát a hajnal fénye fest:
Az ég alján, a földdel összefolyva
Feltűnik a kereszt.

Az utolsó költő

- Látomány -

Hervadt világ, haldokló égi test!
Megöregedtél, véred hűlni kezd,
Hajdan virágos kebled most aszott
S fonnyadt öled nem szül több magzatot.
Kis rózsetűz kíváncsibb ma néked
Mint izzó vágynak, égő hevülések.
A nap jégtányér, ólomszürke fénnyel,
S nem tudni, nappal-é ez még, vagy éjjel.
Azt tudni csak, hogy minden füst, hiúság
S hogy legtovább él itt a nyomorúság.
Nem kell neked már népek áradása,
Nem kell, hogy dögvész öldössön rakásra,
Nem kell se vízözön, se tüzeső,
Véredben gázoló világverő:
Magadtól hervadsz, haldokolsz, enyészol;
Világosságod örök éjbe vész el.

Hol vannak ők, kik mint királyok éltek!
Hétszáznejű bölcs Salamon mivé lett?
Aranyba' járt, nárdusszal kente testét,
Élvezte szép nők csókjait, szerelmét;
S mégis jóllakva hírrel, gyönyörökkel:
Csupa hiúság minden! - így nyögött fel.
Hol vannak, kiktől költők ajka zengett!...
A szép leányokat sehol se látom.
A hősrégék, kalandok és szerelmek,
Valóság volt-e mindez, vagy csak álom?...
A trubadúrok ábrándos hadát,
Szelid virágok édes illatát
Nem őrzi többé csak mesék homálya; -
Hideg van, hó van: ennyit tudni márma.
Nincs több erő a földben, Anteusz;
Villámod megfagyott, szegény Zeusz.
Jehova, Buddha, Alláh nagy nevének
Nem száll a földről égbe hálaének.
A végítélet szörnyű harsonája
Az isteneket holtakul találja.
Prométeusz, lelánczolt istenember,
Mi hasznát hajtál ellopott tüzeddel?...
Hiába hoztad földre az Olimprul:

Nézd a világot: megfagyásnak indul.
Epikur, mézes ajku bölcselő,
Gyönyört, de mérsékeltet hirdető:
Szólj, életünk' hogy' kell beosztanunk,
Hogy élvezzünk, habár éhen halunk!
Mit ér a tudomány, óh Faust, mit ér!
Tudósnak lenni, lásd, ma nincs kiér'.
Koriolán, hajolni nem bíró,
Ma már nincs nyers tömeg, csak eszkimó.
Bübajos Héloise, mesés alak,
Nincs több szerelmet suttogó ajak!

S hiába támadnál fel, Don Juan;
Mézes szavadtól nem csábúl a lány.
Nem is tud már csókolni és ölelni;
Csak azt tekinti, van-e még mit enni.
Kizökkent a világ, jó Hamletem,
De helyre már nem tolhatod te sem.
Költője a pokolnak és halálnak,
Óh Dante, borzasztóbb ez, mint te láttad!
S te, ki a végső éjt megálmodád,
Byron, már én megértem alkonyát.

Óh, mi a hirnév, eszmék győzedelme!
Csak egy lehellet, semmiségbe veszve.
Egy röpke sóhaj, egy habloccsanás csak,
Futó villáma az örök mulásnak.
Proféta hangja csak légy zümmögése,
Martir halála féreg szisszenése,
Költőnek híre porszem csak a szélben,
Királyi gög aranylégy a szemében.
Hiába törtök ég felé, hegyek!
Hiába, a föld mégis csak kerek.
Hiába égtél földet rázva, vulkán,
Holt kötömeg vagy, lángod kialudván.
Erény és gazság, gyöngeség s erő,
Útszéli koldus és világverő,
Őrületség, bölcsesség, ah, minden egy,
Ha a mi volt, nem lesz majd s tönkre megy,
Pusztulhat a világok ezre sorba':
Az idők teljén nem lesz semmi csorba:
Mert nincs idő s mely el tud múlni, élet,
Az örökkévalósághoz ha méred
Egy rebbenésig élni nyögve, sírva,
Vagy kéjmámor közt tántorogni sírba,
A földből átváltozni újra földé,
És semmiről se tudni soha többé:
Hol itten a különbség?... Minden egy,
Köny és kacaj, vér s balzsam egyre megy.

Ki kérdi a ki volt, erényt tiport-e,
Balgák közt balga, vagy lángelme volt-e,
Koldúsnak született-e, vagy királynak,
Ki volt a társa: üdv-e vagy a bánat;
Vivódott-é álmatlan éjszakákon,
Feljajdult-é a földi hiúságon?...
Minden csak semmi: ez a végtanulság.
Örülni, sirni egyformán hiúság.
Az volt a bölcs, csak annak állt az élet,
Ki hírt, hatalmat nem hajszolt, csak élvezet;
Ki rozsák közt járt s tántorogva itta
Arany nedvét a gyöngyöző kehelynek;
Ki érzelmét nem kongó rímbe irta,
De meleg ajkakon vallott szerelmet.
Ki útjában letört minden virágot,
S a kérdéssel, hogy mért él, nem tusázott.
Csak szívta a virágok illatát
És lepke módra élte át nyarát.
S ha már nem járt virágok közt, de hóba:
Úgy halt meg mint a lepke, mint a rózsza.

Az ezredévek száma olvasatlan.
Születtek, meg' letüntek szakadatlan';
Bölcsök, próféták, költők elenyésztek;
Királyok hamva lett játéka szélnek.
Százszor megváltozott a földnek arcza;
Meg-meg pihent az ember földi harcza;
Más korszakok más istenben hívének;
Ruhát, erkölcsöt egyformán cseréltek.
Csupán a költő volt mindég a régi.
Kihült a föld s ő nem tudott kiégni.
Szenvedtetek ti rég letüntek is,
Midőn a lét bús is volt, édes is.
Virág is nyílt, madár is csattogott,
És zengtétek: nem élni jobb dolog.
Pedig rátok még a jövő tekintett,
S ezért el tudtatok viselni mindent.
S ha keserűség volt is sorsotok:
Nektek még volt miért meghalnotok.
Magasztaltak más újabb nemzedékek,
Midőn ebéd után a föld emésztett.

De már beállt a vén gömb éjszakája
S ti is aludni fogtok nemsokára,
Ti egykor fényes, égő csillagok,
Avagy gúnynéven: halhatatlanok.
Eltűntök az örök homály kódébe
S nem tudják majd egyikőtök nevét se.
Shakespeare és Goethe, Dante... óriások,
Egykor napok, most kialudt világok:

Óh, jó nekik! hogy oly régen halottak,
S hogy idáig, mint én nem vánszorogtak.
Kegyes Nirvána, befogadtad őket,
A soha többé fel nem ébredőket.
De én szegény, elkésett jövevény,
Végpusztulásnak hirdetője én,
Elátkozom, mely szült, az anyaméhet,
S a véletlent, hogy itt vagyok, hogy élek.
Itt jajgatok, itt sírok és tünődöm;
Kétségbeesve minden volt időkön.
Siratom enmagam s kik vélem élnek,
Hogy e törékeny gömbre mért jövének.
Óh, jaj nekem, hogy így elkésve jöttem,
Elöttem nincs jövő, csak mult mögöttem
S az észbontó, a rettentő valóság,
Hogy a mi volt, mind hiábavalóság.
Nincsen jövő már s nem fog soha lenni;
Mi ezután jó: a kaosz, a semmi,
Óh, jaj nekem, jaj, hogy mindezt belátom,
Én az utolsó költő a világon.
Nincsen vigasztalásom, nincs reményem,
Hogy küzdelmimnek folytatása léssen.
Igazság, nem fogsz vívni több csatákat;
Csend, béke lesz, de csendje a halálnak,
Nincsen mit várni, nincsen mit remélni,
Legjobb nem tudni semmiről, nem élni.
Óh, jaj nekem, kinomnál nincs nagyobb!
Miről ember valaha jajgatott:
Itt zúg, üvöltöz gyötrő forgatagja,
Itt zakatol, nyilal, pusztít agyamba'.
Salamon undorát, Jób istenátkát,
Jeremiás proféta jajgatását,
Bábel zavart nyelvét, sátán tusáját,
Szanzára kábitó zaját, zugását,
És Dante poklát mind szivembe' látom,
Én, az utolsó költő a világon.
Csak te örülsz, bolyongó czimbora,
Ki nyugtot nem lelél sehol soha;
Csak a te lelked várja a napot
Midőn fejed' álomra hajthatod.
Az utolsó költőnek hivatása,
Hogy elringasson kérve-kért halálba.
S hirdesse, befogván haló szemed':
Ahazvér boldog, mert kiszenvedett.

A HALÁL ELŐTT

Meghaljak? Oh ne még, ne még!

Édes napok

- 1889. február 17. -

I.

Uj nap ragyog fel életemre,
Egy drága, ritka nő szerelme.
Szivem uj életvágyra lobban,
Csókodtul, ölelő karodban.

Uristen, hagyj sokáig élnem.
Hirdessem édes dalzenében,
Hogy mennyi boldogság szakadt rám,
Midőn már a halált ohajtám.

Csupa sugár, fény, semmi árnyék,
Oh hátra van a hosszú nyár még;
S szivében annyi még az ének
Szegény fakó fülemilédnek.

II.

Mint a madár, röppensz be hozzám,
Mint illatos virág hajolsz rám,
Szivem, karom feléd repes,
Virágom, madaram, szeress!

Te üződ el szomoruságom,
Melletted jön meg gyógyulásom;
Mind a te csodaműved ez,
Oh hát szeress, szeress, szeress!

Oh mennyi fény, oh mennyi illat,
Uj szárnyi nőnek dalaimnak.
S szivem csak rólad zengedez,
Azt zengi, hogy: szeress! szeress!

III.

Napos, meleg, szép téli nap,
Vágygyal szivom sugáridat.
Künn járok és már nem magam,
Mint eddig árván, céltalan.

Te vagy velem
Szerelmesem.
Szellő-lengette fátyolod
Mögül egy éden mosolyog...

Szeretlek-e?

Szeretlek-e? Mit kérdezed?
Hisz lángoló érzésemet
Szememből is kinézheted.
Képed szivemben ringatom,
De üdvöm, édes angyalom,
Ki nem, ki nem dalolhatom.
Oh mert lezártad ajkamat,
S dal rajta most csak egy fakad:
Csókot ha csókkal visszaad.

Égess el!

Égess el! Kéjes tűzhalálra vágyom.
Szerelmed máglyáján adjam ki lelkem.
Hadd égjen a pogány, ki a halálon
Tul sem hisz másban, csak a szerelemben.
Szorítsatok, hogy többé fel se keljek
Ti hókarok! (s mégis lángot sugárzók!)
Hevítsd agyam, te perzselő lehellet,
Szikrázzatok, ti izzó csókparázsok!
Hozzád simulva, tűzhányó öledbe
Kábuljak el a mámorok hevétül
S ajkaddal ajkam sisteregjen egybe
A gyönyöröknek végső gyönyöréül.
Égess el! Összeomlok kebeledre
Az üdvözültek csendes mosolyával,
S hajad árnyában édesen pihenve
Ellobogok fényes szerelmi lánggal!

Rezedának

Mikor már alkonyodni kezd,
Kigyúló felhő jelzi ezt,
Az árnyon áttör egy sugár még,
Aztán kihül, kihál a tájék.

Kialvó élttem is kigyúl
Még egyszer vágyak lángitól,
És lelkemen, míg a halállal
Küzdök, meleg sugár tör által.

Tőled jön mind e hő, e fény,
Enyém vagy, drága nő, enyém,
Míg a halál egyszerre orvul,
Édes, ki nem szakít karodbul.

Te itt maradsz s elképzelem:
Más fog nyugodni kebleden,
De mert jó vagy s lelkem rokonja,
Virágot küldesz tán siromra.

Oh hogy csak most találkozáink,
Midőn a vágy ölő fulánk,
Midőn mi mindennel fölértő,
Téged viszontszeretni: késő!

Ágyban, párnák közt halni meg

- Arco, 1889. márczius 24. -

Egy aggodalma volt Petőfinek:
Ágyban, párnák közt halni meg,
S mit úgy ohajtott, teljesítve lőn,
Mint hős, elhullt a harczmezőn.

Járnak pár százan sápadt képpel itt.
Közelgő sorsát érzi mindegyik.
De nem okoz félelmet senkinek:
Ágyban, párnák közt halni meg.
Mit bánja ő, ha részenkint hal is meg,
Érezze elhalását minden iznek.
Fogyjon ki lassan, mint a mécs világa,
Egyet kíván csak: későn, jó sokára.

Bűnhődés

A szenvedélyre jött a szenvedés.
Szines kéjhabra gond, sötét, nehéz.
Mámor ködére tiszta öntudat,
Amelynek kése szívünkben kutat.

Oh, mindenért fizettem kamatot,
Mi köznapénál több gyönyört adott.
Emésztő életvágy szorult belém,
Szívemet lángján összeperzselém.

Nem voltam mértéktartó semmiben,
Nem volt elég, amíg telt, semmisem,
Mohón élveztem, kábultan, vakon,
Akármivel kínált az alkalom.

Gaz uzsorás volt. Oh milyen nehéz,
Keserves most a visszafizetés!
Amig egyszer majd kénytelen leszek
Igy szólni: Nincs több; nem fizethetek.

Számlálgatom...

Számlálgatom, találgatom,
Hogy hány hetem vagy hány napom
Van hátra még...
Irgalmas ég,
Esdek, ne légy fukar nagyon.

Oh, hányszor hívtam a halált,
Mihelyt a kedvem búsra vált.
De most hogy itt
Ólalkodik;
Nem érzek mást, mint borzadályt.

Meghaljak?... Oh, ne még, ne még,
Agyam még eszme-tűzben ég.
Forró szívem
Jobban pihen
A napon: óh a sír setét.

Vágy még hevít, kedv még emel,
Oh, még sok dalt nem zengtem el.
S eszméimet
Mind a hideg,
Sötét koporsó nyelje el?

Toldjad meg hát, kegyelmes ég,
A csüggedt költő életét.
Hadd öntse ki
Érzelmek
Zengő, zibongó tengerét.

Rózsák

Rózsák érkeztek a nevemre,
Gyönyörű rózsák egy dobozban.
Vajon ki gondolt a betegre?
S a rózsákat ki küldte? Honnan?

Vizsgálom a dobozt; hiába.
Nincs rajt' a feladó, ki hírt ad.
Kurtán csak az van írva rája:
»Értéknélküli rózsaminták.«

Betegségemben, szép virágok,
Legyetek százszor üdvözölve!
Akárki küldött, legyen áldott,
Beteg szívet hozott öröme.

Ámbár az úttól megviselve,
Szépek vagytok mégis, beh szépek!
Hullj, drága illat, hullj szívembe,
Oh rózsák! Oh gyönyörűségek!

Virágzástok rövid valóság,
Dús lelketek enyészve hinti
Legszebb illatját. Drága rózsák,
Bár úgy tudnék meghalni, mint ti!

Beteg vagyok

- *Hattyúdál* -

Beteg vagyok, de már belényugodtam.
Tűrök, várok, reménykedem nyugodtan.
Mikor jön végre az a fordulat,
Vagy egy másik, mely jobb arcot mutat.

El kell fogadni, bármit nyújt a végzet,
Aggály, remény egy nap csak véget érnek.
Egy nap mindennel tisztában leszünk,
Bár nem látunk többé, nem érezünk.

Akárhová fordítom is az elmém,
Nincs, hogy megnyúgovásom meg ne lelném.
Oh szép világ, szép ragyogó világ,
Azért könnyű most így tekintni rád.

Itt fekszem, míg az Isten így akarja,
Nem nyitva ajkam céltalan panaszra,
De mégis egyre kérlek, Istenem:
Add, hogy halálom szép, szelíd legyen!

Festett ideál

Elcsendesült a szinpad immár,
A taps elnémult, kialudt a csillár.
Az arczokról levált a festék:
A szindarabot befejezték.
Hol tréfa-csókokért esengtek
S megtapsolták az álszerelmet:
Csók, eskü, színlelések,
Taps és hazugság véget értek,
S játszó és néző csendesen
Haza felé megyen,
S ki hintón, illatos selyembe',
Ki foszlányok közt dideregve
Folytatja a komédiát.

Egy sápadt képű, czérnaszál diák,
Kit bolondok tanítanak bölcseségre,
Ott lebzsel most is a színház tövébe'
S hidegtől és vágytól reszketve várja,
Mikor jön ki Leonorája,
Kinél szebben pillantani,
Sohajtani, szerelmet vallani
Egy nőt se látott még soha.
Ő a világ egyetlen asszonya!
Gyönyöre a sziveknek;
Az ünnepelt, a legszebb,
Ki neki még a könyveknél is drágább,
Kiért od'adná minden tudományát
S meghalna, ha kívánná Leonóra;
Más szóval: Zoltán titkos bámulója;

Rideg szobában, éji csöndben
Körüllegi szép alakja.
A bölcsek olvasása közben
Egy dallamos hang megzavarja.
Küzdvén a léttel avagy álmodozván,
Mindig csak Leonóráat látja Zoltán.
Az üdvösségre, mostan látja csak,
A földiánsok nem tanítanak.

Tehát a színház mellett ácsorog
Zoltán és várja ismeretlenét,
Kivel csak olykor álmában beszélt.
Kifent urak, rizsporos asszonyok
- Köröttük édes illat árad -
Sietve kocsijokba szállnak.
Elnézi Zoltánunk, kit olykor
Egy illatos karmantyú horzsol.
Szemébe néz sok büszke nőnek
S lelkében ábrándok szövődnek,

S pompát, szerelmet fátylon által
Megsejt, megérez néma vággyal.
S a mint így elmereng sohajtva
S elveszti önmagát a zajba',
Megakad egy selyem ruhán;
Vagy pillant cifra úr után;
Egyszerre, óh csodás ígézet!
Szeráf-ének Zoltán fülének,
Megcsendül az ő drága nyelvén:
»Barátom, üljön ide mellém!«
A filozófus, íme, hogy' remeg!
Jobban, mint künn a téli fagyban.
Hölgyéhez símul, egyre közelebb,
Némán, félénken, öntudatlan'.
Csókolja kesztyűjét, beszélni készül
S kábultan a szép hölgy ölébe szédül.
Ám Leonóra nincsen ily zavarba;
Kezét megfogja, arcát simogatja
S ajkával homlokához érve
Beszél, de törsturás beszéde:
»Tekintsen énrám, ide, bátran.
Nem vagyok én rossz, higgye meg.
Én is jártam vékony ruhában
És átkozám az életet.
Tudom, fületlen a szobája,
S nem várja otthon senkisé.
Óh, voltam én is, én is árva!
Azért van mostan jó szívem.
Mért fordul el? mért huzza el kezét?...
Mire való önnél e büszkeség?
Megbántottam? vagy nem tetszem talán?«
S búbajos mosoly játszik ajakán,
Mely a bilincseket lassan leoldja
Zoltán szivéről és a mint beszél,
Fel-fellobog szivének égi pokla,
S már nem huzódik, semmitől se fél.
Lefesti a szerelmi vágy hatalmát,
A küzdelemnek édes kínjait;
Kéj, mámor, álom, szenvedély ragadják.
Hol csalogány zeng és a rózsa nyit.
Fülébe súgja (halavány beszéd!)
»Egyetlenem, kincsem, drágám, szeretlek!«
Csókolja ajkát, homlokát, szemét;
És Leonóra hagyja, nem ijed meg.
S beszélne még s hallgatná Leonóra,
De a lovak im' prűszkölve megállnak.
»Itthon vagyunk!« Ajtó nyilik. Kiszállnak.
Az ifju bókol; de a hölgy kacsója

Gyöngéden visszatartja őt: »Ne menjen!«
Zoltán követi lázas sejtelemben.

A szobalány, terítve vacsorához,
Álmélkodik, dörmög magába':
»No lám, ki hitte volna! Ez a páva,
Ki nagy urakkal is csak ímez-ámoz,
Ehol ni, tessék, mit mivel:
Az utca rongyát szedi fel!«

És Leonóra szép szerével
Zoltánt a dús asztalhoz ülteti,
Kinálja sülttel, süteménnyel,
Poharába tölt drága bort neki.
S a bölcsek tanítványa hálás,
Dehogy kell néki sok kinálás.
Dicséri a befőttet, borjunyelmet
És sajtnak, lúdmájnak sem oszt kegyelmet.
S a pezsgő! Áldott, a ki fölfedezte,
Hogy' száll a vérbe, szívbe, képzeletbe!
Arany nedvébe fül hitvány ijedtség;
Zoltánnak is meghozza íme merszét.
Biztatja: Nem tündér, csak földi nő ez!
Még egy pohár s az ifju vakmerő lesz...

Zdenkó gróf szörnyü mérgesen betoppan.
Már az előszobában is dühöngött:
»Hol a gazember? Valld be ki van ottan!
Hadd tépjem darabokra azt a kölyköt!«
De ím, haragja kaczagásra fordul,
Nevet, hogy szinte könnye is kicsordul.
»Hát így vagyunk?... Féltékeny volt? Ugyancsak
Megjárta!« S most már mindketten kacagnak.
»Nem látja, hogy csak egy szegény diák?
(Az utcán szedtem föl szegény fiát,
És jól tartottam őt.) Uram, remélem,
Nem távozik szerény lakombul éhen?«
A gróf dicséri Leonórát,
Hogy csupa részvét, csupa jószág.

Egy forró csókot nyom kezére
És köztük újra szent a béke.
S Zoltán?... Ő itt fölösleges személy
Eltávozik és újra rejtve él,
S bár egyre hódít festett ideálja,
Ő már többé a színpadon se látja.

EPITÁFIUMOK

----- kegyelet!

Eljősz te is s meggyujtod mécsedet

Katona József

- Emléktáblájának leleplezésére -

1883. április 16.

Melyik költő nem vágyik tetszeni?
A hány csak volt, ohajtá mind a tapsot.
Fagyos közöny hamar szárnyát szegi.
Pacsirtát zengni télidőn ki hallott!
Nincs dalos ajk, mely ne hallgatna végre,
Ha nincs, a ki figyeljen énekére.

S neked taps osztályrészülnem jutott.
Hősöddel nem sírt, nem hevült a nemzet.
A teremtésbe' vesztes és bukott
Magad valál. Ki méri meg keserved'!
Oh, szörnyű sors, nagy elmével születni,
Ha meg nem érti, meg nem látja senki!

Terólad zengek, Kecskemét fia!
Shakespeareje a magyar tragédiának.
Im', összejöttünk ünnepelni ma,
Megengesztelni sértett, szellemárnyad'.
Óh, mester, érzi mind, a ki ma itt áll:
Rosszkor születted, siketeknek írtál.

Te voltál Bánk, a vesztes, hallgatag,
Kit a halál elért még életébe',
Búját, keservét érezted magad,
Elfojtott szenvedély lángjában égve.
Hallhattad, hány kis embert éljeneznek:
De büszke búdat némán rejtegetted...

És tünt a kor, s más, újabb nemzedék
Tapsolva, sírva, lelkesedve látta
A magyar ember őstermészetét,
Sok százados harczát tragédiádba'.
S a koszorú, a mely ma sírod éke,
Megújul nemzedékről nemzedékre.

Nincs sűrűreg, nincs század oly setét,
Mely a dicsőt örök homályba zárja;
Nem nyomja el a költő szellemét
S e lelki vakság, sem a sors viszálya.
Feltörte Bánk is koporsója zárát,
Dicsérve mesterét s nagy alkotását.

S most itt vagyunk, és áldjuk a helyet,
A hol megkezdted bús tragédiádat.
Mert az: küzdés s bukás volt életed,
S a hír sugára csak sirodra áradt.
Ma már mint halhatatlant emlegetnek
Arany, Petőfi, Vörösmarty mellett.

Jó magyarok, kik ide gyűltetek.
Tisztelni Kecskemét fiát, a holtat:
Gondoljátok meg, mennyit szenvedett!
Intő példája legyen ő e honnak,
Hogy majd, ha még egy Katonája léssen:
Ne csak így feltámadjon, így is éljen!

Wagner Rikárd

Fréja fejedre
Fris koszorút fon.
S Walhalla virányin
Amrita vár.

Itáliában ért el a halál,
Ki germánoknál germánabb valál.
Velence, régi nagyság, fény regéje!
Te láttad, mint borult homály szemére.
Tengerhullámod viszi szét a földnek:
Nem dobban Wagner büszke szíve többet!

Megbűvölt engem is varázslatod.
Fülembe zengtek régi századok.
Láttam Szigfrídet, Krimhild bosszuját,
Tannhäuser lángját, Hollandid buját;
Az álmatag szemü Szentát s szerelmét,
S Elzát, kinél nincs bájolóbb, se szendébb.

Szállj, szállj Odinhoz! Zengő álmaid
Behangozzák a föld határait,
Királyi koronák törékenyebbek,
Mint legkisebb betűje nagy nevednek,
S a hova útja nincs csak égi lángnak:
Te oda szállsz; Beethoven, Goethe várnak.

Fréja fejedre
Fris koszorút fon.
S Walhalla virányin
Amrita vár.

Arany János halálára

Nemrég hevült, ma sír minden magyar.
Hamar jött az örömré gyász, hamar!¹
Az ünnep árja még le sem lohadt,
Bú árnyékolja, népem, arcodat.
Egy hét különbség, vagy tán annyi sem.
Óh, nem gondolta akkor senki sem,
Hogy, míg a nagy lantosnak szobra támad:
Elérkezik végnapja Ossiánnak!

Mikor Petőfinek hódolt a nép,
Arany sugártól ragyogott az ég:
S hogy te lehunyta szempilláidat,
Ősz volt, hives, borongó őszi nap.
A természetnek sem volt kék ege,
Csak bús felhője, csak zúgó szele;
És sírt az ég egyhangu, méla cseppel,
Őerte, ki a végsők közt esett el.

Nem a költőért sírok. Ő mienk.
Fáradt, beteg volt. Jó, hogy megpihent.
A vén idővel versenyt szállani
Fognak dicső, mélységes álmai.
Mit szent magányban gondolt, érezett:
Azzal kezdünk egy új évezredet,
Óh, nem a dalnokért hull könnyem árja!
Az emberért! Ő szállt a sír homályba.

Dalodhoz méltó volt az életed.
Mily név illet meg? Hogy tiszteljelek?
Áldott, kit szűz erényed lelkesít.
Csak a pribék nem ontja könnyeit.
Ah, elvesztettünk! Már a sír takar.
Nem jó utánad, nem jön ily magyar!
Óh, légy velünk! Mindenha légy vezérünk!
A míg téged csodálunk: addig éljünk!

¹ Néhány nappal Arany halála előtt leplezték le Petőfi szobrát.

Turgenyev

Vádoltak, hogy sivár vagy és rideg.
Én megbámultam érzékeny szived'.
A mi ábránd kísér az életen:
Hűség, hevülés, első szerelem;
Ifjúság álma, mely ringat szelíden:
Mind feltaláltam a te műveidben.

Velem bolyongtak élted útjain
Paulovna, Gemma, Litvinov, Szanin.
Az üdvörlől vélük hányszor álmodám!
Minden csak füst! hányszor sohajtozám.
Te voltál legjobb, leghivebb barátom!
Még ismeretlen sírod' is megáldom.

S áldják százezren. Merre szív dobog
Kiegett költő! addig ér honod.
Nemcsak vajúdó nemzeted csodál.
Csodáljon is: véréből vér valál.
A jobbágyok hideg napú hazája
Benned vigasztaló fiát is áldja.

De más, távol lakó népek, de mi,
Szerencsésebb hazának gyermeki,
Kiket nem önkény hajt idebb-odább;
Mi is megáldjuk Turgenyev porát.
Meghódolunk a költő szellemének.
Szívvére áldás és halála élet.

Fut az idő. Az agg történelem
Gyarapszik nagy nevekbe' szüntelen.
te is pihensz! A bűvös kéz merev.
Sirj múzsa, sírj! Nem lesz több Turgenyev.
Minden művelt léleknek gyász halála:
Hol érző szív van: ott az ő hazája!

A Volkov-temető²

Ott fogsz nyugodni, a hol a zsiványok,
Dicső orosz költő, ki a világot
Meghódítottad barbár nemzetednek
Oh, Turgenyev, latrok mellé temetnek!
Giz-gaz közé, a Volkov-temetőbe'
Barátodat behányták jó előre.
S más társad is lesz. Elhagyottan,
Bedőlt, virágtalan sirokban,
Hirdetve azt, hogy meg nem érdemelted,
Oroszország! költőid így pihennek.

Óh mindenütt, mióta Jób keserge,
Megvolt az verve, meg volt bélyegezve,
Ki érző szívvel jött e zord világra
S csalárdok közt az igazsághoz állta.
Kín volt az élte, gúnykaczaj, közöny;
Párnája kódarab, nektára könny.
Orosz költőknek sem volt jobb a sorsa.
Ah, látom őket elvonulni sorba...
Elöl ziláltan Dosztojevszki mégyen,
Aztán Gogoly, ki úgy veszett el éhen.
Lermontov honjából kiűzve ég el;
Puskin boszut liheg piros sebével;
S látom bús arcját Csernisevszkinnek,
Kit czári zsarnok-önkény számkivet.
Mindnyája bús, beteg, boldogtalan;
Költő hírének ily nagy ára van.
De hogyha meghal s visszatér a földbe,
Bármily hazának volt legyen szülöttje:
Sírját az unokák megkönnyezik;
Csak te, orosz, vagy rút kivétel itt.
Óh, nem elég, hogy gaz hóhér-kezed
A meggyilkoltak véréből csepeg;
Hogy a kiből rabszolga sose válik,
Kiüldözöd rabnak Szibériáig:
Hogy lelked, mint hazád, hideg, setét,
Hogy aljas és hazug vagy, nem elég:
Azt a ki fényét hinti szét az éjben
S erényt, igazságot hirdet merészen,
Költődöt még a sírban is gyalázod.
Vadállat! Véredből születni átok!

² Szentpétervár egy szegényes temetője, melynek egyik ronda zugában, rablógyilkosok szomszédságában fekszenek Oroszország irodalmi kitűnőségei. Ide temették Turgenyevet is Belinszki mellé.

Hál' isten', hogy magyar költő vagyok!
Csak életemben fázzom, koplalok.
Hazám becsúli költőjét, a - holtat,
S nem dobja sírszomszédul - gyilkosoknak.
Bár élve tövisek között haladtam:
Rózsák alatt fogok rothadni majdan.
A kerepesi temetőben
Siromnak lesz virága bőven,
S halottak napján, olcsó kegyelet!
Eljősz te is s meggyújtod mécsedet.

Idő előtti sírvers

Utód, ha síromhoz kijősz,
Hivalkodón ott ne időzz,
Tégy, mint elődid egykoron:
Haladj tovább, ne sértsd porom'.

Virágnak síron nincs helye.
Ne díszíts férgeket vele.
Holtnak mit ér a hódolat!
Gunyolná csendes álmomat.

Az élet száz gyönyört kínál.
Ölelgess lányt, egyél-igyál,
S ne fürkészd életem sorát
Éltem s meghaltam, nincs tovább.

Éneklő koldus volt czimem.
Éltem kenyéren és vizen.
S azt hittem, hogy király vagyok,
Bolondok közt a legnagyobb.

Elestem mindentől, a mi
Embert tud boldogítani.
Egy vágyam volt: a nyugalom.
Megadta egy kis sírhalom.

Büntesd, uram, sujtsd, égi kar,
Ki föld alatt is megzavar,
S ha sírját ő is megleli:
Nehéz legyen a föld neki.

GOROMBA VERSEK

*Fiú, ne henczegj, légy szerény!
Költőben ez legfőbb erény.*

Biztatás

»Fiú, ne henczegj, légy szerény!
Költőben ez legfőbb erény.
Ma már nincs rendkívűliség;
Egyenlőség, testvériség,
Níl admirari a kor jelszava;
Nem is költő, ki nem demokrata,
S mellét bolondul, önhitten kivágva:
»Odi profanum vulgus« kiabálja.
Csak író társ vagy, semmi más, fiam.
Egyenlőek vagyunk mindannyian,
S a ki a más fejére nőni áhít:
Üldözzük azt, gunyoljuk azt halálig.«

Parnasszus aljáról a sánták
A repülőknék ezt kiáltják;
S ha vélük sántikálni semmi kedved:
Csufolkodón rád nyelvet öltögetnek,
Szidnak titánnak és felhőivónak
S élczelve mondnak véleményt terólad.
Azért, öcsém, ha szállni vágyol,
A porba' vergődők hadától,
Kérj engedelmet rá szerényen.
Mondd, légi útag, szárnyalásod
Csakis kíséret, gyöngé próba leszen.
Tudod te jól, hogy mennyit érsz s belátod,
Petőfik már ma nem igen születnek.
E józan kor csak epigont teremthet.

Nem vagy te más: viszhangja a nagyoknak,
Kiket most fendicsérnek, mert - halottak!
Egyetlen vágyad, képe álmaidnak,
Hogy a kortársak tetszését kivívjad.
Közöttük érzed legjobban magad;
Nem kell egyéb, csak ők tapsoljanak.
Művészetednek nincs oly csinja-binja,
Mely sasszemüknek rögtön meg ne nyílna.
Szavuk szentírás, izlésük remek,
Ők mondjanak döntő ítéletet...
Szóval: tapsára vágyol a tömegnek;
A népszerűség koszorúja legszebb.

Ha szemfogatva így beszélsz nekik:
Tapsolni fognak tintás kezeik,
S hozzá gondolják: »Szállj csak, nem sokára
Ugy is lepottyansz miközénk a sárba,
S tanácsunk akkor bölcs és kurta lészen:
Arabusul ki nem tud, ne beszéljen.«

De óh, ha látják, hogy szárnyad nem ernyed,
Hogy biztosan szállsz, bátran, egyre feljebb:
Előbb ámulnak, oszt' méregbe jőnek,
S kezdvén belátni, hogy rászedted őket,
Boszút forralnak rögtön ellened,
S rád olvassák a bölcs ítélete:
»Hogy képzelődik a szegény tatár!
Különb-e nálunk? Nem. Mi hát? Szamár!«
És ha ilyenkor le-leszállsz pihenni,
Közönyt mutatva állnak szóba véled.
S a kritikák is mind arról beszélnek:
Nem volt az repülés, nem vagy te semmi.

Azért, öcsém, szerény te még se légy.
Hadd szidjon az írói csöcselék.
Legyen szerény, kinek nincs más erénye,
A koldus hadd járjon kalap-levéve;
Te bontsd ki büszkén, bátran szárnyaid',
A Parnasszus nem szűk veréb-kalit.
Hegy az, hová mankókon, szárnyszegetten
Felmászni lopva, titkon lehetetlen.
Hadd öltögesse nyelvét rád a dőre!
Ne pillants hátra, csak mindig előre...
Ezt suttogják Parnasszus árnyai
Annak, ki hozzájuk birt szállani.

Vallomások

I.

Serény a vágyban, rest a tettben;
Aludt vér s mégis telhetetlen.
Csábítani kész a nőt, ha messze,
De bamba, szótlan véle szembe':

Ilyen vagyok, mióta élek:
A szerelem elméletének
Tudósa, bölcse, hirdetője,
S a gyakorlatban gyáva, dőre.

II.

Mint az éhes koldus ember,
A ki sóvár, kandi szemmel
Nézi csak, a mire vágyik,
A kirakat drágaságít:

Úgy vagyok az asszonyokkal.
A ki lát, azt mondja joggal:
Becsületes koldus ember;
Éhen hal, de lopni nem mer.

III.

Heinéval, ha kell, bevallom,
Ha nem is oly büszke hangon,
De pirulva, lehangoltan:
Szűzet el nem csábítottam.

Olyan nő sincs e világon,
A kinél vón' tartozásom;
Mert a csók volt az egyetlen,
A mit mindig kifizettem.

Pro memoria

- Kezdő poétáknak -

Irtam verset mindenneműt;
Mélát, rajongót, keserűt,
Volt jámbor is, ki megcsodálta,
S maradtam mégis félhomályba'.

Ifjú magyar költőjelölt!
Bolond, ki nálunk rimbe' költ.
Ha már a dicsvágy láza kerget:
Vezércikket körmölj, ne verset.

Szépen fognak eltemetni

Egy vigasztal életembe':
Ha eszembe jut halálom.
A jó módból kirekeszve,
Azt a sírba' feltalálom:
Szépen fognak eltemetni.

Rossz ruhában tengve-lengve,
Fázva küzdtem a nyomorral,
De a végső útra kelve,
Rózsát szórnak rám halommal,
S szépen fognak eltemetni.

Az ujságok megdicsérnek.
Lesz koszorú, pompa, gyászdal,
Dikcziózva kikisérnek...
Magyar költő, csitt a váddal!
Szépen fognak eltemetni.

Talizmán

- Egy ajándékba kapott melltűre -

E melltű gyöngye - régi képbeszéd -
Beteg kagylónak kincsét képezé.

Szivem a lázas, szenvedő, beteg.
Gyöngyhez hasonló kincset rejteget.

Ezzel viszonzom én ajándokod'.
Gyöngyös melltűért gyöngy kis dalt hozok.

A kis melltű talizmánom leszen:
Tudnillik, mig zálogba nem teszem.

Siralmas nóta

Leplezni amit érzek hogyha tudnám
S nem őszintéskedném ily hebehurgyán;
Ne volnék az igazság ily barátja,
Ki az üresfejűt nyiltan lerántja;
Állnék ki csak a piac közepére,
Portékámat nagy hangon feldicsérve;
Tenném le ezt a gyáva büszkeséget
S járnék kedvébe' kétszinűn a czéhnek;
Csinálnék hivatásból üzletet,
Alkudva mint X versdíjak felett;
Készletbe' volna csak mindig dalom,
Ha hízelgésre nyílik alkalom;
Csinálnék verset minden alkalomra,
Banketre, bálra, jubiléumokra;
Mint krónikás, a hányszor csak lehet,
Fujnék nagyhangu förmedvényeket;
Mennék el dárídóra, temetésre,
Hangolva mindig tósztra, gyászbeszédre;
Olyan nagy volnék, szinte képzelem,
A csillagokat verdesné fejem.

Vagyok csak jámbor, csendes verscsináló,
»Ismert költőnk« vagy legfőlebb »kiváló«.
Nem használok, nem ártok senkinek;
Nem is olvassák költeményimet,
Csak kebedús vén szűzek és diákok,
Meg a kollégák: lantoló cigányok.
Kézmíves-írók a fejére nőnek
A nótás kaszapakerülőnek,
A ki jólétből, hírből kiszorítva,
Türelemmel csak vár, vár, mint a birka.

Betegségben

- 1886. szeptember 25. -

Rideg legény vagyok, biz' az!
Most érzem csak, hogy e pimasz
Német görcs vagy mi vett elő
S vagyok az ágyban nyögdelő.

Egy lélek sincs, ki kérdené:
»Mi baj?... teát készítek-é?
Kell egy pohárka rum talán?...
Vagy menjen fris vizért a lány?...«

Fekszem lázban, tehetlenül.
A várva-várt álom kerül.
A gyertya pislog rám csupán,
Mert más virasztó nem jut ám.

Eh! - flegma itt a fődolog!
Azért bizony, a ki dohog,
Mert agglegény maradt, buta -
Forduljon fel, mint egy kutya!

Bucsu kabátomtól

- 1880 -

Te kicsufolt, szerény kabát!
Kopott bajtársam, addió!
Elválunk, régi, hű barát;
Már alkuszik rád a zsidó.

Tuléltél egy pár divatot,
Barátoknál jobb czimbora,
Nap süthetett, föld fagyhatott:
Te el nem pártoltál soha.

Sokat beszélhetnél, sokat!
Szivem táján volt jó helyed,
Sok szép időt, ábrándosat,
Sok búsat éltem át veled.

Fotografusnál egy napon
Benned voltam, te jó kabát.
S Emmához írt nem egy dalom'
Szivem körül hordozgatád.

Te hallottad, mint vert szivem,
Ha nála tettem vizitet,
És áldott képmását hiven
Őrizte hallgatag zsebed.

De immár válni kell. Agyó!
Te menj előre, hű kabát.
Ne várd be, míg a csúf idő
Majd engem is lomtárba vág.

Ki- és befordítottalak!
Viseltelek, míg lehetett;
S most sívár alku tárgya vagy,
Ebédelnem csak így lehet.

De hálátlannak még se higyj;
El nem feledlek, nem bizon;
S ha egy korty borra is telik:
Öreg barátom, rád iszom!

Költői episztola

- Koroda Pálhoz -

Tudd meg öcsém, nagy boszú
Nyomja szivem mélyét.
Hát így írsz, te rossz fiú?...
Mondsza, ezt ígéréd?...
Hat hete vagy már oda,
S hirdet se hallom.
Óh, te rossz csont, secsoda
Hogyha megharagszom.

Persze, más élet van ott,
Mint itt Budapesten,
Lopod az órát, napot
Kurizálva, resten.
Semmi mentség! Ne tagadd!
Lustaság a bűnöd.
Nyakadon a sok harag,
Hát quo usque tűröd?

Nosza hát, pletykázzad el,
Mít csinál vidéktek.
Magamat is érdekel
Az a jámbor élet.
Ki most a legszebb leány?
Bogárszemű?... szőke?...
S jártok-e, mint hajdanán,
Most is az erdőbe?...

Irsz-e verset, édesem?
Disputálsz-e néha?
Van-e künn a réteken
Most is annyi béka?...
Szoktak-e még a mamák
Harisnyákat kötni?
Van-e sok fris pletykaság?
Satöbbi, satöbbi.

Fiam, én is víg vagyok,
Mint a kutya télen.
Rigmusokat faragok
Vizen és kenyéren.
Mint azelőtt, rendesen
Járok haza - reggel,
S jó szerencsém össze nem
Hoz nagy emberekkel.

S most agyó, te rossz gyerek!
Üdvözöld helyettem
Az erdőt, a kék hegyet
S mind, a mit szerettem.
Mondd a rét viráginak
És az út porának,
Hogy reám ne várjanak,
Többé sose látnak.

Egyedül is jó nekem,
Mással nem törődve,
Bukni, vagy szép csöndesen
Jutni kikötőbe.
Ha vetettem, délibáb
Volt az aratásom...
Rossz barát és rossz világ:
Az isten megáldjon!

A törvény betüje

Nagy-Kőrös-e, Kecskemét-e,
(Nem emlékszem már a névre)
Bölcs határzat alakjában
Kimondotta hajdanában:
»Elcsipni a gazt előbb kell:
Csak azután köthető fel.«

Vala pedig a vidéknek,
Három egész vármegyének
Réme akkor Csóka Péter.
Ölt rabolva nappal-éjjel;
De más embert sose bántott,
Csak ha zsidó vagy ha sváb volt.

De ha zsidó, vagy ha német,
A hol ő volt, arra tévedt:
Sokkal jobb lett volna néki
Nem születni, nem is élni.
Azt megölte, kirabolta;
Úgy meneszté a pokolba.

Hajszolták is a zsandárok!
Nem volt csárda, fészker, árok,
A hol, mindent tűvé téve,
Ne leltek vón' - hült helyére.
Mert ügyes volt a gazember.
De megjárta mégis egyszer.

Az útszélén állva kémlel,
Leskelődik Csóka Péter
Egy temérdek, vén batárra
(Diczeg-döcög a nagy sárba),
Abban ül egy úri utas,
Annak lesz most, hejh, ne mulass.

Köcsög kalap a fejében,
Hosszu sálja leng a szélben.
A köpenye csupa gallér.
No, ha ez nem sváb gavallér,
Akkor Csóka sem a Csóka,
Kit betyárnak mond a nóta.

A batár az őszi ködben
Csetlik-botlik, ki-kizökken,
Pattoghat az ostor váltig:
Szegény két ló alig mászik.
Nem is mászik többet az már:
Rablókézben van a kantár.

Villan a cső... villan újra:
Kocsis, gazda rogy az utra.
Fénylik a sár vérbiborban.
Csóka Péter mond nyugodtan:
»Az ördög már a te gazdád,
Tisztelem az öreganyját.«

De a mint rogy, de a mint fogy
Szemében az élet lángja:
A gavallér ősi szitkot.
Szór özönnel a betyárra.
S ajkán kitör - isten bocsáss! -
Czifra huszár-káromkodás.

Kővé mered Csóka lába.
Iszonyúan küzd magába'.
»Szóljon az úr, hát nem német?«
A haldokló szeme réved:
»Német volt az öregapád...«
S nem hallani már több szavát.

Csóka Péter hogy mit érzett:
Arrul ember nem beszélhet.
Czifra szűrét odavágja,
Fegyverét is le a sárba;
S fut rohanva, szégyenkezve;
Csak ő tudja: hova, merre.

A városba hogy beére,
Ment a törvény elejébe.
Ott megállta katonásan:
»Embert öltem, kérem ássan.
S mert mivelhogy magyar ember:
Ide jöttem, kössenek fel!«

Lőn birónak nagy haragja.
»Te vagy az a gaz haramja?...
A hollók rég rád ehültek,
Lakomára még ma gyűlnek.«
S három hajdu futva vágat
Összehívni a birákat.

Ül tanácsot a törvényszék.
Elitélne, semmi kétség,
Ha egy bíró fel nem állna
(A külföldet is bejárta)
S bírótársait végig mérve,
Nem kezdene ily beszédbe:

»Törvényt hozni és megszegni,
Tudjátok-e, társak, ez mi?
Vagy törvényünk nincs-e róla
(Mert nem hozta senki szóba):
Elcsipni a gazt előbb kell;
Csak azután köthető fel...«

Összenéz a bölcs bíróság.
A mit ez mond, nem bohóság.
A ki nincs elfogva, véli,
Nem lehet azt elítélni.
Elcsipni a gazt előbb kell;
Csak azután köthető fel.

Szent a törvény; a betűjét
Más se csúri, ők se csűrjék.
Maguk hoztak róla törvényt,
S e betyár most eljön önkényt,
Hogy kössék fel; - no, nem így van?
Törvényt gúnyol Csóka nyiltan.

A bíróság feje mostan
Szidja Csókát átkozottan:
»Hordd el magad, annyit mondok,
S belőlünk ne úzz bolondot.
De jegyezd meg, hetyke Csóka,
Marad ám még akasztófa.«

Csóka Péter ámul-bámul.
Jól értette? nem fonákul?
Furcsaságot sokat látott:
Magyar zsidót, bátor svábot;
De ilyet még, ily felettébb
Furcsa törvényt nem pipázott.

»Marad ám még - számotokra!
- Nagysokára csak ezt mondja. -
De bujósdit Csóka Péter
Nem játszik ily bamba néppel.«
És el is tűnt úgy azóta,
Hogy nem jött még hír se róla.

És azóta Kecskeméten
Kőröst szidni honfi-érem!
És azóta Kecskemétet
Kőrösön felhozni vétek;
Mert azt fogja egy a másra,
Hogy e törvényt ő csinálta.

Mindebből hogy mi a móka:
Rabló volt-e, élt-e Csóka?
Lehet-e az magyar város,
Mely bolondul így határoz?
E fölött én nem vitázok:
Döntsék el a krónikások.

VIRÁGNYELVEN

*Alles Vergängliche
Ist nur ein Gleichniss.
Goethe*

Az oáz panasza

»Dalaiddal s virágaiddal
Mért szállsz le hozzám, kikelet?
A te virágod, napsugárod
Ugysem vidít föl engemet!
Mért lássak évről évre új tavaszt,
Ha nincs, a ki velem megossza azt?...
Mért éljek és viruljak itt magam,
Magános életnek mi haszna van?...
Ha nem lehet oly zöld, üde
A sivatag, mint én vagyok,
Hát szemrehányásképp' ide
Ki küld nekem virágot, harmatot?...
Lehetnék bár homok a homokon,
Legalább volna társam, otthonom
S megszűnne így a mindennapi vád,
Hogy pusztá, pusztá az egész világ!

»Sorsomba' részt ah, senki sem veszen,
Magánosan gyászolni kell nekem!
Van púha pázsitom, de senki
Se szokott rajta megpihenni.
Virágom is van, hajh, de nincsen,
Ki gyönyörködve rá tekintsen
És koszorút kössön belőle;
Dalomnak sincsen figyelője.

Nem nyújt az édes perczet senkinek,
Elhangzik és nem hallja senki meg;
Forrásomnak nincs haszna, folytatása,
Nem hord hajót, nem nő nagyobbra;
Nincs, a ki véle egyesülne, társa;
Elvész örökre a sivár homokba.
Igy fű, fa, ér, virág, madárdalok
Mind keseregnek, milyen elhagyott,
Mily árva, mily szegény vagyok!

»Óh Te, kinek nevét nem ismerem,
Atyám, uram, vezérem, istenem!
Világszellem, természet, őserő:
Mikor lesz már a sorsom türhető!
A legnagyobb is könnyűség neked:
Óh, ne tagadd meg hát kérelmemet!
Hisz' én csak arra kérlek:
Hordj be azonnal
Sárga homokkal,
Hogy több tavaszt ne érjek,
S világom része: sivatag legyek!
Hogy múljék végre tőlem e magány,
Hatalmas úr, imádott jó atyám!«

Kinos, reménytelen bujában
Igy tépelődött egymagában
Egy zöld oáz egy derüs éjjelen.
És válaszolt neki ekép'
Az, a kinek nem tudta a nevét:

»Rád pazaroltam, minden kincsemet,
Hogy mersz vádolni mégis engemet!
Pusztába' zöldnek lenni nem
Nagy kiváltság-e kérdelek?
Bánt, hogy magányban élsz? - Hiszen
Ez a te legfőbb érdemed!
S hogy környezeted meztelen kopár,
Főbüszkeséged, fődicsedre vál'.
Gondold meg, ha e roppant sivatag
Virulna, élne, mint magad:
Akkor a fáradt karavánok
Nem ütnék fel rajtad tanyájok'.
A tikkadt vándor nem köszöntene,
Már messziről ohajtva enyhedet;
Forrásodnál nem volna nyughelye,
Ha máshol is találna eleget.
Erdő, mező itt hogyha volna száz:
Neved se volna s nem volnál oáz!«

Egy pillangó története

Hideg volt még s a föld kopár,
Pacsírta még nem énekelt.
Az ibolya se bújt elő
S egy lepke már is szárnyra kelt.

Bekarikázta a mezőt,
Enyhet keresve, társtalan',
S mégis tavaszrul álmodott,
És úgy örült, hogy szárnya van.

Fáradtan olykor megpihent
Kórón vagy száraz ágakon,
És várta a derült tavaszt,
Merengve a felhős napon.

Remélt és várta, leste, hogy
Mikor lesz végre már meleg.
Oly sápadt volt a nap neki,

S oly dermesztők az éjjelek.
Fázott szegény, de víg maradt;
A tavasz álma volt vele;
Jól tudta, hogy lesz kikelet,
És rózsza lesz a kedvese.

Lett is tavasz; volt ibolya;
Volt rózsza, fény és napsugár;
De nem a pillangónak; ő
A tavaszt meg nem érte már.

A tenger-patakról

Langyos szél kezdett fújdogálni,
Mely lesöpörte a hegyek havát.
Az égen bárány-felhők kergetőztek
S a földön mint árnyékok elsuhantak.
Bilincseit lerázta a patak,
S dagadva a hegyek vizétől,
Ellepve bokrokat, fatörzset,
Mindig fölebb, mindig fölebb
Hajtotta habjait.

Egy fecske szállt a partra, hogy sarat
Vigyen fészkéhez. A patak sohajtott:
Boldog madár! te szabadon repülhetsz,
A meddig elvihetnek szárnyaid.
»Tengerről jöttem most is, - szólt a fecske -
Az éggel összeérő óceánról,
Hová a fényes nap meghálni jár,
S mely a pogány ajkát imára nyitja.«

Irigységtől tajtékozott a patak,
S türelme fogyván, lázasan, kevélyen
Csapkodta partjait,
S ilyenkép fortyant fel habzó ajakkal:

Mit, én itt hajtsak malmokat?
Hid-terhet hordjak hátamon?
Engedjem, hogy a molnár megcsapoljon,
Hogy mosdatlan paraszt fiúk
Fürödjének hullámaimban,
És megláboljanak vén asszonyok?
Hagyjam, hogy az egész falu
Énbennem mossza szennyesét?
Hitvány, ki túri! - én nem engedem.
Tenger leszek!
Tenger vagyok már!

És zabolátlanul kiöntött;
S a meddig eljutottak habjai,
Inséget, pusztulást hoztak magukkal.
Eláztatták a zöld vetéseket;
A gazda jó reményét tönkre tették,
S a munkás pórnak házi tűzhelyét.
A patakot szidták mindenfelé,
S a jámbor nép fohászkodott az Urhoz,
Hárítsa el fejrül e csapást!

Nyár lett. A nap forró sugárt
Nyilazott sűrűn a patakra,
S keskeny medrébe űzte vissza vagy
Felitta lassan szomjas ajakával.
S hol azelőtt tengert látott az útas,
Kigyók, nádalyok úsztak mindenütt
S undok békák csoportja brekekézett.

Tengervágyáról a patak letett.
Malmot hajtott megint türelmesen;
Viselte a sulyok csapásait,
S megusztatott birkát, csikót, lovat.
Szelidke habveréssel folydogált
S megfogyva tünt el a Dunába végre,
Név nélkül, mint szerény patak.

A meteorkő

Hol ritkaságok vannak összehordva,
A múzeumban, hátul egy sarokba'
Egy meteorkőt hosszú évek óta
Tünődve ér, tünődve hágy az óra.

Akárhová tekintek körül itten:
Nem ismert, idegen számomra minden.
Habár anyag nincs bennem ismeretlen:
Ugy érzem itt magam, mint idegenben;
S bár kő vagyok csak, szemre mint a többi:

Van bennem, érzem, a mi még se földi.
Olykor vágy száll meg, ismeretlen érzet:
Körülragyognak másvilági képek.

Máskor feljajdulok: Ha kő vagyok csak:
Mit mutogatnak bámuló csoportnak!
Mit láttok rajtam, kandi emberek,
Hogy ritkaságnak ide tettetek?
A kis szerényke kőben mit csodáltok?...
Egy ismeretlen másvilágot.

A fény

A fénytől kérdé egykor az erő:
Mondd, nem unatkozol, semmittevő?
Mit én építek vagy, ha kell, lerontok,
Te csak szemléled s nincsen semmi dolgod...
S felelt a fény: Hol én hiányzom, ottan
Erő hiába működik: kaosz van.

Őszi rózsza

Őszi rózsza, őszi rózsza!
Vetkezik a rét, a róna.
S neked most van születésed.
Szomorúság látni téged.

Őszi rózsza, őszi rózsza!
Nem lesz eztán pásztoróra.
Haldoklik a fény, a lepke.
Ködben, árnyban ki szeretne!

Őszi rózsza, őszi rózsza!
Hajlik az év hervadóra.
Te is elhullsz, de a nélkül
Hogy részed lett vón' a fénybül.

A gyanakvó

Egy ifjú - Líziász, ha nem csalódom -
Athéni bár, mogorva szörnyü módon.
Epés, gyanakvó, zárkozott kedélyü:
Elcsábult mégis Bakhisz szép szemétül.

Bakhisz, a bájos, bűvölő hetajra!
Hirét Athénnek ifja, vénje vallja.
Csak Líziász szeretve is hitetlen:
»Óh, mondd, minő varázs lakik szemedben?

Mi kelti ezt a vágyat, mi ígéz meg?
Szeretlek, vagy csupán szeretni véllek?
Szép vagy, de tán csupán az én szememben
S másnak Timandra csókol édesebben?

A vér játéka kelti a szerelmet,
S a szépség nem más: pusztá árny, lehellet.
Csak volna szíved, volna csak kirakva:
Látnám, az is csak véres húsdarabka.«

Bakhisz nevet: »Bölcs Líziász barátom,
A szépséget ne fürkészd minden áron.
Jer és ölelj; hunyt szemmel higj a szépbe',
S ne pillants sanda szemmel lényegébe.

Ha kétkedel, hogy ajkam csókja édes:
A csókhöz, szerelemhez rosszul értesz.
S ha szívem véres húsdarab szemedben:
Megnézheted - mikor majd halva fekszem.«

Salamon király álma

Zsidóknak bölcs királya, Salamon,
Tudósít összehívta egy napon
S így szólt hozzájuk: »Álmodám.
Lássam, megfejti-e a tudomány?

A hallgatag Jordánon lefelé
Siklott velem egy rozzant kis hajó.
A tájat sűrű párázat fedé,
S az ég nem volt derült, hanem fakó.
Lehunyt pillákkal úsztam csöndesen
Komor sziklák, homokpartok között.
S aztán egy hangra fölnyitván szemem',
Ég s föld mosolygó mezbe öltözött.

Szelíd fuvalmak árja csókdosott,
Meg-meglibbentve ősz szakállomat.
A szellő nárdusz-illatot hozott,
Kőszikla is termett virágokat.
Oly fényes volt a táj, olyan meleg!
A fákon, földön nyílt a sok virág.
Láttam csodás nézésű szüzeket;
Közöttük rózsakeblű Jemimát.
Fürgén szökeltek, mint az őzikék
Ő s Izraelnek többi lányai.

Titkos zenétől zengett a vidék.
Vágytam kikötni, partra szállani.
Kerestem a kormányt, az evezőt;
De két kezem sehol se lelheté.
Tündérmező ért uj tündérmezőt,
És kis hajóm csak úszott lefelé.
Aztán sötét lett, s láttam uj csodát.
Az égnek eltűnt napja, csillaga.
S ketten haladtunk csendesen tovább:
Én csónakomban és az éjszaka.
Ezt álmodám, s bár mint hányom-vetem,
A nyitja hogy mi: meg nem lelhetem.
Setéten ül meg tompa fájdalom;
De a nevét, ah, meg nem mondhatom.
Szívembe érzem benntörött nyilát;
És balzsamot nem ad rá Gíleád.
Belém szorult a kínok tengere,
S nem sírhatok, bár sírnom kellene;
S mig álmom' meg nem fejtitek, ti bölcsek:
Érzem, nem is fogok hullatni könnyet.«

Megfejttem én! Szól szép arczó Ahíja.
Dicsőségednek nincsen semmi híja.
A merre lépsz, magasztalás fogad,
S köszikla is terem virágokat.
Hatalmad' érzi nyúgat és kelet,
Ifjak s szüzek csak rólad zengenek.
Megfejtve álmod ily hamar vagyon.
S szól a király: »Könnyekre szomjazom!«

Megfejttem én, király, mult éji álmod'!
Szól most a csillagoknak bölcse, Sádok.
A szép vidék, a bájoló zene,
A fürge táncz mi mást jelentene,
Mint a világ hívságos élveit;
Bölcsek, kik nem csábulva nézhetik.
Az evezőtlen sajka lebegése
Királyi elméd, melynek bölcsesége
Leküzdi bűnös gerjedelmeit,
S azt vallja, hogy hiúság minden itt.
Ezt mondják álmodról a csillagok.
És Salamon nyög: »Még se sírhatok!«

S föláll Nátán, szakálla mint a hó:
Hogy álmod mit jelent, nyilvánvaló.
A nap ragyog, a szüzek lejtének,
Nyit a virág, de óh, már nem neked.
Öreg lelkednek nincsen lángja, színe;
Társid lemondás, bánat, éjmagány!
S a vágyak evezőjét elveszítve
Haladsz a vénség rozzant csolnakán,

Mig eltűnik előled a világ,
És sírod örök éjét hinti rád.

Az agg király csak néz és nem felel.
Hervadt ajkáról sóhaj lebben el.
Arczát kezével lassan elfedi,
És megerednek néma könnyei.

A számár

Élelmes ficzkó volt s jól számított,
Kiről olvastam, a mi jönni fog:

Vazulnak hívták; szülte Oroszország;
Mutogatott jó pénzért egy oroszánt.
Bejárta véle már a félvilágot,
S egyszer Magyarországon is megállott,
Hirdetve: »Itten látható egy állat,
A melynél nem volt, nem leszen csudásabb.

Más annak, a ki okos ember,
S más annak, a ki nézi korpa-fejjel.
Azért tehát tudják meg jóelőre,
Hogy a kinek nem híg az agyvelője,
E csudalényben oroszánt talál,
Ha nem: - nyiltan kimondom - sült számár.«

S tolong a nép; Vazul titkon nevet.
Óh, csuda-lény; megtölti a zsebet!
A ki megnézi, mind meg is csodálja:
Dicső oroszán, állatok királya!
Mert hol van ember, beismerni kész,
Hogy együgyű, hogy korpafej, hig ész!...
Akadt egy mégis nagysokára,
Ki a bámész tömegben állva,
Paraszt észszel ki merte mondani:
»Hunczut legyek, ha ez nem egy csacsi:«

S mint a mikor tüzet kiáltanak:
»Szamár! számár!«... ezt zúgja száz ajak.
»Szamár! számár!« - hangzik mindenfelül.
Az így szidott sietve menekül;
De a szabadban sincsen maradása.
»Szamár!« - kiáltják mindenütt utána.
Mi ebből a morál?
Hol oroszánnak néznek szamarat:
Mondd rá te is, hogy az; mert a számár
Különben te leszel magad.

Pálma a Hortobágyon

Oda vitték, ki a Hortobágyra,
Hogy legyen majd híres, büszke pálma,
Hogy bámulják olvasatlan évek,
Születendő, újabb nemzedékek.

De az ősztön már kicsi korába'
Húzta, vonta melegebb hazába.
S hol az ákác, fűzfa gyökereznek:
A homokban nem gyökerezett meg.

Darabig csak tengett nyomorogva,
Mig a nyári nap körülragyogta,
S magát azzal csalta, hitegette,
Hogy ez délnek sugara, melegje.

De hogy ősz lett, köd lépé a tájat,
S a levelek lassan hulldogáltak:
A legelső szélvihar kitépte,
S a halálnak éje szállt föléje.

Új tavaszkor ákác, fűzfa zöldelt;
A kiszáradt fácska soha többet;
Mert a kinek délszak a hazája,
Hideg földön meg nem él a pálma.

PARALIPOMENA

Hull a virág...

Hull a virág, deres már a fa lombja;
Szép menyasszonyt most viszik a templomba.
Rátekintek az arczára reszketőn:
Isten hozzád! régi, csalfa szeretőm!

Elhangzott a holtomiglan ajkáról;
Lányka, lányka! hej a pártád elárvul.
Egy férfinak adtad el most magadat;
Az az eskü elhervasztja ajakad'.

Volt egy kis lány, szőke kis lány... régen volt!
Ugy szeretett... De mi haszna, rég' megholt.
Kalapomat lehuzom a szemembe:
Tudja isten, nem vagyok jó kedvembe'...

Eh! hisz' én is akárhányat szerettem;
Szivemet egy perczre nála feledtem.
És azután, hogy egymással beteltünk.
Más virágnak szívta mézét szerelmünk.

Hervadj hát el, ha kinyíltál férjednek;
Nem áldalak, átkozlak, csak... feledlek.
So'se bánom, so'se fáj, hogy elhagytál;
Találtam én szebbet - jobbat náladnál.

Bólogat az...

Bólogat az árnyas erdő, este lett.
Nem is látom már a pásztor tüzeket.
Tudja Isten, merre jár a napsugár!
Szeretőm volt, jaj, de nagyon csapodár.

Halavány a hold világa, nem ragyog.
Nem tudom, hogy hol szerzé a bánatot.
Mint az emlék szebb napoknak alkonyán,
Mint szerelmem épen olyan halovány.

Hajnal előtt harmat füre, fára hull;
Örömében a mennyország kipirul,
Sirtam érte, búslakodtam eleget;
Nem sirok már, inkább újra szeretek!

Egy bálkirálynénak

Alig nőtt ki még a rövid ruhából
S mamája bálba viszi kegyedet.
Szive viharzik, gondolatja kábul,
Hogy valahára már nagysád lehet.

Kipirult arcczal, lázas remegéssel
Végigsuhan a márványcsarnokon;
És gyermeklelke illatárba vész el,
S ujjongva kérdi: Hát nem álmodom?...

Liheg, zihál, szeme ragyog a láztul:
S a mint egy frakkos urral elsuhan,
Mindenki önt csodálja, önre bámul;
»A bálkirályné!« suttogják sokan.

S ön diadalmasan mosolyg e szóra,
De egykor majd megtudja, mit jelent.
Jelenti, hogy sok édes gyermekóra
S a nyájas otthon feledésbe ment.

Majd, hogyha diadalról diadalra
Fog szállni, átvirasztott éjszakák
Után könnyekre szomjazón bevallja:
Boldog, ki elsirhatja bánatát!

Kaczagni fog, nehogy magát kaczagják:
Mosolya kínos áltatás leszén.
S od'adná egy könnyért száz diadalját,
Szép bálkirályném, édes gyermekem!

Potya-nóta

- Éneklik a szerkesztők -

Potya versek, potya cikkek,
Potya munkatársaim;
Gyakran látogassatok meg,
Protegált barátaim!

Veletek kezét szorítok,
S kívánok szép jó napot,
Sőt viszonzásul potyára
Tiszteletpéldányt adok.

Ti dicsők! önzetlenek ti!
(Bolond potya tökfek!)
Kik nem irtok hasatoknak!
(Nagy számárság töletek.)

Irjatok verset, novellát,
Akármit, csak irjatok;
De a honoráriumról,
No arról hallgassatok.

Néma vád

A szemem is lehúnyom,
Ne lássam bánatát,
Akiért annyi bú nyom:
Ugy gondolok reád.

Szeretlek sírva téged,
De nem te okozád
A kint, mely engem éget.
Ugy gondolok reád.

Neked jutott a bánat,
Nekem egy néma vád,
Amelyre nincs bocsánat;
Igy gondolok reád!

Úti emlék

Husz éves voltam, könnyü szívvel
Utaztam a Dunán.
Elöttem járt-kelt, meg-megállott
Egy édes arcú lány.

Leült mellém és könnyü szerrel
Brátságot köténk.
Elmondta honnan jön, hová megy
(Mama nem ült közénk).

Szóba kerültek a poéták
És Heine dalai,
S észre se vettük, hogy szívünket
Hevíti valami.

De mikor incselkedni kezdett
Már Amor is velünk:
Hajü füttyentett, partra tett és
Aztán tovább repült.

Merengve néztem hosszasan még
A távozó után.
Lágy zsongás hangzott: »Soha többé!«
Szívemben s a Dunán.

Bábel

Te volnál hát egy ország szemefénye,
Te érthetetlen összevisszaság? -
Város, melynek se nappala sem éje,
Te felfordult, elkárhozott világ!
A szerelemnek nincs bűbája,
Csavargóké a csillagtiszta menny.
Lehet-e ott az érzelem hazája,
Hol diadalt arat a bűn, a szenny?...

Rajongó lélekkel hittem sokáig,
Hogy a főváros égi Pantheon,
Melyből a nemes ideál kiválik,
S ezé a taps, ezé a jutalom.
Megálmodám az elfeledt regéket.
Hevültem, mint egy régi kor fia.
Athén és Róma nálam újra éltek
S Aristidesz, Brutusz, Kornélia.

A nép közt, falun éltem volna szépen
S írásból ismerném csak Szodomát.
Ha már önvétkünkön kacagni szégyen,
Iszonyu látni ezrek mámorát.
Menj! s hallgasd meg, ha még el nem romoltál,
Az önzés gyáva evangéliomát.
Borulj a porba! ott egy fényes oltár, -
Csókolni fuss a bűn aranyhaját.

Szemem e bábeltornyú tarkaságot,
E nyomorú fényt nézi hidegen.
Kaczagnám ezt a hóbortos világot.
De nem kaczagom, mert nem érthetem.
Mint számüzött kerülők minden embert
És sirni vágyom, ha leszáll az est;
Rab vagyok én, a ki dacolni nem mert
És halni vágya, élni kába, rest.

Sebzetten itt bolyongok félbolondul;
Bolondok közt a félbolond magam,
Indúlatom viharharangja kondul,
És óriásnak gondolom magam.
Szeretném összezúzni ezt a népet,
Mint a mese kigúnyolt Sámsona,
Hogy halljon az utókor is regéket;
Minőket senki nem hallott soha!

Őszi dalt irok

A liljomot ha már elúntam,
S a csillagot, a holdsugárt,
Elsirdogálni, ködborultan
A hervadásrul meg nem árt.
mert versnek is van ám szezónja:
Tudják ezt a redaktorok.
Most őszi vers jön ép' kapóra.
- Én mostan őszi dalt irok.

S miért ne? hiszen napjainkban
Épen legtöbb a jajgatás;
És annyi tört szív, annyi kín van,
A mennyi borzas óriás.
Búgják, hogy óriás keservük,
Hogy ők valódi mártírok.
Jajgatni (rossz rimekben!) elvük...
- Én mostan őszi dalt irok.

A legtöbb kedvesét temette,
Olyant, a ki nem élt soha;
De addig őrzöngött felette,
Hogy végre elhívé maga.
Vannak, kik egyre halni vágnak,
(Sirok-ra rímelik: sirok.)
Ha kellenének a halálnak...
- Én mostan őszi dalt irok.

Hát még a kik filozofálnak!
Ezeknél fogy csak a papír.
De aztán ám szörnyen kiválnak,
Mindannyi problémákat ír.
Nehányan, mint zseník, epések.
Törül szakadt vad Tímonok,
Szívüknél csak fejök setétebb...
- Én mostan őszi dalt irok.

Ez Byron álmait zavarja,
S unalmas, mint a böjtölés.
Rőf számra mérhető a jajja.
És hangja pátosz, örülés.
Heinéra hoz blamázt a másik,
Petőfit bántja vajmi sok,
S ez így megyen Pálíg, Tamásig...
- Én mostan őszi dalt irok.

Derék legények mind a gáton.
Egymásra mind irigykedik.
Írásuk czifra ákom-bákom,
És »el van nyomva« mindegyik.
Az akadémiát lenézi,
És kritikusain kifog...
A világot gúnynyal tetézi...
- Én mostan őszi dalt irok.

De nini! most veszem csak észre,
Hogy nem az ősziül zeng dalom!
Sebaj, azért én az egészre
A refrént mégis rácsapom.
Magyar költészet, te kopár fa,
Bús hervadásodon sirok!
Jer, uj tavasz, már nemsokára,
Mert addig őszi dalt irok.

Csevegések

1.

Gyülöltem embert és világot
S e furcsa képű életet.
Sokáig vívtam ezt a harczot,
De látva annyi könnyes arcot
A gyűlöletnek vége lett.

Hisz' költő csak szeretni képes.
Barátja minden szenvedő.
A bánatos vigasztalója;
Dala bocsánat, béke szója:
Gyülöljön a tömeg, nem ő!

2.

Nem az irigység szól belőlem;
Nem gyöngeség, nem fájdalom.
Nevezd hóbortnak, hogyha tetszik,
És légyen örület dalom.

Csak hagyj meg e szent örületben,
S ne is legyek józan soha.
Fölér aranynyal, minden üdvvel
A költő láza, mámora!

3.

Nem is volt még valami régen,
Három-négy éve sem lehet,
Veled sétáltam kint a réten
És rólad irtam verseket.

Sok jámbor szerkesztő lefőzött
S szidá hitvány dorombomat.
Ez a doromb hiába győzött!
Én akkor voltam boldogabb.

Hogy vártam, híttam azt a perczet
Mikor, ha majd nagyok leszünk,
Téged az oltárhoz vezetlek,
S a pap előtt megesküszünk.

Elváltunk s röpke év után már
Szebbnek találtuk a jelent,
Ám gúny a multat még se érje,
Az ifjuság emléke szent!

Megnyugszom íme, bárha sírva;
A múlandóság hű barát,
Magunkkal viszzük le a sírba,
Az első szerelem dalát!

4.

Kérlek, ne zengjeteK, poéták,
Folyvást szerelmi bánatot,
Könyet, sohajt, csillagsugárzást
S hűségéről ne is szóljatok.

A hazugság versben megindít;
Szép rímeknek ne higjeteK.
Jó asszonyok, hány bús poéta
Nem érti a ti könyeteK!

Egy szerkesztőnek

Pletykázni akarok magáruK!
Hisz ön pletykázni úgy szeret.
Instálom, az ugorkafáról
Hallgasson hát meg engemet.
Természetem már: ignorálni
Nem szoktam én az ostobát.
S kedvem van önnek eldalolni
Kedvencz dalát - a szatirát.

Dicső, nagy férfi! Híre, mint a
Saláta, gaz buján terem,
Mig én csak lassan köthetem meg
A koszorút ösvényemen.
S a salátából, hogyha gyomrunk
Bevette, tudja, hogy mi lesz?
Fi donc, uram! Bizonyra mondom
Csunya metamorfózis ez!

Ön akadémikus, tehát már
Eo ipso »summa critica«,
Nos mondja meg, van-e e versben
- Ön ért hozzá - malicia?
Ha nem tetszik, kölömbet írok
Néhány év múlva, úgy lehet,
Midőn aranyokkal fizetné
Egy ilyen apró versemet.

Barabás Miklóshoz

Öregnek hívnak; de ne bándd, hogy az vagy!
Az istenek oly ifjúságot adtak,
Mely az időt tuléli, halhatatlan;
Él az ecsetben, hangban és a dalban.
Halandó ember csak a föld pora;
De a művészet meg nem hal soha!

Öregnek hívnak; de ne bándd, hogy az vagy!
Dicső napokról tud beszélni ajkad.
Midőn te ifju voltál, drága néped
Áldásos korra, új eszmékre ébredt.
Boldognak mondalak, mert láthatád
Széchenyi, Vörösmarty korszakát.

S megértél többet is, nagyobbat is még!
Midőn a zászlót lobogtatva vitték
S felzúgott győzedelmes harci ének:
Irigylendő művész, ezt is megérted,
S e nagy idők számos nagy emberét
te színről színre láttad, ismeréd.

Nem fegyverrel, nem is gyújtó beszéddel,
Mégis közöttük álltál ifju hévvel.
Együtt küzdöttél az egész hazával,
Ecsettel kézben és szivedbe' lánggal.
És hogy csodálják késő unokák:
Megfestéd korod arczképcsarnokát.

S minő arczképek! Népünk java-jobbja
Vonul szemünk előtt el hosszú sorba':
Kossuth, Petőfi arcza s annyi másé,
- Ki győzné végig elsorolni, hányé! -
Te általad beszél hozzánk hiven.
Van-e ki még nem látta?... Nem hiszem!

S egyet mondok még. Légy ezért is áldott!
Nyakadba nem vevéd a nagy világot.
Itthon maradtál zajtalan', szerényen;
A honfiról is elmondhatjuk: éljen!
A magyar úgy ismer mint hű fiát,
Kinek hazája nem a nagyvilág.

A jó isten kegyelméből megérted,
Fejlését magyarok művészetének;
És két szemed örömkönnyezve látja,
Hogy már hazádnak is van képirása.
Az úttörők által vetett magot,
Örvendj, gyümölcsöt hozni láthatod!

Öregséged békén, nyugodtan éljed.
Gyümölcsöző volt, nem ment kárba élted.
A magyar művészet történetében
Fogsz élni, mig csak érdem lesz az érdem.
Neved mellett jövőben majd az áll,
Hogy úttörő, az elsők közt valál.

Az új népköltők

Legyetek hát parasztbetyárok,
És hordjatok fokost, gatyát;
Gyalázza meg káromkodástok
A költészetnek templomát.
Hurczoljatok meg minden eszmét,
Maradjon a sziv parlagon.
És vesszettek az örök éjbe
Rosz dalotokkal egy napon.

Szidjátok a czudar világot,
Mig nyelvetek ki nem szakad.
Legyen a lebuiban tanyátok,
Horkoljatok a pad alatt.
Igy nyuljatok aztán a lanthoz
S irjatok verset részegen:
Az egyéniség s szenvedély csak
Ugy látszik meg a verseken.

Igyatok hát! és önhibátok
Miatt is mást gyűlöljetek.
De az igaz költő kigúnyol
S a józan ember kinevet.
Pálinkát hát a rossz gebének,
Hogy vásáron tüzes legyen;
Különben csacsihoz hasonlít,
Mely szelid szóra nem megyen.

A nemzeti kaszinónak

- midőn Gyenes László tanulmányutjára gyűjtést rendezett -

Szabályként álljon mindenféle kornál:

Ostort az ellen, a mi léha, kontár.

S ha valahol középszerű terem,

Halálhozója a közöny legyen.

De igaz érdem, feltörő tehetség

Ily sors alá soha, soha ne essék!

Mutassa meg a nemzet, hogy a szellem

A legnagyobb kincs, megbecsülhetetlen!

Te megmutattad. Hála hát neked;

Nagy vagy, becsülve a művészetet.

Fogd azt a zászlót, ez a küldetésed,

S az egész nemzet fog követni téged!

Ne sirj, ne sirj...

Ne sirj, ne sirj! Szelid szemedben

Nem nézhetem a könnyeket.

Kaczagd ki ezt a gyáva népet,

Mely újjong bánatod felett.

Övé a szenny, övé a bűn is;

Te csak szeretsz, nem vétkezel.

A csillagok mind azt beszélik,

Hogy az új Messiás közel.

Olvastam lelked bánatában;

Hisz annyiszor volt árulód

Kisirt szemed borult világa...

Oh, hadd legyek vigasztalód!

S viseld, nehéz bár, a keresztet

S ne hagyjon jó reményed el.

A csillagok mind azt beszélik,

Hogy az új Messiás közel.

Emeld büszkén, magasra fődöt

S mutasd vig arcodat nekik.

Kik szívedet kifosztogatták,

A büntetést is elveszik.

Lejön az istenember újra

És megvált minket vérivel.

A csillagok mind az beszélik,

Hogy az új Messiás közel.

Nem látod-e a láthatárnak
Alján a vészes felleget?...
Nem hallod távol ama zúgást?
Nem érzed a forgószelet?...
Szaladjon, a ki gyáva, majd ha
Az Ur haragja ünnepel!
A csillagok mind azt beszélnek,
Hogy az új Messiás közel.

Vihar lesz! A pokol megindul!
S az ördög sír: Ez ő! Ez ő!
De himnusz zeng a zivatarral
Sok bánatos, sok szenvedő.
E büzhödt lég megtisztul és ránk
Új nap süt... annyi már a jel,
Hogy a világot megjavító
Új Messiás, az Ur közel!

Emmához

I.

Szenvedsz? beteg vagy? vajha vágyam
Vihetne szárnyakon,
S hajolhatnék kebledre lágyan,
Én lázas angyalom.

Óh, bár veled, a szenvedővel,
Tölthetnék éjt, napot
S csókolhatnám varázserővel
Tüzelő ajakod'.

Majd mondanék regét regére,
És bús egy volna csak:
Egy beteg ifjuról, ki végre
Meggyógyult általad...

De én nem szállhatok, mi haszna
Gyötör a bú, a vágy?
Ápoljon hát s álmid' virassza
Szerette jó anyád.

Mint vagy? gyötörnek lázaid még,
Te drága, szende lény?
Ugy-e, ugy-e tavaszkor ismét
Mosolygva jössz elém?...

A tavasz is szomorúságot
Érezne nélküled,
Sohajtanának a virágok:
Szép asszonyunk beteg!

II.

Ne okozz, ne vádolj szüntelen'!
Nem vagyok én hozzád hűtelen.
Mióta megláttam arcodat,
Gondolatom, álmom csak te vagy!

S mint a föld a nap körül forog,
Ébren, alva csak rád gondolok.
Napsugaram, édes szerelem,
Süss szivembe hiven, melegen!

Majd, ha megfagy a tüzes parázs,
S ha tavaszkor is lesz hervadás:
És ha délben éjszaka leszen:
Akkor leszek én is hűtelen.

Higgy nekem hát! A tied vagyok.
Ha nem akarsz, jobb ha meghalok.
Érzem is, ha elhagysz engemet,
Bújában a szívem megreped.

III.

A mama szólt: »Édes leányom,
Okos légy s győzd le már magad'!
A szerelem vaksága, hidd el,
Tévutra vitt már sokakat.

Fontold meg jól minden dolognál,
Mit szól a világ szája majd?
Mert minden úgy jó csak, ha ennek
Nincs semmi kifogása rajt'.

Kövessed hűn az ő parancsát:
Szeress, midőn megengedi,
S bár szíved megszakad a bútól,
Vidám mosolyt mutass neki.«

Te megfogtad a tanácsot.
Éber vagy, óvatos, hideg.
A bókból és nyájas mosolyból
Egyformán jut mindenkinek.

Hogy törik magukat utánad
A férfiak! És ezalatt
Az, kit te is szeretni tudnál:
Nem is néz rád s tovább halad.

IV.

A pletyka bánt?... Elhagylak imhát.
(Az etikettet ki nem állhatom!)
Én boldogtalan legyek inkább,
Mint betanított, illemes majom.

Bár te vagy fényem, álmom, üdvöm,
Bár kívüled mást nem szerethetek:
A válás kínjait leküzdöm,
De báb, de gép én sohasem leszek!

Szivem taktusra nem szerethet;
Inkább szerelmem' is megtagadom!
Mert gyűlölöm az etikettet;
Mert borzadok nevetni - magamon.

V.

Azt irta, hogy többé nem írhat,
S oly illemes volt levele.
Én zsebre dugtam, nem feleltem
S nagy bölcsen hallgattam vele.

Ön is feledt, én is feledtem;
Mindkettőnk élt, a hogy tudott.
Az idő sok mindent begyógyít!
S szívünk most hál' isten, nyugodt.

VI.

Hogyha vársz még vagy tíz évet,
Én leszek, nem más, a férjed;
S ha tárczám is úgy akarja,
Fűrösztelek tejbe-vajba'.

Holdvilágos éjszakákon,
Járunk majd a lagunákon.
Ott ismétlem karjaidban:
Holtomiglan, holtodiglan!

Csókjaink majd elregélik,
Mire vágytunk annyi évig...
Csak hogy addig én szerelmem,
Megöregszünk mind a ketten.

VII.

Válás után

Mig láttalak, gyötört a szerelem,
S elhagytalak vigan, könnyelműen.
Vágyam beszélte: »Visszatérek én
S akkor leszel csak igazán enyém.

Enyém leszel, te a jószág maga!
Te a hűség, szelidség angyala!«
Igy szól az ábránd s közbe kételyem:
A boldogságot el nem érhetem.

Nyugalmat, enyhet én nem ismerek
Üldöznek vágyak, ismeretlenek.
S borongva e lázhozta képeken
A perc üdvéről megfeledkezem.

Tündérsziget virágai között,
Hol a szépség, az ifjuság örök,
Hol nincs vásári zaj s unott magány:
Sohse hagynálak el, te drága lány.

De irigy emberek között vagyunk,
Nem forrhat össze lázas ajakunk,
A sors idegen út felé ragad,
De én azért szeretlek, áldalak.

Lemondani, azt írod, jobb leszen.
Lemondhat-e, oh, mondd, a szerelem?
Most már tudom, nem élhetek veled,
S tudom, hogy nélküled sem élhetek!

Én nem tehetek róla, oh te sem!
Üdvünk, csapásunk volt a szerelem.
Bocsáss meg és feledj: Isten veled.
Legyen örökre áldott a neved!

VIII.

Tudnék bár írni szenvedélylyel,
Tudnék szívet szakítani;
E szent szerelmet, tiszta vágyat
Dehogy bírnám kimondani.

És ha Te lázas indulattal,
Mely hosszú bánatot feled,
Zokogva, sirva rám borulnál,
Úgy vallanád szerelmedet:

Én nem szólnék egy árva szót se,
Hozzád simulva kéjesen.
Mit is beszéljek angyalokkal
Igy meggyalázva, vétkesen!...

A boldogság izgalma...

A boldogság izgalma halkan
Rezeg a lélek húrjain.
Nincs hevülés, nincs tűz a dalban,
Ha csak nem szítja lángra kin.
Szeretem én dühét a sorsnak,
A felczikázó lelki harczot,
Melytől a gyöngye összeborzad;
Mert viharában zene harsog.

Sorsom, hogy minden édes órát
Száz bússal kell megváltanom,
S hogy a dalok, a lelki rózsák
Dus termő földje fájdalom.
Sorsom, hogy éjszakában éljek;
Mert csillagim csak így ragyognak,
Sohase csábítóbb az élet,
Mint kiderültén bús napoknak.

Közöttetek, foszlányos álmok,
Szétszórt remények, koszorúk;
Kifosztva, kirabolva járok,
És pályám vérvirágos út.
Szivem, te égő, fényes oltár!
Lángod sötét szemembe csapkod.
Beh rommá lettél, szétomoltál:
Csak egy maradt meg: vészharangod!

Óh, lelki harcz, téged szeretlek!
Szivem csak éretted dobog.
Pedig csak búsaknak jelensz meg
S nem ismernek, kik boldogok.
De jósok álma megvalósul,
Ha kebleden magam kisérom
S mely téged hoz vigasztalómul,
Megáldom mindörökre kínom!

Ifjúság és szerelem

Nem panaszlom fel, hogy éltem
Örömekben oly szegény;
Hogy csalódva, búban éltem,
Hogy hiába küzdtem én.
A csalódás, bú nem öl meg;
Átragyognak könnyemen
Azok a szép drága gyöngyek:
Ifjúság és szerelem!

Láttam a közönyt, megértem
Árvaságot és nyomort.
Küzdve jártam a sötétben;
Szenvedély és vágy sodort.
De velem volt szívem üdve!
Nem hagyott el percze sem,
Vigasztalva, bizva, küzdve:
Ifjúság és szerelem!

Sokszor voltam buba', bajba',
Megsebezték szívmet.
Mert a sorssal kapni hajba
Boszúlatlan' nem lehet.
De hiába sujt a bánat!
Csupa játék csak sebem.
Bekötözi, hogyha támad:
Ifjuság és szerelem!

Hirt, hatalmat nem kívánok,
Nem óhajtok kincseket;
Csak szerelmet, ifjuságot,
Könnyelmű, vig életet.
Bút eloszlát mosolyogva;
Bár kísérne szüntelen,
Oh, bár örök éltű volna
Ifjuság és szerelem!

Oh ne hagyjatok magamra,
Kedves útitársaim!
Vigyetek föl a magasba
A rajongás szárnyain!
Nélkületek bú s teher lesz
Ez az élet, érzem.
Minden elvesz, hogyha elvesz
Ifjuság és szerelem!

A szerelem árvája

Szeretkeznek az emberek,
Boldog, akit szép lány szeret.
S akinek nincs párja,
Az árvák árvája.
Beh sok szép lány van a nagyvilágon,
Csak az enyém hervadt el a nyáron.

Az utcákon szertejártok,
Jönnek-mennek ifju lányok;
De mit ér, egy sincsen,
Aki rám tekintsen.
Csak nekem nincs, csak nekem nincs párom;
Csak az enyém hervadt el a nyáron.

Ha valaki megszeretne,
Beh meg volna az szeretve!
Istenem, beh gyakran
Gondolom magamban,
Hogy nekem már sohse lesz virágom,
Mert aki volt, elhervadt a nyáron.

Mirza Saffinak

Kelet napfényét, rózsailatát
Dalaid által megszerettem.
Nyáréji ábrándokba ringatád
Az élet undorát szivemben.
Naptól védett a pálma árnya
Zuleikha ott csókolt meg engem.
Bülbül szerelmetes szavára
Szép és vidám dallal feleltem.

Nem voltam soha pálmás Keleten
És mégis oly gyakorta járok
Bársony fűvén, s ah, oly jól ismerem
E csókos, ragyogó világot.
Ez éktelen vásári zajban
Lelkem hazátlan, árva, bolygó.
Hervadt a táj itt, a szivekbe' fagy van
S meleg hazába szállni oly jó.

Kinek virág övedzi serlegét
S arczán az élet napja lángol,
Ömöljön ajkadról csodás beszéd,
A halhatatlan ifjúságról.
Mondd, diadalt a bűn nem ülhet,
A boldogság még nincs kiveszve;
Az emberek még jók és egyszerűek
A tengeren túl messze, messze!...

Vezess magaddal, hadd menjek veled
Hafiz felhőtelen honába.
Hisz a mesés, a biboros Kelet
Volt őseinknek is hazája.
A nap a mint ragyogva feljő,
Mutassa őket büszke ménen
S lelkünk körül lebegjen az a szellő
Mely porukat szétszórta régen.

Jer, Mirza Saffi! s meggyőződhetel,
Hogy a magyar vér most se hült ki,
Szabadságot, nagy tettet ünnepel,
Tud ábrándozni, lelkesülni.
Magasztal bort, zenét, szerelmet;
Fenkölt szívének párja nincsen,
S nem egy leányért, ki e honba', termett,
Hafiz is nyögne rabbilincsen.

Szent-István napján

I.

Hatalmas, bölcs, előrelátó
Jézus tanát megismerő;
Néped' pogányságból kiváltó,
Te jóság, bölcsesség, erő!...
Kinél dicsőbbet és nagyobbat
Nem szülnek hosszú századok:
Első királya magyaroknak,
Áldassék áldott jobb karod!

Hazámnak szentje, nagy királya!
Tisztelni meg nem szűn' e nép.
Kezében a kereszttel állta
Meg ezer éven át helyét.
Török félhold, tatár s a német
Hiába vívták ekkorig:
A vésszel mindig szembe nézett,
Mohácstól le Világosig.

Ha néha hallád is fohászat,
Midőn kitört az érczkebel,
Panaszkodón, hogy ős hazáját
Egy rosszabbal cserélte fel:
Véres csatákban, végveszélyben
Azért nem ingott, csüggedett;
Mint büszke czédrus, oly kevélyen
Állott meg századok felett.

S lesz még idő, jön még olyan nap,
Midőn, dicsőséges király,
Hatalmát a rég' vert magyarnak
Majd nem gyöngíti belviszály,
Ha majd a népek viharába'
Csak a te koronád nem ing,
S a magyarok fölkent királya
Magyar király leszen megint!

II.

Magyarok első szent királya,
Hitetlenből hívót csinálva,
A honszerzés másik felét,
Mely még dicsőbb, te végezed.

Körülhordatva a keresztet,
A kóbor lábat, kósza kedvet
Egy helyhez, egy honhoz kötéd.
Örök dicsőség a tiéd!

Im, ezer éve fenragyog már
A szent kereszt és áll az oltár,
Honnan tömjénfüst és ima
Hozzád repül, Isten fia.

Üdvünk sehol se volt, csak épen
A megváltó kereszt jelében.
Te tudtad ezt, óh, bölcs, dicső!
S nem ölt meg ellenség, idő.

Élünk, vagyunk már ezer éve
Sok harcba', sok viharba', vészbe',
S mig a kereszt marad jelünk,
Dicső király, el nem veszünk!

III.

Dicsőség szent jobb kéz,
Balsorsban reményünk;
Tanuja, hogy nincs oly vész,
Melyet túl nem élünk:
A magyarnak légy kalauza váltig
Egészen a boldog Kánaánig.

Békülőnek békejobb,
Küzködőnek támasz.
A ki téged félredob:
Bajba' meg nem áll az.
Ezer éves szent ereklje, érd meg
A boldogabb újabb ezer évet.

Büszke, bátor öntudat
Emelje hazánkat.
Te mutasd meg az utat
A magyar királynak,
Hogy a mit te kezdtél oly dicsően:
Ő folytassa, végezze dicsőbben!

Egyedül

Magány! Magány, téged szeretlek!
De csönded mégis fáj nekem,
Ha úgy magamban elmerengek
S végig tekintek éltemen,
Egy szó, mint kő, szivemre nehezül:
Egyedül, egyedül!

Azt hallom a zajos teremben:
Ezek közt senki sem szeret!
S hallom: nem ért itt senki engem!
Ha emberek közé megyek,
Szívem e hangtól sohse menekül:
Egyedül, egyedül!

Ott fészkel állandón szívembe'
Rosz álmival a bús magány,
S úgy megpanaszlok éjjelente
S kérdem: nincs hát sehol tanyám?
És könyre köny lassan szemembe gyül:
Egyedül! egyedül!

Művészet

A koldustól fel a királyig,
Kunyhótul a trón biboráig,
Mindenki része a nagy gépezetnek,
Melyet világ folyásának neveznek.
Ahány rugó van és hajtó kerék,
Megkapja kiszabott helyét
S üllő vagy kalapács, ver vagy verik,
Szükséges és munkára születik.
Zúg, zakatol az óriási gép,
S tolmácsa, szemlélőjekép
Áll, kit az istenek kegyelnek,
Világi zürzavar, feletted!

Álarcz, ecset, véső s a lant
E választottak kedvtelése,
A sürgölődés ott alant
Neki csak álmok tarka képe.
Ő csak figyel, sir vagy kaczag,
Vésőt avagy lantot ragad,
Egy istennő, a Múza vonja,
Az emberekre semmi gondja.
S ha látományok ihletik,
Szívekbe szivja kincseit.
Mi hát, mi más minden művész?...
A fölösleg, a fényüzés!

Karácsony

Szeretni nem bűn e hideg,
Ez érdekhajszoló világba',
Mert szeretett s nagy volt szive,
Magdolnának meg lőn bocsátva.

Ő mondta ezt, az emberek
Nagy vértanúja, messiása,
Nem bűnös az, ki itt szeret,
Szeretni nem bűn e világba'.

Mit is tegyen, mit is tehet
Az ember itt gömbjén a bűnnek?...
Óh, boldog, a ki csak szeret,
Míg egy csöpp vér érébe' lüktet.

Óh, Betlehem szelid fia,
Szived is megdobbant szeretve!
S Magdolna benned annyira,
E dobbanó szívet szerette.

Dalaim

Felhőtlen messzeségből
Ered az én dalom,
De a tömeg zajában
Csak néha hallhatom.

Csak néha jut belőle
Hozzám egy töredék,
A földet éri ottan
A napsugáros ég.

S édes hangok, mikéntha
Hivnának engemet:
»Jövel bús ifjú, köztünk
Meggyógyul a szived.«

S mennék, de hajh! az édes
Dal messzi, messzi zeng.
Csak hallgatom s a lelkem
Rajt' hosszan elmereng.

Felhőtlen messzeségben
Dalolnak angyalok
S én tőlük tanulám el
Az édes dallamot.

Budapesten

Csakhogy itt vagyok megint
E nagy város zsivajában!
Mert hol álmos béke int,
Ott nem élet, poshadás van.

Küzdeni a holnapér',
Megizzadni minden órát,
Akiben még forr a vér:
Nincsen annak szebb valóság.

Ott a költő otthona,
Hol a szellem küzd, csak ott van;
És nem ahol, mint boa,
Lustálkodik jóllakottan.

Küzdjön elme és a szív.
Forrjon a világ, a lélek.
Ahol minden harczra hív,
Csak ott látom, mi az élet.

Többé már nem hagylak el,
Küzdelem dicső világa!
Míg azt mondom: harczra fel!
Míg hevülök tette vágyva.

Az életharcz, munkaláz
Megizzaszt, de edz is egyben.
Nincs megnyugvás, se varázs
Egyedül a küzdelemben.

Arany Jánosnak

- Válaszul „Kozmopolita költészet” című versére -

Áldom én is azt a bölcsőt,
»Mely magyarrá ringatott«.
Áldom én is azt a sorsot,
Mely szívembe dalt adott.
A dicső szellem világát
Áldom mindenk felett,
S dallom, a mi bennem eszme,
Dallom a mit érezek.

Szép az ének, szent az ének,
Drága kincs, ha nemzeti.
De a legszebb dal örökké
Általános, emberi.
Az igazság egy lehet csak
Valamennyi nyelveken.
Nagy leszen, ha lelke is nagy,
Ki művész első helyen.

Kék egével ősz Homérosz
Valamennyi nemzeté.
Buskomolyság, mélaság is
Egy van csak: a Hamleté.
Bolond Istók mindenütt volt,
A hol ember szenvedett.
Nagy művész, ki emberek közt
Feledi a nemzetet.

Gunyaczaj minden hazában
Don Quijotének végzete.
Ember, hát nem kell kutatni
Küzködő Faust német-e?
A világ nyelvét beszéli
Molière, a francia
Harpagon, Alcest s a többi
Csupa kozmopolita.

Általános eszme s érzés,
Nagy, ha nem is nemzeti,
»Dalok korcsa«, melyben ez nincs;
Az igazság megveti.
Nép után nép küzd a létért,
Eltűnnek a nemzetek,
Róma megszűnt, csak Horáciban
Élnek még az emberek.

Népével van összeforrvá
A nagy eszmék dalnoka.
»Mind tükör volt egymagából
Tűnt nekem föl nép s haza!«
Egy egész nép ilyen ének
S akkor leghatalmasabb,
Hogyha, bár forrása egy csak,
Mindenütt süt, mint a nap.

A tiéd is mindenütt süt.
Nagy vagy a nagyok között!
Nemzet ily naggyá sosem tesz,
Csak az eszme, mely örök.
»Két világ csodája,« fénye
Halhatatlan éneked,
Most magyar, létezni fogsz, ha
Nemzeted csak létezett!

Háborús hírek

Háborus hírek bontogatják
Véres zászlóikat.
Fölverve mindenütt nyugalma
A nemzet millióinak.
Ez lesz a harcz! Vén Európa
Térképe megújúl;
Mi létre jött egy század óta.
Gőzölgő vérbe fül.

Ez lesz a harcz! Hozzá hasonlót
Nem láttak századok.
Lakmározhatnak majd a hollók.
Minden családban lesz halott.
Kivész az ifjuság, zokognak
Az árvák, özvegyek.
Gyönyöre a hatalmasoknak,
Háboru a neved!

Magyarország hallgatva várja,
Hogy hova rendelik.
Mely nép ellen száll majd csatára?...
Nem tudja, hogy melyik.
Mi magyarok csak a parancsra
Várunk; mindegy nekünk.
Megyünk muszkára, svábra, franczra
Nem kérjük, csak megyünk.

Béke-gondolatok

Csak harcz! Örök harcz minden áron!
Eleje nem volt... lesz-e vége?...
Mikor lesz már csönd a világon,
Mikor lesz már igazi béke?
Meddig fog harczban vér ömölni?
Meddig fog embert ember ölni?

Ki itt a hóhér? Ki a zsarnok?
Király? népszellem? államérdek?
Ki hozza létre mind e harczot?
Kin szárad annyi ember-élet?
S ki fogja elmondhatni végre:
Pihenjete meg! Itt a béke!

Ah, soha senki! Nem az ember,
Nem a királyok, nem az Isten,
Ki váltig csak gyilkolni rendel...
Természetünk a bűnös itten!
Az ember, épugy mint a féreg,
Gyilkosság nélkül meg nem élhet.

Ki, gyöngé bár, ellenszegülő,
Azt meghódítja majd a kardvas.
A tehetetlen nép az üllő
S kalapács az erős, hatalmas.
Ez zuzta szét mindig a gyengét,
Hajdanta és korunkban egykép.

Veréb, egérke, nyul a sastól,
Tigristül medve, ló remegnek.
Erős a gyengének parancsol
S a katonának fejedelmek.
Mind vérszopók, mindnyáján ölnek!
Csak gyilkosok lakják a földet.

Királyok, büszke hadvezérek!
Mindig folyt vér a harczmezőkön.
Kell, hogy legyen örökre vétek,
Ágyú, szurony ki népet öljön;
De jaj a bűnnek s jaj azoknak,
A kik vérontást létrehoznak!

A két lúd

Egy vadlúd s egy szelíd liba
Közt folyt az itt leirt vita.
Nagy gágogással,
Szárnycsapkodással
Azt magyarázgaták idestova,
Kinek van kettejük közt jobb sora?

»Szegény rokon, neked bőven kijut
Bajból, teherből« - szólt a házi lud.
»Te nyugtalan, kóbor madár,
Másutt talál az ősz, másutt a nyár.
Fagygyal, viharral, bős szelekkel
S éhséggel is, hajh, küzdened kell!

Sehol sincs nyugtod, maradásod,
Rád lesnek vérszomjas vadászok;
S mikor nem is várod, nem képzeled,
A gyilkos cső kioltja életed.
Én vígan élek és nyugodtan
Gond nélkül, tömve, jóllakottan.
Van bőven moslék és kukoricza;
Meghízik tőle a liba.«
»Nem irigyellek, húgom, érte,«
Igy válaszolt a vadlúd e beszédre.
»Te szolgaságban töltöd életed;
Azért hizlálnak, hogy leöljenek.
Mikor már alig vonszolod magad,
Elmetszi a szakácsné a nyakad.
Legyen bár harcz, veszély minden napom;
Szabadon élek vándorútamon
S ha majdan gyilkos cső terít le:
Nem végzem éltem gyávaságban, mint te.«
Melyik lud mondott igazat?...
A kövérebb-e vagy a szabadabb?...

A halott gyűrűje

Szegény Aurél nagyon beteg,
Sápadt, sovány, fördőre megy.
- Idám, az ég megáldjon!
Nincs már csak egynehány hetem;
E szép világtul, érzem,
El kell örökre válnom.
S hogy fonnyadt karja tárul, im,
Gyűrűje, benn' a kő rubin,
Tova gurúl a porba.
- E gyűrű mondja meg neked.
Hogy itt hagyám az életet.
Elküldöm haldokolva.
Május volt, langyos kikelet;
A lány sohajtott, könnyezett,
S midőn az ősz közelgett:
A nyirkos szél anyjának is
Átjárta húsát, csontjait,
Az özvegy is beteg lett.

Nincsen kenyér; mi lesz veled?
Dologhoz nem tud kis kezéd;
Csak nem mehetsz cselédnek!
Ha most itt volna szeretőd...
Eh! falatod sincs betevőd,
Ő sem gondolna véled.

»Van itt még egy darab ruhám.
Nézd, új, selyem, föl sem huzám.
Ő adta. Viganómat
Kivánnod kell csak, bár szívem
Utána vérzik, elviszem
Zálogba a zsidónak.«

Egy pár garas... Mit ér neked?
Az orvosság is többre megy,
S nyakunkon itt a házbér.
A háziúr legény fia
Mindig kerülgetett, Ida.
Meggzánna szép orczádér'.

Lakuk kis pinczelyuk, setét.
Menjen? ne menjen?... S már kezét
Rátette a kilincsre.
Ajtót nyit ekkor valaki,
S a postás látható, a ki
Egy levelet hajít be.

Pecsétje, színe gyász s a mint
Felbontja, kis gyűrűt tapint;
Piros rubin a kő benn'.
»Van egy gyűrűm. Fát, húst veszek,
S a hova küldesz, nem megyek,
Akármi lesz belőlem.«

A lengyelekhez

- Midőn az 1885-ki budapesti országos kiállítást meglátogatták -

Sirtunk, midőn elesteden zokogtál,
Széthulló nemzetünk bus mása voltál.
És a mikor hazád' szétarabolták;
Testvérünknek fogadtunk, Lengyelország.
Kishit fogott el, látva végzeted',
Hogy a mi sorsunk is csak ez lehet.

Nem vesztél el, mint Róma hajdanában,
Magát túlélve, hosszú rothadásban.
Mint Izraelnek, úgy se lőn a veszted;
Egy új világot nem hozott kereszted.
Elestél, mint erdők nemes vada
Nagyúri kedvtelésnek általa.

Szabadság népe rablánczokra fűzve,
Jer magadat kisírni kebelünkre!
Mi átérezzük, értjük szenvedésed',
Gyászban sokáig osztózánc tevéled.
Háromszáz éven át nem volt hazánk.
Háromszáz évig sírva vigadánk.

Oh, lengyelek, nézzétek a magyart ma!
Tettvágytul éled újra lelke, karja.
Pedig, hejh, búsult ő is mint a lengyel;
Multján borongott ő is méla kedvvel.
De felvirult megint, mert volt hite.
Hitet meritni jertek hát ide!

Remélj jövődben. Koszciuszko népe!
Hidd, hogy hazádnak nincs örökre vége.
Hiába hurczolnak Szibériába:
A szabadságnak nő ottan virága,
S a hó besöpri ott a jósigét,
Kasszándrai »finis Poloniae«-t!

Fakó poéta

Szegény magyar fakó poéta!
Szerencséd, hogy nem él Petőfi;
Gyűlölte a szemfogatókat,
Nem birt ő, mint te dörgölődni;
S te, a kit a magyar poéták
Között elsőnek mondanak,
Ősz hajjal talpat nyalni jársz el -
Petőfi, jó, hogy halva vagy!

Szegény magyar fakó poéta,
Szerencséd, hogy meghalt Arany.
A velszi bárd örökre hallgat,
Jó, hogy lángajka zárva van.
Te vén gyerek, te kegyeső, te
Fakó költő, nem velszi bárd,
Egy kézszorítás kell neked csak
S kiáltod: Éljen Éduárd!

Szegény magyar fakó poéta
Szerencséd, hogy nem vagy magad.
Szerencséd, hogy komédiás vagy,
Akit a nemzet megtagad.
Szegény magyar fakó poéta!
Szerencséd, édes nemzetem,
Hogy ő hozzá nagy dalnokid közt
Nem hasonlított senkisé.

Heliofókok

1.

Mi fényes, mint a nyári ég,
Csipás szeműnek semmikép
Se tetszik, mert nem nézheti
S komisz szavakkal mén neki.

Óh, sárbeszédű kóficzok!
A fényen nem fog szópiszok.
Köpjétek bár le a napot:
Azért csak egyformán ragyog.

2.

Forduljatok mind ellenem,
Kik semmi szentet nem imádtok!
Kísérjen minden léptemen
Lelketlen, önző kaczagástok!

Daczossá, büszkévé teszen
Bolondok s közlelkek haragja,
Legerősebbnek érzem
Magam a búban, elhagyatva.

Csak bántsatok! Csak üssetek!
Fölveszem én büszkén a harcot,
Jobban gyötörnek engemet
Mosolygó farizeusarczok.

Majmok vagytok, nem ördögök!
Ismerjétek föl. Mert megérem,
Hogy szemetek közé köpök
És álorcátok összetépem.

A szúnyog

Zi-zi, zü-zü! Zörög-zireg
Egy kis szunyog-csipet.
Vért szívni, szúrni szállt ide.
Nem értem a kis mérgesét,
No, mert szunyogbeszéd
Nem hallik messzire.

Zi-zi! zü-zü! Rám szálla, ni!
Hogy vérem' szívja ki.
Morzsoljam össze?... Nem teszem.
Szúnyog-csipés nem fájdalom,
Ha nem babrálgom.
Lakjék jól, engedem.

Zi-zi! zü-zü! Szemem előtt
Száll, egyre vakmerőbb,
S zizije hátha káröröm?
No mit tegyek?... No mit tegyek?...
Azt, hogy szivart veszek
S szépen kifüstölöm.

Márczius tizenötödikén

Hivatlanul is megjössz minden évben,
Szép márczius, bilincs-oldó tavasz!
De azt a régi márcziust nem érzem;
A naptár mond csak annak; nem vagy az;
A hit kidőlt, a szívnek semmi lángja;
Fásultan él a kor s eszméletlenül,
Multon mereng a költő és dalába
Villám s haragvó mélabú vegyül.

Megalkuvás iránya most a kornak;
Ábrándnál egy kis állás többet ér,
Egy zsíros konczért százan marakodnak,
Hogy egynek jusson mentül több kenyér.
Az igazságot, elvet megtagadják,
S ki értük harczra kelne, nincs olyan,
Csak szóvirág ma a magyar szabadság
S az érte hősen ontott vérfolyam.

Nem, ez nem az a márcziusi szellő!
Nem a szabadság éltető lehe,
Egy alvó népet új életre keltő,
Hogy százados rablánczát tépje le!
A nagy, a negyvennyolczas márcziusnak
Nincs más emléke: néhány béna kar,
S távol, hol citrom és narancs virulnak,
Honán kívül a legnagyobb magyar!

Ezért löktél hát annyi hősi sirba,
Hogy a mi véred, óh hon, megmaradt,
Mohó ajakkal, éhesen kiszívja
Egy ingyenélő parazita-had?...
Ezért áldoztál annyi vért, vagyont hát,
Hogy megtagadjanak gyáván előbb
S örököd' oszt' arczátlanul felosszák
Kétszínű, romlott, léha kegyesők?...

Csak vissza e sivár korból! Nem ég itt
Ember-méltóság tiszta ihlete!
Álmodjuk, hívjuk vissza azt a régit!...
S ha van még a magyarnak istene:
Őt kérjük, adjon még egy csoda-kardot,
Büvös csapásítól hadd hulljanak
A hitvány léhűtők, kik mint a barmok
Csak ettek-ittak és meghiztanak.

Szeged

Hullámsirodból feltámadt Szeged,
Reménye a hazának, üdv neked!
Szépülj, virulj, légy gazdag, írgyelt;
Alföld lakóinak gondját viseld;
S a Tiszánál élő testvéreket
Magyar, mivel s munkás néppé tegyed!

Meddő világ

Hiába ismétlgetem:
Előre ne tekints, se hátra!
Nem boldogít csak a jelen,
Ragadd a percet meg... Hiába!
Idáig, ah, nem éltem én,
Csak vesztegeltem álmadozva.
Emlékezet volt vagy remény.
Mi szívemet mozgásba hozta.

Renyhén tünődve, czéltalan,
Hogyan s mit kellett volna tennem,
Azzal vigasztalom magam,
Hogy majd jövőre megcselekszem.

Elmém kábultan elmerül
A távol kéklő világba
S míg csillagért, napért hevül,
Megbotlik a göröngybe', sárba.

Szanzara

Gyülöltek, bántottak, kinoztak
És megaláztak érdemetlenül.
Üllője voltál a gonosznak,
Csapásit tűrted védelem nekül.

Óh, légy erősebb valahára!
Töröld le gyáván omló könnyeid',
Ne hajts a bölcs türés szavára,
Gyülni ellenséget emberibb.

Örvendj, ha írgyed' baj érte,
Hitvány bukása legyen ünneped.
Az irgalom gyávák erénye;
A ki nem gyülni, az nem is szeret.

Ne légy bocsánatot gyakorló,
Hajtsd vissza a feléd dobott követ.
A szív a viszhanghoz hasonló:
Szelíd válasz nyers szóra nem jöhet.

Jobb, hogy a gaz neved' leszidja,
Mint hogy megszánjon a kopott erény,
A szájalom csak alamizsna,
Annak való, ki védtelen, szegény.

Mindenkinek légy jó barátja,
Ki néked is barátod és megért;
De ha ki bántott, szedd rovásra
S jelmondatod legyen: Szemet szemért!

Segélyzett költő

Azt irták a lapok minap,
Hogy egy költő segélyt kapott,
Az államtól szubvencziót.
Nem tréfa! Néztünk is nagyot.

Mégis van hát elismerés,
Még sem halunk éhen tehát,
Az állam végre észrevesz,
Ha kinlódtunk egy élten át.

Örült a költő, képzelem,
Öreg már és beteg szegény;
Egy rideg élet alkonyán
Eltartja a jótétemény.

Most már van egy biztos zugoly,
Ahol rághatja kenyerét.
Rászolgált negyven éven át,
Hogy végre észre is vegyék.

Inségben őszült meg, szegény.
Siváran teltek évei.
De most már minden rendbe jött,
Az állam őt segélyezi.

Magyar költő! Kenyértelen
Művész, dicsérd az államot!
Fogadd alázattal kegyét!...
Én titkon elmélázatok:

Megérjük-e a kort, mely a
Csodák csodáját műveli,
Hogy költő kegyre nem szorul,
Mert eltartják a művei?

Arany János

- Irodalmi hagyatékának megjelenése alkalmából -

Alszol már, pihensz már, mestere a dalnak.
Végre megleléd a »független nyugalmat«.
Kivittünk, elsirtuk érted könnyeinket;
De egészen még se hagytál oda minket.

Mert az a dús forrás, az a gazdag bányá,
Melyből arany és gyöngy került napvilágra,
Kincseit még folyvást adja, csak oly bőven,
Mint a mikor napod még állt delelőben.

Halott volnál s mégis élsz, a hogy ma senki.
A dalt szellemajkad zengi, egyre zengi.
Szellem-hagyatékod, dús örökünk' látva.
Kérdjük, hát lehetsz-e még jobban csodálva?...

Oh, de minő hang ez?... mily rikácsolások?...
Tudákos legények, nyegle rimkovácsok;
Éretlen gyerkőczök, nagyszáju vitézek,
Költőnek se tartnak s - nem tréfa! - lenéznek.

Rimfaragó voltál, még annál is rosszabb.
Nem irtál te másnak, csak professzoroknak,
Lomha vagy és száraz: szerénységed vétek.
Kiabáltál volna: nem így itélnének.

Örök balladáid - mikor akad párjok! -
Mit nekik! Azt mondják: cifra faragványok
Csaba, Bolond Istók és a Toldi-hármas,
Szenvedély-hiányos diák olvasmány az.

Mesterem, bocsáss meg, hogy említem őket,
Hígvelejü, kongó nyelvöltögetőket;
Hogy a hihetlent nem tarthatom annak,
Hogy Arany Jánosnak becsmérői vannak.

Hisz' régi igazság, hogy az égi napnak
Vakító sugára se gyönyör a vaknak;
Hogy poloska bűzlik a legszebb virágon.
Hogy semmi se szent itt, semmi a világon!

Lehetsz a legbölcsebb, mestere a szónak;
Kedvencze az égnek, társa Apollónak:
Lesz mindig számár, ki utadba vetődik
S pajtásának hisz, ha hozzád dörgölődzik.

Május

Fénynek, melegnek újulása van,
Virág a földön, új remény a szívben,
Elhagyja ágyát a nehéz beteg,
Hogy e szép földön még körültekintsen.
Eldobja mankóját a csüggedés,
Megszűnnek a bajok, a veszteségek,
Mikor a gyönyörű május van itt,
Mikor a békák brekkekéznek.

Erdő, mező, ég, föld úgy csalogat,
Mint nevető lány ünneplő ruhában.
Oh mennyi kéj van, inger és gyönyör
Pacsirtadalban, illatos virágban.
Tavaszi! Tavasz! Te földünk mosolya,
Ki az egész világot megigézed!...
S mégis van büzhödt, piszkos pocsolya,
Ahol a békák brekkekéznek.

Világbánat

Eh! mit mindig türelemről,
Lemondásról prédikálni!
Én is értek zúgolódni,
Daczoskodni mint akárki.
És ha vád jön ajakamra,
Ne okozzon senki engem.
A czudar világ a bűnös,
Hogyha néha fogy türelmem.

Már, teszem föl, rajtam áll-e,
Hogy a pénz oly ritka nálam?
Vagy tán kéjt találok abban,
Hogy hideg legyen szobámban?...
Ráfogás! a pénzes erszényt
S a meleg szobát imádom!
De nem ad fát, de nem ad pénzt
Senkisé e szűk világon.

Hogy ruhám kopott, való, de
Nem vagyok én bűnös ebbe!
Van elég szabó, miért nem
Varr potyára vagy hitelbe.
Megköszönném, hetyke módra
Járnék színházakba, bálba,
S drága, hosszú mencesikoffban
Télen nem gyötörne nátha.

Minden elsején szobámat
Elmulasztom kifizetni?...
Hisz' ily jó lakóra házbért
Nem is illenék kivetni.
Egy divánnal, puha ágygyal
S egy kis asztallal beérem.
Nem ütök zajt soha, mért is
Nem hagynak magamra szépen!

Az se tetszik senkinek, hogy
Nappal alszom és henyélek.
Mért nem költenek föl! ingyen
Mért nem adnak jó ebédet!
Mért nem jön hozzám a pinczér
S nem szól nyájasan hizelgve:
Tizenkettő már az óra;
Jöjjön, és egyék - hitelbe.

És a többi, és a többi...
Nagy büne az embereknek,
Hogy egész magamra hagynak
S hogy nem adoptál egy herczeg.
Adjanak békét, nyugalmat,
Bort, buzát, jó feleséget,
S azt fogom hirdetni: Oh beh
Gyönyörű szép ez az élet!

Egy divatos lírikusra

I.

Nagyobb vagy termetednél
S mondjuk, nagyobb nevednél.
Annál az egynél vagy csekélyebb,
A minek magadat te véled.

II.

Küzd az ideál s győz az egyszeregy:
Életbe', dalba' duplán hirdeted.
S a költészet múzsáját, a kinek
Kedvencze vagy (tudn' illik azt hiszed),
A piacon kínálsz a vevőknek:
Finom portéka, ki ad érte többet!
Az ideál s a száraz egyszeregy
Okos könyvedben így karöltve megy.
S eszembe jut, hogy a pogányvilágba'
Merkur volt, ki a lantot feltalálta.

III.

Mit kínosan, vajúdva zengesz,
Csinos, csengő és illedelmes.
De hatni nem tud rám az ének,
Mert nem találom benne éned'.
Látom, hogy jó a tárgy, a szerkezet:
De nem hallom ki szivverésedet:
S elgondolom: virág illat hiján
Hiába szép, mégis csak - tulipán.

Kenyérpoézis

Óh, koplalás, szörnyű az átkod,
Hogy minden éhező ripők
Dalt zengedez, holott kabátot
Varrhatna, vagy pedig czipőt.
De hajh! az ember életében
Sok dolgot intéz a has is.
Szelid ha megtelt, zsarnok éhen!
Olykor világfájdalmas is.

Nem egy »költő« megmondhatója,
Mily ossiani érzemény,
Ha tizenkettőt üt az óra
S ebédre, óh, jaj! nincs remény,
Kolbász-, pörkölt-világba téved
Az éhség s bágyaszt, mint hasis.
(Eddig hasból csupán beszéltek,
De márma már dalolnak is.)

Ha megpillant a kirakatban
Sonkát, halat, pezsgő italt:
Kitör egy mélabús sohajban
És rögtön ír - szerelmi dalt;
Vagy emleget korcs nemzedéket,
Hanyatló, árva nemzetet;
Mert még ma nem evett ebédet -
És jobb idők után eped.

Mind jámbor ember; nem találta
Fel egyik sem a puskaort;
S ha mélyen néz is a pohárba:
Egyik se gyilkolt, vagy rabolt.
Mért sujt tehát oly szörnyű végzet
Harminczkilenczezer gyomort,
Mely nem találván menedéket!
Sehol se, rímekben korog?

Az ördögöt hajdan kivérték
A lélekből szent emberek;
Gyügyítható már a veszettség;
Csimaz ellen vannak szerek.
S a verselés rossz nyavalyája
Egyedül nem gyógyítható?...
Nincs még olyan szer föltalálva,
Mely halandót ettől megó?...

Van, van! Egy meczenás segíthet.
Csak ez csinálhat rendet itt.
Halmozzon össze annyi kincset,
A hány has-dalnok éhezik.
Ne legyen fösvény, ossza szét a
Rugott zsenik közt aranyát:
(A bankó is hat!) s mint poéta
Kinlódni egy se fog tovább.

Óh múzsa, ki leszállsz a mennyből,
S adsz üdvezítő csókokat;
Kinek szaván a bús megenyhül
S a boldog százszor boldogabb:
Bocsáss meg ellenségeidnek,
A kik bemocskolják neved'!
Tölts bort beléjük s add nekik meg
A mindennapi bifszteket.

Tanács

Hol ismerősed nincs, fogadd
Ifjú barátom, e tanácsomat:
Lányokra nézz s azt fogod észrevenni,
Hogy ismerősed valamennyi.

Egy menyasszonynak

Menyecske lesz hát belőled?...
No derék, én gratulálok.
Kösd fel azt a főkötődöt,
Hiszen ez a hivatásod!

Egykor az jutott eszembe,
Hogy én leszek a te férjed;
S ez nem is volt ellenedre!...
Boldog évek, gyermekévek!

És azután mást szerettem
Épen úgy, mint kedvesem, te.
S gyakoroltuk mindketten
Magunkat a szerelembe'!...

Milyen ember vőlegényed?
Szerелеmből még-e hozzá?...
Vonzalom-e vagy csak érdek
Szerepelt a kézfogónál!...

No, de mindegy! az a boldog,
Ki nem él a puszta vágyak,
Ki megszokja azt a sorsot,
Melyet ő szerez magának.

Hiu ábránd ne zavarjon!
Legyen sok fiad, leányod;
S légy serény, jó háziasszony:
Hiszen ez a hivatásod!

Halászat

Hitvány halacska kicsuszott
Hálómon a Tiszába.
Sebaj! A szépet, a nagyot
Hálóm ki nem bocsátja.

A lány is így halászható
A szerelem vizében.
Ha megfogom s nekem való,
Bocsássa más el; én nem.

Klári néni

Én nem tudom - sóhajt Klári néni, -
Mire venni, mi dologra vélni,
Hogy most mindent megváltozva látok:
Magamat és az egész világot.
Ha az ajtón csinos urfi jön bé:
Nem szökik a vér arczomba többé,
És ha csókrul olvasok regényben:
Nem kezd mindjárt csiklandozni vérem.

Hogy változik, hogy fordul az élet!
Megváltozott bennem is a lélek,
Hangos vígság csak terhemre válik
S szívem csendre, nem bálokra vágyik.
Jobban illik a konyhába' lennem,
Mint forognom fényes bálteremben.
Úgy se nékem hegedülnek ottan,
Mint régente, fiatal koromban.

Nem is tudom, én változtam-é meg,
Vagy a nap lett hidegebb, sötétebb?
Csak azt tudom, érzem, hogy a rózsza
Nem nekem nyit - húsz esztendő óta.
Az udvarlók hízelgő beszéde
Rég elhangzott; - vége, vége, vége!
Férfit látva, nem tüzel az arcom,
S éjjel mást nem művelek, csak - alszom.

Parazita-ének

Anakreon és Hafiz óta
Kis és nagy költők legiója
Mind Bacchust ünnepelgeté,
Eláznak (jó, ha nem rovásra!)
De arról nincsen tudomása
Az utókornak: ettek-é?
»Ámort se kicsinyeljük épen,
De Évóé sokáig éljen,
Ő a mi kedves istenünk.«
Ezt hajtották mindig a dörék,
Nektárnak képzelvén a lőrét
S egyszer se mondták: »Együnk!«
Egy jó menü legyőzi Ámort,
Nem okoz fejfájást, se mámort,
Csak bajt hozók az istenek.
A szerelem: az lenge szörnyen,
Az ifjuság: az tova röppen,
De enni mindig élvezet.
Ki jól tud enni, az a boldog.
Minden fonák, ha rossz a gyomrod.
Csak a ki jól emészt, nyugodt.
Himnusz tehát, dicsdalt reátok
Ügyes szakácsnék, jó szakácsok,
S reátok is, Lukulluszok!
Magyar költők - csöppet se kétlem,
Azért oly czaamogó, idétlen,
Oly dörmögő a versetek,
Mivel a zsíros honi konyha
Nem illik gyöngye gyomrotokba,
Avagy, mert - nincs mit ennetek!

Magyar virtus

Lármázz magyar! Ellenfeled'
Kongó szavakkal kardlapozzad,
És öltsd azokra nyelvedet,
Kik megcsufolni nem haboznak.
Óh, mert nyelved merész, csodát mivel,
De az utolsó vagy, ha tenni kell.

Aludj', magyar nép! Bármí jó:
Mindegy, te sült verébrül álmodj',
Változván ember és idő,
Őrizd meg ősi lomhaságod'.
Míg más egész nap fárad, izzad:
Te szempilládat föl se nyissad.

Hallgass magyar! Ha rád morog
A külföld, némulj el szavára.
Mert bár mindenbe' majmolod,
S mint árnyék támolyogsz nyomába:
Nem hallgatsz, csak dicséretére;
Hibád' ha látja, esz a méreg.

Vakulj magyar! Türelmedet
Nem józanság okozza, hidd el.
Szidd inkább gyöngé merszedet
S keleti röstséged veszítsd el.
Nagylelkű, higgadt nép nem vagy te, nem!
Csak léha vagy, csak rest vagy, nemzetem!

Csak löjtek, csak vívjatok!

Aljas zshiványt, gaz árulót
Ha a törvény ítél halálra:
Mindenki mélyen érezi,
Az élet kincse hogy mi drága;
De két gyerek, ha semmiért
Egymást levágja, legolyózza;
Mondják: derék, bátor legény,
Ki becsületét így megóvjá.

Lármázva, bor közt, részegen.
Ha jó pajtások összevesznek:
Ahelyt, hogy szégyelnék maguk',
A »becsületért« verekesznek.
Karddal kell bosszut állnia,
Ki másnak tyúkszemére hágott;
Két bolond így tűz össze és
Igy bolondítja a világot.

A meggyalázott becsület,
Szent elvek és nagy eszmék,
Kardhegyre nem bizzák maguk',
Hogy azt vérrel befessék.
Ki vivni tud, a másikat
Tréfából is lezudarolja,
A párbaj néki heccz, minők:
Ballet, lóverseny, kártya, polka.

Csak löjtek, csak vívjak!
Van még e népnek ifjusága.
Az élet olcsó és bitang
S a puska, golyó se drága.
Csak löjtek, csak vívjak.
Ha nem vagytok jók semmi másra;
Olyan fán úgy se lesz gyümölcs,
»A melynek nincs virága.«

Politikus nemzet

Mi kedveltebb minálunk mint a kártya,
Káromkodás, cigány, zsidók szidása?
Minek van mindenütt biztos keletje,
Kocsmába', klubba', künn, tanácsterembe'?'
Mi képes a magyart úgy feltüzelni,
Hogy falnak kész rohanni valamennyi?
Mi mérgez meg családot, társadalmat?
Mi vet szünetlen gáncsot a magyarnak,
Hogy azt mondják honára: Ázsia?...
Kimondjam-e, hogy a - politika!

Óh, Goethe, bár csodálom lángeszed',
Igazságod biz' még se volt neked,
Midőn bölcs elméd úgy okoskodott:
Versben politizálni rút dolog.
Költők királya, te nem ismeréd
Árpád politizáló nemzetét;
Különben, meg vagyok győződve róla,
Hires mondásod változtatva szólna:
Politizálás rút versben, papíron;
De legrutabb, ha gyakorlom, nem írom.
Nálunk versnél úgy sincs ártatlanabb
Portéka: olvasatlanul marad.
Lehetsz oly bölcs, mint Salamon király:
Lenéz a kortes, ki politizál,
És többre tart egy rossz programbeszédet,
Mint minden tudományt és bölcseséget.
De bezzeg másnak tűnsz fel néki egyben,
Ha dikciózol ordító tömegben,

Ha népgyűléseken tudsz szolnokolni
S nagy garral értesz hangoztatni holmi
Kopott, erőtlen szópuffancsokat.
(Idézhetnék, ha kedvem vón', sokat.)
Ha tollat forgatsz, pár lapos vezérczikk,
Biztosra foghatod, számodra tért nyit,
S ha nagykorú vagy és ki van fizetve
Adód, bizton bejutsz a parlamentbe.

Országház! óh ígéret földje te!
Rajtad függ milliók sovár szeme.
Mert nem igaz magyar, kinek szemében
Más pálya is van, isten úgy segéljen!
Cicero mondta, hogy ki mihez ért,
Annak szentelje minden idejét.
Nálunk? Az is, ki három iskolát
Végzett s nem lát az orránál tovább,
Még csupasz állu s már korteskedik.
Kész kis Kossuth (álmában!) mindegyik.
De ott, a hol dolgozni, tenni kéne,
Rögtön megcsappan hirhedett erélye,
S kisül, hogy csak Pató Pál úr fia.
Vagy »ama bizonyos csizmadia«.

És bárhová menj, édes honfitársam,
Egyben botolsz meg: a politikában.
Magyar vért többé nem hoz semmi lázba,
(A bort kivéve) csak kortes-kokárda.
S a honleány se buzdul már ma másón,
Csak képviselői beszámoláson.
Egy pálya van csak, egy cél, egy dicsőség:
Választókerület, képviselőség.
Beszélhettek, ti józan emberek,
Hogy ide orvos kell, a nép beteg,
Kereskedés, ipar lassan halad
S a mi van is, német kézben marad;
Hogy irodalom és művészetek
Csak kegyelemkenyéren tengenek:
A magyarok minderre rá nem érnek,
A mig az ország házában beszélnek.

Igy látva téged, édes magyarom,
Erősen bízom benned, mondhatom;
Mert meggyőződöm, hogy nem árt neked már
Se Schulverein, se horvát ügy, sem Eszlár.
Történjék bármi e czudar világon,
Te csüngj tovább kedvelt politikádon,
Ha eddig nem volt képes tönkre tenni:
Örökké élsz, nem öl meg soha semmi!

Agglegény karácsonya

Ha elközelg a szent karácsony
(Örömnék éje, áldalak!)
S anyyalka jár kis csöngettyűvel,
Hol gyermekek zsvajganak:
A házhoz tartozók szemében
Mosolygó békefény derül.
Mindenki vígad a családban,
Az agglegény busúl csak egyedül.

Vannak talán jó ismerősi,
A kik meghívják szívesen?
Mit ér! az agglegény e körben
Karácsony-este idegen.
Az egygyé tartozó családdal
Érzése, kedve nem vegyül.
Csak elmereng, busul magában.
Mily szomorú sors lenni egyedül.

És mennél hangosabb a kis kör,
Annál inkább elmélyed ő.
Az ifjuság elszállt fölötte.
S ki még hozzá megy, lesz-e nő?...
Óh, mert olyan sivár az élet
Feleség és család nélkül.
Köznapiál szomorúbb az ünnep,
Nem izlik a falat sem egyedül.

Leverten tér rideg lakába,
S vádolja némán önmagát:
Elvesztegetted ifjuságod',
S ujjat az ég többé nem ad.
Azzal kérkedtél, hogy szabad vagy,
Nyűg nélkül élsz, függetlenül...
Ah, annál nehezebb leszen majd
Utód nélkül halnod meg egyedül!

Egy könyvre

mely az örült, a gonosztevő és a lángész közt rokonságot bizonyítgat.

A tudomány, e kor nagy büszkesége,
Szfinkszek talányát megfejtette mind.
Már nemcsak Isten lát be a vesékbe,
Az ember is, ha górcsón áttekint.
Mit a természet eddig rejtve tartott:
Távcső, göreb, bonczkés leleplezik.

Megtudjuk, mily népek lakják a Marszot,
Ismerjük tetteink törvényeit.

A kéz finom rezgéseit figyeld meg,
S ki mit gondol, mint könyvből olvasod.
Fordulj a vérelejhez és helyetted
Tudtán kívül más végzi óhajod.
Tetszés szerint rablók, hülyék, paráznák
Az így álomba bűvölt emberek.
Mi hát a lélek?... Bárhogy magyarázzák:
Csak ideg, agy, vér, lüktető erek.

Jól van. Hússzerkezet csupán az ember,
Idegszálakból finoman szövött.
Megáldva vagy megverve értelemmel,
Mint első állat állatok között.
A lángész is veszendő emberállat,
De nemesebbet földünk nem terem.
Vedd millióit a levő világnak,
S tán egy nevezhető csak e neven.

Ő a világos, józan ész tökélye,
Legfőbb erő, győzelmes akarat.
Érzése a szférák örök zenéje,
Értelme forró, fényes, mint a nap.
Igazság, szépség, jóság, eszme nála,
Atlátszó mint a lég s oly egyszerű;
Szívébe' nincs zavar, se folt agyába',
Fénygyorsaságu, sastekintetű.

Ne higj a fenhéjázó bölcselőnek!
Nem járnak téboly, bűn, zseni együtt.
Szegény bohó! állítsd egy sorba őket.
S ellentétet fogsz látni mindenütt.
A lángész ellenképe, akadály, akadály,
Mit rokonságnak hittél oly hamar;
A tiszta látás, az erő hiánya,
A mely csak szennyet, iszapot kavar.

A lángész is vivódik önmagával;
Nagy szenvedélyek dúlják bensejét.
Kin hasogatja mérgezett nyilával;
De ő kibirja, ég, de el nem ég.
Mi mást szabad halálba, bűnbe kerget:
Fokozza erejét és vágyait;
Küzdésre ad, tettekre néki kedvet,
Mert szűz lelkében hit s erő lakik.

Érzelme, vágya, tette, gondolatja
Teljes mértékű, hathatós, egész.
A boldogság az ég felé ragadja,
Villámként járja át a szenvedés.
Ezért nem lel társat, rokont, barátot;
Nem érti őt közlelkű sokaság!
Sötét- s szennyesnek látja a világot,
Mert maga fényes, tiszta, mint a láng.

Tüzes sebhely van sütvé homlokára,
Önlángja perzselt oda bélyeget.
Jámbor kedély megsejti, megcsodálja;
De naplelkébe látni nem lehet.
Próféta ő; jövőt előre érez;
Meglátja, a mi még csak jönni fog!
És vértanú, hű elvéhez, hitéhez,
Mert néki az igazság nem titok.

S vonásain ha bút tanyázni láttok:
Hagyjátok szomorúnak lenni őt!
Siratni ezt a szenvedő világot
Ő van hivatva, ő, a legdicsőbb.
Halandók dísze, emberek tökélye,
A szenvedésre legfogékonyabb.
Felfogni a bukót rendeltetése,
És szánni a szegény bolondokat.

Az életből

A gólyák új honukba szállnak.
A nap ragyog, de már nem ég,
Az anya sírva gyászruhában
Virasztja meghalt gyermekét.

Lombatlan ágakon keresztül
Süvít a nedves őszi szél,
Az anya felzokog bujában:
»Kis angyalom, hová levél?

Itt hagytál, mint levél az ágot,
Erdőt a vándormadarak,
Elvitted mosolyod sugarát
És szívem árva, bús maradt.

Sohajtok érted s úgy siratlak,
Hogy a szívem majd megreped,
Ezentúl én már mint az ősz, csak
Szomorú, gyászos nő leszek!«

Nyílt ablakon tavaszi napfény
Beküldi víg üdvözlétét,
Az anya boldogan beczeni
Vén gólyahozta kisedét.

A bölcsőnél térdére hull le,
Könyezve súgja: »Emberek,
A boldogság, a szív reménye:
Megújul, mint a kikelet!«

Sirok között

Együtt küzdötték át az éltet,
Kik most nyugodni ide tértek.
Hangos családi körüket
Pótolja néma sírűreg.

Köröskörül dus illat árad
Virágos telkén a halálnak.
Gyepe jól ápolt, üde, zöld!
Márványát adta messze föld.

Hiába lesz a földi földdé,
PoreMBER, gőgöd él örökké!
Hiú elmével képzeled,
Hogy a holtak is kényesek.

Szeretem a magányt...

Szeretem a magányt, a csendet,
Ha odahúz édes titok.
Ott szövök álmat, ott merengek,
Megenyhülőn csak ott sirok.

Szeretem a világi lármát,
Hol elkábúl az öntudat,
Ha vérező szivembe vágják
Unalom, kétség karmukat.

S ha örömem van, úgy szeretném
Kitárni más előtt magam
És ráfonódni, mint a repkény
A szívre, mely virágtalan.

Az akkor volt...

Az akkor volt... mondják sokan
S hozzá nagyot sohajtanak.
Az akkor volt... annyit jelent:
A mult örökre mult marad.

Az akkor volt... közömbösen
Az ifju ennyit mond csupán,
Az akkor volt, egy nyári est,
Mikor szerelmét megtudám.

Az akkor volt... mereng a lány...
Szerelme szép tündérkora,
Az akkor volt s a régi üdv
Többé nem újul meg soha.

Az akkor volt... sohajtozom,
Az esztendők hogy szállanak!
Az akkor volt... egyszer csupán!
S a mult örökre mult marad.

GYERMEKVERSEK

Az árva

Három diák az iskolából
Leverten indul kifelé.
Ugy látszik, a vakációnak
Nem lesz a legjobb kezdete.

Az első atyja jól kiszidja
Honn, az egész háznép előtt,
S megesküszik, ha nem javul meg.
Biz' ő inasnak adja őt.

A másodiknak anyja él csak,
Ez már nem bántja a fiut,
Azon van, hogy szivére hasson,
Ez már csak kérni, sirni tud.

A harmadik gyöngy egy diák volt,
És mégis ő legszomorúbb.
Megy, megy, hol véget ér a város,
S poros és elhagyott az út.

Megy, megy tovább a temetőbe,
Annak is a legszélire.
Egy sír van ott. Gyakran, titokban
Jár imádkozni ő ide.

Fejfáját átölelve tartja,
S csendes fohász kél ajakán:
»Álmodjál édesen s ne aggódj',
Anyám, édes szülő anyám!«

Egy kis lánynak

Mint az árnyék, ha ragadja
Röpke szellő, jobbra-balra
Lebeg, illan... ismered?
Kikelet világos árnya,
- Játszi szellő veti-hányja -
Ilyenek a gyermekek.
Harmateső, gyöngye szellő,
Virágágyon átszökellő
Szivárvány és napsugár:
Mind egymás nyomába' jár.

Báránfelhő a te gondod,
Az oh-t és jaj-t sirva mondod,
De nevetsz a köny alól
S könnyeidnek nincsen ára;
Délszak égető sugára
Még szivedbe nem hatol.
A napsugár és a felhő
Százszor eltűnt: százszor eljő.
Mulatok szeszélyeden...
Az egész csak sejtelem.

Könnyüvérű, játszi gyermek,
Semmi híja énekemnek.
Évek mulva más a dal.
Mire teljes lesz a rózsza,
Mézét lop a lepke róla,
Vagy letépi zivatar.
Nyári naptul majd ha látod,
Lekonyulni a virágot,
S látod, hogy a rét aszalt;
Elfelelted rég e dalt!

Nyár

Ki tavaszát el nem fecsélte,
Gyümölcsöző leszen nyara,
S mire amit vetett megéri
Learathatja mind maga.
Az élet és természet egykép
Bevált sok dús ígéretet.
Virágból lesz gyümölcs a fákon,
S ábrándokból lesz férfitett.

A fészek-építési gondot
Majd kárpótolja víg család.
Ki ifjan gyűjtött lelki kincset,
Élvezni fogja kamatát.

De a kinek életvetését
Megcsípte dér, elverte jég,
S gyümölcsfájáról életének
Hullatja bőven férgesét: -

Kinek szívét, mint pusztai tarlót,
A nap kopárrá égeti:
A szép nyár ragyogó egével
Csak lassu fonnyadás neki.

Isten

Isten, óh mondd, a világon
Azt a pontot hol lelem,
A fűszálat, a bogárkát,
A hol nem te vagy jelen?...

Mintha arczod mosolyogna
A természet kék egén,
S virágok közt járva, mintha
Lehelleted' érzeném!

Erdei hal

Nyári, rekkenő meleg
Elbujok előled.
Lombjai közé megyek
Sátoros erdőnek.
Haja hopp!
Itt vagyok már, itt vagyok!
Sárga rigó, jó napot!

Fák között és fák alatt
Beh vidám az élet.
Nyúl szalad, virág fakad,
Zeng a lombon ének.
Haja hopp!
Kip! kop! a harkály kopog,
S a kakuk szól: jó napot!

Vadvirágokat szedek
S kötözöm fűzérbe.
Vagy a fűben heverek,
S felnézek az égre.
S haja hopp!
A madárral dalolok...
Szép világ te, jó napot!

Áldozó kis lány

Hajában kis piros virág,
Arczán a liljom éke;
Templomba így küldték Idát
Szép ünneplő fehérbe'

Középen karcsu derekát
Kék szallag fogja által;
Igy áll, verőfényt hintve rád
Aranyos mosolyával.

S megy, hogy legelső vétkeit
Az isten megbocsássa.
Oh, verje mellét mindenik,
Mert ő is veri máma.

Az orgonának ünnepi
Siráma zúgva halkán
Szent áhitattal ihleti,
Mint túlvilági dallam.

S amint a főoltár előtt
Imát rebegve térdel,
Angyalka száll hozzá le és
Behinti égi fénynyel.

Ibolyát áruló leány

Kis leány az utczasarkon
Ibolyát kínálgat:
»Nagysás asszony! drága ténsur!
Vegyen ibolyákat!«

Széltől, ködös alkonyattól
Kis kendőcske óvja.
Kipirul a képe tőle,
Gyöngé kis kacsója.

Tavaszi első hirdetőjét
Hozza a leányka,
Ébredését a tavasznak
Olcsóan kínálja.

Gavallérok, úri dámák
Sorba' meg-megállnak...
»Nagysás asszony! drága ténsur!
Vegyen ibolyákat!«

Mosolyogva nyújtja által,
Megköszöni árát.
Egy fél napra feldiszíti
Gazdagok ruháját.

Neki nem sug ibolyája
Tavaszi regéket.
Betegen honn fekszik anyja;
Annak keres étet.

Az ibolyák illatából
Orvosságot adnak.
Csak hidegjét, csak borúját
Érzi a tavasznak.
Hideg szél fú, még a könny is
Szemeibe szárad:
»Nagysás asszony! drága ténsur!
Vegyen ibolyákat!«

A munka népe

Véresképű századokon által,
Hadakozva, törökkel, tatárral,
Hősi karral védve a világot,
Magyarország mint egy bástya állott,
Mindig bátran, győzve, halni készen.
Hősök népe! Éljen, éljen, éljen!
Hejh, nem is volt, nem volt nyugodalma,
Fölveré a harczok riadalma.
Hadi kürt volt egyetlen zenéje.
Véres kard járt megyéről megyére,
És a mitől piroslott a róna,
Piros vér volt, nem a piros rózsza.
Gonosz idők, elmúltatok régen!
Nem, a félhold, nap ragyog az égen;
De Árpádnak edzett harci népe
Nem henyéli át a napot mégse.
Kardját ugyan emésztheti rozsdá,
Ott az eke, ásó, kapa sorba!
S lőn, hogy a mely eddig vért piroslott:
Verejtéktől gyöngyözik a homlok.
S hol ágyuja dörgött a csatáknak:
Munka-lárma veri föl a tájat,
S hangzik pöröly, kalapács serényen,
Munka népe! Éljen, éljen, éljen!
Munka népe! Az Isten megáldja,
Üdvözítse béke olajága,
Tettereje, lázas munkakedve
Nagy nemzetek sorába emelje,
Hogy a büszke jóslat igaz legyen:
Magyarország nem volt, hanem lesz.

Egy fiúnak

Jó gyermekem, ülj ide mellém,
Hagyd megsimítani szöghajad.
Oly jól esik hallgatni nékem
Csevegő, csintalan szavad.

Puha kacsóddal homlokomrul
Üzd el a lomha felleget.
Nekem már pillangókat űzni,
Boldognak lenni nem lehet.

Tiéd a lét minden varázsa,
Tiéd a százképű remény,
Tapasztalás roncsolt hajója,
Lemondás, józanság enyém.

Tiéd a munkakedv, kitartás,
Le még egy csillagod se hullt,
Tiéd az élet, a jövőndő,
Enyém egy sóhaj és a mult.

Jó gyermekem, ülj ide mellém,
Csevegj vidám, lágy hangodon,
S míg hallgatom vidám regédet,
Majd addig én is álmodom.

Pünkösöd

Piros pünkösöd öltözik sugárba,
Mosolyogva száll le a világra.
Nyomában kél édes rózsa-illat,
Fényözön hull, a szivek megnyílnak.

Hogy először tünt fel a világnak:
Tüzes nyelvek alakjába' támadt.
Megoldotta apostolok nyelvét,
Hirdeté a győzedelmes eszmét.

Piros pünkösöd, juttasd tiszta fényed'
Ma is minden bánkodó szívének,
Hogy ki tévelyg kétségbe', homályba':
Világító sugaradat áldja.

Habozóknak oldjad meg a nyelvét,
Világosítsd hittel föl az elmét.
Hogy az eszme szívből szívbe szálljon,
Diadallal az egész világon!

Piros pünkösöd, szállj le a világra,
Taníts meg új nyelvre, új imára.
Oszlasd széjjel mindenütt az éjet,
Szeretetnek sugara, Szentlélek!

Magyar lány

Ha a bölcső magyar lánynya ringatott,
A jó Istent eléggé nem áldhatod.
Minden reggel, minden este áldd nevét,
Hogy magyar szót ejtettél ki legelőbb.

De születni magyar lánynak nem elég;
Meg is kell hogy érdemelje a nevét.
Legyen szendébb, tisztább, jobb és szelidebb,
Mint a máshol nőtt lányok, a többiek.

Valahányszor kicsi lába port tipor,
Áldja meg e szép hazát mindannyiszor,
Legyen neki öröm is és büszkeség,
A hazáért feláldozni mindenét.

Jó sorsban a hitet, békét ébressze,
A családi kör melegét élessze;
És ha Isten balsorsot is megenged:
Vigasztaljon, tanítsa a türelmet.

Fürge ifjak, bús férfiak, öregek,
Szeressék meg általa a nemzetet.
Kiáltsanak fel, ha látják, lelkesen:
Csak magyar föld, más ilyen nőt nem terem.

Aratás

Lekonyul a búza feje;
Aratásnak van ideje.
Gazda ember kaszát penget,
Ugy vágja a sűrű rendet.

Hangzik a dal munka közbe,
A kévét így kötik össze,
Sárga kalászt egybehányva,
Mind izzad, de egy se bánja.

Elindulnak nagy szekéren,
Koszorú van közepében,
Aratásnak koszoruja;
Igy mennek be a faluba.

A legvénebb béres aztán
A tornác elé akasztván,
Körüle vig arcu lányok
Járnak aratási tánczot.

S a gazda pihenni dől le,
A gond messze van ma tőle.
Ha csorgott is verejtéke,
Mégis nyugalom a vége!

Feltámadás

Fakadnak már a virágok,
Kiderül az ég,
És a föld most készül ülni
Drága ünnepét.
Sziveinkben, mint a földön,
Ma öröm legyen,
Feltámadt az istenember
Győzedelmesen!

Akik tanait gyűlölték,
Meg nem ölheték.
Nem rejthette sír magába
Égi szellemét.
Mert égből eredt s nem is volt
Születése sem...
Feltámadt az istenember
Győzedelmesen!

Kettős ünneplés azóta
Minden kikelet!
A mennyországé s a földé...
Ünnepeljete!
Adjatok hálát, hogy ismét
Új világ terem,
S feltámadt az istenember
Győzedelmesen!

Aki tudja, mint töré fel
Sírját a dicső;
Aki látja, hogy a földön
Minden újra nő;
Gondoljon feltámadásra,
Mely örök leszen...
Feltámadt az istenember
Győzedelmesen!

Adjátok hálát s virágot,
Tömjént hozzatok.
Hallelujah! hallelujah!
Zengje ajkatok.
Mert feltámadtok ti is még
Valamennyien,
Mint az istenember egykor:
Győzedelmesen.

Rózsa levele a nevelőből

Kedves anyám! Ami érdekel
Pontosan megírom levelemben.
Napjaim hogy' telnek itten el,
S mi foglal el távol tőled engem.

Majd meglátod, édes jó anyám,
Egy év óta mily sokat haladtam.
Alig-alig fogsz ismerni rám,
Ha megtérek észben gazdagabban.

Hogy tul sokat tanulunk, ne hidd.
Ha tanultunk, mulatunk is egykép',
A jó nénék ezt megengedik,
Ha jók voltunk s jól tudtuk a leczkét.

Csöndes, egyszerű élet van itt,
Van barátném, dús a szeretetben.
Velem itt nagyon sok lány lakik,
S valamennyi lányka szeret engem.

Mívelt nők oktatnak engemet
Tanítanak minden jóra, szépre.
S szeretnek mint kis testvérüket
S én hálás és jó vagyok cserébe.

Itt vagyok s tanúlok szívesen,
Tudom is, hogy ez hasznomra válik.
Óh, de néha már alig lesem
Ölelésed', szívem haza vágyik.

Kis falunk patakja, erdeje
Hívogat a távolból magához,
A falu harangja szól: Gyere
A legjobb, legáldottabb anyához!

Jelszó

Munkára fel, versenyre fel,
Magyarhon ifjai!
A mit ma végezhettek el,
Kár elhalasztani.

A gyors idő is ép' olyan,
Ugy űz ma holnapot:
Mint habra folyvást hab rohan.
Fel hát! dolgozzatok!

A percz, ha tűnt, meg nem kerül
Annak, ki ácsorog.
Fut az idő szünetlenül,
Kereke zúg, forog.

S elsöpri, a ki véle nem
Tud lépést tartani.
Fel hát, jövőendő nemzetem,
Magyarhon ifjai!

Dicsőn végezni: rajtatok
Mulik s nem másokon,
Mit boldogult apáitok
Megkezdték egykoron.

Teher, nyög enmagának is,
Ki csak lustálkodik.
Magának is, honának is
Él, a ki dolgozik.

Őszi remény

A nyár végső virága is lehull.
Az ég is ezt siratja: elborul.
E hervadás, e gyász úgy fáj neki!
Csak hullnak, egyre hullnak könnyei.

Fagyos mosolylyal néz alá a nap,
S az égen olyan álmosan halad.
Nincs dal az erdőn, letarolt a rét;
Mért pazarolná fényét, melegét?...

De a midőn vidám szüretelők
Felett halad, mosolygó képet ölt,
Mikéntha szólna: »Vígan legyetek,
A hervadást ugysis megéritek!«

De véget ér a végső vígalom;
A szél süvít be ajtón, ablakon.
Azt mondja: »Nincs virág, meghalt a nyár!
Nem lesz derüs, meleg nap soha már!«
Lesz! Mert a föld csak alszik, nem halott,
Megtérnek napsugár, madárdalok.
És akárhányszor lesz még kikelet,
Rózsás napok, napfényes ég, meleg!

Szeresd hazádat!

Szeretni ezt a szép hazát
Korán kezd, sose végezd.
Szeretni mint szülő anyád',
Első rendeltetésed.
Óh, áldd meg minden porszemét
A drága honi földnek,
Melyen bölcsődet rengeték
S a melylyel majd befödnek.
Karod, föld, tetterőd, szived
Honod' szolgálja váltig.
Büszkén hirdesd mindenkinek
Magyar voltod' halálig.
E hon, mely annyit szenvedett,
És mégis áll erősen:
Nagy és virágozó lehet
Egy boldogabb jövőben.
Sok százados küzdelmei
Erejéről beszélnek.
Munkára fel s megérheti
A másik ezredévet.
S ha majd kelettől nyugatig,
Kárpátoktól Tiszáig,
Magyar nyelv zeng, magyar lakik
S e haza felvirágozik:
E boldogabb, dicsőbb korért
Megáldja majd a multat,
S mindazokat, kik honukért
Hevülni, tenni tudtak.
Szeresd hazádat, óh, szeresd,
Ne csak szóval, de tettel.
Büszkén és bátran emlegesd
Hogy épül, nem vészett el.

Egy szív, egy lélek hassa át
A ki e föld szülötte,
Hogy nagynak lássák e hazát
A népek mindörökre!

Télen

Hópelyhek szállnak, szálldogálnak,
Megint egy évet sírba zárnak.
Lágy szemfedője hólepel,
Bent lobogó láng fénye mellett
Talán a szép nyárról csevegnek,
Kiket fagy, hó nem érdekel.

Ha zúg a szél, havat söpörve,
Megtérnek csöndes házi körbe,
Feledni szélvész, zúzmarát.
Ha künn a vihar egyre jobban
Tombol, megfér egy kis sarokban
Az ellenség s a jóbarát.

Óh, mindig így van e világba'!
Kiket baj ér vagy sors csapása,
Együtt busúlnak rendesen.
Boldog, kinek van púha fészke,
Ki, ha bu gond szállott fejére,
Egy kis sarokba' megpihen.

A nagy temetés

Megszűnt a harcz. Harminczezer
Meghalva, nyögve, vérben,
Elhantolatlan ott hever
A puszta csatatéren.

Piros vértől egykép' csepeg
A czondra és a bársony,
Érsek, király mind ott veszett,
Mind ott veszett Mohácson!

Egy nagy halott a csatatér!
És férgei a varjak.
Mohács a gyász, Mohács a vér!
Halála a magyarnak!

Lajos király! Ifjú király,
Te se térsz meg lakodba!
Ott fekszel Csele partinál
Rutul beiszapolva!

Zászlós urak, dus főpapok,
Fürödnek porba, vérbe.
Harminczezer vitéz halott,
S egynek sincs temetése!...

Hős vértanú heverjen-é
Hollók prédájaképen?
Nincs-e sirokra már helye
A földnek lenn a mélyben?...

Varjuk kárognak éhesen,
A préda fel van osztva,
De ím, csodásan megjelen
Kanizsai Dorottya.

Szép arcza bús, ruhája gyász,
Ásót viszen kezében.
Szemébe könny, ajkán fohász:
»Ah hogy ezt is megértem!«

Feledni szélvész, zúzmarát,
Miként az éj magánya,
Hallgatva négyszáz férfiú
Jön ásókkal nyomába.

»Holtak városa! csatatér!«...
- S kezeit összefonva,
Imádkozik a holtakért
Kanizsai Dorottya.

Igy áll soká... s mig könnye hull,
Az ásót földbe nyomja,
S kezd ásni fáradatlanul
Kanizsai Dorottya.

S a négyszáz férfiú hamar
Követi ezt a példát;
Túr földet és gödröt kapar,
Legyen a sír elég tág.

Készülnek a hosszú sirok
Egymásután, sietve;
És a harminczezer halott
Beléjük lőn temetve.

És hogy az összes holtakat
Elhantolák zokogva,
Még ott könyez, még ott marad
Kanizsai Dorottya.

Szent asszony, hálás nemzeded
Feledni sose fogja,
Mily nagy temetést rendezett
Kanizsai Dorottya.

Május

Az ifjuság bájos vidéke
Tele van napfénynyel, virággal,
Himbálják illatos fuvalmak,
Bezengi csattogó madárdal.
Derűs ábránd, álom, reménység
Szór pazarul fényt, illatot.
Nem látni ottan ködöt, árnyat,
Csak a bimbófejtő napot.

Te, ki megújulsz minden évben,
Természet ékes ifjusága,
S egyforma búbájjal mosolygasz
Bíborra és daróc-gunyára:
Gyönyörű május, szívdobogva,
Vidáman hadd köszöntselek!
Nekem is illatoz' virágod,
Rám is sugárzik kék eged.

Napodnak hulló tiszta fénye
Hevíti az egész világot.
A mi csak kedves, a mi bűvös,
Pajkos szeszéllyel mind kitárod.
Minek zománczot nem te adtál,
Elveszti illatát, színét.
Te vagy a művészek művésze,
Te az örök költői szép.

Virágokat hullatsz a földre,
Ha tomboló vihar megingat;
És hogyha sóhaj kél szivedből:
Az is csak édes, langyos illat.
Emelt homlokkal, könnyű szívvel
Vivhatja az a lét-tusát,
Kinek harczára te mosolygasz,
Gyönyörű május - ifjuság.

Esik, esik...

Esik, esik, egész nap esik
Hegy aljára köd ereszkedik.
Fogy a nappal, nő az éjjel,
Falevélke küzd a széllal,
Sűrű erdő nem a régi, hallgat.
Hull a levél, vége van a dálnak.

Fecske, gólya, hova szálltatok?
Boldogok ti, hogy van szárnyatok!
Tudom én, hogy hova, merre:
Hervadásból kikeletbe.
Tengeren túl, messze oda által
Most süt a nap legenyhébb sugárral.

Igy változik, mint ősz s kikelet
Szíveinkben is a fagy s meleg.
Búsulónak víg a társa;
Sírás jön a kaczagásra.
Hejh, bizony az emberrel is így van:
Ki mulat, ki aluszik a sírban.

Az üres fecskefészek

Üres immár a fecskefészek,
Elszállottak a kicsinyek,
A boldogság kis hajlokában
Most szemtelen veréb csipeg.

A nyugalom kedves tanyája
Oly gondozatlan, elhagyott.
Ki tudja hova, merre szálltak
Egyenkint a családtagok.

A család elvesztette egymást,
A gondos anya gyermekit,
S kik egy fészekben laktak egykor
Most egymást meg sem ismerik.

Átszállnak majd a nagy sereggel
Beláthatatlan téreken.
S egymásra többé nem találva
Kötnek ki túl a tengeren.

S az őszi lak télben, viharban
Szomorún, egymagában áll,
S veréblakóktul bitorolva
A boldog új tavaszra vár.

Mert a langy szellővel, virággal
Megtér a régi fecskepár,
S a kis fészekre minden évben
Új élet boldogsága vár.

A kanári sírja

Nem zugtak a harangok,
Pap nem imádkozott;
Nem vitte gyászfogat ki
A kedves dalnokot.

Puha fehér kezecskék
Csipkébe göngyölék,
Egy köny, mely rája hullott:
Ez volt a gyászbeszéd.

A kert egyik zugában,
Hol legtöbb rózsza nyit,
Parányi kis gödörben
Alussza álmait.

Virágos nyughelyéhez
Pillangók szállanak.
A nap sző hantja közzé
Aranyos szálakat.

Csalogány nyári éjjel
Sírjánál kesereg,
S a rózsza bokra hullajt
Rá egy-egy levelet.

Ha fénynyel, illatárral
Megjő a kikelet:
Ibolyák nyílnak ott ki,
E kis madárszemek.

TÖREDÉKEK

A pénz

Vad czédaságtól reng a palota.
Viraszt a mámor; foly Champagne bora.
Szilajon isszák festett asszonyok;
Csók járja és a szív szíven dobog.
Sok ittas úrfinak szemében
Élv s álom harczot vívnak épen.
Megöl az unalom! kiált fel egy,
Üresnek látom én az életet.
S a leghalványabb és legálmosabb
(A háziúr s a lakma rendezője)
Egy kristályserleget markába kap
S rekedt hangon felordít: »Csupa dőre,
Ki másra vágyik és nem pénz után;
Világi boldogság a pénz csupán!

»Arany volt hajdanában is az élet
Legjobb helyére a belépti jegy.
Gyötrelmes vágyad nincsen ott, csak élved,
S mit megkivánsz, azonnal a tied.
Te csak heversz, mulatsz, nincs semmi dolgod,
Használod száz inas lábát, kezét.
S a csőcselék irigykedik: Beh boldog!
Van annyi pénze mint szemét!

»Akarsz utazni?... Hát siess szállni!
Kell drága öltöny?... Lesz, hanem fizess!
Szeretsz tán lovagolni, kocsikázni?...
Szólj és lovad, kocsid bármennyi lesz.
S ha ínyedet csiklandja finom étel:
Zabálsz; mi ritka, drága, mind tiéd.
Szeretsz mulatni: páholyodba mégy el.
Mert pénzed annyi, mint szemét!

»Mi bánt?... Talán szép asszonyért esengesz?
Vagy hű barátod nincsen még neked?
Hidd el, barát is, asszony is tiéd lesz,
Ha aranyaidat jól csörgeted.
S a taps, dicsőség, hír szomját ha érzed,
Csak ints, s mindenki porba hull eléd.
Mi kéj, hogy ezren irigyelve néznek,
Mert pénzed annyi, mint szemét!

»És a mi kéj van, mámor és ígézet,
Mind, mind a drága pénz találta ki.

Van mindened, ha tömérdék a pénzed;
Csak a szegényt kinozzák vágyai.
Poharamat a pénzre hajtom én fel!
Még több világosságot és zenét!
A gazdagoknál soha sincsen éjjel...
Van pénzem annyi, mint szemét!

»Hej! ronda, piszkos ágyban született meg
Az árva, bűnös, aljas és bolond.
Kenyéren élnek mind a megvetettek.
A legnagyobb gyalázat itt a gond.
Erénye csak gunyul van a szegénynek;
Piszokba', sárba', rongyok közt marad;
És darabokra töri szét az élet,
Mint én most ezt a poharat!«

Tapsolva ordít éljent mindegyik.
Zaj és kacaj közt fölemelkedik
Most egy uracs kopottas öltözékben,
Csak arcza mondja: Jobb időket éltem!

»Hétágu korona van czímeremben;
Lelkem, mint vérem, büszke és szabad.
Boldog is tudnék lenni véghetetlen',
De látom, nem elég az akarat!
Az üdvösséget mosolyogni láttam
S magamnak eljegyezni nem tudám.
Nem járhat ő - mondá - kopott ruhában,
Világi boldogság a pénz csupán!

»Szerelmét fűzte hozzám egy leányka.
Meghalok érte s nem lesz hitvesem.
Az olajfák, narancserdők honába
Magammal én őt el nem vihetem.
Pénz hát a jelszóm! Álmodám idáig;
Nem kergetek már árnyakat bután.
Üdvösségemhez csak a pénz hibázik!
Világi boldogság a pénz csupán!

»Gyémánt a lelkem, óh, de lent a sárban!
Nem díszitem a bolt kirakatát.
Nagyot, dicsőt akarnék, de hiában,
Az én erényem tett helyett a vágy;
Óh, jól beszéltél, nagy a bölcseséged!
Koldús erénye rongyok közt marad.
Darabokra tör engem is az élet,
Mint én most ezt a poharat!«

»Hazudtok! - szól a terem egy zugából
Egy félszeg ember, látható, szegény, -
A pompa hadd tekintse mostohául,
Rejtőzve él a boldogság, erény,

Az üdv a szívbe van beírva mélyen,
Boldog csak az, ki véle született.
Az ember képe, átka van a pénzen;
A kapzsiság csinálta pénzetek'.
A gazdagot, nem bánom, irigyeljék!
Van üdv, hogy meg nem látja senkisem,
Mert meghal, a mint odahagyja csendjét,
Én ezt imádom és csak ezt hiszem.
Ki a világ előtt fénylik, jaj annak,
Ha e kívül más gazdagsága nincs!
Üres szívűek a legkoldusabbak.
A szív, a szív az egyedüli kincs!«

Nagyot kacagnak rajta széltire;
A sok között csak neki volt szive.

Egy költői regényből

- Praeludium -

Ég s föld között száll lelkem, kósza lélek;
Szeretnék, mint pacsirta, dallani.
Mégis, szavamra, belekapni félek;
Kudarczot nem szeretnék vallani.
Pedig tudom, hogy nincs reális élet
Mesémbe', mind azt fogják mondani.
Ne tegyem át hegedősök korába?...
Mert minden hóbort ama kor hibája.

Bevallom, mit e verslábakra fűzök,
Platónikus szerelmi láz biz' a'.
Ó, jaj! tudom, két tűz közé kerülök,
S követ dob rám közönség s kritika;
S versemmel irgalmatlanul felülök,
Ha majd azt mondják rá, hogy: szófia!
Hisz ez mind lári-fári, pára, gőz;
A pénz szerelmet, ideált lefőz.

S remélni, várni! - ó, ez szörnyen untat!
Sok várás kedvet, bugyogót szakít.
Dicsérem békavérü századunkat;
A bölcseségre praxisból tanít:
A fődolog, hogy jól tartsuk hasunkat,
Mivel ép testben ép lélek lakik,
S szerelmünk legyen kézzelfogható;
Ha nincs Katinka, majd akad Kató.

De minthogy én erővel szerelemről
Akarok írni (milyen vaskalap!)
S min jámbor polgár rég kitűztem elvül:

A korral ellenkezni nem szabad,
S tudván, hogy a világ tökéletesbül,
S erőben, észben egyaránt halad:
Tehát, hogy botrány ne legyen belőle,
Bolondságomnak gyerek lesz a hőse.

Ki megtanulta másoknál korábban,
Hogy életünk, vágyunk, hitünk hiú.
Kit szidtak otthon és az iskolában:
Nem lesz belőled soha férfiú!
Első szerelmét, kamaszéveit
Kis Ficzkinek szedem rimekbe itt;
S míg rá emlékszem, elhal ajkamon
A gúny; eszembe jut gyermekkorom.

Hősöm fejét Katinka megzavarta,
Egy kurta-szoknyás, kék szemű leány.
A gouvernante ugyan kordába' tartja,
De nála sem grasszál a tudomány.
Ő is amolyan romlott, régi fajta;
Még csak emanczipálást sem kíván.
Megérti sorsát és az életet,
De könyvekből tanulni nem szeret.

Ez a két mákvirág (véletlenül-e,
Vagy kerítéshez tán a sors is ért?...)
Meglátta egymást s lett aztán belüle
Ábrándozás, sok hű-hó semmiért.
Kis Ficzki verselt, iskolát kerüle,
S Katinka lelkesült regényekért.
Szerették egymást szótlanul, szerényen...
Magam is így tudtam szeretni régen.

De mielőtt eldallom e szerelmet,
Bölcs olvasók, magukhoz' fordulok;
Mert, ha csak így, szó nélkül belekezek',
Biz' Isten! még veszélybe juthatok,
Hogy holdvilág-falónak elneveznek;
Azért, ha tetszést nyerni nem fogok
Ne engem szidjanak s regényemet:
Ő volt bolond, az iskolás gyerek!

S most üssük össze már a töredéket!
Faragjunk és simítsunk rajta még,
Hogy legalább hat újat nem beszélek,
Legyen formája könnyed, rimje ép.
Köszöntelek, dalok világa, téged!
Egy mezitlábos csarnokodba lép.
Szabad a vásár! Kritikus jöhet:
Elkezdem egyszerű regényemet.

Szeptember verses regényből

Vérem lehült, az ifju hévnek
Tulestem első mámorán.
Nem az, nem az többé az élet,
A minek egykor álmodám.
Nem mondom, hogy szívem kiégett
(Véralkatom nem engedé meg);
De úgy veszek már bünt, erényt,
Mint egy kiolvasott regényt.

Elszállt a gyors idő felettem,
El egy virágtalan tavasz.
Hiába lángoltam, szerettem,
Mint vágyakkal megvert kamasz,
Pedig dus voltam érzelemben;
Fényes világról énekeltem,
Midőn sötét búkedv kísért...
Óh, jaj, már sírnom sincs miért!

Szegény, fáradt, fakó szívemben
A kín közönyre változik.
Hová levél első szerelmem,
S hová, te forróbb második!
Nincs több varázs a lány szemekben.
Idő előtt megöregedtem.
Hol vagy reménykedés kora!
Husz éves nem leszek soha.

Siratlak csöndesen zokogva,
Elszállott húszas éveim;
De a nyugodt harminczasokba
Megernyedtt szívvel lépek im.
Virágaim mind eltiporva
Hevernek szerteszét a porba',
S elszórt emlékeim között
Motozva, koszorút kötök.

Egy szórakoztat még: az ének.
Röstelve kell bevallanom.
Hiszen ma csak diákkedélyek
Gyönyörködnek költődalon.
Helyébe most a próza lépett;
Ezé az olcsó taps, dicséret;
S a költőnek muzsája ma
Fényes csatorna: légy: Nana.

Nem kellesz immár, ég leánya,
Óh, múzsa, szűz, szeplőtelen.
Szemérmes csókod' nem kívánja
A költő, a ki most terem.
E romlott, e lejárt világba'
Nyavalygás a poéta láza.
Hanyatlík ember és idő;
A hős ma Alfonz, Desgrieux.

Okos költő korával éljen.
Lángoljon lelkesek között,
S rohadt erkölcsök idejében
Piszkálja a sarat, dögöt.
A gyöngéd lelkektől ne féljen;
A hol a többség, ott az érdem.
Az népszerű és hirhedett,
A ki korának hízeleg.

Én Ifjuságom, könyvbe szedve
Látom, nem kellesz senkinek.
Síró zenéd kit érdekelne;
Vaknak mit érnek a színek!
De volna csak természetembe'
A kéz kezét mos léha elve:
Hogy ütnék, vernék a dobott!...
A hír születni így szokott.

Nos hát, én mégis irdogálok,
Bár nem fogad zaj, trombita.
Te sem riasztasz, súlyos átok,
Hogy kis népnek vagyok fia.
Sőt még azt vallom: Légyen áldott,
Költészet, édes-bús magányod.
A sors ilyennek alkotott.
Nem érdem: véletlen dolog.

Mig, ifjuság, lángodban égtem,
Születtek lázas kis dalok.
De hogy lehiggadtam, megértem,
Nótám se már oly szakgatott.
Nem írok többé hevenyében,
Mint forrongó hevembe' régen.
Dalom hosszabb lélegzetű.
Nem villám: őszi derű.

De hagyjuk már az ifjuságot.
Nem líra ez, hanem regény.
Hősöm javára félreállok;
Eztán csupán a rím enyém.
Dicsérnek majd ifjú titánok
És megvesznek szegény diákok,

Vén lányok és szűk sorsuak,
Kiket lenéznek az - urak.

Egy jó barátom volt; az ének
Erről fog zengni. Elbukott.
Kergették vágyak, nagy remények.
Nyugodtan lépni nem tudott.
Magában állt; nem kedvezének
Korviszonyok sem a szegénynek,
Révpartot, tudta, nem talál,
Egy útja volt csak: a halál.

Hőst, mint ez itt, ugyan ki látott?
Hajlott korút, szerelmeset,
Ki eddig egy nőnek sem ártott,
S fatuskónál esetlenebb.
Bejárhatod a félvilágot,
Szeretőt néki nem találsz ott;
Mogorva, száraz agglegény...
Ilyen hős lészen az enyém.

Midőn apját is eltemette,
Falusi birtokán maradt.
Ivott, vadászgatott telente
S mint gazda tölté a nyarat.
Kirándulást nem tett semerre,
Odvában úgy élt mint a medve,
S oly mélabú vett rajt' erőt,
Minőt magány idéz elő.

Anyjáról az maradt eszébe',
Hogy sokat sírt és szenvedett.
De szőke, szép, szelid fejére
Oly örömet emlékezett.
Szelid nézése évről évre
Mint hű talizmán, úgy kísérte,
S vád volt e szemben, néma vád:
Ő vitt a sírba, ő, apád!

Az árvaság nehéz egy élet:
Ezt látta András mindenütt.
Fénynél előbb látott setétet
S bőven nyelé a keserűt.
Csupán azok hizelkedének,
Kik tőle valamit reméltek.
Nőtt rokonok, testvér nekül,
Idegenben idegenül.

Mert apja, nem törődve véle,
Pillangó módra repdesett.
Nem akadt férfi a megyébe'
Veér Miklósnál szerelmesebb.
Kéjt halmozott szerelmi kéjre;
Száz nő fogadta kebelére;
S épen szerelmes levelet
Irt, mikor szél ütötte meg.

Fiát, míg élt, könnyen lerázta,
Hogy csünghessen kalandokon.
Csöndes, szerény falusi házba'
Nevelte őt egy nőrokon.
Miklós meg járt fürdőre, bálba;
Bámult és híres volt a táncza.
Parókat hordott tar fején.
Szép úr volt - annak idején.

Magányban folytak, anyja nélkül,
Andrásnak gyermekévei:
E kor sok apró örömebül
Csak kóistoló jutott neki.
Apját csupán egy régi képről
Ismerte s Don Juan-hiréből.
Föl nem kereste őt soha...
Rosszabb volt mint egy mostoha.

Parasztfiúkkal cimborálva
Csatangolt hősünk szerteszét.
Hegyek között, erdő-magányba'
Töltötte legtöbb idejét.
Claire néni, egy vén úri dáma,
Nem sok, de nem ügyelt reája
Annyit se, mint hogy ölebe
Ruháját ne piszkítsa be.

András így nyerte meg barátul
Az édes jó természetet,
Reggel korán kiment a házból,
S gyakran nem tért csak este meg.
Madárfészket szedett a fárul,
Gyümölcsöt a tilalmas ágrul;
S ha nyúlát lőtt, halat fogott,
Az erdőben lakmározott.

Ottan tudott csak megpihenni,
Hol a madár fészket rakott;
Hol a kőszikla visszazengi
A korán síró bánatot.
Kivágyódott fölmelegedni,
Ahol az Úr ujjá teremti

A földet minden tél után...
András itt volt boldog csupán.

S ha visszatért kis falujába,
Vad volt, félénk, huzódozó.
Olyat csupán az olvasásba'
Lelt még, ami vigaszhozó.
A ház legrejtettebb zugába
Vonult, hogy senki meg ne lássa;
S ha voltak is tán álmai:
Korán tanult lemondani.

Husz éves volt s a szerelemnek
Üdvét még meg se kóstolá.
Az évek egyre-másra teltek,
S nő ajká még nem csókolá.
Bálban, jour fixen részt soh'sem vett;
Ilyesre csak szép férfi termett.
Igy lett a Don Juan fia
Még életében múmia.

Avagy csupán látszott hidegnek,
S vulkán forrott a hó alatt?
Vagy nem lehet az ily sziveknek
Érezni titkolt vágyakat?
Nem! Ők is álmodnak, szeretnek;
Kérek csupán egy kis türelmet:
Andrásnak is kitört heve, -
Midőn már elkésett vele.

A nap dicsérete

Egy istent, egy napot imádok.
A nap az alkotó maga.
Ragyogó nyár, sugárvilágod
Pajkos tündérek évszaka.
Te hímezel sok fényes álmot.
Rejtelmes nyári éjszaka.
Oberont és Titániát
Üdvözli a tündérvilág

Beteg szív, fásult, léha, száraz,
Ki rózsáid közt sem hevül.
Kell mámor, üdv, erő?... A nyár az!
Ő alkot, éltet istenül.
Kit fájdalom sötéten árnyaz,
Napod sugárán felderül.
Békíts ki emberrel, világgal;
Teljek be, óh nyár, fénysugárral!...

Szeptember, csöndes őszi hónap,
Kis hittet, fázva zengelek.
Siratlak, eltűnt, ragyogó nap;
Vérem kezd hűlni, szenvedek.
Elmém a szürke, zord valónak
Hódol meg; kétkedik, beteg.
Köd, lomha köd szívem lakója;
Elvitte jó kedvét a gólya.

Az erdő

Szeretem fáid zizzenését,
Rejtelmes árnyvilágodat.
Ha elgyötört a gond, a kétség,
Hűn őrizték meg titkomat.
Szívemnek rejtett gerjedését
Fünek-fának ki nem beszélték.
Erdő, te jó vagy s részvevő:
Rejtsd el, ki bús és szenvedő.

Beh jó sötétzöld fáid árnya,
Ha izzó égről tűz a nap
Ha meg vagy sértve, megalázva:
Pihend ki erdőben magad.
Oh mert a harcz, a földi lárma
Elnémul e zengő magányba',
Ahonnan mit se lát szemed,
Csak szeliden kéklő eget.

Szellőtül ringó kebeledre
Boruljon, ki magányt ohajt.
A fák pajzánul enyelegve
Gunyolnak itt minden sohajt.
Kinek nem jó meg itt a kedve -
Már élve holt, el van temetve,
Ki téged, erdő, nem szeret:
Még nem örült, nem szenvedett.

Családi fészek

Magány, ridegség bús avarja,
Kerüld a boldogot, míg él.
Avagy, ha nem lehet, sirassa
El bánatát szüleinél,
Ifjú, kinek van apja, anyja:
Őrült vágy lelked' ne ragadja
Ki az idegenek közé!...
Az a világ a közönyé.

Áldott a kis családi fészek,
Hol anya gondja melegít,
Hová bűnbánva visszatérhet
A tétkozló fiú megint.
Hol a viharcsapkodta lélek
S a szilaj, átkos szenvedélyek
Egy hű szíven megnyugszanak...
Családi fészek, áldalak!...

Szép asszonyok

Szép asszony és hozzá erényes...
Ugyancsak ritka egy dolog.
Hát ne egyék az, a ki éhes?
Éheznek mind az asszonyok.
A legjobb nő erénye véges,
S helyzete sokszor vajmi kényes,
Ha hízeleg száz ajk neki...
Százat hallgat meg?... Jól teszi!

Erényt szép nőtől az kíván csak,
Akit a rút önzés vezet,
Óhajtja őt, de csak magának
S örül, ha véle vétkezett.
Ám oly bolond nőt hol találtak,
Ki egyszer engedvén a csábnak,
Erényes hölgygé lett megint?...
Belé bukik a bűnbe mind!...

*

Minő egyoldalú az élet!
Milyen kicsinyke töredék!
A mint mulandó vágy elérhet, -
Akármilyen sok: nem elég.
Adassék bár száz évig éljed,
Csikarj ki minden percztől élvezet:
A mit birtál: parányiság,
S mit nélkülöztél: egy világ.

Álarcz alól

Szin: Park, közepén úri lak verandával, melyre lépcsők vezetnek föl. A park rácsos kerítése mögött az országút látszik. Lent a veranda előtt padok a földbe vert asztalkákkal. *(A báróné egy padon ül, ujjjaival türelmetlenül egy bokrétán babrálva. Szemben vele a társalgónő, nyitott könyvvel a kezében.)*

BÁRÓNÉ

Unalmas egy könyv! Hagyja abba, kérem!
Könnyü idillt álmodni - vérszegényen.
Idill?... no köszönöm! tapasztalám,
Mit ér ez álmos falusi magány.
Eléggé sínylem ezt a négy hetet.
Beh jó, hogy végre menekülhetek!
Be van-e minden csomagolva?

TÁRSALGÓNŐ *(leteszi a könyvet)*

Minden.

Utazhatunk akár e perczben innen.

BÁRÓNÉ

Szökünk is még ma este. Hála ég!
E házban itt csak árnyékom valék,
Nem vonzott semmi, minden untatott.
Ikertestvérek voltak a napok.
Óh, milyen élet! Gyermeknek való,
Kit még mulattat ostor, síp, fa-ló;
Kinek gyümölcsnél ízesebb a torzsa.
Én eldobom, mert nincsen sava-borsa.

TÁRSALGÓNŐ

Ítéletében én nem osztozom.
Középen az igazság, asszonyom,
A falunak is megvan ingere;
Csak érzék kell hozzá.

BÁRÓNÉ

Tere-fere!

TÁRSALGÓNŐ

Falun is vannak mindenféle élvek,
Fáradt kedélyek itt árnyékban élnek...

BÁRÓNÉ

S nem kapnak napszurást... De élet ez?

TÁRSALGÓNŐ

A legjavából, mert természetes.
Őszinték itt vagyunk csak igazában,
Turnúrt letéve, könnyü pongyolában.
Szívünk elől itt el nem zárkozunk;
A nyílt természettel barátkozunk.
Mig ott, hol százezren hullámanak,

Ki vagyunk téve, mint a kirakat,
Minden mihaszna élczelő nyilának,
S a mért aggódunk, az csupán a látszat.
A vizet meg nem isszuk, csak leszűrve,
S úgy érezzük, a hogy járunk: befűzve.
Kedvünk hazug, hangunk változtatott.
Álarcz alól kérdezzük: Ki vagyok?

BÁRÓNÉ

Lehet, hogy izlés dolga; nem tudom.
Egyet tudok, hogy a falut unom.
Mert ott az is, mi kellemes lehetne,
Magányba mint kriptába van temetve.
Nem is multság, nem is élvezet,
Melynek tanúi fák s nem emberek.
Akarja tudni, az igaz gyönyör mi?...
Mástól kapott ingert mással közölni.

(A bokrétára mutatva.)

Tekintse ezt. Szép úgy-e bár?... Ilyet
Naponkint küld kertészem; hogy minek,
Azt tőle kérde; én nem látom által,
Hogy mit csináljak itt e sok virággal.
Szegény fehér rózsák, hervadatok,
Meg nem becsülve, mint én, társatok.

(A bokrétát egy darabig elmerülve nézi, aztán elhajítja.)

Mint óraperczegés, ha egyedül
Virrasztunk, minden percz úgy nehezül
Egyhangu tik-takjával itt reám,
Azt hajtva: Nem vagy már ifjú leány!
Az óra minden perczegése int:
Asszony vagy s vénebb mával is megint.

(Elméláz.)

TÁRSALGÓNŐ

Az életzaj, a nagyvárosi lárma
Időnk folyását persze túlkiáltja.
Nem vesszük észre, hogy vérünk lehül
És megöregszünk - készületlenül.
Aztán a sose nyugvó izgalom:
Karusszel, estély, lóverseny, vajon
Nem hasonlít-e, asszonyom, a mézhez:
Ki nagy adagban falja, nem is élvez.
Sokat használt élv gyorsan lesz kopott,
S unalmas minden, a mi megszokott.

BÁRÓNÉ

Malmomra hajtja, kedves, a vizet.
Ásítani rá nem ér, a ki siet.
Az emberektől nyüzsgő bulvárdon
Egymást taposva, törli el a lábnyom.
A kép, a kedv itt egyre változó,
Minden nap új szint, új ingert hozó.
Ez a valódi élet, mely nem untat;
Nem ad időt, hogy bíráljam a multat,
S vizsgáljam a tükörben, hogy hajam
Őszül-e már... No hát, nincs igazam?

TÁRSALGÓNŐ

Bizony nincs; mert csak falujában itt
Alhatja ki a tél izgalmaikat.
Igaz ugyan, nem ily rendszer szerint,
Szobájából hogy még ki sem tekint.
Mindössze néhányszor kilovagolt,
S a multkor egyszer a templomba' volt.
Színház, hangverseny, bál itt nincs, való;
De hát mindez csak fűszernek való.
A sáfrányt, borsot én is szeretem,
De csak, ha ételhez vegyíthetem.
A mint hallottam, így okoskodott
A báró úr is s nem unatkozott.

BÁRÓNÉ

Szegény férjem? Jaj, fel ne hozza őt!
Ő csak pókhálót pókhálóra szőtt.
És a míg élt, hálóiban maradt,
Itt töltve őszt, telet, tavaszt, nyarat.
Szántott, vetett, mulatság volt neki
Dohányt ültetni, ürgét önteni.
Kint lebzselte a tanyán napon s esőbe',
A béresekkal, ispánnal vesződve;
Nem bánva semmit, hogy lesül a képe,
Gyönyörködött, hogy dolgozik képese.
Télen kártyázott, lőtte a nyulat.
Igy vette ő hasznát a falunak.
De én, rideg négy fal közé bezárva,
Ugy érezem, lakásom női zárda.
Próbáltam főzni vagy kötéskötésnyát;
Elnézegettem, hogy' fejként a Riskát.
Cselédet szidtam, játszottam cziczával,
Belső viszonyba léptem coeur-királylyal.
Himeztem erszényt, vánkost, szőnyeget,
(*Sóhajtván*) Csak papucsot nem. Négy hosszú telet,
Ifjuságom javát töltöttem itt
Apácza-módra, özvegységemig. (*Kis szünetet tart.*)
Midőn szegény férjem két év előtt

A kriptában lelt végső pihenőt,
És fordulván az év, letelt a gyászom:
Bűn volt-e, hogy kiszálltam lepke-szárnyon?
S aztán?... Hisz' tudja! Néhány szó elég:
Huszonhat évvel nem mondunk le még.

TÁRSALGÓNŐ

Egy szóval: elmulasztott élvezet
Behozni kamatostul sietett.
Az izgalmat tüzé ki jelszavul;
Pedig a szív, ha egyszer megvadul,
Az ész szavára nem hallgat sehogy,
S nem áll meg, csak ha végre összerogy.
Nem vón'-e jobb e szép kastélyban élni?...
Igaz, csak úgy, ha volna benne férfi...

BÁRÓNÉ *(hevesen félbeszakítja)*

E szép kastélyban?... Sose lássam újra!
Futok belőle: testem, lelkem únja,
De mi is tartóztatna vissza itt? *(Elgondolkozik)*
Ah, semmi, semmi!... minden csak taszit.
Ugy tetszik sokszor, minden ellenem
Fordul, hogy maradásom ne legyen.
Loránt grófot, szomszédomat bírálni
Úgy szokta ön, hogy utazott világfi...

TÁRSALGÓNŐ

Járt Indiákon s isten tudja, hol.

BÁRÓNÉ

Szép asszonyoknak hévvel udvarol.

TÁRSALGÓNŐ

A társaságban könnyed, szellemes.

BÁRÓNÉ

Igaz-e, nem tudom: - föl nem keres.
Négy hét alatt, négy hosszú hét alatt,
Csak kétszer volt itt s akkor sem maradt.
Komoly volt, közönyös, hideg, kimért;
Nem jött, csupán az illem kedviért.
Mint lánykorbéli tánczosom, barátom,
Ezzel kötelmet rótt le csak; belátom.

TÁRSALGÓNŐ

Ejh, ez lehet. Nemünket, azt beszélük,
A gróf félig lenézi, szánja félig.
A nők, úgymond, hiúk és változók,
Csak gondüző játékszerűl valók.
Nem férfi az, kit ellágyít a szoknya,
S érzést, hitet pazérol asszonyokra.
Mert Éva óta egy se volt a nembe'
Méltó igaz, valódi szerelemre.

BÁRÓNÉ

Valóban?... Oh, páratlan nyegleség!
Tuskó pótolja tán a szív helyét
A grófnál. Oh, de lesz még pillanat,
Míg ez elvek szégyent vallanak.

TÁRSALGÓNŐ

Ni, farkast emlegettünk. Erre jő.
(*Loránt az országút felől közeledik.*)

BÁRÓNÉ

A gróf?... Ne leljen itt a vakmerő,
Mulasson véle; én intézkedem,
Hogy a cselédség útra-kész legyen.
(*El a veranda ajtaján át.*)

Társalgónő, Loránt

LORÁNT

Nem a báróné távozott elébb?

TÁRSALGÓNŐ

A gróf urat pillantá meg.

LORÁNT

Derék!

Őszinte legalább, az bizonyos,
S hideg közönyt a közönnnyel viszonz.
(*Meglátva a földön heverő bokrétát.*)

Azért becsüli így virágimat;
A földre dobja... Csinos egy divat.
De megtorlok minden sértést!

TÁRSALGÓNŐ

Ugyan!

Van ebben, a mi sérti önt, uram?
A báróné fehér virágait
A kertészétől kapja mind maig.

LORÁNT (*nevetve*)

Valóban, erről megfeledkezém.
A báróné...

TÁRSALGÓNŐ

Azt képzelem, szegény,
Hogy e fehér rózsák innen valók;
Pedig e parkban nem találhatók
Virágok; mert a kertész, látva, hogy
A kastély télen-nyáron elhagyott,
Nem természet csak spárgát, retket, parajt.
Rózsát itt, hajh, halandó nem szakajt.

LORÁNT

Igaz, a báróné nem is gyanítja,
Ki küldi rózsáit.

TÁRSALGÓNŐ

S azért hajítja
A porba, mert csupán kertész-becset
Tulajdonít nekik; de meglehet,
Ha tudná...

LORÁNT

Mit tart rólam? Mondja... óh!

TÁRSALGÓNŐ

Panaszkodott, hogy ritkán látható.

LORÁNT

Tán, hogy rám unjon?... Ismerem szeszélyit.
Rohammal az udvarló czélt nem ér itt.
De ha közönyt lát, érdeklődni kezd;
Asszonytermészet; ismerjük mi ezt.
Azt akarom, hogy vallomást tegyen,
Érezve kínos kéjed', szerelem!

TÁRSALGÓNŐ

Csakhogy kisülhet szívfogósdija,
S akkor hiába minden taktika.

LORÁNT

Ha ön elárul...

TÁRSALGÓNŐ

Szükség erre nem lesz.
A báróné minden, csak nem szerelmes.
Elmondtam az utasítás szerint,
Hogy ön minden őt játéknak tekint,
Leirtam mint léhán szeretkezőt...
Annál nagyobb méreg vett rajt erőt.
Toporzékolt, harapta ajkait.
S kikelve arczából, azt mondta -

LORÁNT

Mit?

TÁRSALGÓNŐ

Azt, hogy tuskó van a szive helyén.

LORÁNT

Valóban? Ez pompás! Nő a remény.

TÁRSALGÓNŐ

S a gróf ur ennek még örül s bizik?

LORÁNT

Szívével folytat pert a nő, ki szid.
Ma még villámlik s holnap már kibontja
A szerelem szivárványát.

TÁRSALGÓNŐ

Ne mondja!

LORÁNT

De tudni kell hozzá, a jégcsapot
Színelve, hol a sóhaj nem hatott.
Jolánt a kellő hangulatba hoztam.
Mehet a játék! Föl szerencse, mostan.

TÁRSALGÓNŐ

Tehát a gróf ur még reménykedik?

LORÁNT

Ha a kisasszony, mint eddig, segít.

TÁRSALGÓNŐ

Nincs fogamatja e segédkezésnek.

LORÁNT

Bocsánat, e kérdésben én itélek.

TÁRSALGÓNŐ

De a báróné még ma távozik,
Mert, ugymond, szörnyü mód' unatkozik.

LORÁNT

Igy állunk? Akkor hát ma vagy soha!

TÁRSALGÓNŐ

Van még reménye?

LORÁNT

No, de mekkora!

TÁRSALGÓNŐ

Gróf úr egy hirtelen rohamra készül,
S hogy jönni, látni, győzni fog, merészül
Reméli; *(nevetve)* de a báróné megyen;
Estére túl lesz már völgyön, hegyen.

LORÁNT

Megy vissza?... utazik?... Azt mondom, ő nem
Innen szökik, hanem csupán - előlem.

TÁRSALGÓNŐ

A gróf úr elbizott.

LORÁNT

Látok.

TÁRSALGÓNŐ

De csitt!

Jön a báróné: hallom lépteit.

Társalgónő, Loránt, Bároné

BÁRÓNÉ *(még a veranda lépcsőin)*

Üdvözlöm, gróf, mi fújta önt ide?

LORÁNT *(közönnyel)*

A nyugtalan lélek, mely, mint pihe,

Megállapodni nem tud egy helyen.

Libeg-lebeg föl és le szüntelen'.

A légbe' nincs számára pihenés,

Viszi, ragadja minden lebbenés.

Bucsúzni jöttem.

BÁRÓNÉ

Utazik?... Derék!

Ép így teszünk mi is ma este még.

LORÁNT

Megunta a falut?

BÁRÓNÉ

Mint ön nemünket.

LORÁNT

Honnan gyanítja ezt?

BÁRÓNÉ

Mert véle tüntet

LORÁNT

Közömbös dolgokkal nem tüntetünk...

(Másra térve.)

Tehát ma egy házzal tovább megyünk?

Méltánylom ezt az elhatározást;

Elernyedék én is szemlátomást,

Mióta itt tapostam port, sarat.

(Kérőleg néz a társalgónőre, a ki a parkban sétálni kezd s csakhamar egészen eltűn; de időközönként látható.)

BÁRÓNÉ *(gúnynyal)*

Csodálatos, hogy eddig is maradt.

LORÁNT

A gazdaság körül akadt dolog.

BÁRÓNÉ

Igy az időt elölte valahogy,

Nekem nem volt rá módon, eszközöm,

Hogy percze is kifogjak bőjtömön.

(Különös hangnyomattal.)

Házam tájára egy lélek sem tévedt,

Csak koldusok s éhes vándorlegények.

LORÁNT *(mint a ki semmit se vett észre)*
Fogadja, báróné, részvétemet;
Mert a mit egyedül átszenvedett,
Tanúim a henyélő inasok.
(Az országút felé mutat.) Én is bőven tapasztalám amott.
Egy helyhez nőttem, mint nyirkos falon
Penészvirág. De félek, úntatom,
Önnel beszélve el mindezt, ki szintén
Kivágyott a világ zajába, mint én.

BÁRÓNÉ
A férfi még könnyen segít magán;
Ha úgy akarja, néki nincs magány.
Ellátogathat ide vagy oda,
Ha jónak látja.

LORÁNT *(tettetett csodálkozással)*
De ugyan hova?
A bírónál itt nincsen úr nagyobb,
Kivéve a tanítót s a papot.

BÁRÓNÉ
Ön férfitársaságok kedvelője?...

LORÁNT
Ha szép asszony hí, sem futok előle.

BÁRÓNÉ
De bolygójává sem lesz?

LORÁNT
Fájdalom,
Ki nem cserélhetem véralkatom'.
Azért szeretem úgy az idegent,
Mert változó föld új ingert jelent.
S nincs olyan ország, nincs oly szép vidék,
A mely ne űzne mást is látni még.

BÁRÓNÉ
S hová megy most?

LORÁNT
Mig tart a szép idő,
Svájcban kalandozom s onnan dicső
Itáliába vagy Párizsba térek,
Hol sokfélék az arczok, gyors az élet.

BÁRÓNÉ *(ingerülten)*

S tegyük hozzá, hol könnyen kaphatók:
Jószívű hölgy- és kommunista-csók.

(Magát összeszedve.)

Egyébiránt programmunk egyezik.

Magamat is csak változás hevit.

Könnyű kedély az élet fűszere,

Mert nincs terhünkre s jókedv jár vele.

(Éles gúnnyal.)

Hogy érdeklődném hát a férfiért,

Ha, mint az egyszeregy, száraz s kimért?

LORÁNT *(látszólagos elragadtatással)*

Ah, asszonyom, beh szívemből beszél!

Gondolatlanul röpít könnyű kedély.

Valómnak egy hely bárhogyan megfelelt,

Ha válni kellett, nem voltam levert.

Le nem bilincselte; mert meg nem szoktam.

Vigan jövők és könnyen távoزام.

BÁRÓNÉ

Látszik, nem ismeré a nők javát.

Könnyen veszített, mert könnyen talált.

Eladó lányokban bővelkedik

Párizs, ez pótlá veszteségeit.

Igy aggregény maradt.

LORÁNT

Nem, asszonyom!

Himennel még jó lábon áll korom.

Vigan hordom harminchat évemet,

S megnősülök, ha majd komoly leszek.

BÁRÓNÉ *(elfojtott dühvel)*

Himennel, majd ha szíve elkopott,

Kibékül, mint az éggel a cocotte.

LORÁNT *(nyugodtan folytatja)*

Igaz ugyan, van egy nagy bökkenő...

És lesz-e nő, olyan tökéletes,

Oly hű, hogy férjhűségre érdemes?

BÁRÓNÉ

Csupán egy?

LORÁNT

Az a kérdés, lesz-e nő,

Ki nyugtalan természetem' kiállja,

S magát ily kínos áldozatra szánja.

A kikat eddig láttam, - hejh, pedig

Láttam nyugatit, délit, keletit! -

Vagy harisnyát foldozva otthon ültek,

Gágogva jártak s azt hitték, repülnek.

Vagy hiuságnak, percznyi vágnak éltek:
Csábítva jóbarátot, csalva férjet.

BÁRÓNÉ

Ejh, gróf, a nőkhöz, látom, hogy nem ért.
Tán nem lelt eddig csak libát s ledért;
De meglehet, hiszem, lesz még idő,
Hogy megtéríti egy valódi nő,
Asszony, félig tűz, félig röpke lég
S lassú, szelid láng, hogyha feleség.
Akkor, tudom, más elvet vallana!
Ugy képzelem, higany-véralkata,
Mihelyt a jeggyűrű ujján ragyogna...

LORÁNT

Mint hévmérőben összezsugorodva,
Nem állna meg fagypont alatt csupán?...

BÁRÓNÉ *(sértődve)*

Hogy ily gyöngédtelen, még nem tudám.

LORÁNT

Ah, érzem, hiú minden remény!
Már sok mindent megkísérlettem én.
Örök szeszély üz, hajt, kerget tovább,
Mint a regék bolygó hollandiját.

BÁRÓNÉ *(élénken)*

Ez aztán a váratlan fordulat!
Tehát ön női hűséget kutat?...
Igy hát mégis van célja életének?

LORÁNT *(hidegen)*

Csak rossz hasonlat volt. Célom, hogy élek.

BÁRÓNÉ *(nem bírja magát tovább türtőztetni)*

Inkább legyen képmutató világfi;
Hogy szíve tapló, minek azt kitárni! *(Eltűnődve.)*
Egykor pedig más színben állt előttem.

LORÁNT

Abból a korból régesrég' kinőttem.
(Fölveszi az eldobott bokrétát.)
Tekintse e szegény virágokat.
Gyűröttek, porlepettek, sárosak.
Szinük, mely természettől szép fehér:
Most szürke; hullong róluk a levél;
Óh, mert alig tárták ki keblüket,
Egy kéz, amelybe' nincs könyörület,
Hogy bárki lába eltiporja őket,
A porba dobta büszkén, megvetőleg.

BÁRÓNÉ

Ha nem tudnám, tréfál, szégyenleném,

Hogy az az ócsárolt kéz az enyém.

Ugy van; de ezt a vádat - kész vagyok

Elnézni; legalább nem untatott.

(Midőn Loránt mozdulatot tesz, hogy a bokrétát visszaadja.)

Csak tartsa meg. Ments' ég, hogy visszakérjem;

Fonnyadt virág jól áll az ön kezében,

Meg' aztán kell is rózsá itt, ahol

Odvában él az ember, mint bagoly.

LORÁNT *(a bokrétát leteszi az asztalkára)*

S ezért dobá el?

BÁRÓNÉ

Nem csupán ezer'.

A rózsá is, ha mindennap fehér,

Közömbös lesz, később kiállhatatlan.

A kertészem boszant így öntudatlan'.

Hogy a legszebb virág az én szemembe'

A fehér rózsá, bölcsen kieszelte,

S most ily bokréta mindennap kijár.

Hogy úntat, csoda-é?

LORÁNT

Eldobni kár!

BÁRÓNÉ

No lám, ön, aki nőkkal nem törődik,

Hervadt rózsák lovagjává szegődik.

Nevetnem kell, hogy egy poros virágra

Több érzést pazarol, mint tíz leányra.

(Fölveszi a bokrétát s egyenkint tépdesi a rózsákat.)

Fehér után fehér következik.

Fehér, fehér, fehér ah, mindegyik!

Bocsánat, önre gondolok, ha látok

Egymás mellett száz egyszínű virágot.

Egyféleség nem vonz tartósan engem;

Csak tarkaság virágban, érzelemben.

(Mikor a bokrétából már csak egy szál rózsá maradt a kezében, ezt leteszi az asztalkára.)

LORÁNT

Vagy rózsanyelvre fordítván a szót:

Fehér s piros egymás mellé valók?...

(Az eltépett rózsákon feledve tekintetét.)

Szegény bokréta!

BÁRÓNÉ

Kedve van talán

A porból összeszedni?... Kész talány

E nagy részvéte.

LORÁNT

Én is azt hiszem;...
De rózsát látva, gyöngé lesz szívem.
Mindíg szerettem a virágokat.
Oly szépek, oly szelídek, bájosak:
Kaczér nincs köztük, sem divat-beteg;
Közönyt, álkedvet egy se szenvedeg.
Láttatni titkosan nem vágyakoznak;
Elrejtve, bokrok közt is illatoznak.
Éltük rövid, de nyár van azalatt,
Mig ők a nap felé mosolyganak.
S ha jó az ősz, a rózsza-hullató:
Sohaj, sirás tőlük nem hallható.
Haláluk oly nyugodt, olyan szelid;
Tán elhervadni is gyönyör nekik.
(Az egy szál rózsát észrevétlenül elveszi az asztalkáról.)

BÁRÓNÉ

Oh, a virágok bátran téphetők!
Harag nélkül, szelíden vérezők.

LORÁNT

Nem úgy! Rózsának is van tövise,
S megszúrja azt, ki durván tépi le.

BÁRÓNÉ

Hogy érzeleg!... Jellemzi e vitát:
Szívben sivárság, gomblyukban virág.

LORÁNT

S ha meggyőződnek, hogy szívem beszél így?...

BÁRÓNÉ

Igy szólnék, megfordítva vádam élet:
Ejh, gróf, e szenvedgés mire való!
Bizonykodik, hogy tüztelen, fakó,
Hogy mámor, izgalom nélkül nem élhet,
S mégis rajong, mint egy költői lélek.
Virág kell önnek? Várjon egy kicsit;
Kertemben piros rózsza is virít. *(Menni akar.)*

LORÁNT

Kérem, ne értsen félre, asszonyom!...
A mit mondtam, vissza nem vonom.
Óh szépek a virágok mindenütt,
Hanem tüntetni nem szabad velük.

BÁRÓNÉ

Szeszélyemet elégitem ki csak,
Hisz még nem is láttam rózsáimat.
(Néhány lépést tesz a kert felé.)

LORÁNT *(utána siet)*

Méltán mulat most felsülésem.

Hiába, nem jól érzékenykedem.

Bevallom hát: csak alakoskodám;

Nem érzeleg a szív, a mely pogány.

BÁRÓNÉ

Az, az! *(Ismét néhány lépést tesz előre.)*

LORÁNT *(folyvást a nyomában)*

Hová megy?

BÁRÓNÉ

S ön nem tart velem?

LORÁNT

Napernyő nélkül? Ezt nem engedem.

Majd megyek én, vagy tán még egyszerűbb.

A kertész hozzon -

BÁRÓNÉ

Nem, magunk tegyük...

LORÁNT *(fokozódó zavarban)*

Tán a kisasszony?

BÁRÓNÉ

Óh, milyen konok!

Hát bántja önt, ha én rózsát hozok?

LORÁNT *(mentő ötlete támad)*

Látom, hogy szólnom kell jó ügyemért,

Különben mást hisz rólam s félreért.

Mert én dicsértem a virágokat,

Ön rózsát készül hozni, pirosat

S hajadon fővel, napernyőtlenül,

Nem kérde, keze, arcza, hogy lesül,

Tervének oly mohón indult neki,

Hogy azt kell hinnem, kedvemért teszi.

BÁRÓNÉ *(hirtelen visszatér)*

Mit mondott? Hát nem vette észre rég,

Hogy kedveért még semmit sem tevék?...

LORÁNT *(sóhajt, de könnyebbülten)*

Sajnos való! -

BÁRÓNÉ

S hogy épen a virágok

Inthették volna -

FORDÍTÁSOK

Éjféli számvetés

- Baudelaire -

Mikor éjfélt ver az óra,
Számadásra hí bennünket,
Hogy a napot, a letűntet
Használtuk-e némi jóra?
Mai napon, - volt reá ok;
Tizenhármás péntek épen -
Bár uszunk a bölcsességben,
Ugy éltünk, mint a pogányok.

Letettük, mint léhűtő nép
Jézust, a legigazabbat,
Mint élősdit, kit a gazdag
Kéznél tart, hogy élczelődjék.
Mint az ördög czimborái,
Hogy a csürhét meg ne bántsuk,
A mi kedves, azt gyaláztuk,
S nem mertük a bűnt utálni.

A tévedő gyöngeséget,
Hódolva a butaságnak,
Bikaszarvas homlokának,
Meggyötörtük mint peczéreket.
Csókot hánytunk a pizsoknak,
Nyegleséget ünnepeltünk,
S főleg abba' telt a kedvünk,
Hogy öleljük, a mi rothadt.

S végre, ennyi léhaságot
Hogy lehessen mibe ölni,
Lantot büszkén pengetők mi,
Kiknek híre abban áll, hogy
A hivságot magyarázzák:
Ittunk szomj és ettünk éhség
Nélkül... földj be vak sötétség.
Fújjuk el már azt a lámpát!

Mért oly sápadt...

- Heine -

Mért oly sápadt a rózsma
Óh, mondd meg, édesem?...
Zöld fű közűl az ibolya
Mért nem cseveg velem?

Miért oly bús, oly kedvtelen
Ma a pacsirtadal?
Mért oly sötét a föld nekem
Ma mint a ravatal?...

Mért vonja ködbe a mezőt.
Mért oly borús a nap?
Mért tölti el a levegőt
Ma ez a kripta-szag?...

S hogy magam is oly bús, alélt
Vagyok, mi lelhetett?
Óh, mondd, szivem drágája, mért
Hagytál el engemet?...

Mennék aludni már

- Drammor -

Mennék aludni már
A halmok oldalába;
Hol a dús fenyves áll,
Lehullni könnyben ázva,
Mélázni édesen
Kék fellegen,
Ha a nap éjre vált...
Mennék aludni már.

Óh, drága gondolat,
A mi volt elfeledni!
És lázas arczomat
Zöld fű közé temetni.
Köröttem semmi zaj.
Még egy sohaj...
S elringat a halál...
Mennék aludni már.

Vágy és remény között
Virasztottam sokáig;
De mind elköltözött!
Elértem a halálig.
Ti égi csillagok,
Nem jajgatok;
De hol a fenyves áll,
Mennék aludni már...

A könny vigasza

- Goethe -

Óh szólj, miért szomorkodol
Ez örömnünnepen?
Könyes szemed mutatja, hogy
Sirtál keservesen.

»S magamba' hogyha sírtam is,
Csupán az én bajom;
A könny csitítja búmat el,
Enyhíti bánatom!«

Jer, hí a vig baráti kör;
Óh jer, s örülj velünk;
S akármit is vesztett szived,
Mondd bátran el nekünk!

»Ti vígadtok s nem sejtitek,
Mért sajn e bús kebel!
Ah nem, bárhogy' hiányzik is,
Dehogyan vesztettem el!«

Ugy hát szedd össze jómagad,
Véred még ifju, hő,
Korodban él még a remény,
S a bátor tetterő.

»Ah, nem, azt el nem érhetem,
Nagyon távol ragyog!
Oly messze fönt, s oly édesen,
Miként a csillagok!« -

A csillagért nem epedünk;
Fényin gyönyörködünk,
És tiszta, holdas éjszakán
Sugárán csügg szemünk.

»Igen, sugárán csügg szemem,
Nem egy szép éjjelen.
Hagyjátok folyni könnyemet,
A mig könnyem leszen!«

»Szavanaróla«-ból

- Lenau -

Az ima béke-balzsamával
Istenbe víg elolvadás;
Uristenünk örök dalával
A legbensőbb összhangozás.

A meddig itt küzdködve vérzünk,
S a béke mint hajnal leszáll,
Sajogva legmélyebben érzünk,
Legbensőbb eszme a - halál!

Ha a világ mézes beszéde
Elégített ki, bókola,
Fejedre végromlást idéze,
Judási szája csókola.

Kettő a lélek paripája:
Egy jó és egy haszontalan;
Maga mint gazda ül reája
S lovával összeforrva van.

Szerelmünk csókokat nem olvas;
A hős ellenre nem tekint;
Szakad a mennyből záporomlás,
Hogy a föld meg sem issza mind.

Sok a botrány, tagadhatatlan,
S gazság e széles földtekén;
De czudarabb dolog alig van,
Mint a lator, bíró levén.

Megy a vándor sötét vadonban,
Kezébe fogja fegyverét;
Ellopja a zsvány azonban
S orvul hasítja meg fejét.

Te képed, ó törvény, e szablya!
S a bíróság mi volna más:
Erdőkön lappangó haramja,
S csapása a halálcsapás!

Lenóra

- Bürger balladája -

Lenóra virradat felé
Nehéz álombul ébredt:
»Holt vagy-e Vilmos, hűtlen-é?
Meddig remegjek érted?«
Frigyes király hadához állt
És Prágában táborba szállt
S bár irni elfogadta,
Hogy él, jelét sem adta.

Elúnva császárné s király
Hadat viselni, végre
Lecsillapult a dacz, viszály
És helyreállt a béke.
S harsány zenére dob pereg
S vidáman a dalos sereg,
Galyt tűzve fővegére,
Családi körbe tére.

És vége-hossza nem szakad
A tóduló tömegnek
S gyerek, szülő, mind ott szalad,
Egymásnak integetnek.
»Ó végre!« mond gyerek s anya,
»Üdvöz!« sok örvendő ara.
Csak a szegény Lenóra
Vár h'jába kézfogóra.

A csapaton végigfutos
Kérdezve sürgetősen;
De róla, rossz hirt, jót se hoz
Egyik jövő-menő sem.
S midőn átment a víg sereg,
S tét haját tépdeste meg
S örülten hadonászva
A földet üti, rázza.

Éd's anyja is hozzászalad:
»Uram, segíts! mi lelte?
Jó gyermekem, türtesd magad!«
S remegve átölelte.
»Anyám! elveszve mindenem!
Egész föld semmi már nekem!
Szánalma nincs az égnek,
Óh, jaj, nekem szegénynek!«

»Jézus segíts, óh légy velünk!
Mondj lány egy miatyánkot!
Majd megsegít jó istenünk,
Megkönyörül atyánk ott!«
»Anyám, anyám, hiú remény!
Ne hidd, az isten is kemény!
Ez haszna hát imámnak?
Mér' nem maradt magának.«

»Jaj, óh! imádjad az atyát,
Ki gyermekét segíti.
Szentségben adja vigaszát,
Bősz lángodat lehűti.«
»Anyám, anyám, keservemet
Szentség se gyógyíthatja meg!
Szentség olyat nem éltet,
Ki megveti az éltet.«

»Halld lányom, hátha elfeledt
Magyar hazába' távol
S felvéve ottan új hitet,
Bűnös szerelmet ápol?
Hagyd el, felejtsd, a hithagyott
Meggánja még, hogy elhagyott;
Gaz lelke más világon
Nyugalmat sose várjon.«

»A veszteség csak veszteség!
Anyám, de árva lettem!
Reményt nem ad se föld, sem ég,
Jaj, minek is születtem!
Aludj' ki, húnyj el, életem,
Fogadj be, mély, sötét verem!
Szánalma nincs az égnek,
Óh, jaj nekem szegénynek!«

»Jaj, magzatoddal, szent egek!
Ne menj biród elébe!
Uram, magán kívül fecseg,
Ne tudd be bűn helyébe!
Felejtsd a bajt, mi földön ért,
Imádkozz' lelki üdvödért
És lelked igazában,
Nem lesz jegyes hijában.«

»Anyám! mi nékem már az üdv?
Anyám! mi a pokolkín?
Ő nála, nála van csak üdv
S Vilmos hiján pokolkín!
Aludj' ki, húnyj el, életem,
Fogadj be, mély, sötét verem!

Ő nélküle se földön
Se túl ne leljem üdvöm!«

Igy készte vad kétségbe'esés
Egész testén remegni
És vakmerően istennel és
Irgalmával perelni.
Keblét vérig roncsolta szét
És törte, törte két kezét,
A míg a néma égbolt
Csillagborítva nem volt.

És hallga! kün nagy trapraprap!
És mintha ló kaparna;
S csörögve egy lovas lecsap.
Lépcső van ott s a karfa.
És hallga! ki csöndíte kint?
Halkal, kicsit, csiling! csiling!
S majd érthetőn e szózat
A bolthajtáson áthat:

»Hamar, hej! Nyiss kaput, babám!
Alszol-e, vagy virasztasz?
Hogyan vagy és gondolsz-e rám?
Nevetsz-e vagy siratgatsz?«
»Te vagy?... Ily késő éjjelen?...
Zokogtam érted szüntelen,
Mit kelle elviselnem!...
De hogy' jövől, szerelmem?«

»Nem nyergelünk csak éjszakán,
Csehországból ügettem.
Érted jövők, kedves babám,
Megyünk ma mind a ketten!«
»Ah Vilmos, előbb jer be csak!
Sövényt zúgó szél szárnya csap,
Szelet, fagyot, szerelmem,
Feledni fogsz ölemben!«

»Hagyd zúgni, csapni, jer hamar
Hadd zúgjon a sövényen!
Sarkantyu csörg, lovam kapar,
Nincs késni engedélyem.
Siess, ugorj', kösd fel ruhád',
Hamar mögém s karolj csak át!
Száz mérföldet befutni,
Ma kell nászágyba jutni.«

»Ah, száz mérföldön át ma még
A nászi ágyba vinnél?
Halld! a harang zúg, hallga még...
S az óra tizenegynél.«

»Imitt, imott! a hold velünk,
Mi és a holt gyorsan megyünk.
Fogadj, ma czélt találunk
S ketten nászágyba' hálunk«. -

»Vaj' merre van hálósobád
És nászi ágyad ebbe'?«
»Távol... kicsiny... hűs, nyugtot ád!...
Hat deszka két kisebbel!« -
»S van ott helyem?« - »Neked s nekem:
Hamar, lovamra, kedvesem!
A násznép vár arámra
Nytott kis kamarámba'!«

A lány egyet ugorva hát
Szökött a paripára;
Füzből két liliomkarát
Lovagjának nyakába.
S port rúgva mint a szélroham
Futnak, velük föld, ég rohan,
Hogy ló, lovas zihálnak,
Kő-kova szikrát hánynak.

És jobbra-balra és körül
A tárgyak jönnek, tűnnek,
Hegy-völgy, erdő, mező röpül,
A hídak dübörögnek.
»A hold világa, nézd, mi szép...
Igy száguld a halotti nép.
Félsz rózsám a halottul?« -
- »Nem, nem; de hagyd halottul.«

Mi cseng? mi kong? ki énekel?...
Várjuk mit röpkedének?...
»A testet hadd temessük el«
Szól a halottas ének.
S közelg egy éji gyászsereg,
Koporsó, gyásypad van velek.
A dal olyan valóban,
Mint brekegés a tóban.

»Éjfél után hantoljatok
Gyászhang, harang szavára!
Ifjú arámmal vágtatok
A nászi lakomára!...
Egyházfi, hozd a kart; jövel
S a nászi dalt dörmögjed el!
Pap, jöszte, ágyba vágyunk
S csak áldásodra várunk!«

Csitt dal, dana... Pad eltűnik...
Engedt parancs szavának
És lótvá-futva követik
Nyomát a paripának.
S port rúgva mint a szélroham
Futnak, velük föld, ég rohan,
Hogy ló, lovas zihálnak,
Kő-kova szikrát hánynak.

És jobbra tűnt és balra tűnt
Fa, róna hegytetővel.
És balra, jobb- s meg' balra tűnt
Falú, város mezővel.
»A hold világa, nézd, mi szép...
Igy száguld a halotti nép.
Félsz rózsám a halottul?«
- »Nem, nem; de hagyd halottul.«

Ni ott; ni a vesztőhelyen,
Kerék körül forogva,
A félhomályba' megjelen
Egy nép, mint árny inogva.
»Csak ide, ide! lenge nép!
Kövesd lovam', te csöcselék!
S alunni ha ledültünk,
Tánczolj vigan körülünk.«

S az éji nép, huss! nyöszörög
Suhogva, zúgva hátul,
Mint száraz, sárga galy zörög
Bokron, ha vált a fátul.
S port rúgva mint a szélroham
Futnak, velük föld, ég rohan,
Hogy ló, lovas zihálnak,
Kő-kova szikrát hánynak.

Hogy' fut a holdsütötte tér,
Hegy, róna hogy' tűnék el!
Repül mit csak a szem beér,
A csillagok az éggel!
»A hold világa, nézd, mi szép...
Igy száguld a halotti nép.
Félsz rózsám a halottul?«
- »Nem, nem; de hagyd halottul.«

»Pej! hallom a kakas szavát...
A homok is fogyóban...
Hajnalt orontok, éj lejárt,
Szaladj pej vágtatóbban!
Czélunkat értük... végezésnk!
Az ágy kitárul már felénk!

Lám, gyors a holt futása!
Czélunk ez, bárki lássa!«

Eresztett gyeplővel legott
Vasrács elébe futnak.
Vesszősuhintás felnyitott
Reteszt, zárt; ott bejutnak.
S az ajtószárny nyikorgva nyíl
Sirhantokon megy, mint a nyíl,
Útjok s a hold sugára
Sírkőre süt s fejfára.

Nini! egy pillanat se múl,
S jujh! rémesen, csudásan
Lovas ruhája szertehúll,
Mint tapló korhadásban;
S üstöktelen, czibaktalan
Lesz koponyája hajtalan;
Csontváz porond órával,
Vigyorgó váz kaszával.

Pej fű, ágaskodik vadúl,
Tűz, szikra jön belüle;
S alattok, pillanat se múl,
Eltűnt, alámerüle.
Üvöltés a magasba' fent,
Nyöszörgés a sirokba' lent.
Lenóra borzadozva
Küzd, halni még habozva.

Holdfénybe' most a szellemek
Egymást körülkarolva
Sebes körtánczba' lejtene,
Suhogva és dalolva.
»Halálíg tűrd keservedet!
Úristen ellen nincs pered!
Már túládál a testen,
Irgassa lelked isten!«

A távolban

- Lenau -

I.

Távol, idegen helyen
Tépem ezt a rózsát.
El is vinném szívesen,
Édes lányka, hozzád.

De míg oda juthatok,
Elrepül sok óra
S hervadt lészen és halott,
Mert siet a rózsza.

Óh, ne hagyd el kedvesed’!
Ne menj tőle messze.
Csak a meddig elviszed
A rózsát kezédbe’;

A meddig a fülmile
Fészkéből kirebben,
Vagy a meddig éneke
Hangzik a közelben.

II.

Sietős és hervatag
Rózsza és az ének,
Mint rózsálló ajakad,
Mint zengő beszéded.

Dőreség volt, dőreség
Perczre is veszítnem
Ajkad egy lehelletét,
S a fényt szemeidben!

Most a rózsza, csalogány
Vérem’ egyre szítja;
S futva futnék, drága lány,
A te karjaidba.

Helenához

- Poe Edgar -

Csak egyszer láttalak - sok év előtt
Szép nyári éjszakán. A teli holdból,
Mely, mint lelked, fel a magasba vágyván
Meredek útat tört az ég ivén,
Ezüst, selyemlágy fátyol hullt alá,
Szent békével, szenderrel s homálylyal
A fehér rózsák fölemelt fejére,
Kik százával virultak ott a kertben,
Hol a szellőcske is csak lopva rezdül, -
A fehér rózsák fölemelt fejére,
Kik meghaltak szelíden mosolyogva,
Kábultan áthalad s szent közeledtől.
Fehér ruhában ibolyák között
Álltál te. Bűvös holdfény hullt alá
A fehér rózsák fölemelt fejére
S tiédre, melyet fölemelt a bánat!
Nem a sors volt-e, mely ez éjszakán
(A sors, vagy más néven: a fájdalom)
Ide hozott a kertajtóhoz engem,
Hogy szívjam édes rózsák illatát?
Csend volt, mély csend. Aludt a csúf világ,
Csak én s te nem. - Rád néztem és maradtam,
S eltűnt előlem minden más dolog.
A kert bizonynyal meg volt babonázva!
A hold bágyadt gyöngy-fénye kialudt.
A gyep-padot, kigyózó utakat,
A csöndes fákat és virágokat
Nem láttam. - Még a rózsailat is
Meghalt a lég lágy karjai között;
És minden eltűnt, csak te nem - te is -
Csak szép szemedből nem az égi fény,
Csak szép szemeid lángja, lelke nem.
Csak őket láttam; - ők voltak világom;
Csak őket láttam; - őket sem soká; -
Csak őket láttam, - míg a hold letűnt.
Oh mily sötét mélységű titkokat
Pillantottam meg e gyémántszemekben!
Mily mély keservet szárnyaló reménynyel!
Királyi becsvágy nyugvó tengerét!
Dacz, büszkeség sötét mélységeit,
S mindennél mélyebb, széditőbb szerelmet!

S a teli hold aztán alá hanyatlott.
Nyugat sötét felhői eltakarták,
És mint kísértet szellem-fák között,
Te eltűntél! Csak szemeid maradtak,
Ők el nem tűntek, nem tűnhetnek el.
Utamra fényt hintettek akkor éjjel,
S nem hagytak el, mint ah! reményeim,
Utánam jönnek, életmet vezérlik, -
Szolgáim: ők, és rabszolgájok: én;
Hivatva engem fénybe, lángba vonni,
S az én kötelmem égni, fényleni,
Szent tűzeiktől megtisztulva lennem
És megszentelve égi fényük által:
Szépséggel árasztják el lelkemet.
Letérdelek a csillagok elé
Álmatlan éjek bús csendjében én
S még akkor is, ha a nap fenn ragyog már,
Ők fénylenek, mint hajnalcillagok;
A fényes nap sem oltja őket el.

A pap családja

- Heine -

A halvány őszi holdon
Csügg egy felhődarab.
A temetőn magában
Áll csöndes papi lak.

Az anya bibliázik;
Fia se lát, se hall;
Öregebb lánya álmos, -
És szól a fiatal:

»Ah istenem, beh szörnyen
Unjuk magunkat itt;
Csak hogyha temetés van,
Láthatni valamit.«

Hiszen, - felelt az özvegy, -
Csak négy haláleset
Fordult elő, mióta
Apátok oda lett.

S az öregebb lány ásít:
»Hát veszszek éhen itt?
A gróf gazdag s szerelmes,
Tudom, ő megsegít!«

Kaczajba tör ki bátyja:

»Tudok vadászokat,
Kik az aranyvarázsra
Majd rátanítanak.«

S a bibliával anyja
Sovány arczába lök.
»Zsivány akarsz-e lenni,
Elátkozott kölyök!«

Az ablakon koczognak,
Egy vézna kéz beint.
Fekete papruhában
Holt apjok álla kint.

Bürger epigrammjaiból

1.

Ha rágalom megcsipdesett,
Szolgáljon vigaszul tenéked:
Az a gyümölcs legízesebb,
Melyen darázsok csipkedének.

2.

Van a világon sok számár, ki
A csalogányt ohajtja látni,
A mint lisztes zsákot czipel.
Mi joggal, nem tudom, mivel
Csalogány nem kívánja egy sem,
Hogy a számár is énekeljen.

3.

Panasz kel így meg úgy gyakorta
Fenhéjázó, gőgös nagyokra.
Alábbszállítnák űk e büszkeséget,
Mihelyt ti nem csúsznátok, mint a fűreg.

4.

A mig van egy ép tagja, mellyel
Megszerzi kenyérét, a tisztos ember
Az alamizsnát addig vesse meg.
S ha ezt is elveszíti végre:
Legyen rá mersze, büszkesége
S éhezze át az életet.

Dalok a nádasból

- Lenau -

I.

Alkonyodik oda által,
Pihenőre száll a nap.
Lomha fűzek, lombos ággal
Tó vizébe hajlanak.

Elszakadtam kedvesemtől;
Most hullas, szem, sós vizet.
Im' a fűz, a méla, rezdül;
Szélben a nád zúg, zizeg.

Tiszta fényed éjszakámon
Távolról is átragyog.
Így rezegnek át a nádon
A mennybéli csillagok.

II.

Felleg gyűl az alkony-égen,
Keble zúgva megszakad;
Panaszos hang kél a szélben:
»Csillagod, tó, hol maradt?«

Keresik a fényt a szellők,
Felborzolva a vizet...
E borongást, ezt a felhőt
Már te föl nem derited.

III.

Lopva bolygok este végig
Titkos erdő-ösvényen;
Ki, a puszta nádas-érig,
S hogy velem vagy, képzelem.

S a bokor, ha elsötétül,
S zúg a nádas, rezg a tó:
Oly bús minden; enyhülésül
Sírni, sírni volna jó!

Tiszta hangod lágy zenéje
Leng körüllem, azt hiszem;
S éneked a tó vizébe
Merül halkan, szeliden.

IV.

Esthajnal. A nap
Nyúgovóra tér.
Felhős ég alatt
Nyargalász a szél.

Villámlik vadul,
Dörg irtóztatón,
Röpke fény vonul
Gyorsan át a tón.

Vészes ég alatt
Lelkem látni vél.
Hosszu hajadat
Lengeti a szél.

V.

Méla holdfény lejtí tánczát
A tó síma tükörén,
Sápadt színű rózsalánczát
Fonva a zöld sás közé.

Túl a dombon a sötétbe
Szarvasok tekintenek;
Itt egy szárny halk libbenése,
És a nádas megrepeg.

Sírva kell a földre néznem;
S képed' lelkem mélyin át
Halkan átvonulni érzem,
Mint egy csöndes estimát.

Csöndesen légy!

- Düringsfeld Ida -

Érzelmid' soha el ne áruld.
Csak csöndesen, csak csöndesen légy!
Minek biznád az emberekre
Szived üdvösségét, keservét?

Fájdalmadban nem vesznek ők részt,
Örülni véled sose fognak.
Nyisd meg szived' inkább az égnek,
Napnak, virágnak, csillagoknak.

Nap, ég, virág, előbb megértik
Szivednek titkos gerjedelmét.
Azért, ha emberek között vagy,
Gondolj reám és csöndesen légy!

Útszéli erdő

- Lenau -

Útszéli erdő, költeményed.
Tűnöd kell, ha legszebb, legősibb
Fájához disznócsorda téved
S rőfögve hozzádörgölődzik.

Isten ha volnék én

- Sully-Prudhomme -

Isten ha volnék én, a halált a sírba
Kergetném; az ember üdvben élne békén.
Ha csak nem örömtől, szemünk sose sírna,
Isten ha volnék én.

Isten ha volnék én, nem teremne héja
A gyümölcsnek; féreg nem rághatna kérgén;
S a munka mi volna?... Az erő játéka,
Isten ha volnék én.

Isten ha volnék én, örökös tavasz-nap
Ragyogna, leánykám, az ég tiszta kékjén:
Csak téged hagynálak a mi most vagy, annak,
Isten ha volnék én!

Lenau hattyudala

Ha eltűnik léted java,
Nem térhet vissza többé:
Nézd a folyót, hol habra hab
Tolul s merül örökké.

Oh nézd soká, oh nézd merőn
Ez lesz könnyebbülésed.
Habár szivedből vakmerőn
Minden vigaszt kiteptek.

Oh nézd merőn, nézd szüntelen,
Mig könnyeid kihullnak
S átködlük rajtuk csendesen
Multad, mint alkonyult nap.

Álmod, ha végig álmodád,
Elringat feledésbe.
S a hullámokkal foly tovább
A lélek szenvedése -

.oOo.